

Lohem. 168.

<36620141040012

S

<36620141040012

Bayer. Staatsbibliothek

33

S. August. Soliloq.
cap. 33.

Gratias tibi ago illuminator & li-
berator meus, quoniam illumina-
stis me, & cognovite. Serò cognovi te
Veritas antiqua, serò te cognovi veri-
tas æterna.

BEATISSIMO
SANCTISSI-
MOQVE IN CHRI-
STO PATRI ET DOMI-
NO, CLEMENTI VIII. PON-
TIFICI OPT. MAX.

*IUSTVS BARONIVS VETERA-
CASTRENSIS.*

 OGITANTI mihi se-
pè numero, BEATIS-
SIME PATER, quibus
potissimũ medijs & remedijs
à fide Catholica aberrantes,
deq; ea pessimè instituti, ac
imbuti (quales in primis ho-
die *Calumniani* ac *Lutherani* nostri,
obstinatissimũ hereticorum
genus) à perniciosissimis erro-
rum suorum prejudicijs libe-
rari,

EPISTOLA

rari, & vel tenui aliquo veritatis gustu imbui possint, solet in mentem venire illius Episcopi apud ^a Augustinum, qui à matre huius adhuc Manichæi rogatus, *Vt cum eo colloqui, & refellere errores ipsius disputando dignaretur, noluit, respondens: Eum adhuc esse indocilem, quod inflatus esset novitate hæresis illius, & nonnullis quæstionibus iam multos imperitos exagitasset: sed sine inquit, illum ibi, & tantum roga pro eo Dominum, ipse legendo reperiet, quis sit ille error, & quanta impietas. Idq; ne sine ratione dixisse videretur, suo ipsius exemplo confirmavit, addens: ^b Sequoq; parvulum à seducta matre sua datum fuisse Manichæis, & omnes penè*

non

^a *Li. 3. cōfess. ca. vi.*

^b *Ibidem*

DEDICATORIA.

non legisse tantum, verū etiam scripti-
tasse libros eorum, sibiq; apparuisse nul-
lo contra disputante & conuincente,
quā esset illa secta fugienda, itaq; fu-
gisse. Ac sane ipse Augustinus sa-
niori postea mente donatus,
prudens hoc & salutare con-
siliū agnouit. Duo inquit, ^{Li. de du}
quædam maxima, quæ incautā illam æ- ^{ab. anim.}
tatē facile capiunt, per admirabiles me ^{cont. Ma}
attriuere circuitus, quorum est vnum ^{nich. c. 9.}
familiaritas, nescio quomodo repens
quadā imagine bonitatis, tanquā sinuo-
sum aliquod vinculū multipliciter collo-
involutum. Alterum quod quædam no-
xia victoria penē mihi semper in di-
sputationibus proueniebat, differenti cū
Christianis imperitis, sed tamen fidem
suam certatim, vt quisq; posset, defende-
re molientibus. Quo successu creberrimo

EPISTOLA

gliscebatur adolescentis animositas, et impetu suo in perniciem magnum malum imprudenter vergebat. Hæc de die-

^d Iec. Vo-
rago, Epi
scop. Iann
ens. in tra
ctat. de li
bris S. Au
gustini.
^e Oecum.
Synod.
Florent
sess. 7.

bus errorum suorum^d. Princeps
Theologiæ, Illustrissim^o Latinorum Do
ctor Augustinus, quæ quinta Syno
dus consecrauit. Cui⁹ exemplo si
mihi quoq; pro facto iam ali
quandiu experimento hære
ticis emendandis lucrifaciē
disq; remedia præscribenda
forent, nunquam vel rarò p
sentem conflictum suaserim,
sed priuatam potius lectionē,
meditationem, & assiduā di
uini numinis Inuocationem,
quæ in hoc choragio si vsquā
aliās, primas, secundas & tertias ve
rè sola obtinet. Quoniam e
nim,

DEDICATORIA.

nim, vt elegāter *Agrippa* apud ^{*Philos. de*}
^{*legat. A-*}
^{*lex. ad*}
^{*Caium.*}
Philonē, Omnibus inquit, mortali-
 bus à natura inditus est amor patriæ, &
 legum patriarum religio, & cuiq; sua eti-
 am si non sint, videntur honestissima,
 nimirum quæ affectu magis quàm rati-
 one iudicantur à singulis: Fit vt palā
 disputantes, & tanquam in
 theatro (sic enim pleriq; in-
 terpretantur) pro totius vitæ
 labore, proq; nominis sui glo-
 ria & æstimatione propu-
 gnantes, maiorem sæpè famę
 quàm veritatis rationem du-
 cant, & quæ rectissimè etiam
 ab aduersario dicuntur, pudore
 tamē vel superbia, ne infe-
 riores aut causa aut industria
 videantur, rideant, subsannēt,
):(4 respu-

EPISTOLA

respuant, adeoque à veritate extorres maneant. At quæ priuatim legimus, sine rubore addiscimus, & nostro poti⁹ acumini quàm aliene dexteritati adscripta libenti⁹ admittim⁹. Quo cuniculo sensim irrepēs veritas, quotidianis incrementis lætā tandem victoriam assequitur. Quamobrē præclarissimè de humano genere mereri putādi sunt ij, qui missis priuatarū concertationū duellis (necessitati ac singulari opportunitati neutiquam præscribo) publicis fidei expositionibus insistent, scriptoque magis erudire hæreticos.

DEDICATORIA.

cos, quàm verbo exasperare
fatagūt. Quo in genere si di-
cā PATER SANCT^{me}. quam iā
pridem gloriā multa præcla-
rissima seculi hui⁹ lumina me-
reantur, quæ immēsa bonita-
te Deus ad confundēdos *Ba-*
bylonicæ turris architectos tāto
numero accēdit, vt prisca illa
secula, patrū fētura clara præ
hac copia & vbertate sterilia
firmè atq; obscura videātur:

8 Virgil.
1. Aeneid.

Ante diem clauso cōponet vesper olympo.

Siue etenim oculos conuer-
tamus ad reginam gentium
Italiam, siue ad *Hispaniam* & *Gal-*
liam, siue ad *Germaniam* & *Belgiū*,
siue ad alias Christiani orbis
latissimas prouincias, tanta se

):(5

do&is-

IUSTI BARONII
VETERACASTRENSIS
SS. THEOLOGIAE ET I. V. D. D.
Iustissimo Archiepiscopo Moganti-
no à consiliis.

PSEVDOIVBI-
LAEI VVITTEBER-
GENSIS ADVERSVS A. G.
dium Hunnium, atque infelicem
Magistrum eius Luthe-
rum.

LIBER SINGVLARIS.

RECENSEMENDATVS, AC MEMO-
ria S. D. N. CLEMENTIS VIII. Pont.
Max. consecratus.

S. Ambros. Epist. 31. ad Valent. Imperat.

NON ERVBESCO CVM TOTO OR-
belongæuo conuerti, verum certè est, quia nulla æ-
tas ad perdiscendum fera est. Erubescat senectus,
quæ emendare se non potest. Non annorum ca-
nities est laudanda, sed inorum. nullus pu-
dor est ad meliora tran-
sire.

MOGUNTIAE,
APVD IOANNEM ALBINVM,

ANNO M. DCV.

S. August. Soliloq.
cap. 33.

Gratias tibi ago illuminator & li-
berator meus, quoniam illumina-
sti me, & cognoui te. Serò cognoui te
Veritas antiqua, serò te cognoui veri-
tas eterna.

BEATISSIMO
SANCTISSI-
MOQVE IN CHRI-
STO PATRI ET DOMI-
NO, CLEMENTI VIII. PON-
TIFICI OPT. MAX.

*IUSTVS BARONIVS VETERA-
CASTRENSIS.*

 OGITANTI mihi se-
pè numero, BEATIS-
SIME PATER, quibus
potissimũ medijs & remedijs
à fide Catholica aberrantes,
deq; ea pessimè instituti, ac
imbuti (quales in primis ho-
die *Calumiani* ac *Lutherani* nostri,
obstinatissimũ hereticorum
genus) à perniciosissimis erro-
rum suorum prejudicijs libe-
):(2 rari,

EPISTOLA

rari, & vel tenui aliquo veritatis gustu imbui possint, solet in mentem venire illius Episcopi apud ^a Augustinum, qui à matre huius adhuc Manichæi rogatus, *Vt cum eo colloqui, & refellere errores ipsius disputando dignaretur, noluit, respondens: Eum adhuc esse indocilem, quod inflatus esset novitate hæresis illius, & nonnullis quæstionibus iam multos imperitos exagitasset: sed sine inquit, illum ibi, & tantum roga pro eo Dominum, ipse legendo reperiet, quis sit ille error, & quanta impietas. Idq; ne sine ratione dixisse videretur, suo ipsius exemplo confirmavit, addens: ^b Sequoq; parvulum à seducta matre sua datum fuisse Manichæis, & omnes penè*

non

^a *Li. 3. cōfess. ca. vi.*

^b *Ibidem*

DEDICATORIA.

non legisse tantum, verū etiam scripti-
tasse libros eorum, sibiq; apparuisse nul-
lo contra disputante & conuincente,
quā esset illa secta fugienda, itaq; fu-
gisse. Ac sane ipse Augustinus sa-
niori postea mente donatus,
prudens hoc & salutare con-
siliū agnouit. Duo inquit, <sup>Li. de de
ab. anim.
cont. Ma
nich. c. 9.</sup> quedam maxima, quæ incautā illam æ-
tatē facile capiunt, per admirabiles me-
atruere circuitus, quorum est vnum
familiaritas, nescio quomodo repens
quadā imagine bonitatis, tanquā sinuo-
sum aliquod vinculū multipliciter collo-
involutum. Alterum quod quedam no-
xia victoria penē mihi semper in di-
sputationibus proueniebat, differenti cū
Christianis imperitis, sed tamen fidem
suam certatim, vt quisq; posset, defende-
re molientibus. Quo successu creberrimo

EPISTOLA

gliscebat adolescentis animositas, et impetu suo in peruicaciæ magnum malum imprudenter vergebat. Hæc de die-

^d Iec. Vo-
rago, Epi
scop. Ianu
ens. in tra
ctat. de. li
bris S. Au
gustini.

^e Oecum.
Synod.
Florent
sess. 7.

bus errorum suorū^d. Princeps
Theologiæ, Illustrissim^o Latinorū Do
ctor Augustinus, quē quinta Syno-
dus consecrauit. Cui⁹ exemplo si
mihi quoq; pro facto iam ali-
quandiu experimento hære-
ticis emendandis lucri faciē-
disq; remedia præscribenda
forent, nunquam vel rarò p-
sentem conflictum suaferim,
sed priuatam potius lectionē,
meditationem, & assiduā di-
uini numinis Inuocationem,
quæ in hoc choragio si vsquā
aliās, primas, secundas & tertias ve-
rè sola obtinet. Quoniam e-

nim,

DEDICATORIA.

nim, vt elegāter *Agrippa* apud ^{*Philos. de*}
^{*Philonē*}, *Omni*bus inquit, mortali ^{*legat. A-*}
 bus à natura inditus est amor patriæ, & ^{*lex. ad*}
 legum patriarum religio, & cuiq; sua eti- ^{*Caium.*}
 amsi non sint, videntur honestissima,
 nimirum quæ affectu magis quàm rati-
 one iudicantur à singulis: Fit vt palā
 disputantes, & tanquam in
 theatro (sic enim pleriq; in-
 terpretantur) pro totius vitæ
 labore, proq; nominis sui glo-
 ria & æstimatione propu-
 gnantes, maiorem sæpè famę
 quàm veritatis rationem du-
 cant, & quæ rectissimè etiam
 ab aduersario dicuntur, pudore
 tamē vel superbia, ne infe-
 riores aut causa aut industria
 videantur, rideant, subsannēt,
):(4 respu-

EPISTOLA

respuant, adeoque à veritate extorres maneant. At quæ priuatim legimus, sine rubore addiscimus, & nostro poti⁹ acuminis quàm aliene dexteritati adscripta libenti⁹ admittim⁹. Quo cuniculo sensim irrepēs veritas, quotidianis incrementis lætā tandem victoriam assequitur. Quamobrē præclarissimè de humano genere mereri putādi sunt ij, qui missis priuatarū concertationū duellis (necessitati ac singulari opportunitati neutiquam præscribo) publicis fidei expositionibus insistent, scriptoque magis erudire hæreti-

COS,

DEDICATORIA.

cos, quàm verbo exasperare
 fatagūt. Quo in genere si di-
 cā PATER SANCT^{me}. quam iā
 pridem gloriā multa præcla-
 rissima seculi hui⁹ lumina me-
 reantur, quæ immēsa bonita-
 te Deus ad confundēdos *Ba-*
bylonicæ turris architectos tāto
 numero accēdit, vt prisca illa
 secula, patrū fētura clara præ
 hac copia & vbertate sterilia
 fermè atq; obscura videātur:

8 *Virgil.*
 1. *Aeneid.*

Ante diem clauso cōponet vesper olympo.
 Siue etenim oculos conuer-
 tamus ad reginam gentium
Italiam, siue ad *Hispaniam* & *Gal-*
liam, siue ad *Germaniam* & *Belgiū*,
 siue ad alias Christiani orbis
 latissimas prouincias, tanta se

):(5 do&is.

EPISTOLA

doctissimorū vbiuis scripto-
rum messis offert,

♣ Catull.
ad Lesb.
7.

♣ *Quā magnus numerus Libysse arena
Laserpitiferus iacet Cyrenis.*

Sed ne ego hic catalogum
Doctōrū texā, prēteriēs mul-
tos, cōmemorabo paucos, &
ex paucis doctiss^{os}. & ex do-
ctiss. Illustriss^{os}. te te CÆSA-
REM BARONIVM SORANVM,
te ROBERTVM BELLARMI-
NVN POLITIANVM: nobile
par Cardinaliū, nobile par The-
ologorū, Historiæ, fidei, Iuris
factiq; consultissimos Patres,
♣ Gen. 1. 16 ¹ *duo luminaria magna huius seculi:*
quorum indefessa pro domo
Dei sollicitudo & pietas, ad-
mirabilis doctrina & virtus,
vber-

DEDICATORIA.

vberrim⁹ deniq; in reuocãdis
lapsis atq; Ecclesia Dei resti-
tuenda prouentus, ^kfremente ^kIoa. Rad-
licet ac dirũ rugiente inuidia, ^{nold. de I-}
^{dolol. Ro.}

¹Tatum alios inter caput extulit omnes, ^{Eccl. 8}
Quantum lenta solent inter viburna cu- ^{in Th. sib.}
pressi, ^{6. de S.}
^{scrip. 8}

O quis digna se laude asse- ^{Eccl. pas-}
cuturũ speret, elaboratissima ^{sim.}
vestra atq; ^mære perenniora monu- ¹Virg. Ec-
menta? ^{log. 1.}

Quæ cum nunc passim ^mHorat.
tanquã ⁿPhidiæ simulachra in ar- ^{3. carm.}
cetotius mundi posita habe- ^{ode. 30.}
amus, superuacanea fortè nõ ^uCic. præ-
immerito mea aliorumq; in- ^{fat. para.}

ferioris notæ scriptorũ in re-
ligionis cõtrouersis illustrã-
dis opera censeatur. Verum ^olib. 1. de
hic primus mihi vindex ^{Trinit. 6.}
^{3.}
stinus.

EPISTOLA

stinus, qui post vtilissimas maiorū de Trinitate operas eandem telam exorsurus, Nemo inquit me propterea putet tacere debuisse, quia nō tā expeditè ac dilucidè quā illi quos intelligit, eloqui potui. Neq. n. omnia quæ ab omnibus conscribuntur, in omniū manus veniūt. Et fieri potest, vt nonnulli, qui etiam hæc nostra intelligere valent, illos planiores non inueniant libros, & in istos saltem incidant. Ideoq. vtile est plures à pluribus fieri diuerso stylo, non diuersa fide, etiā de quæstionibus eisdem, vt ad plurimos res ipsa perueniat, ad alios sic, ad alios autē sic.

Altera mihi vindex necessitas, nolentem etiam ac renitentem ad hanc scribendi p-
uinciam trahens. Posteaquā enim ego superioribus annis,
quod

DEDICATORIA.

quod letus tripudiansq; refe-
ro, sacrationi numine afflat⁹,

^P Post longissimam hæreseos sitim ^{P August.}
penè exhaustus atq; avidus, tota avidi- ^{de util.}
tate vbera Catholicæ matris complex⁹, ^{cred. ca. 1.}

altius ea flens & gemens concutere cœ-
pi, atq; exprimere, vt id manaret, quod
sic affecto ad recreationem satis esse pos-
set, & ad spem reducendam vitæ ac sa-
lutis: Hac verò tam insperata
animi immutatione parenti-
bus ac necessarijs grauiissimæ
offensæ, alijs non minori ad-
mirationi extiti, quorum hi,
vt fert humana consuetudo,
benè, illi malè, cæteri deniq;
ambiguè mea cœpta inter-
ptarentur: memor admoni-
tionis a Tullianæ, Excusatione a Cic. 2.

quo^a offic.

EPISTOLA

*quoq; aduersus eos vtendum, quos inui-
tus offenderis, quacunq; possis, quare id
quod feceris, necesse fuerit, nec aliter fa-
cere potueris; quam primum ad
rationes reddendas accinctus,
APOLOGIÆ ac PRÆSCRIPTI-
ONVM libellis cōfectis, falsis-
sima leuitatis, insaniæ, impie-
tatis, imperitiæ, arrogantia, et
aliarumq; cupiditatum mihi
obiecta probra purgaui, quā-
que graues ac iuste mihi cau-
se probatā dudum fidem ab-
ijciendi, improbatam dudum
recipiendi amplectendiq; fu-
issent, publicè testatus sum.
Paulò post cum ineunte vere
Romam euocatus, sex & ampli-
us menses domo abfuissem,*
sub.

DEDICATORIA.

subq; ipsum reditus mei tempus *Lutheranorū* in *Saxonia* princeps *Hunnius* insurgeret, celebratoq; ridiculè & impiè lulentento porco suo *Luthero* *IVBILÆO*, mirè ei⁹ laudes declamando exaggeraret, mirè verò rem & fidem Catholicam omni conuitiorum, calumniarum, mendaciorum genere deprimere conaretur, turbatus hominis petulantia, hortantibus amicis, suadēte pietate, vacantem diu calamum in manus iterum sumpsi, subductaq; omni *Declamatoris Rhapsodia*, docere publicè institui, quàm manifestè cū omni ratione

EPISTOLA

tionem insaniret *Huñius*, omnif-
que *Hunnianas* gl'ocitationes
sequens cohors, quando cō-
tempta eminentissima *S. Petri*
Cathedra spurcam *Lutheri* sellam
adorant, ab eoq; vitæ oracula
exspectāt, quem perpetuum
diaboli tripoda fuisse cōstat. Quo
opusculo tam festinato quid
profecerim, meum non est
pronunciare. Hoc scio, prin-
cipibus etiam viris haud o-
mninò displicuisse, eiusq; rei
paulò post documētum pro-
feram. Nunc cum viderem
secunda vice in lucem exitu-
rum, patroni etiā clypeo prę-
muniendum duxi, quo hac-
tenus

DĒDICATORIA.

tenus non sine discrimine caruisset. Illiq; rei dum sollicitè multos dies quasi venans infulto, neminē quem aut magis velim, aut magis debeam inuenio, quā te vnum CLEMENS VIII. PONT. OPTIME MAX. mihi familiæque meæ sempiterna veneratione prosequende PATER. Non quod tua maiestate dignum censeam tam leuidente munusculum (qui enim pretij tantum cadat in tam pauca foliola?) sed quemadmodū pauperes consueuerunt, quod cum gratus videri cupiam, nullū nūc aliud explicandi affectus signum

EPISTOLA

gnum reperiam. Grat⁹ inquā
longè maximis tuis & amplif-
simis in me meritis, quæ quo-
tiescunq; memoria mecum
repeto (repeto autem quoti-
diè) fidē meam testor, ni con-
festim quasi pedibus tuis ad-
uolutus *Iacobi* personā induo,
tibi que hac sacra voce lito:

Ge. 32. 10 ⁹ Domine minor sum cunctis misera-
tionibus tuis, & Veritate tua, quam ex-
pleuisti seruo tuo. Etenim tu es, q
me superiorib⁹ annis vix egrè
ex herefeon barathro emer-
gentem, clementissimè in sa-
crof. Ecclesiæ gremium, tu-
amq; paternam curam susce-
pisti, & amore plus quam sin-
cerissimo profecutus es: tu es
qui

DEDICATORIA.

qui exulem varijs telis impe-
 titum, & modo hac, modo il-
 la tēpestate iactatū, quasi an-
 chora authoritatis tuę firma-
 sti, diplomatibusq; etiā Apo-
 stolicis subinde cōsolat⁹ es:
 Tu es qui anno abhinc tertio
 in vrbē accitū, sacrisq; locis
 inspiciedis ac venerandis in-
 tentum, maxima animi beni-
 gnitate excepisti, adq; sanctis-
 simum tui conspectum & al-
 loquium haud grauatus ad-
 misisti: qui ad *Lateranum* prae-
 cipua vrbis Basilica, frequen-
 ti populi conuentu, Beatissi-
 mis ipse manib⁹ tuis mihi fra-
 triq; Dominici corporis *Man-*

Exod. 14.
v. 14. 15.
Ioha. 6. v.
48. 49.
Ambros.
lib. 5. de
sacramēto
cap. 1.

A 2

na,

EPISTOLA

na, & quod dudum hæretica
in nobis profanitas neglexe-
rat, Sanctissimi *Chrysmatis* signa

S. Urba.

Pap. in E-

pist. sua de

cretal. 1. c.

7. de conse

crat. dist.

S. Cornel.

Pap. &

Mari. E-

pist. ad Fa.

Antioch.

apud Eu-

seb. libr. 6.

hist. ca. 33.

culum, *perfecti* *Christiani ar̃ham*,

conferre non dedignatus es :

qui deniq; domum redeuntē

me cum meis plurimis alijs e-

videntissimis amoris indicijs

& exemplis affecisti, atq; et-

iamnum domi quotidie affi-

cere non cessas. Quę ego tan-

ta tamque Illustria tua in me

merita, addo etiā paucis me-

cum cōmunia, cum non ha-

beam, quo vel digno verbo-

rum splendore satis prædicē,

tantum abest, vt de digna ali-

qua antidosi cogitationem

susci-

DEDICATORIA.

fufcipere audeam: En ꝑfite-
ri faltem hoc pignore volui,
ac præſentis ſeculi memoriae
prodere, donec omni poſteri-
tati luculentioribus aliquan-
do monumentis (q̃ ita ſpe-
ro) cõmendare liceret.

Supereſt BEATISS. PATER
(quod omni animi viriumq̃
contentione à te peto) vt
quemadmodũ Moſes Veteris
populi dux & ſacerdos taber^{t Pſa. 98.6}
naculum testimoniij extru-
etur⁹, non ſolum armillas, inau-
res, annulos, dextralia, hyacinthũ, pur-
puram, coccum biſtinctum, byſſum &
pelles arietum rubicatas, argenti ærisq̃
metalla, ligna Sethim pretioſiſſima,
ſed & viliffimos caprarum pilos,

A 5 ſuo

EPISTOLA

suo utique loco tempestiuos,
accepit, gratosq; habuit. Ita
^{Heb. 8. 6.} tu^u *melioris Testamenti* sacerdos,
inter alia elaboratissima præ-
stantissimorum Theologo-
rū quotidie tibi oblata mo-
numenta meo huic codicillo
vel qualemcunq; locū con-
cedas, mihi que Apostolicam
tuam benedictionem hilari,
ut hactenus, vultu impertia-
re. Vale. Moguntia. Calend.
Febr. M. D C V.

AV-

AUTHOR
CHRISTIANO
AC BENEVOLO LE-
CTORI. S.

NVMQV ID ego lepidum ad
te munus, Lector & Mona-
chum Apostatam in cu-
culla alba: Dæmonium
in capulis: pone ministrum sceleris
consortem. Horrescis credo, & obstupes-
cis. Merito. Nam & ego non sine mētis quo-
dam horrore monstrum tam horrendum
intueor. At tu, obsecro, totam rei scenam ab
ovo accipe. Edidit superiori * Octobri Ægi- *18. Octob.
dius Hunnius, Professor Wittebergensis, M. DCIL
Lutheranæ Sectæ hodie propemodū antesi-
gnanus, Orationem quandam mire male-
dicam, habitā à se, ut ait, in Seculari fe-
sto Natalitio eiusdē Academiæ Wit-
tebergensis, cū centesimum à prima
fundatione compleuisset annum. In
qua Oratione videri vult, nescio quæ miri-
fica Dei in scholam istā, ministerio Luthe-
ri, collata beneficia prædicare. Reuera autē
egregiè nugatur, & turpiter calumniatur,
& splendide mentitur, & dentes deniq, suos

PRÆFATIO

Theoninos Pont. Rom. gregis Dominici
primario Pastori, malitiosissimè infigit: Cri-
mina illi neq; vera, neq; probabilia, neq; ut
ita dicam, possibilia intentans. At Luthe-
ro interim suo, pestilentissimo hæretico, nō
secus ac Prophetæ diuinitus excitato, atq;
ad prosternendum Antichristū liberan-
damq; ex Babylonica captiuitate Ecclesiā
misso ELIÆ, gloriosissimas laudes decantās,
& vix egre ab Hecatombis sibi tēperās.

His ego hominis futilissimi atq; insanis-
simi nugis, ab amico Xenii loco transmissis
lectisq; etsi ut par fuit, vehementer cōmo-
tus, iam tum Sycophantæ dignos fustes opta-
bam, cogitans tamen hunc maledicentiæ
morbum apud hæreticos neq; nouū neq; in-
auditum esse, quorū imò plerisq; volupe est,
lites & aduersarios, quib. animi sui scabiē
affricare queant, nancisci: Neutiquam me
huic iurgandi aleæ subiicere volui. Ast ami-
ci quib. adhuc grau^r acerbitas hominis do-
lebat, turpiaq; illa in Sedem Apostolicā con-
uitia (quā vitilitigator hic, more maiorum
suorū Donati, Wicleui, Hussi, Luthe-
ri, Caluini, in Babylonicam meretricem
transformare, & tanquam execrabilis An-
tichri-

AD LECTOREM.

*tichristi lupanar proscribere non veretur)
graviora videbantur, quam ut silentio præ-
ieriri aut condonari possent, vel deberent:
Certatim hortationes subiicere, hanc ne cō-
tumeliā Christi inultā sinerē, quin pro tuē-
do honore Dei pro S. Rom. Ecclesiæ, Matris
ac Magistræ fidei omnium fama sarcienda,
pro multorum deniq; simpliciorum, quos
isti tenebriones turpiter errorum vinculis
constrictos tenent, salutē & cōuersione, hunc
in me laborem susciperem, impioq; illi de-
clamatori in faciem ostenderem, quā ca-
lumniosē ac mendaciter tota in causa ver-
satus esset, quā iniuriosē Catholicum Pon-
tificem Romanum culpatum, quā fallaci-
ter Lutherum suum, scelestissimum here-
sarcham, quem apud inferos contremiscere
nemo bonus dubitat, laudatum dimisisset.
Horum ego voluntati, tam iustæ præsertim
ac sanctæ, cum vehementius reluctari non
possem, nec deberem, quamuis alium paulò
instructiorem tantæ causæ Patronum optas-
sem, tamen Dei fretus presidio, confestim
atrepto calamo, in ordinem cogere cæpi ea,
quæ ad hanc causam illustrandam maximè
viderentur accommodata. Et de Iubilæo
qui-*

PRÆFATIO

quidem, ex mandato Principis sui, ut can-
saberetur Orator, celebrato, non admodum
mihi laborandum iudicabam, quod ea res
parum causæ caput, de quo inter nos contro-
uersia agitur, concerneret. Quanquam &
eo ipso simias Catholicorum agere hæretici,
deq; pristinis maiorum suorum institutis, qui
non semel festa, & solennitates temporum,
Iudicatis Pontificiisq; ut loquuntur, super-
stitionibus, accensuerunt, non parum reces-
sisse videntur. De ingentibus verò Luth-
ri encomiis, deq; turpissimis & maledicen-
tissimis Pontificum Rom. insectationibus:
quorum illum nobis diuinum Prophetam,
collapse Ecclesiæ restauratorem, publicæ sa-
lutis & veritatis vindicem, hos verò sum-
mos ac capitales Dei hostes, ipsissimos uni-
uersæ religionis extirpatores Antichristos
flagitioso ore pronunciare non veretur de-
clamator, hoc operam dedi, ut prætermissa
Pontificis nostri Maximi causa, de qua iam
pridem alii abundè disseruerunt: partim
ex doctrina & morib. Lutheri, partim ex
fructibus, idest calamitatibus orbi inuectis,
partim deniq; editis olim de eodem con-
venientissimis vaticiniis ostenderem, esse um-
verè

AD LECTOREM.

verè monstrum omnibus Africæ monstris
monstrosius: esse † quinta tuba stellam, de † Vid. in
cælo lapsam, clauem putei abyssi gerentem, fr. p. 413.
ic fumotartareo tum ranas locustasq; fero-
cissimas progignentem, tum solem aëremq;
mendaciorum suorum nebulis obscurā. em:
† Esse Minotaurum cucullatum, Saxo- † Vid. in
niæ olim finibus diro omine conspectum: fra. p. 272.
† Esse deniq; monachum illum sideratū, cu † Vid. inf.
us scapulis Iohannes Liechtenbergius p. 273 274
& Maximilian, I. Imp. teterrimum Ca- 275. 276.
odemonem viderunt insidentem.

Quæ cum ita sint, Christiane Lector, ut
certo certius esse, huius nostri spero Cōmen-
tarioli lectione deprehendes: quam misera-
tili ac damnabili putas errore tenentur ir-
retiti, qui adhuc hodie non paucis Germa-
nia nobiliss. Prouinciis iubatum (proh do-
lor) istum Draconem in sinu fouent & cō-
plectuntur: Spiritum Domini credentes,
quem Sacrosancta Ecclesia Spiritum men-
daci cōmonstrat, Patrem quem Parricidā,
Preceptorem quē Seductorem, Ducem quem
Perduellem, Prophetam deniq; & Apostolū,
quem mendacissimum Hæresiarchā. Proh
scelus, nefandum scelus! quibus lachrymis

P R Æ F A T I O

tam grandem culpam expiabunt? Imò quibus oculis tam grāde ac luctuosum, in quo se coniecerunt, discrimen evitabunt? Ant abyssus, pone flamma, dextrorsum gladius, sinistorsum laqueus, infernè hiatus, supernè fulgur. Quis hic exitus, bone Chrisle, qui exitus? quæ spes? quæ liberatio? Gratia tibi Domine, qui sinum Ecclesiæ tuæ pandisti nobis, refugium tutissimum, præsidium firmissimum, murum aheneum: quo se quotquot sincerè condunt, nunquam tempestati anxii, vel fide fluctuant, vel spe succumbunt, vel charitate collabascunt.

Atq; hæc ego ad te optimo animo, LECTOR: Tu ubiuis ad alios. Quorū si quisquam maleuolè huic conatui nostro inuidebit, aut detrahet, tu quantum potes tuere, ac defende: ne præsidis orba pietas (quod apud Basilium est) ad calumnias tacere cogatur, aut mendacio in offensum progressum permittere, aut eos qui seduli sunt, damno inhærere. Ego sanè cū M. Cicerone hoc animo sum, vt inuidiam virtute partā, gloriā non inuidiā putē. Vale Mog. 16. Cal. Maii. M. DCIII.

CÆ-

S. Basil. c-
pist. 65.

L. Catilin.

CAESAR BARO-
NIVS SORANVS S. R. E.
CARD. ILLVSTRISSIMO D.
IO ANNI ADAMO, Archiepi-
scopo & Electori Moguntino
S. P. D.

 VI Moguntia Romam
venit *Iustus Calvinus*, idem
modo reuertitur Roma
Moguntiam *Iustus Baroni-*
us. Quem enim Ecclesia Catholica
accepit in sinum, ego in familiam
meam libenter suscepi, cum etiam
iure spiritualis cognationis, virtute
Sacramenti C O N F I R M A T I O N I S,
quod consecutus est à Sanctissimo
Domino Nostro CLEMENTE Papa
VIII. eundem genui mihi filium, &
ut spero, non de generem leonis ca-
tulum, qui iam exeruit ungues in eos,
qui ipsum in cauea impietatis deti-
nuere captivum. Hunc igitur his de-
coratum à nobis insignibus, iam an-
tea filium tuum, ouemque pascui tui,
rogo iterum atque iterum uti pater
benignus amplectere, & vigilantissi-
mus

mus pastor enutri, vti patronus foue,
protectorq; defende, suscepturus e-
go in me cuncta in ipsum collata offi-
cia & beneficia, quo nomine Reue-
rendissimæ Domnat. Vestræ deuin-
ctus perpetuo permanebo. Qui &
pro Episcopali munificentia erga
eius familiam ipso absente abunde
satis exhibita, plurimas gratias ago
Vale. Romæ 15. Calend. Octo.

Anno Domini,
M.DCII.

IVLI

IV LIVS DEI GRA-
TIA, EPISCOPVS WIR-
ceburgensis & Franconiaë
Dux.

IVSTO BARONIO VETE-
racastrensi.

N V A M aduersus Hunni-
um *Wittenbergensis Pseudo-*
Iubilæi promulgatorem
concertationem literari-
am, rectè accepimus. Peritè & ani-
mosè iugulum ipsius petiisti, felici-
ter eundem confodisti. Ictum licet
iple defunctus, & longiori vita mi-
nimè dignus, haud sentiat, sentiunt
tamen, quotquot delira ipsius placi-
ta sectantur, eumq; tanquam fulgen-
tissimam Euangelij & purioris doctri-
næ facem prædicant. Breui opusculo
& paucis vigilijs multa quæ ad Ca-
tholicæ Ecclesiæ famam illustran-
dam, multa quæ ad dogmata fidei
confirmanda spectant, egregiè præ-
stitisti, non vt nouitius, sed vt vetera-
nus, & exercitatissimus in castris Ca-
tho-

tholicorum miles. In confutandis
& expugnandis aduersarijs nostris, vt
dimicare pergas animo intrepido,
non hortamur, cum probè nobis
constet, voluntatem ac literaria sub-
sidia ad praeliandum praelia Domini haud
tibi deesse. Sospitum & incolumem
te diu optamus, & paterno amore
complectimur. Vale & nos, vti ante-
has, amare perge. Wirceburgi.

18. Octobr. Anno

M. DCIII.

IV-

IUSTI BARONII

VETERACA-
STRENSIS SS.

THEOLOGICÆ ET I.

V.D. Illustrissimo Archie-
piscopo Moguntino
à consilijs.

PSEVDODIVBILÆI

WITTBERGENSIS ADVER-

sus Egidium Hunnium, atq; infelicem

Magistrum eius Luthe-

rum

PROLOGVS.

VOVSQVE tandem abutere,
HUNNI, Patientia nostra?
quandiu nos etiam furor iste
tuus eludet? quem ad finem se
se effrœnata iactabit audacia?

(liceat enim mihi verbis ijsdē affari te HUN-

B

NL

NI pessimum Ecclesiæ flagrum, quibus turbulentissimū Patriæ proditorem affatur ille

*Cic. l. Ca-
tilin.

* vir, cuius

* *Pacificas sœvus sensit Catilina secures.*)

* Luca. l. 7.

Nihil ne te venerandum Catholicæ Ecclesiæ nomen? nihil Sacrosancta Dei eloquia? nihil antiquissimorum Patrum decreta, nihil consensus Christianorum omnium, nihil inuicta S. PETRI sedes, nihil fragilimæ vestræ atque inconstantissimæ arundines, nihil denique tot præstantissimorum, doctissimorum atque accuratissimorum Romanæ Ecclesiæ doctorum, toto orbe solis instar terribiles vestras tenebras dispellentium, atque indies seductas à vobis Christi ouiculas integris agminibus ad Catholicæ Matris vbera reducentium autoritas, nil denique ipsius summi in orbe Christiano Principis ac Monarchæ DIVI RUDOLPHI II. Roman. Imp. Augustissimi, totq; Illustrissimorum ac spectatissimorum Rom. Imperij Procerum, Archiepiscoporum, Episcoporum, Ducum, Principum, Comitum, Baronum, &c. quos tu omnes vno ordine enormi iniuria Sacer-rimi Antichristi militiæ ascribis: nihil inquam horum omnium ora vultusque mouerunt? patere tuas fraudes non sentis? Constrictam iam omnium fermè Prouinciarum conscientia turpissimam hæresin vestram non vides? Quid olim, quid proximo Ratisbonensi Colloquio egeris, quàm turpiter omni

Hunnius
Catholicis
conuictiās,
reus crimi-
nis læs. Ma-
iest. Cæsar.

mni apparatu tuo cum fraterculis prædican-
 tibuste dederis, quàm timidè forum stricti-
 oris congressus declinaris; quàm imperitè
 Catholicorum argumenta exceperis, excus-
 seris, formidaris, què nostrum ignorare arbi-
 traris? Et tu tamen ita insanis, vt domi adhuc
 arroganter, quasi re bene gesta, te iactites, &
 luteo figmento tuo LUTHERO, (cuius no-
 men iamdudum Deo hominibusque execra-
 bile est, *atque indies*, si ERASMI augurio
 credimus, *execrabilius erit, cum Turca quoque*
Lutheranorum nomen detestari dicatur, sediti-
onis odio, alios interim Christianos tolerans, ab
ipsius dogmatibus alienos.) Iubilæos celebres,
 eumque nobis pro Propheta scilicet, pro E-
 LIA, pro Euangelicæ Veritatis tot annorum
 Centurias sepultæ vindice & restauratore,
 pro Antichristi deniq; Antagonista ac fulmi-
 ne nugacissimè venditare non erubescas.
 Quid cogitas HVNNI, quid cogitas? nūquid
 non pudet harum ineptiarum, imo blasphemiarum?
 quibus ista portenta & chimæras probas?
 SAXONIBVS credo tuis, nobilissi-
 mæ olim, fortissimæ ac religiosissimæ genti,
 cuius quotiescunque feruentissimum in Ca-
 tholica religione (quam anno 711. à Sancto
 SVIBERTO, & plenius anno 726. à Sancto
 BONIFACIO accepit) tuenda zelum; stre-
 nuissimam in Apostolica S. PETRI Sede; cu-
 ius adiutorio à CAROLO MAGNO deuin-
 cta est, contra quosuis hostes propugnanda

Erasmus
 confutat.
 Serui arbi-
 trij.
 Lutherani
 inuisi Tur-
 cis.

Saxonum
 Priscorum
 laus.
 Vide Baro-
 nium To.
 8. Annal. p.
 839. & To.
 9. Annal. p.
 105.
 Bar. Tom.
 9. Annal. p.
 638.

fortitudinem, cum hac qua nunc aliquandiu vexatur dyscrasia comparo, non possum quin mœsto pectore illud Poëtæ ingemam,

2. Mncidos.

Heu mihi! qualis erat, quantū mutatus ab illo

Hectore, qui venit exuias indutus Achillis?

Votum p-
reditu Sa-
xonum ad
Ecclesiam.

O quam sæpe venisti HECTOR SAXO, exuias indutus hostium tuorum, exuias hostium Sæctæ Romanæ Ecclesiæ, cui nunc ipse aliquandiu contraria arma, cornua, tubas, falces geris? Sed veniet dies, veniet certo scio, quo hac funesta expurgatus lue, pristinis te castris dabis, domumque desertæ Matris repetens, pro eadem & arma posita recipies, teque à factiosis hisce CATILINIS & CETHEGIS, quorum nunc errabundus vestigia premis, tanquam pestilentissimis humoribus expurgabis. Habent enim hoc proprium, & hæcenus habuerunt omnes tam variæ ac multiplices à CHRISTI ascensione hærefes, vt instar rapidi è monte torrentis breui tempore dilaberentur & perirent.

Hærefes
bullæ.

Lutheriva
næ Prophe-
tiæ de rui-
na Ecclesiæ
ac suæ hæ-
refeos pro-
pagatione
a Epist. de p-
cat. ad Du-
cē Georg.
b Lib. cont.
Henric. Re-
gem Angl.

Itaque quamuis pro ea, qua insigniter valebat impudentia & audacia LUTHERVS vaticinando gloriatus sit, *doctrinam^a suam nullius vnquam hominis operæ extinctum aut impeditum iri, quo minus perpetuò progrediatur:* Imo ^b *dogmata sua statura & Papam lapsurum, inuitis omnibus portis inferi, & potestati-
bus aëris, & terræ & maris. Instat enim (inquit) mors Papatus abominabilis, urget eum ineluctabile suum fatum, & vt Daniel ait, ad*

finem

suum sui venit, & nemo auxiliabitur ei. Per-
 gant itaque porci illi, & si audent, exurant me.
 Hic sum & expectabo eos: cineribus solis post
 mortem etiam in mille maria proiectis, perse-
 quar & fatigabo hoc abominabile vulgus. Sum-
 ma vivens Papatus hostis ero, exustus bis ho-
 stis ero. Facite porci THOMISTÆ, quod po-
 testis, LUTHERVM habebitis vrsam in via, &
 Leenam in semita: Undique vobis occurret,
 & pacem habere non sinet, donec ferreas vestras
 cervices, & ereas frontes contriuerit, vel in salu-
 tem, vel in perditionem. Denique sine bien-
 nium adhuc causam istam agitemus, ait, vide-
 bis Papam, Episcopos, Cardinales, Presbyteros,
 Monachos, Moniales, Campanas, turres, Mis-
 sas, vigiliis, cucullas, cappas, rasuras, regulas, sta-
 tuta, & totum Papalis regiminis examen instar
 fumici anescere. Hæc inquam & similia plu-
 ra * quamvis iactabunde LUTHERVS: tamen
 non minus in hoc, quam in alijs fuit inuen-
 tus Spiritus mendax in ore Prophetæ istius:
 nobisque licebit retorquere in ipsummet,
 quod alicubi scribit, stercoreos Prophetas esse,
 qui ad certa tempora prædicunt, quibus euentus
 nullus respondet. Quis enim non videt, non
 biennij solum, sed ferme sexaginta aut se-
 ptuaginta annorum decursu hunc tam furi-
 bundum hæreticū nec optata perficere, nec
 promissa consequi potuisse? Quin omnia
 potius bonitate Dei in contrarium euene-
 runt. Stat nempe Catholica Ecclesia, quam

Idem Epist.

Germ. quā
in scripsit,

Aumonit.

ad omnes

Christ. pro

sedition. &

rebellionē

præcuen-

da. Tom. 2.

Lenens. f. 96

* Confer

Tom. 6.

VVitt. fol.

475. a. vbi

ait: Certus

sum Papa-

tū cum o-

mnib. suis

appendici-

bus interi-

turum.

Lutherus

Propheta

mendax.

Tom. 2.

VVitteb.

fol. 312. b

Catholica
Ecclesiæ
flos & latif-
simi termi-
ni hoc se-
culo.

Iesuitarū
fructus a-
pud infide-
les popu-
los.

Luthera-
nismus mi-
sere labaf-
cit ac rui-
nam mina-
tur.

Lib. Germ.
q̄ inscribi-
tur: Terri-
bile factū
& iudiciū
Dei in Tho-
mam Mun-
sterum.

ille ignominiosè vt putat, Papatum vocat:
nutat verò, fluctuat, ac labascit miserè L V-
THERANISMVS: stant turre nostræ, so-
nant Campanæ, florent Episcopi, Prælati,
Monachi & sacra Hierarchia funiculos suos
in exteras quoq; & peregrinas regiones ex-
tendit, in Asiæ atque Africæ vastissimos
campos, etiam sub medio Mahumetis acina-
ce, in latissima inexhaustæ Americæ lugera,
in Iaponum ac Sinensium oras, vbi ministe-
rio Patrum SOCIETATIS IESV, quos hoc
hominum genus, tanquam lupi canes irre-
conciliabili odio prosequitur, tam lætis in-
dies incrementis longè lateque proficit Ca-
tholica fides, vt nunquam laxiores Ecclesiæ
terminos, quam hoc ipso seculo, quo inter-
necionem illi Diabolus minabatur, memi-
nerimus. At miser LVTHERVVS pedeten-
tim cum suo grege, tanquam glacies præ sole
liquefcit, ac paulatim in *Calvinismum*, pau-
latim in *Anabaptismum*, paulatim in *A-*
theismum, cum omnibus sectis degenerat,
paulatim denique in multis & melioribus
vbera desertæ matris repetit, pristinosque
suos deceptores nudos desertosq; destituit,
vt reuera nulla iam secta despectior, humi-
lior, contemptior, ignobiliorque sit, ipso
Lutheranismo. Quamobrem meritissimo
iure in parentem eius iactabundum LVTHE-
RVM regeremus, quod ille in filium THO-
MAM MVNCERVVM iam cæsum & prostra-
tum

tum inuidus euomebat: *Hic vides, quomodo iste cadum Spiritus se se iactat, Deum loqui & agere per ipsum eiusque esse voluntatem: & agit perinde ac si omnia ipsius mera sint victoriae. Et antequam circumspicit, iacet cum aliquot milibus in luto. At si Deus per eum locutus fuisset, id non contigisset. Deus enim non mentitur, sed firmiter tenet verbum suum.*

Phrasis Lutheri seruat.

Sed antequam ab hoc loco digrediar, non possū quin de præsenti gloriosissimo Ecclesiæ incremento, optimi & lectissimi Cardinalis CÆSARIS BARONII SORANI, &c. (cuius insignis religio, pietas, charitas, humilitas, doctrina, ac mille aliarum virtutum fulcris sustentata laudatissima fama, totius iam orbis Christiani prouincias auspicatissimo omine peragrauit) verba lectissima huc ascribam. *Cum negant, inquit, Catholicam fidem filii desertores, Romana Ecclesiæ rebellantes, traducunturq; in errorem Boreales Prouinciae, atque insurgunt blasphemantes & insanientes in Cathedram PETRI: Ecce Indi & Antipodes credentes Christo, se filios esse Romana Ecclesiæ gloriantur, eiusdemq; vbera sugentes matrē sciunt, & matrem appellant, ab eaq; se in Christo esse genitos recognoscunt.*

Cardinalis Baronius.

Tō. 6. Annalium circa finē, in prologo Legat. Alexandrin. p. 905. 906. Apostasia Septentrionis ab Rō. Eccles. mil lecuplō à Deo compensata.

Dum igitur in ipsum Romana Ecclesiæ Pontificem phrenetici isti, dicendi potius arreptitii, iaciunt contumelias, atque euomunt toxicatas vipereo ex ore blasphemias: in immensum multiplicato fœnore aliunde compensat Deus bene-

2. Re. 16. 12.

Ps. 108. 28.

August. in

Psalm. 54.

Psa. 54. 22.

ditiones, laudes, praconia, summosq; gloria ti-
 tulos: adeo ut non toleranda libenter tantum,
 sed & expetenda quodammodo videantur re-
 proborum huiusmodi maledicta, pro quibus
 adeo amplam confert amq; Deus rependit bene-
 dictionum mensuram, secundum illud Davidi-
 cum: Forte respiciet Dominus afflictionem
 meam, & reddet mihi Dominus bonum pro
 maledictione hodierna. Vnde & cecinit: Ma-
 ledicent illi, & tu benedices. Nam inde pe-
 nitus accidit, quod idem Propheta fore praedixe-
 rat, cum (secundum S. Augustini sententiam)
 de haereticis ista vaticinatus est. Polluerunt
 testamentum eius, dum conati sunt abolere
 promissiones Dei. Sed quae hos mox subsequatur
 poena peccati, sic subditur: Diuisi sunt ab ira
 vultus eius: nam maxima omnium indigna-
 tio, cum Deus impium mentis percutit cecitate,
 & e sua eiicit domo, atque a filiis diuidens alie-
 num ab hereditate constituit. Sed quod nullum
 afferat Ecclesia damnum segregatio impiorum,
 illud aequè subicitur: & appropinquauit cor
 illius. Etenim tunc euidentiora amoris signa
 Christus ostendit Ecclesiae, maiora dona imper-
 tiendo. Quod hoc nostro seculo praecipuè factum
 cognoscimus, dum impii nouatores irritum red-
 dere conati testamentum eius, nempe factas à
 Christo Petro promissiones, diuisi sunt ab Eccle-
 sia Romana: sed tunc magis cor Christi ipsi ap-
 propinquasse cognoscitur, cum nouum ei adiicit
 orbem, & qui ver tot secula errore sepulti inter

mortuos fuerant deputati Alexandrini, iidem quasi noua resurrectione ad vitam reuocati, ipsi matri omnium Romanae redduntur Ecclesiae, ex qua fuerant propagati.

Hæc amplissimus & pientissimus Cardinalis, HUNNI, de vestra & similium turpissima aduersus Apostolicam sedem rebellione. Cuius Cardinalis ego tibi elaboratissimos ANNALIS tanquam præsentissimum Lutheranae pestis antidoton commendare possum. Sunt enim quasi serica quædam vel aurea tela, uniuerſam antiquæ Ecclesiæ faciem, tum in fide & doctrina, tum in moribus, ritibus & cæremonijs, quasi viuis Imaginibus in re præſenti demonstrans, & oblatrantium contra hæreticorum frustraneis insultibus illustrans. At tu profectò, quæ cum aliâs, tum præsertim hac seculari declamatione tua scribis, talia sunt, vt neq; Veritatem cœlestem, neque docti, ingeniosi aut prudentis viri, qualis tu certè videri cupis, officinam sapiant. Quid enim affers, nisi olidas LUTHERI tui de nondum nati Antichristi detectione, de nunquam amissi Euangelij reuocatione, de nunquam collapsæ Ecclesiæ restauratione fabulas? quid nisi Apocryphorum de eo Prophetarum non dicam oracula, sed somnia? quid denique, nisi vanam quandam ac stultam plebeculæ vestræ de infausto terræ filio persuasionem? De quo si quid dicam, dicam illud, quod iam dudum in eum

Annalium
Card. Baro-
nij laus.

Hunnij o-
ratio secu-
laris, qua-
lis.

Thomæ
Mori ludi-
cium de Lu-
thero.

Certitudo
Lutheri
qualis.

aculeatè quidem, sed verè dixit acutissimus
vir WILHELMVS ROSSEVS, aliàs THO-
MAS MORVS, laudatissimus Angliæ Can-
cellarius & Martyr. *Quis, inquit, ferre potest
nebulonem talem, qui mille vitiis ostendat se
possessum, atque agitatum à legione Demonum,
& tamen ita se iactat stolide. Sancti Patres o-
mnes errauerunt: Ecclesia tota læpius erra-
uit: doctrina mea non potest errare, quia
certissimus sum, doctrinam meam non esse
meam, sed Christi. Videlicet alludens ad illa
verba Christi. Verba mea non sunt mea, sed eius,
qui misit me Patris. Quid istud? Papa cadet,
dogmata mea stabunt, nonne certare videtur
cum illo Christi, cælum & terra transibunt, v-
num iota non peribit de verbis meis? Nam cum
ait: Rapuit me Dominus imprudentem in
medias has turbas: Hoc plus est, quam, tulit
illum Diabolus, & statuit supra pinnaculum
templi. Quod si quis respondeat, testimonium
tuum non est verum: quia testimonium perhibes
de te ipso, recurreret illico ad nouam scripturam
suam. Ego certus sum, dogmata mea habere
me de cælo. Atq; ibi sistet, in hoc suo principio,
velut firmissimo fundamen. o, quod non omnes
Papa, Reges, doctores, homines, Angeli, poterunt
euertere. Certus igitur, imò certissimus dogmata
sua habere se de cælo: sicut certi sunt & certissi-
mi, qui dormiunt, omnia vera esse, quæ so-
mniant. Imò verò certus & certissimus, mentirè
se vigilantem, dogmata sua esse de cælo, quæ sua
sibi*

sibi murmurat conscientia, demonum illi prestigiis immissa hominibus maledicit & Angelis quicunque dogmatis ipsius contradicunt, & eos clamat os in cœlum ponere: conspurcare sacra, blasphemare Deum, quicunque non verentur arguere spurcissimas ipsius blasphemias. Tantummodo clamat, Anathema sint omnes, qui impetunt dogmata mea, quia certus sum, dogmata mea me habere de cœlo. Hoc igitur principio à Reuerendo Patre petito, & à nemine concesso, sic arguit vltterius Reuerendus frater, Pater, potator, LUTHERVS, extraordinem Lutherus
qualis. Sancti AVGVSTINI fugitiuus: unus ex Magistris inertibus Wittebergenſibus, vtriusque Iuris Bacchanalius informis, & in Sacra Theologia Doctor indoctus. Ego certus sum, dogmata mea habere me de cœlo, ergo dogmata mea sunt cœlestia. Et tunc sic vltterius; dogmata mea sunt cœlestia. Ergo quicunque contradicit dogmatis meis, os ponit in cœlum & blasphemat Deum. Quoniam quidem igitur contradicunt meis dogmatibus Pontifex, Imperator, Reges, Episcopi, Sacerdotes, Laici, & omnes in summa boni: mihi licebit pro Dei mei maiestate, Pontificem, Cæsarem, Reges, Episcopos, Sacerdotes, Laicos, omnes denique bonos anathematizare, maledictis & conuitiis incessere, atque in omnium coronas & capita licebit ex ore meo lutū, cœnum, stercora, merdas expuere.

Idem libr. 2. in fine. Verum à mendaciis &
viris.

Lutherus
maledicus
scurra.

virulentia prorsus abstinuisse se testatur ipse, cui nihil est aliud in calamo quam calumnie, mendacia, sycophantia: Cui nihil est aliud in animo, quam virus, tumor, inuidia. Qui nihil in capite concipit præter stultitias, furores, amentias: qui nihil habet in ore præter latrinas, merdas, stercora: Quibus foedius & spurcitius, quam ullus unquam scurra scurratur. Quorum nemo repertus est unquam præter istum, tam stolidus plage patida, ut sibi stercus in os coniiceret, quod alii spueret in sinum. Quamobrem quum sit huiusmodi, nihil miror, si nunc indignus habeatur, quo cum quisquam disputet. Certè quādoquidem totum se deuotit inferis, & obdurauit in schismate, nec unquam decreuit hæreses recantare, statuere tamen secum debet, aliquā saltem ut habeat civilis honestatis rationem, quo sibi potius vendicet authoritatem dogmatistæ, quam vilis in heretico scurræ. Quod si quando volet, si disceptabit seriò, si mendacia sua recantet, ac sycophantias, si abegerit stultitias, furores, & hætenus nimium familiares furias, si merdas suas resorbeat, & sua relingat stercora, quibus tam foedè linguam suam calamumq; conspurcat: non deerunt, qui dere graui grauius, quod decet, disserant. Verum si ad istum, quo cœpit, modum scurrari pergat, & furere, si grassari calumnia, nugari stultitia, insanire dementia, scurrilitate ludere, nec aliud in ore gestare quam sentinas, cloacas, latrinas, merdas, stercora: faciant quod volent alii, nos ex tempore capiemus

Lutherus
planè stercor-
eus & la-
trinaris.

piemus consilium, velimus ne sic bacchantem ex
 eius tractare virtutibus, & coloribus suis depin-
 gere, an furiosum fraterculum, & latrinarium,
 cum suis furiis & furoribus, cum suis merdis
 & stercorebus cacantem, cacatumq; relinquere.
 Et in per oratione operis hæc quoque adiun-
 git. Nam is eo modo rem tractat, ut planè se
 declaret meditari secum immortalitatis quod-
 dam genus absurdissimum, eaq; iam coepisse per-
 frui, & totus esse, versari, vivere in huiusmodi
 sensu & titillatione gloriolæ, quod futurum præ-
 sumat post aliquot adhuc ætatum myriadas, ut
 recordentur & loquantur homines, fuisse olim
 aliquando apud seculum prius nebulonem quẽ-
 dam, cui nomen LUTHERO fuerit, qui quum
 cacodæmones impietate vicisset, ut dignis emble-
 matis ornaret suam sectam. pieas garrulitate, le-
 nones improbitate, prostibula obscenitate, scur-
 ras omnes siurrilitate superarit. Quid si uide-
 rit, curarit, effecerit, ut velut Philosophorum
 secta, ex ipsis habent vocabula: & Gnato medi-
 tatus sit, Parasiti itidem, ut Gnatonici vocentur:
 Sic absurdissimum genus hæreticorũ, impietatis,
 scelerum spurcitiaq; colluies, appellentur Lu-
 therani. Simile iudicium tulit HENRICVS VIII. Angliæ Rex, Anno XXIII. E-
 pistol. ad Saxoniam Duces: quamquam quod
 dolendum, ipse in hac mente non diu con-
 stans permansit. Nihil, inquit, illius maledi-
 centiæ credendum, cui perpetuum institutum
 esse videat, de Principibus prorsus omnibus, atq;
 ipso.

Lutherus
 quam glo-
 riam apud
 posteritatẽ
 affectet.

Henrici
 Angliæ Re-
 gis iudiciũ
 de Luthero

Luthera-
norum se-
cta quam
pestilens.

ipso etiam Casare mentiendi. Neque enim istud
LUTHERO nouum est, omnia comminisci ac
fingere, quibus in odium Principum sceleratè
concitet, atque extimulet populum. In quod ne-
gotium promouendum, sceleratorum hominum
cateruam iam dudum contraxit atque adiun-
xit sibi. Itaque nulla unquam factio fuit ita se-
ditiosa, pestilens, nefaria, quæ sic religionem o-
mnem tollere, leges omnes obruere, mores omnes
bonos corrumpere, respublicas omnes euertere
machinata sit, ut nunc ista coniuratio Luthera-
na, quæ & Sacra omnia prophanat, & prophana
contaminat. Quæ ita Christum prædicat, ut eius
Sacramenta conculcet: ita Dei buccinat gra-
tiam, ut arbitrii libertatem destruat: ita fidem
extollit, ut operibus bonis detrahat, & inuehat
peccanti licentiam: ita misericordiam subleuat,
ut Iustitiam deprimat, & malorum omnium
causam ineuitabilem, non in Deum aliquem
matum, quod Manichæi saltem commenti sunt:
sed in unicum illum verè bonum reiiciat. Qui
cum ad hunc modum impiè diuina tractarit,
velut à celo deiectus serpens, virus effundit in
terras, in Ecclesia commouet dissensionem, leges
omnes abrogat, Magistratus omnes enervat, lai-
cos in sacerdotes concitat, virosque aduersus
Pontificem, populos aduersus Principes: nec al-
liud plane molitur, quam ut (quod omen a-
uertant superi) Germanie primum populus tã-
quam pro libertate bellum indicat Proceribus,
Deinde ut Christiani contra Christianos, spe-
ctan-

stantibus & irridentibus Christi hostibus, pro Christi fide ac religione depugnent.

Idem REX Epistola Responsoria ad LUTHERUM, qui conuitiorum emissorum palinodiam obtulerat. *Quod ais, libri te tu pudere, nescio quàm tu istud verè dicas. Verum hoc unum scio, satis esse cause, cur debeat non illius modo libri pudere te, sed tuorum etiam ferme & omnium. Quippe qui nihil penè complerentur aliud, quàm errores turpissimos, & insanissimas hereses, nec ratione fulcitas, nec eruditione subnixas: sed quas asserit & obfirmat tantum pertinax impudentia, dum i tantus author haberi postulas, quantus nec hodie quisquam sit, nec ante hac usquam fuerit. Et infra. Scribis LUTHERE vehementer pudere te, oculos in nos attollere, quod te ià leuiter passus sis per operarios iniquitatis, ut aie, aduersus nos moueri. Verum ego profectò non paulo magis admiror, quod te non pudet serio leuare palpebras, & vel in Deum vel hominem quenquam probum oculos intendere, qui te passus sis, instigante Diabolo, in eam ingenii leuitatem cadere, ut ob carnis ineptias & obscœnas libidines, quum frater Augustinianus esses, Monacham Deo dicatam scelerato cõpressu violaris. Quid, quod non repressisti solum? Quale flagitium si designasses olim apud Romanos Ethnicos, & illa terrâ uina subiisset, & tu ad mortē usq; verberibus esses multatus: Verū etiam, quod nimio est execrabilius, publicè pro uxore nuptiis incestissimis traduxisti, atque ita, palam.*

Lutherum
pudet sui
cuiusdam
libri

† Certè ab
hoc parum
abest, quod
Luth. T. 6. l.
lenens. in
Præfat. o-
pta. omnes
suos libros
aut māsisse
sepultos,
aut perij-
isse.

Lutherus
Moniali
constupra-
ta, quantū
flagitium
commise-
rit.

*palam summo cum totius mundi stupore, summo per orbem totum opprobrio vestro, summo cō-
Sacrosancti coniugii contemptu, summa cum
sanctissimorum votorum contumelia, per nephas
abuteris in quotidianum prostibulum. Denique
quod omnium est maximè detestandum, quum
te deberet tam execrandi facinoris pudor & do-
lor obruere, pœnitentiæ loco præte fers miser im-
pudentem gloriam, tam longè fugiens implora-
tionem venit, ut etiam in tui sceleris exemplum
passim per Pseudoreligiosos alios literis ac libris
pronoces.*

His iam ultimò accedat ERASMVVS ROT-
TERODAMVS, cui vni ex omnibus aduer-
sarijs suis palmam ingenij & eloquentiæ cō-
cessit LVTHERVS, qui & spiritum eius & im-
petum remoratus sit, & languidum ante pugnam
reddiderit. Is igitur ERASMVVS in Hypera-
spiste suo, quem LVTHERI SERVO AR-
BITRIO decem dierum spacio opposuerat,
hunc in modum scribit. *Illud erat tibi repu-
tandum, quam personam suscepisses: videlicet
qui se profiteretur Euangelium iam plus mille
quingentis annis sepultum & obrutum, reuoca-
turum in lucem, & abrogata Pontificum, Con-
ciliorum, Episcoporum & Scholarum authori-
tate, promitteret orbi certam veramq; viam sa-
lutis, quam hætenus mundus ignorasset. Quam
verò non congruebat, ut qui tam arduo negotio,
velut ATLAS cœlo supposuisset humeros (iam
enim tecum sic ago, quasi vera sint omnia, quæ
tibi*

Luther. ini-
tio libri de
seruo Ar-
bitr.

Erasmi Iu-
dicium de
Luthero.

tibi arrogas) perinde quasi in re ludrica, dictis, sannis, salibus, & cachinnis, in quoscunque arbitrium fuerit, ludat, & ex WILHEILI cuiuspiam arbitrio, stylum vel stringat vel moderetur in quenquam, non dicam in Regem.

Idem Anno sequenti, pleniori responsione edita: *Videor*, inquit, hoc mihi in LUTHERI Lutherus scriptis animadvertisse. Non semper est intentus quam in-
tis, quæ scribit: nec id fieri potest, ut hominis ani- eptus scri-
mus perpetuò sit intentus alicui negotio, semper ptor.
tamen illi currit calamus. Itaque quò crescat ve-
lumen plurima incidant, quæ nihil aliud quam
chartas explent. Nunc repetit plus decies dicta,
commutatis tantum verbis: nunc concionatur,
versans in locis communibus: nunc assueveratio-
nibus explet chartas: nunc ineptis salibus & in-
facetis facetiis eximit tempus: nunc quicquid
offertur aut succurrit animo, quocunque modo
detorquet ad causam suam, ac præter conuitia,
quibus natura scatet, habet verba quedam ve-
luti magica, quæ non ratione, sed vehementia
quadam afficiant Lectoris animum, vel imbe-
cillem vel parum eruditum.

Et post multa. Quod testimonium habeat in mundo, norunt omnes. Si mihi persuasum es-
set, illum Dei causam agere, nullus est in orbe tam
potens Monarcha, qui me perpelleret, ut vel tria
verba scriberem aduersus eum: citius abirem in
ignem. Et fieri potest ut ego, vel ob eruditionis ino-
piam, vel ob ingenii tarditatem, parum subtiliter
iudicem de dogmatibus. Verum hoc me docet

Lutherus
petulanti
agēdi mo-
do hæresin
suam pro-
dit.

certe sensus communis, fieri non posse, ut sincere pectore causam Dei tractet, qui concitatis tantis in orbe tumultibus ludit ac deliciatur sannis ac dicteriis, nec unquam expletur. Nec stultitia carere potest tanta insolentia, quantam adhuc in alio vidimus nemine. Nec cum Apostolico spiritu congruit tam scurrilis petulantia: Imò hoc ipsum est D E I causam negligenter agere, ineptis dicteriis irritare Principes ac doctos indecora voce Trotz. Ista diligentia fuit summa negligentia. Si verè diligens esse cupiebat in opere DEI, PAVLVM oportuit imitari, qui quum esset in omnibus liber, omnium se servum fecit, qui omnia fiebat omnibus, qui per omnia placebat omnibus, qui non quærebat, quæ sua sunt, sed quæ IESV CHRISTI: qui non sequebatur quod licebat, sed quod expediebat: qui abstinere iubet ab omni specie mala, hortans, ut Christianorum modestia nota sit omnibus hominibus.

Hæc veriora & iustiora H V N N I, quã plebeculæ vestræ de L V T H E R O sunt iudicia, à quibus tu non dissentires, nisi causam tuam amares magis quàm intelligeres, ad perpetuum tui & totius Germaniæ dedecus & ignominiam. Nam quid L V T H E R V S aliud fuit nisi trux quædam & immanis bestia, pestis Patriæ, labes Saxoniam, macula ac carcinoma totius Christianæ religionis. Itaq; de eo meritisimò vsurpauero, q̃ ipse olim irā percitus in nobilissima Augustana comitia, quib.
vt aliàs

ut aliàs solenni iudicio condemnatus erat,
effutiuit. *O infelices omnes, qui ex parte L V-* Lutherus
THERI unquam fuistis! Pudori eritis cunctis præmonit
successoribus ac posteris vestris, qui non poterunt addil. &
sine rubore nominum vestrorum audire men- suos Ger-
tionem, quod tam infelices maiores habuerint. manos.

Quam oportet cunctis Principibus totiq; Impe- Lutherus
rio sempiternam esse maculam, quæ nos Germa- foediſſima
nos omnes & coram Deo, & coram toto mundo Germaniæ
rubore suffundit. Quid ad hac dicet TURCA; labes apud
totumq; Imperium eius, quando tam inaudi- exteros.

tam a Catholica Ecclesia discessionem audierit?

Quid dicent TARTARI ac MOSCOVITÆ?

Quis in posterum sub toto cælo timebit sibi à no-
bis Germanis, aut aliquam de nobis existima-
tionem habebit, quando vni maledicto Apo-
stata Monacho cum larvis suis ita locum da-
mus, ut ex nobis fatuos, stultos, pueros, imò trū-
cos ac stipites efficiat, nosq; à prisca Sacrosan-
cta maiorum nostrorum fide ad insana cere-
brī sui deliria auertat. Merito pœnitere debeat
unumquemq; Germanum, se & Germanum
natum esse, & Germanum dici.

Sed nunc tandem ad propositum. Cum
antea mihi Ratisbonensibus Actis nomen
tuum vilescere cœperat H V N N I, tum
maximè hoc pseudoiubilæo tuo, quem
ab amico transmissum si dicam quo animo
legerim, vix queam. Risi, dolui, misera-
tus sum, execratus sum, nec quicquam

Plautus.

**Causa scri-
bendi con-
tra Hun-
nium.**

**Primatui
Romanæ
Ecclesiæ
frustra re-
pugnatur.**

Isai. 28. v. 6

**Protesta-
tio autho-
ris.**

tamen vel rogatus ab amicis contra scribere volui, ne quod dicitur, *Bacha bachanti aduersando, ex insana in saniores facerem.* Sed quia simpliciorum fors, non aliter ac *tripodis oracula* nutus vestros venerantium, quia etiam tua ipsius pernicies, laxis quasi habenis in sempiternam miseriam proruentis, atque integra tecum innocentum agmina abripiensis, dolenda succurrebat: En amore tui non odio, misericordia non inuidia has in me vigilias suscepi, pauculisque noctibus, quantum seria negotia permiserunt, hunc ad te Elenchum conscripsi, ut si qua in te pietas, si honestas, si eruditio, si veritatis salutisque studium, vel meo monitu à miserabili errore desistas, & turpissima hæresi relicta Catholicæ matri te reddas, sanctæ inquam Romanæ Ecclesiæ, cui si quis maximè Principatum existimat denegandum, illius quidem nullo modo potest minuere dignitatem, sed inflatus spiritu superbia semetipsum in inferna demergit, quemadmodum Sanctus LEO olim ad Episcopos Vienneus Prouinciæ scriptum reliquit. Est enim hic lapis ille angularis, probatus, pretiosus, in fundamento fundatus: super quem qui corruerit, confringetur, super quem verò lapis ceciderit, conteret eum.

Neque verò hic expectes à me, quicquam tibi prædicantiumque familiæ Scholastico disputandi more dictum, Illustrissimis

mis Saxoniarum Electoribus, aut alijs Germaniarum Principibus, virisque honoratis, quorum bonitate vos abutimini, ut dictum putetis. Protestor publice: nil mihi cum Principibus litigij est, tecum omnis res agitur, *qui quæ voluisti locutus, quæ non vis audire debes.*

D. Hieron.
in Ruffin.

Benedictis si certasses, audisses bene,

Terent. in
Andria

*Desinas maledicere, maledicta ne noscas
tua.*

Atque ut scias quæ à me audiri velim, quia tota declamatio tua duabus istis partibus continetur, vel in criminando Catholico Pontifice nostro, vel in extollendo Pseudo-Pontifice tuo LUTHERO, cuius cum hæresin miserabilemque cladem Patriæ variâ impietate illatam deplorare debuisses, tu illi tanquam mente motus *Epinicia* canis, & tantum non sacra facis: ego prætermissa priori Pontificis nostri Max. causa, de qua iam pridem alij dixerunt abundè, quæ ille auctoritate cõstitutus, quæ temporum præscriptione fundatus, quæ Sanctorum veneratio-
ne cultus, quæ fidelitate atque integritate Vastum Domini ouile tot annorum centurias moderatus, quàm à nullo nisi pessimis quibusque hæreticis infestatus sit: de posteriori tantum dicam, ostendamque fide dignis in medium allatis testimoniis, quam longe LUTHERVS ille vester à Prophe-
tico aut Apostolico, quod illi imponitis

Scopus hu-
ius libri.

Apocal. 9.
v. 1. 2.
Tom. 2. Ic-
nenf. f. 522.
b. & f. 79. a.
Tom. 3. fol.
334. a.
Tom. 4. fo.
186. a. & c.
Amstdorf.
Sarc. Mat-
thef. & alij
passim.
Michael
Neander
explicat. or-
bis terræ
partium.
Horatius.

munere abfit, quamque verius hæreseon
omnium & impietatum sentina, Antichri-
sti venturi anteambulo, stella quintæ tu-
bæ, è cælo lapsa, clauem putei abyssi ge-
rens, solem aëremque de fumo putei obscu-
rans: quàm vt ipse se indigitat, & discipuli
credunt, Propheta, Apostolus, Euangeli-
sta, alter Iohannes Baptista, tertius Elias,
ultima DEI tuba, Χριστὸς σῶμα, θεὸς πὶς θεο-
λόγων, solus θεολόγων θεολογώτατος,
haberi & nominari debeat. Hæc autem ita
exponam, vt simul manus declamationi tuæ
admoueam, illamque ordine excutiendam
fumam, non quidem quemadmodum Ser-
torij miles in equo fecit, FLACCVS QVE se
imitatum profitetur:

————— *Caudæq; pilos vt equina*

Paulatim vello, demo vnum, demo etiam

Dum cadat elusus. (vnum.

Sed quod serij disputatores solent, potiori-
bus atque vtilioribus insistendo, quo non
calumniandi libido, sed veritatis studium
appareat, animique magis pia instructione
in Domino coalescant, quam odiosis obtre-
ctationibus magis magisque dissiliant & ex-
acerbentur. Hoc mihi inscribendo sincerè
propositum. Tu eodem animo ad legen-
dum accede, liber ab affectibus, tutus à præ-
iudicijs, nec recalcitrandum tibi sed paren-
dum iudica. Qui si vel multum operæ labo-
risque aduersus Catholicos scriptitando & decla-

declamitando insumpseris, nullum tamen apud bonos nisi inanissimi strepitus, & futillissimi fremitus fructum asportabis.

I.

ÆGIDIUS HVNNIVS.

QUOD *felix* * *faustumque sit Reipublicæ literariæ, nobisque singulis & uniuersis salutare: Illuxit tandem optatus ille dies, quo festum natalitium almae huius Academiae Wittebergensis peragitur, idque non vulgare, non anniuersarium, sed seculare, atque sic plane singulare & quasi nouum, quod non nisi centesimo quoque peragitur & frequentatur anno: quam festiuitatem nemo eorum, qui nunc viuunt, hominum vidit, nec porro * *visurus est, ut de ludis olim secularibus Romani voce præconis ad populum proclamari voluerunt.**

* Certe multis parum *felix faustumque* q à priscis Academiae legibus *descentes* Nouas religiones *se* cuti sunt.

* Nec quisquam eorum spero, q deinceps victuri sunt.

CONFUTATIO.

VIBVS se notis veterum hereticorum peruersitas prodebat, HVNNI: eæ in hoc vestibulo Orationistua, totoque eius contextu euidentissime patent, & viuis quasi imaginibus conspiciuntur: leuitas scilicet, & priorum

Cicero de
Diuin.

Iubilæos in
sectantur
hæretici, at
tamen ipsi
peragunt.
Basilææ in
4. pag. 281.
291.
In cap 13.
Apocalyp.

dogmatum inconstantia: post Sanctorum in
cælis præ ignobili Magistrorum vestrorum
colluue contemptus. Vtquam benè prisca
illa omnibus rebus agendis felicitatem fortu-
namque præfandi consuetudo institutis tuis
conueniat, non videam. Leuitatem satis ar-
guit noua Iubilæi agendi celebritas, quem
Iubilæum & vestræ classis homines, nisi fal-
lor, & *Caluiniana* in primis sectæ Patroni
tanquam Iudaicam vmbra, vel Pontificiam
superstitionem, Antichristianamque impo-
sturam ante hac non semel infectati sunt.
Cuius nunc rei præter alios testes cito, *Io-*
hannem Oecolampadium commentario in E-
saïam: & *Iohannem Foxum* Anglum in no-
uissimis suis in Apocalypsin *Eicasmis*: vbi
sic scribit. *Ante Honorium, vbi sacra Eucha-*
ristie eleuatio, adoratio, circumgestatio? ante
BONIFACIUM VIII. vbi tum Iudaici Iu-
bilæi & Indulgentia? Audin HVNNI, Iubi-
læi Iudaici. Hoc igitur authore Iudaizatis
& vos Wittebergenses, qui quocunque in-
stituto Gymnasio nunc vestro Iubilæum agi-
tis. Iudaizastis olim & vos Heidelbergenses,
quos simili ritu Anno M. D. LXXXVII.
pridie Calend. Decemb alterum Academiae
vestræ natalem agere memini. Sed nec ve-
stri ordinis homines reliquos ab Ecclesia in-
stitutos Iubilæos seruant, nec festa humano
(vt inquit) arbitrio extra scriptum Dei
verbū sancita, magna veneratione dignanda
censent,

censent, qua de re postea vberius agemus.
 Nunc illud tibi secundo loco consideran-
 dum propono Hunni: quam ob causam Iu-
 bilæum vestrum institueritis, celebraueri-
 tis, commendaueritis, adeò vt tibi quidem
 festum non vulgare, sed plane singulare, imo
 eximium & augustum videatur. Cui enim
 quæso honorem tantum habere voluistis?
Academia, inquis, *nostra*. At quamobrem?
quia ante annos centum circa has ipsas horas
nata, & solenni ritu introductionis velut in cu-
nas reposita est, vel vt eius ætatis hominib. loqui
mos erat, in thronizata, primo renunciato Recto-
re MARTINO POLlichio MELLER-
STADIO, &c. Satin hoc causæ? omnino,
 quia nobis sancti debent esse non solum ii
 dies, quibus ipsi nascimur, verum etiam
 quibus nascuntur ii, quorum opera conser-
 uati sumus. At alma hæc mater Academia
 nostra, inquis, officina fuit (si credimus) re-
 nouati Euangelii, officina repurgatę doctri-
 nę cœlestis, & reuelati Antichristi, & liber-
 tatis denique Christianę (carnalis diceres)
 restitutæ. DEVS bone! quot quantæque hæ
 causæ sunt HUNNI aduersus omnem solen-
 nitatem vestram, quot quantæque causæ ad-
 uersus summam vestram præceptorumque
 vestrorum in Sanctos Dei cœlites inuere-
 cundiam, contumeliam & contemptum?
 Quade re antequam tecum agere incipiã,
 hoc in transcurso tibi in mentem reuocare

Quamob-
 rem cele-
 bratus
 VVittenb.
 Iubilæus.

Βίαιον.

C s cogor,

Non tam
fundatio-
ni Acade-
miæ VVit-
tenberg. q̃
interpo-
lationi
Lutheri,
Iubilæus
debitus, si
cōstare si-
bi Luthera-
ni voluif-
sent.

cogor, vt cogites, vtrum non melius hanc festiuitatem vestram collocare potueritis, & pro fidei vestræ genio debueritis. Cum enim anno M. D. II. quando non minus Saxonia, quam reliquus Christianus orbis Catholicis adhuc parebat legibus, Academia vestra Wittenbergenfis non Lutheranis, nec Melanchtonicis, sed vt vos loquimini, Pontificiis Romanis auspiciis fundata, consecrata & inaugurata sit, MAXIMILIANO vtique Imperatore Optimo Catholico: FRIDERICO Saxone sapiente vestro, optimo Catholico: Professoribus primis & Concionatoribus eiusdem vrbs, optimis Catholicis, donec quindenis post annis LVTHERO tanquam pestilenti ingruente lue à pristina sanitate paulatim omnes dimoti recesserunt: Miror equidem, ac iustissime miror, concedentibus mecum in eandem admirationem compluribus nostris, quæ vobis mens aut ratio fuerit, Academia potius vestræ, Catholico semine prognatæ, quam vel deformationi à LVTHERO postea inductæ, vel decantatæ illi *Augustanæ Confessioni*, Philippi obstetricatione in vulgus protusæ, vobisque non minus sanctis Dei Euangeliiis sacra, natalitia celebrandi ac prædicandi? Certe maiori hinc quam isthinc ratione mouebamini, cum magis iucundi nobis debeant esse ii dies, quibus conseruamur, quam ii quibus salutis nostræ discrimina obuenerunt.

Sed

Sed forte nimia festinatio & immodicus Parentis vestri Lutheri zelus hunc vobis abortum peperit HVNNI. Condonemus igitur, & ad id quod supra dicere intermiseramus, reuertamur. Cum ista qualiacunque Academia vestrae merita (quæ nunc facio tanquam omnia vera sint, cum longe aliter se habere infra demonstraturus sim) satis tibi causæ continere videantur, ad sacrum illi diem indicendum & agendum: quid de sanctis DEI Apostolis, Martyribus & Confessoribus agendum putas, quorum auspiciis totus orbis saluificæ fidei cognitione illustratus, & *Cimmerica* gentium tenebræ dispersæ sunt? quæ illis honorem, quem cultum, quæ festa deberi existimas? contra quam illi pœnam, qui eorundem gloriam, non modo non fartam tectam conseruare, sed & negare, & infectari, & omnibus viribus infringere conatus est? O quam prolixa hic culpa Lutherus vester constrictus tenetur? Qui etsi quondam ægris author fuit, *omnes DEI Angelos, & præcipuè DEI Genetricem, atq; Angelum custodem inuocandi, omnes etiam Apostolos aliosque sanctos, eos præsertim, ad quos DEVS eis specialem indiderit deuotionem, sollicitandi*: Eamque rem contra *Taboritas & VValdenses* defendens: *Verum inquit ne Piccardi, infelices hæretici, suas partes à me adiutas confidant, qui præ nimia ruditate nobis Teuthonicis superbissimo fastidio indignati imponunt, quod sanctos*

DEI

ΕΙΔΙΟΝ
pro Catho-
licis.

Sermone
de præpar.
ad mortē.

Lib. de De-
cem præ-
ceptis.

Lutherus
cultum &
Inuocat.
Sanctorū
defendit
cum Eccle-
sia.

Cant. 4.

Lutheri
blaspheme-
mī in san-
ctos.

DEI colamus, & Idola faciamus, & ideo contra nos acervum versuum scriptura congregant, in quibus prohibetur, ne adoret quis nisi unum DEVM. Et ut nobis apud suos iustissimam invidiam conflare videantur, insidiosissime omitunt, quod scribitur Rex DAVID, & SALOMON & multi alii adorati, simul impii peruersores scriptura, & subdoli calumniatores pietatis nostræ. Ita enim rustici illi nos tandem docent, quod solus DEVS sit adorandus, & gloriatur, ac si nos id ipsum negauerimus unquam. Et ibidem. Omnes sancti omnia possunt, & tantum per eos tibi à DEO datur, quantum credis te accepturum. Quid enim aliud sunt sancti, nisi velut guttula roris, siue gutta noctium, in Cincin- nis & capite sponsi? Tamen posteaquam Mandrabuli in morem superbia impietateque in- dies in peius profecit, ita os scelestū in san- ctos DEI contorsit, vt Sermone de Natiuita- te MARIÆ & sancta Cruce blaspheme scri- bere non vereretur, Sanctam DEI Genetricē MARIAM, nihilo meliorem vel maiorē esse Lu- thero, vicinum suum æque ad suppetias potentē esse atq; illam, nec sanctos Apostolos PETRUM & PAVLUM quicquam præ Luthero valere. Men- dico florenum numerantem plus mereri, quam si B. PETRO aureum templum edificaret. Qui- bus nihilo meliora fuerunt, quæ de festis eo- rundem statuit.

Etsi enim cum Catholicis festa Sacrosan- ctæ Trinitatis, Natalem Domini, Circum- cisionem,

tione, Pascha, Ascensionem, Pentecosten, Dominicam & huiusmodi alia solenni ritu obiri voluit, hasq; ordinationes non dissipandas, sed communi potius studio ad iuuandas asserit: [*August. Confess. art. de discrimine ciborum. Cui accedit Philippus tom. 3. operum in fol. 228. 42. & 207. 37. Et Simon Pauli Postilla Germ. in fol. par. 1. pag. 94. & par. 2. p. 193. 312. 314. 316.*] Festa tamen Sanctorum & Martyrum, & Eucharistiæ & S. Crucis, aliasq; similes ab Ecclesia institutas solennitates, tanquam commenta humana odiosissimè insectatur, & omnino abolenda contendit. Hinc illud in *Euangelium de festo Natiuitatis MARIÆ*: *Peruelim hoc festum omitti, cum nullo scripturae testimonio nitatur.* Et lib. de piis Cæremoniis obseruand. *Assumptionis & Natiuitatis MARIÆ festa plane reiicimus.* Et in libello de formula Missæ. *Omnia Sanctorum festa prorsus abroganda putamus.* Denique in lib. contra AMBROSIVM Catharin. *Duodecima facies Antichristi est, festorum dierum observatio, cum omnes dies liberi sint, & ad feriandum, & ad laborandum.* In hac autem facie insignius lucent magni illi festi dies Visitationis, Corporis Christi, Apostolorum, Conceptionis, & similium. *Et necesse est peccare & perire animas, si quæ non seruant vel inuita seruant hæc stulta inutilia & vana præcepta.*

Festa San-
ctorum
impugnat
Lutherus

En hominem impium & blasphemum, stulta, inutilia & vana præcepta nominantem,

**Festa B.
Mariæ
Virg. con-
firmant S.
Patres.**

Zach. 8.

tem, quæ vel Apostolorum authoritate instituta, vel antiquissimorum Patrum usu stabilita, vel sanctissimorum denique Pontificum rationibus introducta sunt. Quid enim de his Sanctus **ATHANASIUS**, in Euangelium de sanctissima **DEI PARIA**? *Festum inquit Annunciationis MARIE, unum est ex Dominicis festis, atque adeo primarium, ac prorsus venerandum, utpote quod pro ordine, & digestionem rerum earum quæ in Euangelio de **CHRISTO** predicantur, sacrosanctum habeatur; quippe in quo de filii **DEI** à cœlis descensus agatur.* Quid Sanctus **GREGORIUS NYSSÆNVS**, oratione de occurſu Domini & **DEI** Parente, & **SIMEONE** Iusto. *Nos qui transformamur renouatione mentis nostræ, & veterem hominem exuimus, & diuinæ Imaginis similitudinem, quo ad eius fieri potest ab hominibus, in nobis circumferimus, sic ad salutaria & spiritualia festa accedere necesse est, ut sint nobis conuenienter ei quod dicit Propheta, Ieiunium quartum, & ieiunium quintum, septimumque & decimum, ad letitiam & bona festa, ut ieiunium scilicet intelligatur anagogicè in eo, quod abſtineatur, & temperetur ab omni inquinamento & carnis & spiritus, &c.*

*Etenim quando in Archetypo, ut ita dicam, tempore præſentis feſti, qui erat in forma **DEI**, & ſerui formam acceperat: qui fuerat **DEI** & ho-*

Et hominum intercessor, legis implens præceptum, cum esset quadraginta dierum infans, verbum æternum ad templum cum matre est profectus, &c. Cuius quidem nos hodie celebrantes commemorationem, expleamus nos deliciis spiritualium contemplationum, sicut mentes incorporeæ & diuinorum miraculorum maiestatem glorificantes, erimus socii illorum dignitatis.

S. CYRILLVS HIEROSOLYMITANVS, de occurſu Domini nostri IESV CHRISTI, & de SIMEONE qui DEVM excepit: Hodie, dilecti, festi cursum perpetuo peragamus: cum Angelis Choros ducamus, cum pastoribus illuminemur, cum orthodoxis adoremus, cum Bethlehem festum agamus, cum Sion occurramus, cum templo sanctificemur, cum Virgine festum agamus.

S. IOANNES CHRYSOSTOMVS, oratione in Annunciationem MARIÆ. Rursus latitiæ nuncii, rursus libertatis indicia, rursus reuocatio, rursus reditus, rursus gaudia, rursus à seruitute liberatio. Angelus cum Virgine loquitur, quoniam serpens cum muliere locutus fuerat.

S. GREGORIUS MAGNVS, libro Sacramentorum, die 8. Septemb. Supplicationem seruorum tuorum miserator exaudi, ut qui in Natiuitate DEI Genetricis & Virginis congregamur, eius intercessionibus complacati à te de instantibus periculis eruamur.

CON-

CONCILIUM TOLETANUM DECIMUM, cap. 1. *Si Natiuitatis & mortis huius incarnati verbi dies, absque immutatione ita certus habetur, ut absque diuersitate in toto orbe terrarum ab omni Ecclesia concorditer celebretur: Cur non festiuitas gloriose matris eius eadem obseruantia, uno simul ubique die, similique habeatur honore?*

Nec minori religione antiquitas aliorum Sanctorum & Martyrum CHRISTI festa celebrare praecepit, quod ex sequentibus manifestum fiet.

Festa San-
ctorum &
Martyrum
confirmant
S. Patres.

CLEMENS ROMANUS. Constitut. Apostolicarum libro. 8. cap. 33. *Quibus diebus feriandum sit famulis: In diebus Apostolorum vacent: magistri enim vestri fuerunt, addocendum vos de CHRISTO, vobisque Spiritum sanctum dederunt. In die STEPHANI Protomartyris item vacent, ac reliquis diebus sanctorum Martyrum, qui CHRISTVM vitæ suæ anteposuerunt.*

ORIGENES Homilia 3. in diuersos: *Innocentium memoria semper, ut dignum est, celebratur in Ecclesiis, secundum integrum ordinem Sanctorum, ut primorum Martyrum pro Domino occisorum: Et ut ipsa Bethlehem primitias Domino Martyrum, in qua natus ipse Saluator obtulisse videatur, &c. Bene ergo & secundum voluntatem DEI eorum memoriam S. Patres celebrari mandauerunt.*

runt sempiternā in Ecclesiis, velut pro Domina morientium, velut pro gentibus, & pro Iudæis credituris, vel etiam pro ipsis parentibus, quorum parentes præ nimio dolore percutiebantur, ut eis intercessio filiorum apud DEVM plurimum profuisset.

SANCTVS CYPRIANVS. Epist. lib. 4. epi. 34. de Celerino, & cæteris martyribus. *Sacrificia pro iis semper ut meministis offerimus, quoties martyrum passiones, & dies anniuersaria cōmemoratione celebramus.*

Epist. 37. *Dies eorum (Martyrum) quibus lib. 3. epi. 6. excedunt, annotate, ut commemorationes eorum inter memorias martyrum celebrare possimus.*

BASILIVS MAGNVS in Iuliam Martyrem: *Hunc diem vobis indiximus celebriter agendum, quippe qui memoriam nouat magni illius certaminis, quod in muliebri quidem corpore generoso alioqui animo, & plus quā virili desudatum omni admiratione stuporeque perculit, cum illos qui & ipsi præsentēs spectarunt, decertantem, tum eos, qui auditu percepturi sunt.*

GREGORIUS NAZIANZENVS. Oratione 3. quæ est inuectiua prima in Iulianum: *Non victimas pro Christo cæsas veritus es? nec magnos pugiles extimuiſti IOANNE M illum, PETRVM, PAVLVM, IACOBVM, STEPHANVM, LVCAM, &c. quibus præclari ho-*

nores & festa sunt constituta, à quibus Dæmones propelluntur, & morbi curantur.

SANCTVS AVGVSTINVS libro 20. contra FAVSTVM MANICHÆVM cap. 21. *Populus Christianus memorias Martyrum religiosa solennitate concelebrat, & ad excitandam imitationem, & ut meritis eorum consocietur, atque orationibus adiuvetur: ita tamen, ut nulli Martyrum, sed ipsi DEO Martyrum, quamvis in memorias Martyrum, constituamus altaria.*

Eat nunc LVTHERVVS & honorem suum, sanctorum DEI honoribus, sanctimoniam suam, sanctorum DEI sanctimoniam, preces suas, Sanctorum DEI precibus, vires denique suas Sanctorum DEI viribus equiparet. Eant Lutherani, & proscriptis amicissimorum DEI festis, exulante MARIA, eiectionis Apostolis, relegatis Martyribus, Idolo suo Luthero & scholæ suæ hæreticissimæ tanquam *Augiæ stabulo* sacra faciant, ludos instituant, festa decernant. Ipsissima scilicet *Glaucci & Diomedis permutatio*, qua scios istos coram toto mundo pudefacit Dominus, ut errori nouatorum pareant, qui amorem Veritatis Catholicæ reiecerunt.

Postremo illud HVNNI ridiculum accidit, te tuis ludis laudem ab nouitate quærere: quos scilicet *nemo eorum qui nunc viuunt, hominum viderit, nec porro visurus sit.*

Quod

Quod ut nos tibi libentes concedimus,
ita firmiter à Deo speramus & optamus.
Neque enim novus solum Iubilæus vester
VVittenbergensis, quia à prima Academia
origine primus, sed quia novorum quoq; &
insperatorum Academicorum opera cele-
bratus, quorum si quempiam pii maiores
nostri coram aspicerent, nil dubito quin
quamprimum cum Regina ista exclamaturi
essent:

Quis novus hic nostris successit sedibus ho- Virg. I. Aeneidos.
spes?

Aut cum illo pastore stomachaturi:

Impius hæc tam culta novalia miles habebit? Virg. I. Ecloga.

Barbarus has segetes? ex quo discordia ciues

Perduxit miseros, en queis consuevimus agros?

Sed tamen Postliminii spe omen optat
voto tuo Ecclesia, quæ diuino aspirante nu-
mine posteris reconciliata nepotibus, inspe-
ratos istos hospites suo iterum tempore exu-
lantes videbit, proximoque seculo huius
ingeminatione vocis Iubilæum suum exhi-
larabit:

— Hæc mea sunt, Veteres migrate Coloni. Virg. Eclog. 9.

Neque enim fallit nos illud Apostoli: *Quemadmodum Iamnes & Mambres resiste-* 2. Tim. 3.

runt Moyse, ita & hi resistunt veritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem: sed ultra non proficient: Insipientia enim eorum manifesta erit omnibus, sicut & illorum fuit. Atque hac ego fiducia fretus, excisarum

Q. Curtius
Histor. A-
lex. lib. 4.

etiam hæcenus hæreseon omnium fragili-
ma sorte edoctus, meliore quam tu infra
de Chartagine omine, non meo sed Ponti-
ficis Maximi summi militiæ sacræ ducis no-
mine Catholicis doctoribus insonare au-
deo, illam animosissimam D A R I I ad mi-
lites cohortationem, Martiis eius armis spi-
ritus panopliam supponens, telorumque
corporalium minas inuictorum argumen-
torum robore permutans, ne me hic cuius-
quam contra pacem publicam conspiratio-
nis conscium putes. *Quod mearum fuit par-
tium, exercitum quem pene immensa planities
vix caperet, comparavi: equos, arma distribui:
commeatus ne tanta multitudini deessent, pro-
vidi: locum, in quo acies explicari posset, elegi.
Cetera in vestra potestate sunt: audete modo
vincere, famamque, infirmissimum aduersus
fortes viro stelum, contemnite. Temeritas est,
quam adhuc pro virtute timuistis, quæ ubi pri-
mum impetum effudit, velut quedam anima-
lia amisso aculeo, torpet.*

*Hi verò campi deprehendere paucitatem,
quam Cilicia montes absconderant. Videtis or-
dines raros, cornua extenta, mediam aciem va-
nam & exhaustam. Nam ultimi, quos loca-
uit auersos, terga iam præbent. Obteri me her-
cule equorum ungulis possunt, etiam si nil præ-
ter falcatos currus emisero, & bello vicerimus,
si vincimus prælio. Nam ne illis quidem ad
fugam locus est. Hinc Euphrates, illic Ti-
gris*

gris prohibet inclusos: & quæ antea pro illis erant, in contrarium conuersa sunt. Nostrum mobile & expeditum agmen est, illud præda graue. Implicatos ergo spoliis nostris trucidabimus: eademque res & causa victoriæ erit, & fructus. Quod si quem è vobis nomen gentis mouet, cogitet Macedonum illinc arma esse, non corpora. Multum enim sanguinis inuicem hausimus, & semper grauior in paucitate iactura est. Nam ALEXANDER quantuscunque ignauis & timidus videri potest, unum animal est: & si quid mihi creditis, temerarium & vecors, adhuc nostro pauore, quam sua virtute felicius. Nihil autem potest esse diuturnum, cui non subest ratio. Licet felicitas aspirare videatur, tamen ad ultimum temeritati non sufficit. Præterea breues & mutabiles vices rerum, & fortuna nunquam simpliciter indulget.

D 3

II.ÆGI-

I I.

ÆGIDIVS HVNNIVS.

Hoc tam eximium & augustum festum grauiissimis de causis celebrari iussit ac voluit, Serenissimus Dux Saxonia, Elector Princeps ac Mecænas noster clementissimus. Idem maturo consilio sanxit & indixit Academia Senatus Amplissimus.

C O N F V T A T I O.

DRÆVIDERAT homo catus HVNNIVS, dicturos Catholicos quæ diximus. Præoccupans igitur, causas institutæ festiuitatis suæ reddit, & iussu, & voluntate Serenissimi Ducis ac Principis Saxoniae Electoris, tum etiam Senatus Academici consensu. Quam aduersus rationem, vt ego hic nihil amplius disputo, cum Theologo mihi certamen, non cum Principe institutum reputans: ita ab Hunnio & omnibus Hunniarum partium sociis hoc æquissimum contendo: vt quemadmodum ipsi voluntatibus suorum Principum obtemperare, festaque eorum iussis instituta hilariter celebrare æquum sanctumque putant: Ita vicissim nobis eandem erga Principes

Lutherani
Principib.
suis obse-
quentes.
Catholi-
cos Ponti-
fici suo ob-
temperare
sinant.

Principes nostros, & Romanum præsertim Pontificem pietatem concedant, ut quæ ipse ad D E I & Sanctorum honorem, ad Ecclesiæ & Reipublicæ ornamentum incrementumque salutaria nobis præcepta præscribit, ipsis volentibus approbantibusque, non ut consueverunt *Stentorea voce* oblatrantibus, & reclamantibus exequi liceat. Quanto enim intervallo Pontificis Infula ab Imperatoris Diademate distat, tanto æquiores nostram præ illorum obsequio voluntatem ducimus. Et hanc in rem præclare olim GREGORIUS NA- Can. 6. dist. 10.
 ZIANZENVS. Oratio. ad ciues Nazianzen. *Suscipitis ne, inquit, libertatem verbi? libenter accipitis, quod lex CHRISTI sacerdotalis vos subiicit potestati, atque istis tribunalibus subdit. Dedit enim & nobis potestatem, dedit & principatum multo perfectiorem principatibus vestris. Aut numquid iustum vobis videtur, si cedat spiritus carni, si terrenis cœlestia superentur, si diuinis præferantur humana?* Et in eandem sententiam F E L I X Papa: *Certum est hoc* Can. 3. dist. 10.
rebus vestris esse salutare, ut cum de causis
DE I agitur, iuxta ipsius constitutionem, regiam voluntatem Sacerdotibus CHRISTI studeatis subdere, non præferre, & sacrosancta per eorum præsules potius discere, quam docere; Ecclesiasticam formam sequi, non huic humanitus sequenda iura præfigere;
 D 4 neq.

neque eius sanctionibus velle dominari, cuius Clementia D E V S voluit tue pie devotionis colla submittere: nedum mensura coelestis dispositionis exceditur, eatur in contumeliam disponentis.

Iubilæus
Romanus
visitan-
dus.

Canon. 4.
dist. 19.

Epist. 78.
ad Episc.
Vicenf.
Canon. 7.
dist. 19.

Petrus A-
postolorū
Princeps.

Tenebamini igitur Iubilæi agendi cupiditate V Vittenbergenses, iuissetis nobiscum ante triennium R O M A M, vidissetis orbem terræ Pontificia tuba congregatum, in Domino exultantem ac triumphantem, non in obscuro aliquo angulo mustitantem aut conuitiantem: Præsertim quia S T E P H A N O Papadicante, *In spectaculum & exemplum* non V Vittenbergensis aut Lipsensis, sed *sancta Romana Ecclesia*, cui hodie Dominus *CLEMENTEM VIII.* præesse voluit, proposita est, ut ab omnibus, quicquid illa statuit, quicquid ordinat, perpetuo & irrefragabiliter observetur. Et LEONE Papa teste, Ita Dominus noster IESVS CHRISTVS humani generis Saluator instituit, ut veritas, quæ antea Legis & Prophetarum præconio continebatur, per Apostolicam tubam in salutem vniuersitatis exiret: sicut scriptum est: in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum. Sed huius muneris Sacramentum ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, ut in BEATISSIMO PETRO, Apostolorum omnium Summo principaliter collocaret: ut ab ipso quasi quodam capite dona sua, velut in corpus omne diffun-

diffunderet: ut uxorem se ministerii intelligeret esse diuini, qui ausus fuisset à PETRI sodalitate recedere. Hunc enim in consortium indiuidua Veritatis assumptum, id quod ipse erat, voluit nominari, dicendo: Tu es Petrus & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, ut æterni ædificatio templi mirabili munere Gratia DEI in PETRI sodalitate consisteret, hac Ecclesiam suam firmitate corroborans, ut illam nec humana temeritas posset appetere, ut portæ contra illam inferi præualerent. Verum hanc Petræ istius sacratissimam firmitatem, Domino ut diximus ædificante, constructam, nimis impia vult presumptione violare, quisquis eius potestatem tentat infringere, fauendo cupiditatibus suis, & id quod accepit à Veteribus, non sequendo.

Notent Lutherani & Caluini-
stæ, hostes
Cathedræ
S. Petri.

Sed & alterum ab Hunnio me petere præsens locus postulat, ut consideret secum, vtrum quam nobis, tam Luthero hæc ipsius ætiologia sufficere queat. Qui anno X X I. Libr. de præter alia inaudita paradoxa, etiam has seditionosas voces euomuit, quo nomine postea Wormaciæ in comitijs Imperialibus ab Hieronymo Aleandro Nuncio Apostolico pessimè audiit: *Neg, Papam, neg, Episcopum, neque vllum hominem habere ius vnius syllabæ constituendæ super Christianum hominem, nisi id fiat eiusdem consensu. Hoc esse vere hominum seruos fieri, statutis & tyrannicis eorum legibus subiici. Christianis nihil ullo iure*

Luth. exi-
mit Chri-
stianos ab
omni Prin-
cipum Iu-
risdictio-
ne.

D s posse

posse imponi legum, nisi quantum volunt, cum sint liberi ab omnibus.

Et in libro de Seculari potestate, & si superiora reuocare, & Magistratui ademptam potestatem restituere velle videatur: quemadmodum ipse de eo libro hoc arrogans iudicium tulit, *quod a tempore Apostolorum nullus Doct̃or aut Scriptor, nullus Theologus aut Iuris Consultus tam insigniter ac clare secularem gubernationem atque potestatem sic illustrarit atque exornarit, sicut ipse fecerit, adeo ut ne A V G V S T I N V S quidem vel A M B R O S I V S in hac re optimi cum ipso comparandi sint.* Tamen ibidem eos Principes velut insanos & peruersos reprobat, qui in rebus fidei & Ecclesiæ suis præsumunt subditis leges dare, præcipere ac prohibere.

Lutherus
hostis legis,
mox
legislator
factus.

In Actis
Luth. año
83. p. 84.

Quod si verum est H V N N I, videris tu licet, quomodo hæc ætiologia tua cum Præceptoris tui Theologia consistat: quomodo eundem Cothurnum Lutherum ab inconstantissimæ leuitatis culpa tueare, qui parum memor superiorum, eodem anno X X I. diuersos suarum legum Germanicos libellos edidit. vt C O G H L Æ V S annotauit. *Vnum de formula Baptizandi: alterum de institutione cultus diuini, tertium de communi fisco: In quem deputabat primum sane fundos, & bona omnium Monasteriorum Campestrium, Ordinis BENEDICTINI, CISTERCIENSIS, COELESTINI, &c. De quibus*

ait,

ait, melius fuisse, si nullum eorum fuisset unquā
 super terram: Cum autem iam sit, optimum fo-
 re, ut interire sinantur: aut si commodè fieri
 queat, ut funditus & omnino tollantur. Deinde
 similiter addicebat communi fisco fundos & bo-
 na atque oppida Episcopatum Collegiorumque
 & Capitulorum, nisi fortè magis placeret, secu-
 lares ex iis principatus facere. Et uniuersali-
 ter omnes beneficiorum Ecclesiasticorum pro-
 uentus censusque & bona eidem fisco adiudica-
 bat. Ceterum cœnobia fratrum mendicantium
 in ciuitatibus, iubebat conuerti in scholas pue-
 rorum & puellarum, aut in alios publicos usus
 ciuitatis. In distributione verò, prima pars Pa-
 storis & Concionatoris erat atque Prepositorum
 fisci & custodum templi. Altera Rectoris Scholæ
 utriusque sexus. Tertia pro senibus & infirmis.
 Quarta pro Orphanis. Quinta pro plebe obera-
 ta. Sexta pro mercenariis aduenticiis: Septima
 pro edificiis. Octaua pro coëmenda siligine tem-
 pore fertilitatis. Cantum præterea fuit, ne post-
 hac ullus admittatur terminarius Monachus,
 aut Stationarius, nullus aduenticius scholaris,
 nullus mendicus.

Lutherus
distribuit
bona Ec-
clesiastica.

Vides H V N N I, quam repentè ex Liber-
 tino Luthero SOLON aliquis aut LYCVRGVS
 effectus sit, q̄ nō minus strenuè añ. XXIIIX.
 in Visitatione Saxonica cū Achate suo P H I-
 LIPPO Legislatoris partibus defunctus est,
 variis ministellis suis docendi gubernandiq;
 legibus præscriptis. Vides quam muabilem

Cochl. in
Actis Lu-
ther. Ann.
28. p. 180.

Lutheri
eruberrime contra-
dictiones.
Querha-
mer.

VVetter-
han.

Septiceps
Cochlæi.

atque inconstantem doctrinæ magistrum
sequare, qui eodem ex ore calidum spirare
& frigidum, negare & affirmare, probare &
reprobare rem eandem sæpenumero inuen-
tus est. Vnde tot contradictionum LUTHERI
farragines: qualis olim fuit tabula cuiusdam
laici Hallensis ciuis CASPARIS QVER-
HAMERI, qui miro studio ex diuersis Lu-
theri libris super vno articulo de Commu-
nionem sub vna aut vtraque specie collegit
XXXVI. Contrarietates. Talis & hodie
libellus extat sub nomine Wetterhan, qui
de omnibus fere doctrinæ partibus, de DEO,
de Ecclesia, de Concilijs & Patribus, de pec-
cato, de fide & bonis operibus, de lege & Eu-
angelio, de libero arbitrio, de Sacramen-
tis omnibus & singulis, de omni denique
Theologia diuersas, aduersas & contrarias
vnius Lutheri sententias fidei singulorum
locorum allegatione demonstrat. Talis de-
nique fuit & est adhuc hodie IOHANNIS
COCHLÆI *Septiceps*, cuius institutum, ma-
lo ipsius authoris verbis ex præfatione cog-
noscas. *Cogita quæso, inquit, Lector, quam pe-
riculosum sit illi firmiter adherere, & ab illius
parte stare, qui tam instabilis ubique est in se-
ipso: Aut ei plus quam toti Ecclesiæ credere, qui
toties contradicit, & non credit sibi ipsi, ac se se
proprio iudicio condemnat, & mendacem red-
dit. Ipse quidem Sacramentarijs, Suermeris,
nunc aduersariis paulo ante dilectissimis fratel-
lis.*

lis, filiolisq; & aureis amiculis suis triumphabundus obiicit, ibi mera esse & mendacia & demonia, ubi tanta reperiatur eorum de re una diversitas, utpote circa Eucharistiae Sacramentum. Quanto obsecro, iustius nos id ipsum obiicimus ei: Qui cum sit in substantia individuum unum, se ipsum in septem capita contrariis assertionibus diuisit? Multa quidem peperit olim monstra Aethiopia, sed mirabiliora nunc parit monstra Germania. Quid enim monstrosius, Lutherus
Septiceps,
monstro-
fior mon-
stris Aethi-
opae. quam in uno cucullo residere tot capita, inter se se tam contraria atque dissimilia? Quid adhuc Ianus Bifrons? quid Gerion Triceps? quid Cerberus Trifaux? fabulae sunt Poëtarum & iocosa figmenta. At septiceps cucullus, imò cucullatus Draco iste noster, nimium verè ac serio septem capitibus Germaniam confundit, ac pessimis venenis lethaliter afflat atq; corrumpit. Quis antea vidit quæso, tale usquam portentum? Mirum quidem est, & supra omnem sensum atque intellectum sublime ac venerabile, maiestateque plenum mysterium, quod in una DEITATE sunt tres & hi tres unum sunt: Unum in substantia, tres in personis. At in uno unius Lutheri cucullo sunt septem, & hi septem non modo unum sunt in substantia, sed & unus in Persona. Mira profecto Theologia, non modo Iudæis & gentibus, sed & Christianis prius inaudita: In veteri Christianismo multitudinis credentium, erat cor unum & anima una: In nouo autem Evangelio LUTHERI, dissecatur cor & caro una

una in corda & capita multa: ut non solum diuersi diuersa sentiant, sed & unus arroget sibi sensus & capita multa. Nos quidem breuiter septem elicuimus, qui inuite ac graui cum tædio nauseaque Lutheri libros legimus. At si quis plura in eis desideret, siue monstra siue capita, modo excutiat & perlustret paulo diligentius, inueniet proculdubio multa & plura mirabiliora: & ea quidem usque adeo absurda, impia, blasphema, ut homo pius ac timoratus, neque lingua eloqui, neque mente cogitare atque resoluerè sustineat.

Lutherani
quàm fri-
uolè excu-
sent Luth-
eri puerilè
inconstan-
tiam.

Neque nunc audio excusatiunculam illam vestram HVNNI, LUTHERVM initio ex Papatus tenebris prorepentem, non satis dilucidè omnia peruidere potuisse: temporis progressu creuisse spiritum, & doctrinam purgatiorè effectam. Quomodo enim quæso non pudet hac tam frigida purgatione opè ferre ei, qui aliàs à vobis audit vir à DEO missus plenus spiritu & veritate, Apostolus, Euangelista, Elias, cuius ore loquatur Christus, ad detegendum Antichristum cœlitus destinatus. Nunquam Apostolos aut Prophetas ita vacillasse aut creuisse inuenio, ut primis annis docerent, quæ posterioribus retractarent, & tanquam falsa condemnarent. Constat sibi Spiritus Domini, & eandem veritatem eadem constantia prædicat, initio, medio, fine, nec decuit vltima tēpora talis reformator, qui nōdum ipse satis reformatus, atque ab antiquis scorijs

scorijs expurgatus esset, vt modo in hanc, modo in illam partem ebrij instar cœspita-
ret, & lubrica, inconstante, resorpta & ab-
sorpta doctrina verbum D E I hostibus deri-
dendum proponeret pluresque ad ruinam
quam ad salutem ædificaret. Ferit hoc eo-
dem telo Lutherus C A R O L S T A D I V M,
sub istam profectus pergulam profugiẽtem,
*verissime, inquit, Diabolus est, qui ita clancu-
lũ ac subdole adrepit, ac postea se excusat, quod
à principio non satis Spiritu confirmatus fuerit.*
*Scilicet: Non hac excusatione utitur Spiritus
D E I, mi Satan, ego bene te noui.*

Lib. cõtra
cœlestes
Prophetas
Tom. 2.
fol. 30.

I I I.

ÆGIDIUS HVNNIVS.

NON verò Iubilaum agimus, vel Ro-
manum Ethnicum in ludis situm &
otiosis spectaculis: vel Romanum Pontifi-
cium turpissima Indulgentiarum nundina-
tione * infamem potius, quàm de meliori
nota celebrem. Sed Iubilaum agimus verè
Christianum; ideo videlicet indictum, vt
de Academia huius initio, progressu, & in-
crementis, & per tot rerum humanarum
vices, tempestatesq; * miranda Dei prote-
ctione differatur, quo pacto ea ante annos
centum circa has ipsas horas nata, & solen-

* Turpissi-
ma atq; in-
famis ca-
lurnia
tua Hunni.

* Non om-
nis duratio
amicæ Dei
protectio-
nẽ arguit.

Sed neque
dũ omniũ
dierum fo-
les occide-
runt.

ni ritu

*Magnafci
licet imen-
fitas Acade-
miæ VVit-
teb. magna
apud exte-
ros fama,
magna
Romæ for-
mido. Spe-
ctatum ad-
miffirifum
teneatis a-
mici.
Plato lib. 8
de Republ.

*ni ritu introductionis velut in cunas repo-
sita sit, quomodoque paulatim adolescens,
in hanc ut sic loquar immensitatem * ex-
creuerit, ut fama gloriaque sua terrarum
orbem compleret, cunctisq; suis hostibus, ipsi
adeò Pontifici Romano cum omni eius clien-
tela formidabilis euaderet.*

C O N F V T A T I O.

RINCEPS ingenij & doctrinæ
PLATO in libris de Republica
αἱ δὲ κύνες inquit *οἰαίπερ αἱ*
δέσποιναι. Similes sunt catelli Do-
mini. Quemadmodum igitur

Lutherus huius gregis promachus initium
Apostasię suę ab Indulgentiarum reprehen-
sione fecit: ita hic catellus H V N N I V S, ne
qua in parte degener appareat, eodem in-
gressu ad Catholicorum vexationem vtitur:
Imperitia ne magis an malitia dubito. Impe-
ritiam satis coarguunt ea, quæ ante trien-
nium circiter in hac causa contra Illustriss.
BELLARMINVM infelicissimè tentauit,
quorumque vindicias adhuc Doctissimo
SCHOPPIO debet, præmaturis quidem an-
nis viro, sed maturrima sapientia, & in omni
litterarum genere, insigni doctrinæ Mali-
tiam persuadet rei euidencia & facilitas, quā
vix credibile est, nisi planè fungus stipesue
sit,

Gasper
Schoppius.

fit, quin ex luculentissimis Catholicorum disputationibus, qui in hoc argumento (cuius abortus hæresin Lutheranam peperit) si usquam aliàs, planè gnauè industrijque sunt cognoritur. Sed cogito illud *Heracleti* apud *Aristotelem*: *Asini stramenta malunt quam aurum*. Itaque ut hunc ipsi unguem ex ulcere, hanc spinam ex oculo, si licebit, eruamus, libebit postmodum nonnulla huius loci, simpliciorum etiam in gratiam, qui fortè hæc nostra lecturi aliquam benedicente Domino utilitatem asportabunt, *παχύτερον ἢ σαρφέτερον* attingere.

lib. 10. Eth.
Nicomæ.

Nunc quoniam eius rei recens memoria calet, de Iubilæo nostro vestroque aliquantulum dispiciamus. H V N N I, quorum tu valde iniquam comparisonem instituisti, hūc vestrum Christianum, illum verò nostrum turpissimum & infamem calumnioso ore dictitans. Cur enim quæso vester adeò Christianus? quia *Ἀλογία* habuit mirādæ D E I protectionis in Academia vestra tot inter tempestates cōseruanda, &c. Præclarè. Quasi verò non etiam noster Iubilæus *Ἀλογία* habuerit D E I omnipotentis, in prædicandis ipsius laudibus, ob conseruatam non vnam aliquam obscuram & infamem in angulo mundi recōditam Academiolam, sed ob defensam valloque mirificè benedictionis circundatam vniuersam Sacrosanctam Catholicam

Compara-
tio Iubilæi
Romani &
V Vitteb.

licam Ecclesiam, toto terrarum orbe Eois & Occiduis in oris, inter medios hostiū latratu adhuc indies vbertim fructificantem: ob repressum violentissimum Mahumetis mucronem, ob frustratas Diaboli insidias, ob detectas pestilentissimorum hæreticorum, *Lutheri, Caluini, & similium*, fraudes, ob reducta in Sacrosanctæ matris gremium multa innocentium animarum millia, quas tu tuique similes longo tempore sub potestate tenebrarum tenuisti captiuas, denique ob vniuersas huius & futuræ vitæ necessitates liberalissime à Domino præter & supra omne meritum nostrum suppeditatas. Quibus accesserunt tandem pijsissima ad DEVM vota, & humilimæ preces, ipsa bulla indictionis Iubilæi nostri à Sanctissimo Pontifice præscriptæ, *pro omnium nempe fidelium ac totius Christiani populi salute, pro regibus & principibus Christianis, ut deinceps quietam & tranquillam vitam agant, & pax concordiaque perpetuo inter eos conseruetur.* Quæ omnia si minus Christiana, quàm vestræ illæ execrabiles næniæ & laruatæ grates videntur, fane palmam Wittebergeni Iubilæo præ nostro Romano concedo. Sed quid præterea Iubilæus vester habuit? Speciem fortasse aliquam solennioris conuentus, pulsum sonantioris Campanæ, plebis spectaculum infuetius, scholasticæ Iuuentutis cupidiorum concursum, Auditorium tapetibus stratum,

**Vide Bullā
indictionis cum
Schoppii
notis editā
in 4. fol. 3.
a. & b.**

**Solennia
Iubilæi
VVitteber
gensis.**

tum, maledicam alicuius Rhetorculi, velut
H V N N I I declamationem, seculare ali-
cuius Poëtaſtri carmen, denique quid am-
plius? Opiparum à Scena conuiuium, vbi
omnes *Baccho Cerereque* diſtēti alta Prophe-
tæ ſuo Luthero Iubila, diras Pontifici no-
ſtro execrationes dixere, ſcilicet hoc eſt

H V N N I O Chriſtianum agere Iubilæum. Aſt Solennia
Iubilæi Ca-
tholici.

animo contrito & ſpiritu humilitatis, aſſi-
duis orationibus & ieiunijs, quotidianis ſa-
crorum locorum viſitationibus, ad me-
morias Martyrum frequentibus ſupplica-
tionibus, Eleemoſynis in pauperes libera-
liter erogandis, peregrinis humaniter ſu-
ſcipiendis & hoſpitandis, eſurientibus pa-
ſcendis, ſitientibus potandis, nudis veſtien-
dis, ægris viſitandis & conſolandis, deni-
que alijs miſericordiæ operibus ſalutaribus
ſe indulgentijs conſequendis (quod, Iubi-
læi noſtri Bulla præſcribit,) præparare, hoc
Pontificium, hoc Antichriſtianum & Ido-
latrium eſt. O vtinam tu Hunni vel ſu-
periori ſexcenteſimo anno Iubilantes Ro-
manos, vel hac præterita æſtate propinquo-
ri à vobis ſpacio Iubilantes *Moguntinos* vi-

Iubilæus
Mogunti-
nus.

diſſes, quam nūc te putidæ huius fabulæ tuæ
puderet. Nam vt de M O G V N T I N E N-

S I B V S prius ὕμνον ἀεινον dicam,
quanta pietate hic & tota diœceſi vni-
uerſus populus, Prælati, ſubditi, clerici,
Laici, Nobiles, Plebei, docti, indocti,

ciues, rustici, mares, fœminæ, senes denique ac iuuenes, suo quisque loco atque ordine domi ac foris hoc sacrum festum ceperint, egerint, clauferint, quanta hic omnium erga DEVM fides, in seipsum temperantia, in proximum caritas & lenitas eluxerit: testes esse possunt tum vicina compita vrbis, vix hominum multitudini capiendæ, vt fide dignorum relatione intellexi, sufficientia, tum templa & delubra Sanctorum, planè concurrentium copia ad summum referta, tum Sacerdotes, confitentium ac communicantium numero ferme oppressi, tum denique hæreticorum *Lutheranorum* ac *Caluinistarum* plurimi, qui fama acciti, tantum ex insperatæ deuotionis spectaculo admirationis ceperunt, vt non solum apertè Catholicis laudem sinceræ religionis, sed & fidem assensumq; præbuerint, confestimq; peccatorum sarcina deposita ac damnabili hæresi eiurata, omnium festiuitatis sanctæ operum pientissimorum se socios præbuerint. Alij scrupulo concepto, non parum de fide prædicantium suorum dubij, magnam conuersionis suæ spem in posterum futuræ reliquerunt.

Iam si Romana videamus, longè omnia maiora & luculentiora. Quade re quia oculatus testis fuit, Reuerendi Patris FRANCISCI COSTERI, Societatis Iesu Theologi, verba ascribere licet, ex Epistola ad ministrum

strum quendam Calvinianum, GASPARRUM GREVINCHOVIVM, cui ex vrbe eodem tempore ab eo conuitijs laceffit, hoc modo respondit. *Dubitas num in urbem, an in Purgatorium abierim. Vtrumque lepidè pro tua pietate & eruditione miraris, tum quod Roma non plus Indulgentiarum sit, quam Bruxella, tum quod non existimaueris me tam delirum isthac ætate, ut helleboro purgari debeam. Agnosco inconditos heretici lepores, qui neque pro sua eruditione vim Indulgentiarum novit, neque pro sua pietate sanctorum locorum virtutem aliquando sensit. Ut igitur ex animo tuo dubitationem eximam, Respondeo necdum me ex hac vita ad Purgatorium migrasse: Beatum porrò te fore, si aliquando tibi ad Purgatorium migrare detur. Tu certa fide ex Calvini doctrina tibi symmistis que tuis expectas vitam æternam. At ego cum Catholicis omnibus uniuersi orbis certiore fide, tibi tuisque (ni ab heresi resipiscatis) prædico gehennam & mortem æternam. Fides tua te perdet Heretice, & spes confundet, atque vos omnes in imum Barathri deiciet.*

Romam veri biduo ante Pentecosten, ubi Romani
more maiorum sacra loca frequento, Christia- Iubilæi o-
ni populi deuotionem admiror, atque obstupesco pera san-
ad Romanorum pietatem. Utinam tu hic adsis, ctissima.
mecumque coram spectes, quæ Roma geruntur.
Pauca ex innumeris referam, quæ omnem fi-
dem superant. Tanta huc confluit ex omnibus

Pontificis
& Cardin-
aliū humi-
litas.

mundi Prouinciis hominum turba, ut eam Ro-
ma vix capiat, diuites, nobiles, Pauperes, senes,
Iuuenes, viri atque mulieres. Bononia Laure-
tum, & inde Romam, vidimus vias omnes pere-
grinorum euntium atque redeuntium multitu-
dine refertas. Ad unicum Xenodochium san-
ctissima Trinitatis ab ineunte hoc anno seculari
in dies singulos nunc 8. nunc 9. nunc 10. nunc 12.
millia exterorum conueniunt, qui nobilium &
cuium Romanorum impensis triduo gratis alū-
tur, & hospitio excipiuntur. His Primates mi-
nistrant, pedes abluunt, necessariāq; vita suppe-
ditant: viri viris, mulieres separatis locis, fœmi-
nis. Atque in his Duces & Comites utriusque se-
xus, Episcopi, Cardinales & Summus Pontifex,
qui nudius tertius, ut etiam alias eodem loci suis
ipse manibus sordidos pauperum pedes lauit &
osculatus est.

Plerique heretici, etiam Calvinista, qui
huc spectatum aduenerant, visa Romanorum
charitate, pietate, misericordia, effusa liberali-
tate ac deuotione non se continuerunt, quin suo-
rum Prædicantium mendacia palam damna-
rent, ut qui non nisi in vitia Pontificis, Cardi-
naliū, Episcoporum, Clerique Romani de-
blaterent, suas Conciones, his putidis flosculis or-
nent, cum Romam nunquam viderint, neque
quid Romæ geratur, unquam didicerint. Igno-
rant enim hic cum summa eruditione, summam
vigere pietatem, cum qua si tuam conferas, Ha-
retice GASPAR quam tibi affingit ANTICO-

STERVS tuus: erit pietas tua impietas, & eruditio tua summa ignoratio. Illi igitur abiurata heresi sua ad Catholicam Ecclesiam se se aggregarunt. In his fuit ARNOLDVS MARTINI, non ignobilis Calvinistici Euangelii apud Geneuenses predicans, qui omnibus ignotius spectans quæ gerebantur, 200 coronatos aureos in usum Pauperum peregrinorum hospitali predicto donauit, serioque se ad fidem Catholicam conuertit. Vidi eodem loco duos alios Geneuenses ex heresi eductos, qui summa demissione & alacritate pauperum pedes abluebant, lotisque pedibus oscula imprimebant, quod genus officii cum ceteris nobilibus viris nullo die huius anni intermittere dicuntur. Alterum eorum conueni STEPHANVM de la Fauerye, GASPARI ex Rachaele de sancto ANDREA filium, qui se fuisse clientem dicebat ANTONII CALVINI, vestri Magistri IOHANNIS CALVINI, fratris Germanici, cui ut tutori à Parente commendatus fuerat. Si quidem Pater priorem uxorem duxerat istius ANTONII filiam. Audio ad ducentos Calvinistas hic commotos pietate Romani Cleri & populi, ex animo religionem nostram Orthodoxam neglecta Calvinistica insania vestra amplecti, in eaq; pie institui. Utinam id tibi aliisque complicibus tuis usu veniat.

Hæretici
Romæ Ant
no sacro
conuerti.

Summi Pontificis in Pauperes, præsertim Sa-

Pontificis
liberalitas
in paupe-
res & ad-
uenas.

Xenodo-
chium S.
Trinitatis.

cerdotes Transalpinos, largitas commendatur, qui præter mille coronatos, quos in hospitale Sanctissima Trinitatis diebus singulis confert, in palatio suo quotidie nunc ducentos, nunc trecentos & amplius alit: neque desunt priuati viri, tum ex Clero, tum ex Nobilitate & Ciuibus, qui pro suis quisque facultatibus idipsum præstant. In prædicto Xenodochio sanctissima Trinitatis admiratus sum numerum, ordinem, nobilium sedulitatem & cibipotusque copiam. Ab hora vigesima vsque ad sextam noctis, hoc est ad horas nostras, à quarta pomeridiana vsque ad secundam post mediam noctem, producitur cœna, non eorundem, sed diuersorum; quod singula mensa paulo amplius dimidiata hora absoluantur, simul autem eodem tempore diuersis in Cœnaculis & mensis cibum sumunt circiter duo hominum millia. Tum ex his collige, quot millia, decem illis horis pascantur, & id quidem hoc anno sacro in singulos dies.

Sodalitaciuium, quas confraternitates vocant, certis piis officiis charitatis addictas, (quales hic plurimæ sunt) eos omnis suis impensis excipiunt, qui huc aliunde ex similibus sodalitatibus, iisdem utentes legibus conueniunt, videas quandoque eodem die triginta aut quadraginta eiusmodi sodalitia è diuersis Italia ciuitatibus in urbem summa deuotione ingredi, quorum quodlibet 300. 400. 1000. aut 2000. capita continet, elapsa septimana simul ex una sodali-

sodalitate ad decem millia accesserunt; non pauperes modo, sed diuites quoq; & nobiles viri, qui ad pauperum subsidium è locis suis, vinum, frumentum, ligna aliaq; id genus liberaliter conuehunt. Hi autem Peregrini, loca sacra, alii apertis capitibus, alii nudis pedibus, alii aliis pœnitentiæ modis frequentant, &c.

En Hunni, hæc sunt opera Iubilæorum nostrorum, toto orbe inspectante gesta, pi-entissima, sanctissima, populo CHRISTI electo dignissima. Quib. nunc tu eas, & laruas tuas VVittenbergenses opponas, scilicet umbram corpori, scorias auro, æra lupinis, hæretica Christianis.

DE INDVLGENTIIS.

SED quia Indulgentiarū nomine HVN-
nio sacra nostra sordent, quia etiam hoc
vno argumento nescio quis Poëtafter ad
finem orationis Hunnianæ, Papam Anti-
christū esse nititur imperitis persuadere, a-
ge ad subleuandos simpliciores, & *caput* hoc
Gorgoneum, lapidemq; offendiculi amolien-
dum breuiter quasi *rudi Minerva*, quid In-
dulgentiæ sint, quidq; de iis Ecclesia credat
vel non credat exponamus. Quo de argu-
mento tantò libentius hic sermonem insti-
tuam, quia hinc iterum tanquam ex speculo
vanissimi Lutheri iactantia apparebit, qui
ante LXX. circiter annos thrasonicè scribe-
re non veritus est, *sua opera Indulgentias pro-*

Præfat. li-
bride Mis-
sa angula-
ri.

E s stratas

Lutheri
mendaciū
de Indul-
gentiis
prostratus

Lutherus
suo ense
iugulatus.

Intellige
hoc de ma-
gistris Lu-
theranis,
& ipso in-
primis Lu-
thero.

*stratas iacere, & literas simul cum sigillis evan-
nuisse, nec quicquam in mundo Indulgentiis esse
contemptius. Nam si id verum, unde novus
hic Indulgentias oppugnandi defendendiq;
conatus? Unde tantus ante triennium ex
omni orbe R O M A M Indulgentiarum
nanciscendarum causa concursus? Sed nimi-
rum LVTHERO infrequens non est, splendi-
dè & gnauiter mentiri, & sicut Moab plus au-
dere quam possit, nec secundum vires suas su-
perbire, quemadmodum ipse olim nescio de
quoad WENCESLAVM LINCKVM scri-
psit. Itaque valeat de eodem, quod ipsum
ad EMBSEVM scripsisse inuenio: Si semel
deprehenderer ita mentitus, falsus & crasse sto-
lidus; iam tota mea doctrina, & honor, & fi-
des, & fidelitas finem penitus haberent: Vnus-
quisque me pro nequam, & infami nebulone,
ut equum est, habiturus esset. Et contra
censuram LOVANIENSIVM &
COLONIENSIVM. Fiducia, in-
quit, pronuntiandi magistris nostris, siue veris,
siue personatis, adimenda est: ostendendumque,
quantis opus sit firmamentis, ut credatur iis,
qui raro pronunciauerunt bene, frequenter au-
tem ac fere semper pronunciauerunt male. Quin-
cum semel malus, semper presumatur malus,
iuxta iuris regulam, nusquam, nunquam in
nulla re credendum erit magistris nostris qui-
buslibet: quorum iudicium constat iam a mul-
tis annis fuisse, non modo inconstans & præceps,
sed*

sed & erroneum, hereticum, temerarium & cecum: Cui nemo debeat fidere tuto, nisi quem Deus iratus operationibus erroris mandet illudi.

Nunc ad propositum. INDULGENTIAS vocant Catholici, relaxationes pœnarum temporalium, iudicio diuino peccatis actualibus, post remissam culpam debitarum, per applicationem superabundantium CHRISTI & Sanctorum satisfactionum, factas extra Sacramentum pœnitentiæ ab eo, qui legitimam ad hoc auctoritatem habet. Quam doctrinam vt rectè explicemus, fons intelligentiæ eius ex doctrina de Sacramento pœnitentiæ deriuandus est.

Indulgentiæ quid

Indulgentiarum intelligentia à doctrina de pœnitent. pendet.

Docent enim primum Catholici, conuersis CHRISTI fidelibus, qui post acceptam Baptismi gratiam iterum prædominante carne in peccata labuntur, non aliter eiusdem CHRISTI passionem & meritum, in quo omnis nostra salus consistit, applicari posse, quam vnus pœnitentiæ medio: quam S. AVGVSTINVS definit *pœnitenda non committere, & commissa deflere.* Et S. AMBROSIVS, *Mala præterita plangere, & plangenda iterum non committere:* denique S. GREGORIVS eodem sensu, *ante acta mala deflere, & flenda non committere.*

I. Fundamentum

Huius autem pœnitentiæ, cuius tot in scripturis tam ante quam post illuminationem præcepta reperiuntur. [vt Ier. 18. Si pœnitentiam

Pœniten-
tiæ iniun-
cta in Scri-
pturis.

Alber. Ma-
gnus com-
pend. The-
olog. lib. 5.
c. 22.
Pœniten-
tiæ vis &
effectus.

Secunda
Tabula.

*tentiam egerit gens illa à malo, agam & ego pœ-
nitentiam. Ezech. 18. & 33. Sæpe repetit Domi-
nus: si pœnitentiam egerit impius, iniquitatum
eius non recordabor. Luc. 3. Nisi pœnitentiam
habueritis, omnes similiter peribitis. Luc. 24. O-
portebat predicari pœnitentiam & remissionem
peccatorum. Actor. 2. Pœnitentiam agite &
baptizetur unusquisq; vestrum in nomine IE-
SV CHRISTI in remissionem peccatorum,
& accipietis donum Spiritus sancti. Actor. 5.
Hunc Principem & Salvatorem DEVS ex-
altauit dextera sua, ad dandum pœnitentiam
Israëli & remissionem peccatorum. Act. 8. Pœ-
nitentiam age ab hac nequitia tua, & roga DE-
VM, si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis
tui.] Effectus est, vt per eam homo absolua-
tur à peccatis, restituatur Ecclesiæ, reconcili-
etur DEO, donis spiritualibus ditetur: de
filio Diaboli filius DEI efficiatur. Hæc est
quæ Angelos latificat, impios iustificat, amissa bo-
na reuocat, vitam eternam donat, pœnam eter-
nam vitat. Vnde S. BERNHARDVS, O
felix, inquit, pœnitentium humilitas? O bona
spes confitentium, quam potens es apud omnipo-
tentem, quam facile vincis inuicibilem, quam
cito tremendum iudicem conuertis in piissimum
Patrem.*

Denique hæc est secunda post naufragiū
tabula, quemadmodum Tertul. in lib. de pœni-
tent. Ambros. in lib. ad Virgin. laps. ca. 8. Hieron.
in c. 2. Esaia. Item in Epist. ad Demetr. & Epist.
ad Sa-

ad Sabin. testantur, ad quam tabulam potest homo quamdiu in statu vitæ præsentis est, recurrere, quodocunque & quotiescunq; diuinam Maiestatem voluerit implorare. Duplex autem est naufragium, peccati originalis & actualis: de primo liberamur per tabulam Baptismi, quæ virtutem & efficaciam accepit à tabula Crucis CHRISTI. De secundo liberamur per tabulam pœnitentiæ, quam diuina clementia prouidit homini: quia pro peccato actuali non potest iterum baptizari.

Hinc Concilium Tridentinum Sess. 4. Can. 1. Si ea, inquit, regeneratis omnibus gratitudo erga DEVM esset, ut Institiam in Baptismo ipsius beneficio, & gratiam susceptam, constanter tuerentur: non fuisset opus aliud ab ipso Baptismo Sacramentum ad peccatorum remissionem, esse institutum. Quoniam autem DEVS diues in misericordia, cognouit figmentum nostrum: illis etiam vitæ remedium contulit, qui sese postea in peccati seruitutem, & demonis potestatem tradidissent, Sacramentum videlicet pœnitentiæ: quo lapsis post Baptismum beneficium mortis Christi applicatur.

Pessimè vero hæretici, saluberrimo pœnitentiæ Sacramento internecionem molientes, Baptismum vel Baptismi memoriam eius loco substituunt: docentes Post Baptismum lapsos non nouo Sacramento, aut noua post naufragium tabula, sed dudum accepti Baptismi

Hæretici
pœnitentiæ
hostes.

Vide Bel-
lar. lib. 1. de
pœnit. c. 12.

Leuit. c. 4.
§. & 6.

1. Ioan. 1.

Epist. 23. ad
Bonif.

ptismi memoria reconciliari & restitui. Quod erroris monstrum LVTHERVS nobis peperit lib. de Captiu. Babylo. cap. de Baptismo: & PHILIPPVS MELANCHTON in locis communib. An. XXI. tit. de pœnitentia, vbi vterq; pœnitentiam vocat viam ac creditum ad Baptismum, Ipsum verò Baptismum signum pœnitentiae. Quibuscum & CALVINVS facit, lib. 4. Instit. c. 15. §. 4. Sed aliter scriptura Veteris & Noui Testamenti, quæ quemadmodum olim circumcisis pro remedio quotidianorum delictorū non acceptæ semel circumcisionis memoriam, sed sacrificia, expiationes & confessiones præscribebat: Ita hodie baptizatis medelam infirmitatis reciduae non in dudum acceptæ ablutionis memoria, sed in pœnitentia & amaritudine cordis ostendit: quemadmodum expresse D. IOANNES. Si dixerimus, inquit, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est. Si autem confiteamur peccata nostra, fidelis est & iustus, ut remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate. Si confiteamur inquit, non si recordemur Baptismi. Et in eandem sententiam D. AVGVSTINVS, Si infans, inquit, post Baptismum propria incipiat habere peccata: illa non regeneratione auferuntur, sed alia curatione sanantur. Et li. 2. de adult. coniug. Si à catechumeno factum est homicidium, Baptismate abluatur, si à Baptizato, pœnitentia & reconciliatione sanatur.

maur. Et Homil. 50, ex lib. 50. Homiliarum, distinguit tres pœnitentiæ actiones: *unam*, quæ agitur ante Baptismum: *alteram*, quotidianam atq; perpetuam pro peccatis venialibus, pro quibus assidue dicimus: *Dimitte nobis debita nostra*: *tertiam*, pro lethalib. peccatis, quæ post Baptismum committuntur; ac de tertia ista loquitur, cap. 9. *In hac pœnitentia maiorem in se quisque severitatem exercere debet, ut à seipso indicatus, non indicetur à DEO.*

Atq; hinc Concilium Tridentinum differentiam Sacramenti pœnitentiæ & Baptismi in hæc verba tradit. *Ceterum hoc Sacramentum, multis rationibus, à Baptismo differre dignoscitur. Nam præterquam quod materia & forma, quibus Sacramenti essentia perficitur, longissime dissident: Constat certè, Baptismi ministrum, iudicem esse non oportere: Cum Ecclesia in neminem iudicium exerceat, qui non prius in ipsam, per Baptismi ianuam, fuerit ingressus. Quid enim mihi (inquit Apostolus) de his qui foris sunt iudicare? Secº est de domesticis, quos Christus Dominus lauacro Baptismi, sui corporis membra semel effecit. Nam hos, si se postea crimine aliquo contaminaverint, non iam repetito Baptismo ablui, cum id in Ecclesia Catholica nulla ratione liceat: sed ante hoc tribunal tanquam reos sisti voluit, ut per Sacerdotum sententiam non semel, sed quoties ab admis-
sis peccatis ad ipsum pœnitentes confugerint,
possent*

Sess. 4.

Can. 2.

Differentia pœnitentiæ & Baptismi.

Pœniten-
tia Bapti-
smus labo-
riosus.

possent liberari. Alius est præterea Baptismi, & alius pœnitentiae fructus. per Baptismum enim *CHRISTVM* induentes, noua prorsus in illo efficiamur creatura, plenam & integram peccatorum omnium remissionem consequentes: ad quam tamen nouitatem & integritatem per Sacramentum pœnitentiae sine nostris magnis fletibus & laboribus, diuina id exigente iustitia, peruenire nequaquam possumus: Vt merito pœnitentia laboriosus quidam Baptismus à S. Patribus dictus fuerit. [Intellige Patres: *CLEMENTEM ALEXANDRINVM* apud *EVSEB.* lib. 3. hist. cap. 17. aliàs 24. qui pœnitentiam vocat *Baptismum lachrymarum*, multisq; orationibus & ieiuniis ad nouam reconciliationem opus esse significat. *CYPRIANVM* serm. 5. de lapsis. *NAZIAN.* in S. lumina, qui distinguit Baptismum aquæ facilem à Baptismo laborioso lachrymarum, cuius adminiculo restaurantur ii, qui Baptismi fœdus irritum sua culpa reddiderunt. Quam sententiam *NAZIANZENI* repetit *IOANNES DAMASCENVS* lib. 4. de fide, c. 10. Deniq; *THEODORET.* in Epitome diuinorum decretorum cap. de pœnitent. qui scribit, vulnera quæ post Baptismum accipiuntur, curabilia quidem esse, sed non ut olim facili negotio per lauacrum Regenerationis, sed per multas lachrymas & opera laboriosa.

I I. Funda-
mentum

Secundo loco docent Catholici, quod
ad

ad hanc quidem causam attinet, *materiam* huius Sacramenti (pœnitentiæ) esse ipsius pœnitentis *Actus*: nempe contritionem, confessionem & satisfactionem: qui quatenus in pœnitente ad integritatem Sacramenti ad plenamq; & perfectam peccatorum remissionem ex *D E I* institutione requiruntur: hac ratione partes pœnitentiæ dicuntur. Et si enim complementum peccati solius oris & cordis actu perfici potest: perfectio tamen pœnitentiæ horum trium concursus requirit, ut culpam quidem animo detestemur, verbo accusemus, & facto puniamus, si contraria contrariis ex vulgato axiomate curare instituimus.

Conc. Trident. Sess. 4. can. 3.

Partes. 3. pœnit.

Alb. Mag. compend. Theolog. lib. 5. c. 23.

Atque has ipsas pœnitentiæ partes *PHILIPPVS* Anno XXX. in comitiis Augustanis. Tractatu colloquii, quod erat inter septem & septem, agnouit: ubi hanc sua manu sententiam scripsit. *Non recusamus tres partes pœnitentiæ ponere: scilicet contritionem, quæ significat terrores incussos conscientia, agnito peccato. Confessionem, sed in hac oportet respicere ad absolutionem & illi credere. Non enim remittitur peccatum, nisi credatur, quod propter meritum, CHRISTI remittatur. Tertia pars est satisfactio, videlicet digni fructus pœnitentiæ.*

Coch. in Actis Lutheri An. 30. p. 214.

Iam vero de contritione ac confessione, quæ huic negotio non admodum videntur inferuituræ, ut nihil nunc dicamus: de tertia parte SATISFACTIONE, quæ huic

Heshufius
lib. de 600.
erroribus
Pontif.
tit. 32.

Philippi
sententia
vera de sa-
tisfactio-
nibus.

Admoni-
tione ad
Ecclesiasti-
cos Augu-
stæ, in di-
cta Impe-
riali con-
gregatos.

Lutheri
impuden-
tiss. calu-
mania de v-
su satisfa-
ctionum
Ecclesiasti-
carum.

propriè loco lumen afferre debet, illiq; adeo
homogenea est, vt aduersarii bellum Indul-
gentiis indicētes, sibi omnino satisfacere vi-
deātur, si spicula sua aduersus Ecclesiasticas
satisfactiones contorqueant: hunc in modū
loco supra nominato scripsit idem PHILIP-
PVS: *propter satisfactiones concorditer sentimus,
non remitti peccata, quoad culpam. Verū de hoc
nondum conuenit, utrum necessariae sint satisfa-
ctiones, ad remissionem peccati, quoad poenam.*

Quæ verba quasi *ὁς διὰ πᾶσιν* à LVTHE-
RI iudicio distant, qui eodē tempore, cum in
comitiis ratione *Edicti VVormatiensis*, quo
tanquā manifestus hereticus condemnat⁹ &
proscript⁹ erat, consistere nō auderet, quasi
à longe clamans è *Carectis*, hunc in modum
impiissimè & mēdacissimè scripsit. *Docuistis
nos satisfaciendum esse per nostra opera pro pec-
catis, etiam erga DEVM, & hoc dicitur poeniten-
tiā agere pro peccatis. Quid iā hoc aliud est di-
cere, oportet te pro peccatis tuis satisfacere, quam
istud, oportet te CHRISTVM negare, Baptisma
tuum renocare, Euangelium blasphemare, DE-
VM mendacii arguere, remissionem peccatorum
non credere, sanguinem ac mortem CHRISTI
pedibus calcare: Spiritum sanctum violare, per
te ipsum eiusmodi virtutibus in cœlum ascen-
dere? Ah quæ lingue ac voces hac de re suffici-
enter loqui possunt? Quid hac fides igitur aliud
est, quam Turcarum, Gentiumque & Iudæo-
rum fides? qui omnes quoque per opera sua sa-
tisfa-*

disfacere volunt. Ex hac abominatione, omnes
 alia venerunt, easque necessario inde venire o-
 portuit: Nempe tot Monasteriorum, Collegiata-
 rumque Ecclesiarum sanctitatem propriam,
 cum suis cultibus diuinis, Missarum sacrifi-
 cia, Purgatorium, Vigilias, Fraternitates,
 Peregrinationes, Indulgentias, Ieiunia, cultum
 Sanctorum, reliquias, spiritus tumultuantes, to-
 tamque processionem infernalis ambitus. Hec im-
 piissimus & mendacissimus LUTHERVS: cu-
 ius mendacia non solum superiori Philippi
 confessione, sed & ipsiusmet antiquioribus
 scriptis ita in comitiis Augustanis à Catholicis
 confusa & confutata sunt, vt Sectarii BEN-
 TIVS & SCHNEPPIVS publice suffusi
 præceptoris auctoritatem quasi desertam
 relinquere coacti sint. Qua de re sic CO-
 CHLÆV Sin Actis. In tractatu Colloquii, Anno 3
 inquit, quod erat inter septem & septem, cir- P. 214.
 ca XII. articulum Lutheranicæ confessionis,
 ubi cum hæssset discordia, propter satisfactio-
 nem, quam dicimus tertiam pœnitentiæ partem:
 dictum est primo vespere illo, COCHLÆO
 & PHILIPPO, vt altero die mane ea de re
 quicquam pro concordia afferrent. Attulit itaque
 COCHLÆVS locum vnum ex septicipite, quæ
 LUTHERVS contra Indulgentias in assertio-
 ne XL I. articulorum (quos LEO Papa X.
 in Bulla publice damnauerat) circa quintum
 scripserat, in hac sane verba. Ecclesia mater, pio
 affectu præuentura manum DEI, castigat
 F 2 filios

Lutheri
antiquior
& verior
sententia
de satisfac-
tionibus.

filios suos satisfactionibus quibusdam, ne incur-
rant flagella D E I: Sicut Niniuite operibus
suis spontaneis prauenerunt Iudicium D E I.
Hæc pœna arbitraria est (inquit) non in to-
tum, ut illi volunt, sed tamen necessaria. Nam
aut nos, aut homines, aut D E V S punit
peccata, quod illi per indulgentias tollunt omni-
no. Cum si essent pii pastores, potius impone-
rent pœnas, & Ecclesiæ exemplo prauenirent.
D E V M, sicut M O Y S E S cum
præuenit, occidendo filios Israël propter pecca-
tum vituli aurei. Optimum autem fuerit, si
nos ipsos puniremus. Hæc ibi Lutherus. Quæ
cum in confesso essent à D. IOAN. ECKIO
ex scheda recitata, septem Lutherani, se inui-
cem intuentes, paululum tacebant: PHILIP-
PVS proximè assidens, suffuso rubore vultu di-
cebat, scio hæc scripsisse LVTHERM.
Cumque nihil adderet amplius, Dux IOAN-
NES FRIDERICVS dicebat, quando scri-
psit hæc? forsitan ante X. annos. Dicebant Catho-
lici, quid tum? satis est nobis, hanc ipsiusmet sen-
tentiam esse. Tunc ira commoti BRENTIUS
& SCHNETPIUS, dicebant, se non adesse, ut
LVTHERI scripta defenderent, sed ut suam
assererent confessionem: missa ergo faciendæ esse
ea LVTHERI scripta.

Sec. 4. Can.
8.

Aduersus hos igitur tam contrarios hæ-
reticorum errores hæc sacrosanctæ Ecclesiæ
fides Concilio Tridentino definita & declarata
est. Demum quoad satisfactionem, quæ ex o-
mnibus

in omnibus poenitentia partibus quemadmodum à Patribus nostris, Christiano populo fuit perpetuo tempore commendata: ita una maxime nostra aetate, summo pietatis prætectu impugnatur ab his, qui speciem pietatis habent, Virtutem autem eius abnegarunt. Sancta Synodus declarat, falsum omnino esse, & à verbo D E I alienum: culpam à Domino nunquam remitti, quin uniuersa etiam poena condonetur. Perspicua enim & illustria in sacris literis exempla reperiuntur: quibus præter diuinam traditionem hic error quam manifestissime reuincitur. Sanè & diuina iustitiæ ratio exigere videtur: ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptismum per ignorantiam deliquerint: aliter verò, qui semel à peccati & demonis seruitute liberati, & accepto Spiritus sancti dono, scientes templum D E I violare, & Spiritum sanctum contristare non formidauerint. Et diuinam clementiam decet: ne ita nobis absq; ulla satisfactione peccata dimittantur: ut occasione accepta, peccata leuiora putantes, velut iniurii, & contumeliosi Spiritui sancto, in grauiora labamur: thesaurizantes nobis iram, in die iræ. Proculdubio enim magnopere à peccato reuocant, & quasi fræno quodam coercent, hæ satisfactoriæ poenæ: cautioresq; & vigilantiores, in futurum poenitentes efficiunt: medentur quoq; peccatorum reliquiis, & vitiosos habitus male viuendo comparatos, contrariis virtutum actionibus tollunt. Neque verò securior ulla via in

Sententia
vera Eccle-
siæ de sa-
tisfactio-
nibus.

Gen. 38.

2. Reg. 12.

Num. 12. &

20.

Ecclesia DEI unquam existimata fuit ad amonendum imminuentem in Domino poenam: quā ut hac poenitentia opera homines, cum vero animi dolore, frequentent. Accedit adhuc, quod dum satisfaciendo patimur pro peccatis: CHRISTO IESU, qui pro peccatis nostris satisfecit, ex quo omnis nostra sufficientia est, conformes efficiamur, certissimamque inde arrham habentes: quod si compatimur, & conglorificabimur. Neque vero ita nostra est satisfactio hac, quam pro peccatis nostris exoluimus, ut non sit per CHRISTUM IESUM: nam quod ex nobis, tanquam ex nobis, nihil possumus, eo cooperante qui nos confortat, omnia possumus: ita non habet homo unde gloriatur, sed omnis gloriatio nostra in Christo est: in quo vivimus, in quo meremur, in quo satisfacimus, facientes fructus dignos poenitentiae. Qui ex illo vim habent: ab illo offeruntur Patri: & per illum acceptantur a Patre. Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum spiritus & prudentia suggererit: pro qualitate criminum & poenitentium facultate: salutare & convenientes satisfactiones iniungere: ne si forte peccatis conniveant, & indulgentius cum poenitentibus agant, lenissima quaedam opera pro gravissimis delictis iniungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem pra oculis: ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novae vitae custodiam, & infirmitatis medicamentum: sed etiam ad praeteritorum peccatorum vindictam, & castigationem.

Ioan. 17.

gationem: nam claves Sacerdotum, non ad sol-
nendum duntaxat, sed & ad ligandum conces-
sas etiam, antiqui Patres & credunt & docent.
Nec propterea existimarunt, Sacramentum,
pœnitentia esse forum iræ, vel pœnarum: sicut
nemo unquam Catholicus sensit, ex huiusmodi
satisfactionibus nostris, vim meriti & satis-
factionis Domini nostri IESV CHRISTI,
vel obscurari, vel aliqua ex parte imminui:
quod dum Novatores intelligere nolunt, ita aptis-
simam pœnitentiam novam vitam esse docent,
ut omnem satisfactionis vim & usum tollant.

NB.
Satisfa-
ctiones
non tol-
lunt meri-
tum Chri-
sti.

Ad hoc Decretum intelligendum, & à ca-
lumniis hæreticorum, qui nos humanis sa-
tisfactionibus abundatissimam IESV CHRI-
STI satisfactionem abolere mentiuntur, vin-
dicandū, probe tenenda sunt ea, quæ Illustr.
Cardinalis BELLARMINVS toto libro 4.
de pœnitentia eruditissime disputat: In pri-
misque illa duo: *quid sit satisfacere DEO*, &
pro qua re satisfaciendum sit DEO ab homine,
videlicet non pro culpa aut pœna æterna ge-
hennæ, quæ fidelibus ob CHRISTI meri-
tum vi absolutionis Sacramentalis perfectis-
simè remittitur, sed pro pœna temporali, vel
Purgatorii ignis, vel huius vitæ, quæ pœna
dimissâ culpâ, sæpe luenda remanet.

Explicatio
Decreti.

SATISFACTIONEM vocamus actio-
nem, qua is qui alterum læsit, tantum fa-
cit, quantum ad iniuriam compensandam
satis est: idq; vel absoluta & perfecta æqua-

Bellarmino
lib. 4. de
pœnit. c.

litate, vt cum tātum honoris alter alteri tribuit, quantum eius dignitas absolute exigit, aut quantum priori contumelia ablatum erat, vel imperfecta & relata, quæ ex pacto vel acceptatione alterius pēdet: vt cum quis cum læso honorem habet, quo læsus sibi satisfactum iri spopondit; etiā si is honor eius dignitate, vel prius accepta ignominia longe minor sit.

Peccās duplicē Deo iniuriam infert.

Leu. II. 44.
1. Pet. I. 13.

Amicitia Dei restau- rare nulla humana satisfactio potest.

Arrige au- res hereti- cc.

Iam verò quia peccando homines duplicem Deo iniuriā inferunt, ledentes primum sanctissimam eius amicitiam, quam *in similitudine morum & inclinationum* ipsi etiā Philosophi repositam esse voluerunt, & Dominus non obscurè testatur cum ait, *Sancti estote, quoniā ego sanctus sum*: Deinde impingentes in strictissimam ipsius Iustitiam, quæ suum cuiq; tribuere præmia bonis, supplicia malis, nunquam non potest: Videndum nobis est, qualis huius bipartitæ iniuriæ penes nos satisfactio esse queat.

Ac de amicitia quidem reformanda, libenter fatentur Catholici omnes, hoc effectu omnē humanam satisfactionem minorē esse, quæ vt aliquid apud DEVM ponderis aut momenti habeat, acceptationē eius præsupponit, eaq; vicissim prærequirit amicitia, sine qua nullius hominis opus in hoc quidē censu vel minimæ æstimationis habetur. Itaque non minus in pœnitentia quam Baptismo gratis nos Dominus sine vllō interuenientis nostri

nostri operis merito, ob solam CHRISTI passionem & λύτρον à culpa & reatu æternæ pœnæ absoluit, suamque nobis gratiam & amicitiam gratis sine aliqua satisfactione nostra restituit.

At de iustitia & pœna temporali secus. Iustitiæ di-
 Quia enim nos semel in Baptismo in filios uinæ im-
 adoptavit Deus, viribus etiam ac robore ad pletio, qua
 spirituales militiam, conculcandi Diabo- lis.
 lum sub pedes nostros, atque exuberantem
 carnis lasciviam in obedientiam Spiritus co-
 gendi instruxit, instruitque indies magis
 ac magis: ne hæc dona sua negligentes &
 conculcantes indulgenter nimis habere, at-
 que omnem in reprobis, nullam in electis
 iustitiæ rationem ducere videatur: diuerso
 quam in Baptismo modo pœnitentes ad iu-
 stitiæ quoque calculum vocat, eorumque
 negligentia temporalem castigationem de-
 cernit, quam vel in hac vita pœnalibus ope-
 ribus redimant, vel diuersarum huius seculi
 calamitatum perpeffione sufferant: vel de-
 nique post fata ignis Purgatorij acerbitate
 persoluant. Qua de re pulchre S. A V G V-
 S T I N V S: *Veritatem*, inquit, *dilexisti, quo-*
niam impunita peccata ETIAM EORVM QVI- Tom. 8. in
 BVS IGNOSCIS, *non reliquisti: Sic proroga-* Psalm. 50.
sti misericordiam, ut seruares & veritatem. Ig-
noscis confitenti, ignoscis sed se ipsum punienti.
Sic seruatur misericordia & veritas. Et tra-
 ctatu 124. in IOHAN. Cogitur homo tolerare

Pœna pro-
ductior
culpa.

Epist. 52. ad
Anton.

Caluinistæ
post dimis-
sam culpā,
nullā om-
nino pœ-
nā restare
docent.

etiam remissis peccatis, quamuis, ut in eam ve-
niret miseriam, primum fuerit causa pecca-
tum. Productior est enim pœna, quam culpa,
ne parua putaretur culpa, si cum illa finiretur
Et pœna, ac per hoc vel ad demonstrationem de-
bitæ miseria, vel ad emendationem labilis vitæ,
vel ad exercitationem necessaria patientiæ, tem-
poraliter hominem detinet pœna, quem iam ad
damnationem sempiternam reum non detinet

culpa. Eodem modo S. CYPRIANVS: Aliud
est, inquit, ad veniam stare, aliud ad gloriam
peruenire, aliud missum in carcerem non exire
inde, donec soluat nouissimum quadrantem,
aliud statim fidei Et virtutis accipere mercedē,
aliud pro peccatis longo dolore cruciatuum e-
mendari, Et purgari diu igne, aliud peccata o-
mnia diu passione purgasse: aliud denique pen-
dere in die Iudicii ad sententiam Domini, aliud
statim à Domino coronari. Sed quia hoc se-
cundum instituti nostri membrum concer-
nit, atque apud hæreticos (vt supra vidi-
mus) magnam dubitationem continet, ne
quid hæsitationis supersit, paulo vberius de
eo dispiciendum est. Negant enim aduersa-
rij nostri, quod nos asserimus, sæpè remissa
culpa debitum luendæ pœnæ superesse. Et
CALVINISTÆ quidem id simpliciter de
omni pœna negant, tum vitæ huius, tum eti-
am futuræ Purgatorij: [CALVINVS lib. 3.
institution. cap. 4. §. 25. 29. 30. 31. 32. Item
in Psalm. 32. v. 10. & Psalm. 130. v. 8. LAM-

BERTVS DANÆVS Tom. 2. Respons. ad
Bellarmin. pag. 1188. 1189. 1190. 1203. 1204.

OECOLAMPAD. in Esaïam pag. 228. 269.

Martyr in loc. pag. 609. 621.] At Lutherani

Luthera-
norū sen-
tentia.

quibus cum hoc loco res est, destructo qui-
dem Purgatorio, reatum tamen poenæ tem-
poralis in hac vita post dimissam culpam ad-
mittere videntur, quemadmodum supra ex
LVTHERO, Assert. articulor. articul. 5. o-
stendimus. Cui accedit PHILIPPVS in
locis vltimo editis titul. de satisfact. KEM-
NIT. in 2. part. Examin. Concil. Tridentin.
p. 74.

Sed si maximè negant, prout suarum asser-
tionum incertissimi sunt, plurimis euiden-
tissimis scripturæ testimoniis & exemplis
conuincuntur.

Primum enim Genes. 2. v. 17. Protoplasto
dicitur: *quacunque die comederis ex eo, morte*
mories. Et Rom. 5. v. 12. Per unum hominem
peccatum in hunc mūdum introiuit, & per pec-
catum mors, & ita in omnes homines mors per-
transiuit, in quo omnes peccauerunt. Ergo
mors naturalis, poena est temporalis pec-
cati. At Iustitiarij nostri hæretici, qui infal-
libiliter sibi remissionem peccatorum, & vi-
tam æternam ex fide spondent: nonne æquè
dimissa, vt putant, sibi culpa hanc poenam
temporalem, ac Catholici luunt ac mori-
untur? Quod argumentum vel maximè in
Baptizatis infantulis valet, qui ab omni

Culpa di-
missa rea-
tum poenæ
tempora-
lis superes-
se proba-
tur ordine
Script. ex-
emplis.

ini-

iniquitate & condemnatione liberalissimè expurgati, morborū tamen dolores, & mortis aleam in peccati Origenalis pœnam subire coguntur.

Deinde *Genes. 3. v. 16.* In pœnam peccati mulieri quidem partus dolores, & mariti sui Dominium, viro verò labores ac sudores, terræque sterilitas iniunguntur. Nec tamen vsquam vllum hominem recuperata DEI gratia ab istis immunem molestijs cognoscimus.

Tertiò. *Exodi 32.* Cum Moyse in montem profecto populus conflati se vitulo inquinasset, Dominusque huius rei Mosem fecisset certiore: Ipse quā primum deprecatus pro culpa Dominum effecit, vt quemadmodum dicitur v. 19. *Placaretur Dominus, ne faceret malum, quod locutus fuerat aduersus Populum suum.* Et tamen postea v. 19. Digressus è monte Moyse, vidensq; in re præsenti Apostasiam populi, præcipiti ira tabulas proiectas confregit, præcepitque Leuitis, vt accincti gladiis suis de Apostaticis fratribus vindictam sumerent. Qui eo die *ad viginti tria millia hominū ceciderunt.* Nonne hoc est dimissa culpa, æternæq; pœnæ reatu solutum, temporali adhuc pœnæ luendæ subijci? Et tamen Moyse hac tanta clade vix satiatam Domini iram metuens, postridie nouis ipsi precibus supplicauit. Qui & veniam spondens culpæ, & vindictam minitans

nitans pœnæ, hoc ipsi responsum dedit v. 34. 35. *Tu vade & duc populum istum, quo locutus sum tibi: Angelus meus precedet te. Ego autem in die ultionis visitabo & hoc peccatum eorum. Percussit ergo Dominus populum pro reatu vituli, quem fecerat Aaron.*

Quarto. *Numer. 14.* Cum populus iterum graui murmure Dominum irritasset, isque pestilentia internecionem omnibus inferre constituisset, v. 12. Precibus Moyfis interuenientibus reconciliatus Dominus, dixit Moyfi v. 21. *Dimisi illis peccatum iuxta verbum tuum. Attamen (audi pœnam culpa etiam dimissa) omnes homines, qui viderunt Maiestatem meam, & signa quæ feci in Ægypto, & in solitudine, & tentauerunt me iam per decem vices, nec obedierunt voci meæ: NON VIDEBUNT TERRAM, pro qua iuravi patribus eorum, ne quisquam ex illis qui detraxit mihi, intuebitur eam.* Quod ita quoque tremendo exemplo contigit, vt ex sexcentis millibus Iudæorum, qui egressi erant ex Ægypto, vni duo probi *Iosua & Caleb* terram promissionis ingrederentur.

Quinto. *Numer. 20.* Moyfes & Aaron rei infidelitatis erga Dominum, eadem pœna priuationis terræ Canaan afficiuntur. Nec tamen quisquā de illorum salute ac reconciliata DEI gratia dubitat.

Sexto. *DAVID* adulterij reus, nuncio *Nathanis* ad pœnitentiam inductus, & à culpa
mise-

miserericordia Domini expeditus, morte tamen filij quem illegitimo concubitu susceperat, punitur. Quod disertis verbis extat 2. *Regum* 12. v. 13. Et dixit DAVID ad NATHAN peccaui Domino. Dixitq; Nathan ad David: Dominus quoque transtulit peccatum tuum, non morieris (en culpæ dmissionem) verumtamen quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini (audi pœnam) propter verbum hoc filius, qui natus est tibi, morte morietur.

Denique idem DAVID (vt alia plurima prætereamus) à culpa numerati populi reconciliatus Domino per pœnitentiam, hanc tamen pœnæ nunciationem audit 2. *Regum* 24. *Trium tibi datur optio, elige vnum quod volueris ex his vt faciam. Aut septem annis eueniet tibi fames in terra tua. Aut tribus mensibus fugies aduersarios tuos. Aut certè tribus diebus erit pestilentia in terra tua, &c. & v. 15. Immisitque Dominus pestilentiam in Israel, de mane vsque ad tempus constitutum, & mortui sunt ex populo à Dan vsque ad Bersabee septuaginta millia virorum.*

In nouo Testamento habemus exemplū incestuosi 1. *Corinth.* 5. & 2. *Corinth.* 2. de quo infra vberius. Hæc & alia manifestissima scripturæ testimonia & exempla, nonne luce meridiana clarius ostendunt, verè recteque Catholicos omnem in pœnitentiæ Sacramento pœnam simul condonari negare: Sed æternam quidem propter CHRISTVM

Conclusio
è superio-
ribus.

aboleri, temporalem vero propter iustitiam & veritatem Dei, eiusdem tamen CHRISTI in nobis ope ac virtute vel redimendam, vel persolvendam, reseruari?

Nam quod aduersum superiora hæretici nonnulli excipiunt : *pœnas istas à Deo fidelibus post reconciliationem impositas, non in vindictam præteritorum, sed in admonitionem futurorum deinceps peccatorum cauendorum spectare*, vanum ac friuolum est. Exceptio hæreticorum aduersus superiora.

Etsi enim hunc quoque finem castiganti sæpè Domino propositum non inficiamur, tamen eum solum aut vnicum esse, id verò negamus ac pernegamus. Qui enim virtutis profectus, aut quæ cauendi prudentia in ijs superesse potest, quos ad mortem vsque vapulasse à Domino legimus? *Mors enim ultima linea rerum, nec mordere quenquam, nec prudentius in posterum mercari finit.* Deinde manifeste Dominus, in castigationibus suis vindictæ meminit, non cautionis, adeoque pœnam in præteritum magis quam in futurum refert. Sic enim DAVIDI: *Quia blasphemare (inquit) fecisti inimicos Domini, propter verbum hoc filius, qui natus est tibi, morte morietur.* 2. Reg. 12. Et apud Exod. 32. Moysen *visitabo eos in die ultionis.* Atq; hæc de temporalibus huius vitæ supplicijs. Iam futuri seculi vindictam si à nobis postulant Aduersarij, ad PURGATORI disputationem nos adigunt, de quo in præsentī dicere, nimis longū & intempestiuum foret.

Præter-

Vide Bel-
larm. Tō. 2
pag. 699. &
seq ad pag.
822. Iodo-
cum Coc-
cium Tō 2.
Thesaur.
Cathol. p.
III. & seq.

NB.

Augustin⁹
de oratio-
nibus pro
mortuis.

Prætermiſſis igitur ijs, quæ copioſe à Catho-
licis in hoc argumentum afferri ſolent, vni-
co A V G V S T I N O hic teſte contenti ſumus,
qui in libro de cura pro mortuis agenda cap. 2.
hoc modo ſcribit. *In Machabeorum libro le-
gimus oblatum pro mortuis ſacrificium, ſed &
ſi nuſquam in ſcripturis veteribus legeretur, non
parua eſt vniuerſæ Eccleſiæ, quæ in hac conſue-
tudine claret auctoritas, ubi in precibus Sacer-
dotis, quæ Domino D E O ad eius altare fundun-
tur, locum ſuum habet etiam commendatio
mortuorum. Et cap. 4. Cum itaque reſcolit ani-
mus, ubi ſepultum ſit chariſſimi Corpus, & oc-
currit locus nomine Martyris venerabilis, ei-
dem Martyri animam dilectam commendat
recordantis & precantis affectus: qui cum defun-
ctis à fidelibus exhibetur, eum prodeſſe, non du-
bium eſt. Et infra: Non ſunt prætermittendæ
ſupplicationes pro ſpiritibus mortuorum, quas
faciendas pro omnibus in Chriſtiana & Catho-
lica ſocietate defunctis, etiam tacitis nominibus
quorumque ſub generali commemoratione ſu-
ſcepit Eccleſia, ut quib. ad iſta deſunt parētes, aut
filii, aut quicumque cognati, vel amici, ab una
eius exhibeatur pia matre communi.*

Lutherus
olim Pur-
gatorium
admiſit.

A V G V S T I N O accedat euidentia causa,
L V T H E R V S ipſe, qui eſſi in libro ad W at-
denſes de Euchariftia, Purgatorium neget, in
Reſolutionibus tamen de Indulgentiis conclu-
ſione 15. admittit. Certiſſimè, inquit, apud me
conſtat, Purgatorium eſſe, neque adeò me monet
quic-

quicquid heretici blaterant, cum iam ante mille
centum Annos D. AUGUSTINVS in lib. sua-
rum confessionum pro parentibus suis oret, caret
etiam pro iisdem orari: ipsaque adeo mater eius
iam moriens (ita enim scribit) voluerit sui me-
meriam fieri ad altare Domini. Et ut maxime
temporibus Apostolorum Purgatorium non fuis-
set, veluti molestus superbit PICCARDVS:
Ideone credendum statim heretico quinquagin-
ta vix dum annorum? aut ideo pertinaciter cõ-
tendendum, fidem hanc, quæ tot perduravit an-
nos, falsam esse & irritam? Maxime cum ipse
nihil aliud faciat, quam quod dicit, NON CRE-
DO. Et sic probavit omnia sua, & improbauit
omnia nostra. Quasi non & lignum & lapis non
credant.

O quoties
ipse hoc te-
lo pugnas.
Luthere.

Idem in Disputatione Lipsensi cum D. EC-
KIO Anno 19. cum inconcinnis quibusdam
verbis se Græcorum & Piccardorum hæreseos
suspectum fecisset, purgandi sui causa pro-
rupit in hæc verba. Ego, qui credo fortiter,
imò ausim dicere, scio, Purgatorum esse, facile
persuadeor in scripturis de eo fieri mentionem:
quemadmodum illud Matthæi inducit GRE-
GORIVS in Dialogis: Non remittitur neque
in hoc seculo, nec in futuro: Volens peccata quæ-
dam remitti in Purgatorio. Admitto & illud 2.
Machab. 12. Sancta est & salubris cogitatio pro
defunctis exorare. Et infra. Nolim mihi suspi-
cionem fieri, quod faueam hereticis, aut Bohe-
mis. Ego nihil de Purgatorio novi, nisi animas

Matth. 12.

ibi pati, nostris operibus & orationibus iuuan-
das. Et infra. *Ego cum Beatissimis Patribus*
Purgatorium esse confiteor, nec tamen est ne-
cesse dicere, qua via nouerim Purgatorium. At-
que hæc hæctenus pro debito illo explican-
do, cui humanas satisfactiones destinandas
diximus, quod debitum facile apparet, neq;
peccatum esse, neq; æternam gehennæ pœ-
nam, à qua nemo, nisi solus Christi sanguis
liberare nos potest: [quemadmodum iam
olim ex nostris, ne Lutherani hoc à se haustū
putent, D. THOMAS disertis verbis scripsit.
Passio CHRISTI cum fuerit superabundans
pro peccatis satisfactio, & causa remissionis pec-
catorum, quibus homo pœnam meretur, conse-
quēs est per eam nos esse à reatu pœnæ liberatos.]
Sed pœnam quandam temporalem, vel in
hoc vel in futuro seculo fidelib. DE I in vin-
dictam negligentie ipsorum luendam, vt su-
pra etiam diximus.

part. 3. que-
stio. 49. ar-
tic. 3.

III. Fun-
damentū.

Nunc quod superest TERTIO LOCO ad
debiti istius solutionem accedamus, vbi fon-
tes ac radices *Indulgentiarum* melius appa-
rebunt. Docent igitur porro Catholici ab
illo, quod diximus, temporalis pœnæ debi-
to dupliciter hominem liberari, vel labo-
riosorum operum præstatione, quales sunt
preces, Eleemosynæ, leiunia, Vigiliæ, siue
Sacerdotis voce iniunctæ, siue spontanea
pietate susceptæ: vel INDVLGENTIA-
RVM Christianarum fructu, cum meri-
torum

torum alienorum (intellige CHRISTI vel Sanctorum) applicatione à proprio debito absoluuntur : qua ex re supra I N D V L G E N T I A S definiuimus, *Remissiones vel Relaxationes poenarum temporalium, quæ sæpè remissa culpa, & reconciliatione in Sacramento poenitentiae adeptæ, luenda remanent: quas Remissiones Summi Pontifices ex paterna lenitate & condescensione in filios suos, compatientes eorum infirmitati, certis temporibus, & non sine iusta aliqua & rationabili causa ex thesauro meritorum CHRISTI & Sanctorum depromptas concedere solent.*

Bellarmin.
lib. 1. de Indulgentiis cap. 4.

De priori satisfactionis modo, nihil hic attinet verbosè disputare, cum quia, ut Bellarminus ostendit, ipsi Lutheranorum Coryphæi in eandem fermè sententiam nobiscum descendunt, docentes *manum DEI ad verberandum extensam, poenitentiae operibus praeueniri posse.* [Luther. in Assertion. articul. suorum artic. 5. Philipp. loc. ultimis tit. de satisfactione. Kemnit. 2. part. Exam. p. 1078.] Tum quia multæ etiam in hanc rem dilucidæ scripturæ extant. ut 3. Regum 21. 27. *Cum audisset Achab sermones istos, scidit vestimenta sua, & operuit cilicio carnem suam, ieiunauitq; & dormiuit in sacco & ambulauit demisso capite. Et factus est sermo Domini ad Eliam Thesbiten, dicens, nonne vidisti humiliatum Achab coram me? quia igitur humiliatus*

Bellarmin.
lib. 4. de poenitentia cap. 3.

Satisfactio
per opera
laboriosa
è scripturis
demonstratur.

liatus est mei causa, nō inducam malum in diebus eius, sed in diebus filii sui inferam malum domui eius.

Tobiæ 4. v. 11. *Eleemosyna ab omni peccato, & a morte liberat.* Prouerb. 16. v. 6. *Misericordia & veritate redimitur iniquitas.* Daniel. 4. v. 24. *Peccata tua Eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordiis pauperum: forsitan ignoscet (DEVS) delictis tuis.* Luc. 11. v. 14. *Date Eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.* 1. Corinth. 11. v. 31. *Quod si nosmetipsos diiudicemus, non utique iudicemur. Dum iudicamur autem, à Domino corripimur, ut non cum hoc murdo damnemur.*

Indulgentiarum satisfactio qualis.

De altero satisfactionis genere, per Indulgentias plus negotij difficultatisq; apud aduersarios superest. Itaque de eo tanto diligentior nobis instituenda consideratio. Puto autem tria ex nostra parte rem planè dilucidam & perspicuam redditura: *Debiti ipsius considerationem: potestatem clauium in Ecclesiæ relictam: denique thesaurum infinitorum CHRISTI & Sanctorum meritorum.* Debitum, materiam relaxandam suppeditabit: clauis, potestatem relaxandi: thesaurus, pretium & quasi compensationem relaxationis.

Indulgentiæ culpam nullam tollunt.

De primo supra abundè diximus, manetque certum, nullius culpæ, siue venialis siue lethalis, reatum per indulgētias tolli, ut planè im-

nè improbè hæretici Ecclesiam traducant, cum illam alia, quam solius Christi gratia & merito peccatorū remissionem quærere calumniatur. Manet èt certum, per Indulgentias nullas pœnas neque naturales, neque forenses relaxari: sed proprium Indulgentiarum obiectum esse Reatum pœnæ temporalis, post dimissam in Sacramento culpam reliquæ, ad satisfaciendum tam Deo quam Ecclesiæ.

De secundo, potestate videlicet clauium, Clauium ne tanta quidem dubitatio apud hæreticos ^{potestas in} esse potest vel debet, cum & ipsi suis Syna- ^{Ecclesiæ.} gogulis hoc ius vendicent, & Sancto Petro dictum à Domino nouerint: *Tibi dabo clau- Matth. 16.*
es regni cœlorum, & quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis, & quodcunque solueris super terram erit solutum & in cœlis. Quod ipsum quoque ius in reliquos postea Apostolos transfertur: *Amen dico Matth. 18.*
vobis, quacunque alligaueritis super terram, erunt ligata & in cœlo, quacunque solueritis super terram, erunt soluta & in cœlo: vbi probè verborum generalitas notanda: *QVODCVNQVE & QVÆCVNQVE*, quibus omni exceptione remota generalis remittendorū peccatorum autoritas, tamquo ad culpam, quam quoad pœnam conceditur. Quoniam enim Dominus Ecclesiæ suæ omnia conue- Rutil. Ben-
 nientia peccatorum remedia relinquere vo- zō. de An-
 luit: Et verò **modus vnus** est, vt pœna pec- no Iubilæo
 cati lib. 2. c. 20.

cati extra Sacramentum credentibus relaxetur, negare nemo potest, hanc specialem generali illo facultatis titulo quoque comprehensam esse. Nec locum hic damus *Kemnitii* glossæ, qui hanc facultatem de officio concionandi interpretandam contendit: quasi soluere & ligare nihil aliud sit, quam credentibus ex Euangelio solutionem & vinculum, id est salutem & condemnationem annūciare. Quis enim sic vnquam clauium potestatem vel in Ecclesia, vel in Republica interpretatus est, vt is clauiger diceretur, non qui aperiendi claudendi que facultatem, quamuis sui Principis nomine, haberet, sed qui hominem hoc officio præditum, vel nosset vel demonstraret? Perinde ac si medicum nominares, non qui ægrum visitat, manus morbo admouet, doses parat, medicamenta applicat, valetudinem denique quantum in se est, restituit, sed calonem aliquem, vel furnarium, ad medici tecta vel pharmacopolium deducentem.

Aliter D. AVGVSTINVS *libr. 20. de Ciuitate DEI cap. 9.* exponens verba illa, *sedes & sedentes super eas, & iudicium datum est.* Non hoc, inquit, putandum est, de ultimo dici iudicio, sed sedes *Præpositorum*, & ipsi *Præpositi* intelligendi sunt, per quos Ecclesia nunc gubernantur: *Iudicium autem datum*, nullum melius accipiendum videtur, quam id, quod dictum est: *Qui ligaueritis in terra, ligata erunt*
 & in

*Et in cælo, Et quæ solueritis in terra, soluta erunt
Et in cælo.*

Atque hanc sibi potestatem quouis tem- Exemplū
pore Ecclesia Dei vendicauit, in primis (qui incestuosi
instar omnium est) S. PAVLVS 2. *Corinth.* 2. Corinthiæ
vbi exemplo incestuosi excommunicati & totam In-
postea reconciliati, totam hanc de indulgē- dulgētia-
tijs disputationem mirificè illustrat. Primum rum mate-
enim de crimine isto certior factus, interue- riam illu-
niente proculdubio incestuosi pœnitentia, strat.
& remissa culpa, (vbi docent S. AMBRO-
SIVS & ANSELMVS) in pœnam satisfac-
toriam, *tradidit eum per excommunicationem, Sathanae, in interitum carnis, ut spiritus
saluus fieret in die Domini nostri IESV CHRI-*
STI, quemadmodum expressè habetur 1.
Corinthiorum 5. v. 5. Quo ex facto primum
memorable membrum huius disputatio-
nis stabilitur, non omnem simul reatum &
pœnam vna vice peccantibus post gratiam
condonari, sed deleta culpa & sempiterna
gehennæ pœna expuncta, temporale adhuc
flagellationem superesse, ad carnis petulan-
tiam cruciandam & refrœnandam, quemad-
modum hic PAVLVS incestuosum spiritu
quidem saluandum (quod sine culpæ expia-
tione fieri nequit) corpore autem ad interi-
tum, id est mortificationē carnis flagellandū
pronunciat. Postea vbi varijs pœnis & seria
pœnitentia hunc incestuosum ita macera-
tum Apostolus intellexit, vt verendum

esset, ne nimia tristitia absorberetur, deprecantibus pro eo Corinthiis, *Indulgentiam* concessit illi, id est præcepit Sacerdotibus, ut illius poenitentiam relaxarent, reliquasq; poenarum satisfactiones misericorditer condonarent. Quod expressè significat ijs verbis 2. *Corinth. 2. v. 10. 11. Cui autem aliquid donastis, & ego: Nam & ego quod donavi, si quid donavi, propter vos in persona Christi, ut non circumueniamur à Sathana: id est, quemadmodum THEOPHILACTVS, AMBROSIVS, ANSELMVS, CHRYSOSTOMVS & alij hunc locum exponunt: Ne existimetis vos esse Dominos dimittendi, & non alium, ac propterea negligatis hominem absolueret, indico vobis, quod iam ipse tali donauerim, ne vos porro huic rei opponatis. Ne autem percutiamini ceu cōtempti, propter nos remisi ei. Noram enim quod hoc vobis gratum esset futurum. Deinde ne videar propter homines concessisse, adiicio, *in persona CHRISTI*, hoc est erga DEVM & coram CHRISTO, illo hoc iubente, ac veluti eius loco existens dimisi, *ut non circumueniamur à Sathana: id est, ne detur locus insidijs Diaboli, propter nimiam nostrā austeritatem. Quo ex loco alterum principale caput huius disputationis euidenter sequitur, posita pietate in causa, & statu gratiæ in suscipiente, eos qui legitimam auctoritatem habent, indulgentias concedere, id est**

tem-

temporalium pœnarū satisfactiones in Ecclesiam relaxare posse. Id quod ipsum *κρινόμενον* est, de quo hoc loco laboramus. Nam **Cap. 7.** quæ ab *Hunnio* in suo de *Indulgentiis* libro contra hoc S. Pauli exemplum disputantur, quasi ad materiam Indulgentiarum sit *ἄπροςδιόνυσον*, plane friuola & nugatoria sunt, & à *Schoppio* nostro in *Apologetico* solide **Cap. 62.** confutantur.

Iam tertio loco, quia Indulgentiæ annexam habent conditionem compensationis (*sine sanguinis enim effusione non fit remissio*, & **Hebr. 9.** ne in pœnitentiæ quidem Sacramento sine applicatione pretii sanguinis Christi, quo iustitiæ Dei satisfiat, reos pœnitentes à culpa & pœna æterna absolunt Sacerdotes:) de thesauro deinceps dicendum est, ut unde pretium istius solutionis vel absolutionis iudiciariæ sumatur, simplicioribus ostendamus.

Thesaurū autem istum ita definiunt Catholici, ut eum constare dicant partim infinitis passionum Christi meritis, quæ æstimationem à dignitate infinitæ *λόγος* personæ accipiunt, adeoque inexhausti semper valoris sunt & manent: partim superaffluentibus B. Mariæ & aliorum sanctorum Martyrum passionibus, qui plus sepe à tyrannis perpeffuerunt, quam eorum debita requirerent. Ita igitur merita ne fructum suum perdant,

Thesaurus
passionum
Christi &
Sanctorū.

ad Ecclesiasticum hunc thesaurum charitatis canale confluere, & propter Sanctorum communionem aliis in egestate constitutis communicari dicimus.

**Thesaurū
ex una par-
te impu-
gnant hæ-
retici, ex
altera ad-
mittunt.**

Hunc autē thesaurū etsi quoad posteriore partem, satisfactiones scil. Sanctorū, acerrimè impugnant hæretici, eamq; doctrinam conuitiis multis incesunt, q̄ præter multos videre est ex ipso *Hunnio* nostro, c. 2. lib. de *Indulgentiis*: cui respondet *Schoppius* in *Apologético* c. 21. 22. & seqq. ad 46. vsq; Quoad priorē tamen partem, Christi scilicet immensum atq; inexhaustum λύτρον, in quo solo omni fiducia recumbere se velle dicūt, nihil q̄ sciā, contra mutiunt, neq; possunt. Eaq; pars cum in præsentia ad constituendū thesaurum, & doctrinā Indulgentiarū cognoscendā sufficiat, nihil de altero membro, meritis sc. Sanctorū, hoc loco dicere vel opus vel voluntas est. Petat ea qui volet ex Doctiss. Bellarmini vel Valentia, vel Benzoni disputationibus.

**Conclusio
huius loci
de Indulg.**

HABES à me Lector pro instituti ratione, breuem quasi Synopsin Catholicę nostrę de *Indulgentiis* doctrinæ. Quā nunc quęso pondera tecum, atq; æquis lancib. æstima, vtrum quicquā tantis conuitiis, tantis ludibriis & vociferationib. hæreticorum dignum contineat: Vtrum quod *Hunnius* contendit, infamem nostrū Iubilæū, Pontificem Antichristum, Ecclesiam Babylonem efficiat: vtrum deniq;, quod idem alibi disputat, cum miseri-

cordia

cordia & iustitia Dei, cum officio Christi & plenaria per eundem donata remissione peccatorum, cum ministerio clauium & forma absolutionis Christiana è Diametro pugnet. Quæ.n.hic quæso tanta fingi pugna potest, cum omnis Indulgentiarum virtus per misericordiam Dei, ad liberandos à miseria fideles, virtute meriti Christi ad nos clauium officio deriuetur, quo iustitiæ Dei, secus gratiæ ac naturæ filios iudicantis, satisfiat? Neq;.n.relaxatio vlla fieri posset, nisi Dominus Deus *S. Petro & Successoribus* eius ius clauium tradidisset. Non foret vinculū soluendū, nisi iam ante homo per Baptismū renatus, & per pœnitentiā misericordia Dei à lapsu reconciliatus esset: nec inueniremus meritū compensationis, nisi Christus passus hoc diues Ecclesię suę erariū reliquisset. Deniq; nihil istorū fieret, si non iustitia Dei ad debita pendenda impelleret. Quid ergo oggannit humana temeritas, quasi Christū negemus, quē vnice agnoscimus, quē tanquam *iustitiā, sanctificationē, & redēptionē nostrā* collim⁹: ex quo omne nostrū posse & velle, & sine quo oīa cassa ac mortua sunt: quemadmodum ipse ait: *sine me nihil potestis facere*, & Apost. oīa possū ī eo q̄ me cōfortat. Miror aut plurimū, cur huic dogmati tantopere aduersent *Lutherani*, cū tota illorū Iustificatio nihil aliud sit, q̄ Indulgētiarū ex thesauro passionū Christi applicatio. Quid.n.aliud volunt, cū dicunt, *hominē sola fide in Iesū Christū saluari*, quàm

Hunnius
lib. de Indulg.

Indulgentiarum cū officio Christi, & potestate clauium summa conuenientia.

I. Cor. I. 30.

Ioan. 15. 5.

Phil. 4. 14:
Lutheranorum tota iustificatio nihil aliud, quā indulgentia.

quam homini credenti merita Christi ad satisfactionem & compensationem omnium peccatorum tam quoad culpam, quam quoad pœnam applicari? non secus ac nos in hac materia de sola pœna temporali dicimus, contrito ac cōfesso (talem enim subiecti dispositionem semper præsупponimus) isthac pœnam post dimissam culpam reliquam, per applicationem meritorum Christi, ab eo, qui legitimā auctoritatem habet relaxari. Quod si ergo iustificationis suæ cum iustitia & misericordia Dei, cum officio CHRISTI, & potestate clauium conuenientiam intelligere possunt heretici, intelligant & nostrarum Indulgentiarum, quæ non minor est, cum iisdem concordiam. Qua de re plenius aucthores, qui ex professo hoc argumentum disceptandum sumpserunt.

**Calumnia
nundina-
tionis re-
fellitur.**

Vnum superest de calumnia *nundinationis*, quam sæpe inculcant hæretici, quasi Indulgentiæ sint hamus auaritiæ Romanæ, ac nulli gratia ista sine pecuniarum interuentu concedatur. Quod quam manifestum atque improbum sit mendacium, norunt omnes, qui vnquā Romæ hoc munere donati sunt, idq; iam millies facto & scripto à nostris testatum est: præsertim à *Bellarmino lib. 2. de Indulgentiis c. 7. 9. 10. & 12.* quorum primo loco sic inquit. *Porro quod addit Heshusius, Pontificem pro numerata pecunia peccata remittere, atque Indulgentiam dare, mera calumnia est.*

Neq.

Neque enim Pontifices pecunias ullas pro Indulgentiis exigunt, sed iubent eos, qui Indulgentias consequi cupiunt, orare, ieiunare, eleemosynas facere, vel in commune pauperibus, vel in certum aliquod pium opus, ut in Basilicæ adificationem: sed illud est frequentius, & hoc tempore solum in usu, ut eleemosynæ pauperibus in communi erogari iubeantur.

Atque hac de re iam olim Conciliis Generalibus, *Lateranensi, & Vienenfi* Decreta facta sunt, ut tanto iniquior sit aduersariorum quærimonia.

Innocentius III. Concilio Generali *Lateranensi*. *Eleemosynarum*, inquit, *Quæstores*, quorum quidam se alios mentiendo abusiones nonnullas in sua predicatione proponunt, admittere (nisi Apostolicas vel diocesani Episcopi litteras veras exhibeant) prohibemus: & tunc præter id, quod in ipsis continebitur literis, nihil populo proponere permittantur.

Et infra. *Qui autem ad querendas eleemosynas destinantur, modesti sint & discreti: nec in tabernis aut in aliis locis incongruis hospitentur: nec inutiles faciant aut sumptuosas expensas, cauentes omnino ne falsæ religionis habitum gestent.* Ad hæc: quia per indiscretas & superfluas Indulgentias, quas quidam Ecclesiarum Prelati facere non verentur, & clauis Ecclesiæ contemnuntur, & pœnitentialis satisfactio enervatur, decernimus, ut cum dedicatur basilica, non extendatur Indulgentia ultra annum, siue ab uno solo,

Concilio-
rum decre-
tis probi-
bitæ nun-
dinationes.

C. cum ex
eo 14. de
pœnitent.
& remiss.

solo, sine à pluribus Episcopis dedicetur: ac deinde in anniuersario dedicationis tempore 40. dies de iniunctis pœnitentiis indulta remissio nō excedat, &c.

Clement.
2. de pœnitent.
& remiss.

Eodem modo Clemens V. Concil. Vien. Abusionibus, inquit, quas nonnulli eleemosynarum quæstores in suis proponunt prædicationibus, ut simplices decipiant, & aurum subtili vel fallaci potius ingenio extorqueant ab eisdem: Cum in animarum cedat periculum & scandalum plurimorum: viam (prout est nobis possibile) præcludere cupientes, iuxta Statutū Concilii generalis duximus prohibendum districtè: ne quæstores aliqui (nisi Apostolicas vel diocesani Episcopi literas exhibuerint) quomodolibet admittantur nec permittantur (cum solū ipsis cōpetat Indulgentias sibi concessas insinuare populo, & charitativa postulare subsidia suppliciter ab eodem) ullatenus ipsi populo prædicare, nec aliud exponere, quam quod in literis continebitur supradictis, &c.

Et post: Ad hæc cū aliqui ex huiusmodi quæstoribus, sicut ad nostram audientiam est perlatum, non sine multa temeritatis audacia & deceptione multiplici animarum, Indulgentias populo motu suo proprio de facto concedant: super votis dispensent, & à periuriis, homicidiis & peccatis aliis sibi confitentes absoluant: male ablata incerta (data sibi aliqua pecunie quantitate) remittant: tertiam aut quartam partem de pœnitentiis iniunctis relaxent: animas tres vel plures parentum

parentum vel amicorum illorum, qui eleemosynas eis conferunt, de Purgatorio (ut asserunt mendaciter) extrahant, & ad gaudia paradisi perducant: benefactoribus locorum, quorū quæstores existunt, remissionem plenariam peccatorum indulgeant, & aliqui ex ipsis eos à pœna & à culpa (ut eorum verbis utamur) absoluant: Nos abusus huiusmodi per quos censura vilescit Ecclesiastica, & clauium Ecclesiæ auctoritas ducitur in contemptum, omnimodo aboleri volentes, ea per quoscunq; quæstores fieri vel attentari de cætero districtius inhibemus, &c.

Deniq; in fine quæstoribus contra hæc delinquentibus grauem pœnā decernit. Quæstores, inquit, qui deinceps in præmissis vel aliquo præmissorum deliquerint, vel aliās etiā quibuscunq; suis priuilegiis abusi fuerint, sic per locorū Episcopos puniri volumus (nullo prorsus eisdem quæstoribus in hac parte priuilegio suffragante) quòd à suis temerariis ausibus, qui ubique (ut communis habet assertio) nimium excreuerunt, pœna formidine propensius compescantur.

Definant ergo tandē aërē verberare mendaciorum isti folles, nec pios Pontifices aut immerentem Ecclesiā biliosa criminationū suarum spuma petulanter deinceps cōspurcent, cum nullum hic mercatum, nullas nūdinas tot fide dignissi. virorū testimonio cognoscant. Pecuniæ. n. quæ exponuntur, nō ad Pontificē redeunt, nec ad emendas Indulgē-
tias

e. cum ex
co 14. de
poenit. &
remis.

Formula
Bullarum
Indulgenti-
alium

tias exponuntur, sed ad Eleemosynarum opus, quibus ipse erogans tanquam diuina dispositione ad maiorem Indulgentiarum habilitatem & fructum præparatur: Quod vel ex ipsa *quæstorum Bulla* cognoscere est, quã *Innocentius III.* loco supranotato talem cõmemorat.

QVONIAM (*ut ait Apostolus*) omnes stabimus ante tribunal Christi, recepturi prout in corpore gessimus, siue bonum fuerit, siue malum: oportet nos diem messionis extremae misericordia operibus præuenire, ac æternorum intuitu seminare in terris, quod reddente Domino cū multiplicato fructu recolligere debeamus in cœlis firmam spem, fiduciamque rectam tenentes: quoniam qui parce seminat, parce & metet: & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet vitam æternam. Cum igitur ad sustentationem fratrum & egenorum ad tale confluentium hospitale, propria non suppetant facultates: Vniuersitatem vestram monemus, & exhortamur in Domino, atq; in remissionem vobis iniungimus peccatorum, quatenus de bonis vobis a Deo collatis pias eleemosynas, & grata eis charitatis subsidia erogetis: ut per subuentionem vestram ipsorum inopia consulatur, & vos per hæc bona & alia, quæ Domino inspirante feceritis, ad æterna positis gaudia peruenire.

Hæc de Indulgentiis. Nunc in viam redeamus, & quæ in laudem Academiae suæ porro Hunnius attexit conficiamus.

In

In hanc ut sic loquar immensitatem.] Quam immensitatem Academia tua habet, Hunni? Latitudinem nempe errorum, longitudinem schismatis, & altitudinem incomparabilis cuiusdam ἀταξίας. Alioqui mirum sit, rei cuius tu modo originē commemorasti, immensitatem inuenire: Cum infiniti nullum neq; principum sit neq; finis, teste Philosopho 3. Physico. c. 4. T. 30.

Cic. de nat. Deorum.

Fama gloriaq; sua terrarum orbem comple-
ret.] Itane Hunni? Putas tu terrarum orbem Albi Mænoq; conclusum esse, aut ut longius extendam, Alpibus sylvaq; Hercynia? Hem nimium ambitiosus homo es. Arctioribus spatiis vestra fama quiescat: non sic leui penna hoc mundi punctum peruolatur. Sunt Itali, sunt Galli, sunt Hispani, sunt Græci, sunt Arabes, sunt Thraces, sunt Æthiopes, sunt Indi, sunt Antipodes, sunt mille denique populi, quorum ne millesimus quidem vnquā vel longa aure Lutheri aut VVittenbergæ nomen fando percepit. Inuenio sane Lutherum pro innata sibi superbia vndiquaq; famam captasse, scriptis eodem tempore literis in Liouoniam, in Sabaudiam, in Hollandiam, in Brabantiam, in Flandriam. Sed quid factum? fœtuit bonis nomen fœtidum, contempserunt. Alii blanditiis deliniti, pauculo tempore amplexi sunt, sed ita ut post maiori ignominia eiicerent. Deniq; quantacunque adhuc spatia occupet Lutherus, orbem terrarum

Academiæ
VVitten-
berg. fama
scil. per-
celebris.

Coch. in
Act. Anno
25. p. 124.

Aelianus
lib. 4. variæ
histo. Plu-
tarch. de a-
nimi tran-
quil.

rum nondum occupat, nondū *Europam*, imo
vix *Germaniam*. Vt si *Alexander* totius fere
orbis domitor, audita *Anaxarchi* de plurali-
tate mundorum disputatione, illachrymatus
legitur, quod tantulum demum spatium no-
minis sui fama repleisset: quanta lachrymarū
flumina *Luthero* vestro profundenda putas,
qui nondum *Alpes*, nedum columnas *Her-*
culis egredi potuit?

Lutherani
quam for-
midabiles
Catholicis
scilicet.

Iudith. 3. v.
2. & seqq.

Ipsi adeo Pontif. Romano formidabilis.] Scil.
Hunni, horret ac tremit Pōtifex toto pecto-
re, audito *Vuitēberge* nomine: tremit omnis
eius clientela, Cardinales, Episco. Monachi,
Laici, ipsiq; Galliarū ac Hispan. Reges præ
ingenti formidine iam saga quærent: Imò nō
quærent, sed abiiciunt, & pacē poscunt, cum
illis consternatis *Syria*, *Mesopotamia*, *Libya*,
atq; *Cilicia*. Principib. formidabili *Holoferni*
supplicantes: *Desinat indignatio tua circa nos.*
Melius est. n. ut viuentes seruiamus tibi, quam
morientes cum interitu nostro, ipsi seruitutis no-
stræ damna patiamur. Omnis ciuitas nostra, o-
mnisq; possessio, omnes montes, & colles & camp,
& armenta boum, gregesq; ouium & caprarum,
equorumq; & camelorum, & vniuersa faculta-
tes nostræ atq; familia in conspectu tuo sunt, sint
omnia nostra sub lege tua. Nos etiam & filii no-
stri, serui tui sumus. *Veni nobis pacificus Domi-*
nus, & utere seruitio nostro, sicut placuerit tibi.

Ha ha he: quis ferat ignauam iactantiam?
preces audiui Romæ pro Lutheranis, tan-
quam

quam phreneticis aut lethargicis, non tubas
tanquā pro hostibus. Et isti miseri domi ma-
gnam sibi vim, magnam apud nostros formi-
dinem imaginantur, nescii scilicet, *quam sit*
sibi curta suppellex. Sed quid facias?

Horatius

Sic canibus catulos similes, sic matrib. hados
Noram.

Virg. Ecl. 1.

Lutherus olim præmonitione ad dilectos
suos Germanos, quā fastuosè? *De cætero in-*
quit non unum aut alterum Papistam, sed totū
Papatum super me oneratū volo, quousq. Iudex
in cælo signum faciat. Neq. volo, neq. possum mi-
hi timere à talibus Dei hostibus. Eorum proter-
uia est mea animositas, eorum ira, meus risus.

Lutherus
instar Go-
liathi in-
sultat si-
mul omni-
bus Catho-
licis.

En vobis Catholici virum fortem & animo-
sum. Quid cessatis? fugite omnes, hastam vi-
brat, pugnos ponderat: periistis omnes: nisi
fortiter terga verteritis. Scil. ignauus culex
elephanti insultat, *Troilus Achilli*. Non po-
tuit asinus vnius *Eckii* sine plaga sustinere
impetum, quin reperet in latebras, atq; hor-
rendum clamaret, *non propter Deum hac res*
cæpta est, neq. propter Deum finietur. Quid pu-
tas si pluriū se pondere onerasset hic thraso,
quā ingemisset, quanto eiulatu succubuis-
set, imo periisset! *Lapis. n. ille angularis super*
quem putas cadet, & non conteret eum? Hodie
non dicam *Iesuitis*, sed *Iesuitarum* pueris vix
paria faceret Doctor ille, si modo quisquam
Iesuitarum tam rudem stipitem extra ipsius
vel publicæ utilitatis considerationem are-
na dignaretur.

Cochl. in
Act. Luth.
Anno 19.
p. 15.
Esaie 28.

Martialis.

*In tauros Libyci ruunt leones,
Non sunt Papilionibus molesti.*

IV.

ÆGIDIVS HVNNIVS.

CUm ergo dicendum sit de admirandis
operibus & beneficiis Dei, seculo præ-
terlapso in hanc almam studiorum matrē,
& per hanc in reliquos Christiani nominis
populos ubertim collatis, quid vetat Iubi-
leum nostrum à Prophetico Iubilo David
exordiri hoc modo: Venite exultemus Do-
mino, iubilemus Deo salutari nostro. Iubi-
late Domino omnis terra. Cantate & exul-
tate, & psallite. Psallite Domino in Ci-
thara, in cithara & voce psalmi, in tubis
ductilibus & voce tubæ corneæ, Iubilate in
conspectu Regis Iehouæ: latentur cæli, & ex-
ultet terra, moueatur mare & plenitudo eius
terrarū orbis, & qui habitant in eo. Flumi-
na plaudant manu, exultent montes à con-
spectu Domini. Annunciate inter gentes
gloriam eius, in omnibus populis mirabi-
lia eius. Venite magnificemus nomen Do-
mini, adoremus scabellum pedum eius, quo-
niam sanctum est. Hac est dies quam fe-
cit

cit Dominus, exultemus & letemur in ea. Constituite diem solennem in condensis usque ad cornu altaris. Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis. Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in aeternum misericordia eius.

C O N F U T A T I O.

*Q*UOD Sanctus Gregorius super illud Iobi 40. *Cartilago illius quasi lamina ferrea: Hostis, inquit, noster tanta se arte palliat, ut culpas nostras virtutes fingat, ut inde quisque quasi expectet premia, unde dignus est aeterna subire tormenta: Id in Hunnio nostro atque eius manipularibus tota hac oratione examussum videmus.*

Qui cum è *Lutheri* Euangelio nil nisi meras hæreses, schismata, seditiones, bella, cædes, rapinas, prophanitatem summam, ac mille denique alia grauiissima mala tanquam è scaturigine profecta sciat, ebrius tamen infano bestiae amore, mira sibi D E I opera & beneficia in vniuersam Christianam Ecclesiam hoc autore imaginatur: Eoque nomine in tripudia etiam & iubila prorumpit, præmia postulans inde, *unde dignus est cum præceptore aeterna subire tormenta.*

*Fructus
Euangelii
Lutheri.*

Vincent.
Lirin. in
sommom-
nit. cap. 6.

Cochl. in
Act. Luth.
Anno 26.
p. 128.

VVitten-
berga qua-
lis.

Quid enim? Istane admiranda DEI O-
pera aut beneficia censenda sunt, instar Bel-
lone cuiusdam aut Furie uniuersa miscere, at-
que vexare priuata ac publica sacra, propa-
naque omnia, nullum boni & veri gerere di-
scrimen, sed quoscunque collibuerit, tanquam
de loco superiori percutere: temerare coniuges,
depopulari viduas, prophanare virgines, Mo-
nasteria demoliri, disturbare clericos, verbe-
rare Leuitas, agere in exilium Sacerdotes, de-
nique priscam sanctam orthodoxam fidem
execrabilibus turpissimorum olim hære-
ticorum fabulis permutare? Quæ si quis
LUTHERO inesse ambigit, audiat
inclitum & Religiosissimum Principem
Dominum GEORGIVM Saxonie Ducem,
qui in quadam ad eundem Epistola: VVit-
tenberga, inquit, quoddam instituisti asylum,
ut omnes Monachi ac Moniales, qui nobis
templa ac monasteria nostra depradantur, fur-
tis & direptionibus, apud te habeant refugi-
um ac receptaculum, perinde ac si VVitten-
berga foret ciuilitate nominanda, arx quæ-
dam communis omnium Apostatarum Pro-
uinciæ nostræ: nec ullum nobis dubium
est sanctissimum nostrum Patrem Papam,
nunquam ullas dedisse Indulgentias, quas ma-
ioris feceris tu, quam eas, quas tui VVittenber-
genses promerentur raptu monialium, quæ ex
Monasteriis nostris ad te perductæ sunt.

Audiat ERASMV M ROTERODA-
MVM

MVM in *Hyperaspiste*, qui *LYTHERO* loquens:
Habemus, inquit, *fructum tui spiritus*, res us-
 que ad *cruentam stragem* progressa est, & me- Strages
cruentæ,
ex Lutheri
spiritu.
 tuimus atrociora, ni *DEVS* propitiatus a-
 uerterit. Dices, hanc esse naturam verbi: Ego
 non nihil arbitror referre, quam predicetur
 verbum *DEI*, ut iam *DEI* verbum
 sit, quod doces. Non agnoscis hosce seditiosos, opi-
 nor, sed illi te agnoscunt. Et iam compertum
 est, multos, qui se iactabant *Euangelii* nomi-
 ne, fuisse seditionis crudelissima instigatores.
 Quorum conatus si successisset, fortassis exti-
 tissent qui probarent, quod nunc re male gesta
 detestantur. Tu quidem libello in agricolas
 saevissimo suspicionem abs te depulisti: Nec ta-
 men efficis, quo minus credant homines, per
 tuos libellos, præsertim Germanice scriptos, in
 oleatos & rasos, in Monachos, in Episcopos, pro
 libertate Evangelica, contra Tyrannidem hu-
 manam, hisce tumultibus fuisse datam occasio-
 nem.

Quæ cum ita sint, nonne si concinnus
 esse *HVNNIVS*, susceptamq; personam deco-
 re ornare vellet, misso nunc iubilo, lamenta-
 tionem illam *Esaia* accineret: Audite cæli & Esa. i. v. 2
& seq.
 aurib. percipe terra, quoniam Dominus locutus
 est: Filios enutriui & exaltavi, ipsi autem spreue-
 runt: cognovit bos possessorem suum, & asinus
 præsepe Domini sui, *Israël* autem me non cogno-
 vit, & populus meus non intellexit. Vagen-
 ti peccatrici, populo gravi iniquitate, semini

Quod Iu-
bilū cane-
re Luthe-
rani de-
beant.

Ionæ 3. v. 7.

Pla. 98. v. 5.
 Pl. 131. v. 7.
 Epist. ad
 Marcell. ut
 migret in
 Beth.

nequam, filiis sceleratis dereliquerunt Dominum,
 blasphemauerunt sanctum Israel, ab alienati sunt
 retrorsum. Super quo percutiam vos ultra, ad-
 dentes prauaricationem? Omne caput langui-
 dum & omne cor mœrens. A planta pedis usque
 ad verticem non est in eo sanitas, vulnus, & lior
 & plaga tumens. Non est circumligata, nec cu-
 rata medicamine, neq; fota oleo. Homines igitur
 & iumenta, & boues, & pecora non gustent
 quicquam, nec pascantur & aquam non bibant.
 Operiantur saccis & clament ad Dominum in
 fortitudine, & conuertatur vir à via sua mala,
 & ab iniquitate, quæ est in manibus eorum.
 AD O R E M V S Scabellum pedum eius.]

Quid hoc est HVNNI, adorare scabellum
 pedum Domini? Vtrum Idololatrias efficere
 vis VVittenbergenses tuos? Nam HIERO-
 NYMO teste, Adorare scabellum pedum Do-
 mini, nihil aliud est, quàm sancta Sanctorum,
 vbi erant Cherubin & Propitiatorium, &
 arca Testamenti, religioso cultu venerari:
 quemadmodum adhuc hodie memorias Mar-
 tyrum populus Christianus religiosa solennitate
 concelebrat, & Beatiss. in primis PETRVM
 Piscatorem genibus prouolutis adorat gentium
 multitudo, quemadmodum S. AVGVSTI-
 NVS scribit lib. 20. contra FAVSTVM
 cap. 21. & Serm. 1. de SS. PETRO & PAV-
 LO. At hæc vniuersa Lutherano Stylo Ido-
 lolatriam sapiunt.

V.

ÆGIDIUS HVNNIVS.

PORRO quia in hac solennitate summo
pere laborandum mihi esse video, ne iu-
stas metas transiliendo sequentibus actibus,
qui restant, tempus praripuisse videar: ipse
mihi breuitatem impero, & * cancellos
circundo, intra quos mea sese, nolit, velit,
coarctet oratio. Et sanè quid quisque Du-
cum, Electorum in hac Schola partim fun-
danda, partim dotanda, partim locupletan-
da, partim collapsa restauranda, partim re-
staurata conseruanda & exornanda præ-
clare laudabiliterque præstiterit: id ego vo-
bis non edisseram: Hænamque partes Car-
mini, quod audietis, seculari tributa sunt.

Mei sermonis Cardo vertetur in soli-
dum, ut dixi, in prædicandis Dei omnipo-
tentis laudibus, pro inenarrabili dono ac-
censæ * lucis doctrinæ, paternæ protectio-
nis, aliorumq; beneficiorum, quæ ex peren-
ni Scaturigine diuinæ bonitatis in Witte-
bergicam nostram Academiam, & conse-
quenter in uniuersam * Christi veram Ec-
clesiam exuberantissimè redundarunt. Di-
cam ergo de primis illius fundamentis &

* Quantof-
cunque ti-
bi cācellos
circūdes,
non tamē
à Catholi-
cis crimi-
nandis ab-
stinere po-
tes.

* Intellige
lucis cime-
ricæ, quæ
collustra-
bantur So-
domæ, cū
Lotho fo-
res perfrin-
gere atten-
tarent. Ge-
nes. 19. v. 11.

* Nolumus
nobis illa
vestra Lu-
therana

χαρίσµα-
τα esse cō-
munia.

incunabilis. Dicam de amplissimis eius progressibus & incrementis, ubi campus se aperiet celebrandi, magnum illud opus & arduum, quod è nostra Witteberga in reuelatione Antichristi, doctrinaeque cœlestis repurgatione ad innumerabilium animarum perpetuam salutem excelsa Dei omnipotentis dextera perfecit. Dicam porro, quomodo Scholæ huius Cymbam inter aduersitatum periculorumq; fluctus & procellas, rerumq; vicissitudines horrendas, sapientissimus ille Naclerus, Deus Opt. Maximus benignissime tutatus sit: addito sub finem Orationis pio voto, ut hanc suam nauiculam porro etiam ad finem usque mundi tutam & incolumem præstare velit.

C O N F V T A T I O.

Ad Heren.

Repositione dicendorum Cancellos sibi circumdaturus Hunnius, auditoriumque attentum redditurus, de rebus certè magnis, nouis & inusitatis verba se facturum profitetur, quæ & Dei ipsius gloriam, & religionis Christianæ sinceritatē, & vniuersæ denique Ecclesiæ vtilitatem cernant. Quæ si ita præstat Hunnius, operæ certè curæque pretium. At profectò thesaurus, Carbones. Quid enim pollicetur? primò donum

donum *accensa lucis* doctrinæ, Veritatisque
 cœlestis repurgationem: perinde quasi ha-
 ctenus domus Dei obtenebrata, sponsa que
 Christi præsidio spiritus sui orbata, fœdis er-
 roribus immerfa fuerit: adeoq; vt apud *Ter-* Tertull. de
præscrip.
cap. 29.
tullianum est, aliquos *Marciones* & *Valentinos*
 aut *Lutheros*, liberanda *Veritas* expectarit. Ex
 quo sequitur, quod horrendum est dictu,
interea perperam Euangelizati, perperam cre-
ditum, tot milia milium perperam tincta, tot ope-
ra fidei perperam administrata, tot Sacerdotia,
tot ministeria perperam functa, tot deniq; Mar-
tyria perperam coronata. Absit tã funesta lux,
 que soli huic ætati lumen, omnibus tot secu-
 lis præcedentib. tenebras noctesq; diffundit.
 Et quale hoc ipsum lumen est, quod iactant?
 Certè si videas istos dogmatistas, variis inter Hæretico-
 se pugnis dimicantes, & modo hac, modo il- rum tene-
 la via incæspitantes, non meliori eos sydere bra.
 afflatos dixeris, quã *Sodomæos* illos præ *Lothi*
foribus, palpando & prætentando *ab ipsis* q; di-
 citur ianuis aberrantes. Idq; nõ obscure pridè
Sebastianus Castalis Præfatione trãslatorũ à se
Bibliorum falsus est, in hæc verba. *Profecto si*
verũ fateri volumus, est adhuc seculum nostrũ
in profundis ignorantia tenebris demersũ. Cuius
rei certissimũ testimoniũ sunt tã graues, tã perti-
naces, tã perniciose dissensiones, tã multi & iidẽ
irriti conuētus de hisce cōtrouersis, tantusq; nu-
merus quotidie nascētium librorũ, & eorũ inter
se toto cœlo dissidentiũ. Si igitur nobis clarissima
 verita-

Lux inex-
tinguibilis
Ecclesiæ.
Ioan. 15. 26.
Ioan. 16. 13.
1. Pet. 2. 25.

1. Tim. 3. 15.

Matt. 18. 17.

Cōtra No-
uatores.

veritatis orta dies esset, nunquam tot obscuras li-
brorum accenderemus lucernas. Audin, Hun-
ni, quanta luce fruamini? tenebras potius
fundit *Lutherus* vester quam lumen Verita-
tis: quem quotquot sequuntur, miseri illi
in devia errorum, & præcipitia hæresium, &
ipsum denique acheronta deducuntur. No-
bis æterna lux splendet, Spiritus veritatis,
quem consolatorem, Doctorem, & guberna-
torem reliquit ille *ἡγεμὼν* animarum no-
strarum, cui maior est cura de nobis, quam
vt tot seculis tanto cum salutis irrecupera-
bili dispendio tenebris obsitam & sepultam
relinquat dilectissimam Ecclesiam suam, quam
tanquam *columnam & firmamentum veritatis*
omnibus in dubijs consuli audiri que præce-
pit. Audi quomodo aduersus ista noua & ob-
scura luminaria vestra, fictitios *phæbos* &
phaëtontes præmunierint nos sancti Patres
nostri. *Gregorius Nazianzenus* Epistol. 2. ad
Cledonium. *Absconditam*, inquit, post Chri-
stum sapientiam nobis annunciant (*Apollina-
rius* & alij hæretici) *res lachrymis digna*. *Si
enim triginta his annis fides Originem habuit,
cum quadringenti fermè anni* (imò nunc toti
mille sexcenti) *ab eo tempore fluxerint, quo
Christus palam conspectus est, inane tanto tem-
pore fuit Euangelium, inanis etiam fides nostra.*
*Et Martyres quidem frustra subierunt Marty-
rium, frustra etiam tales tantiq; Antistites popu-
lo præfuerunt.*

Eodem

Eodem modo *Basilius Magnus lib. 1. contra Eunomium*: *Quid tu, inquit, narras? non dabimus plus antiquitati? non reuereremur Christianorum multitudinem, tam eorum qui sunt, quam eorum qui fuerunt, ex quo Euangelium predicatum est? nullam rationem dignitatis eorum faciemus, qui omni spiritali gratia clauerunt, sed claudentes semel oculos animi, exterminata cuiuslibet sancti viri memoria, vacans deceptionibus tuis mentem nostram supponemus? Omnes tibi persuasi, traditionem fidei, quæ præterito tempore omni sub sanctissimis viris euicit, cogitationibus vestris impiis postponemus?*

Sed progrediamur ad reliqua, quæ Auditorio suo Hunnius pollicetur. Inter quæ proximum est, quod nostra quidem refert, commemoratio *variorum beneficiorum*, quæ, ut ait, *ex perenni scaturigine diuinæ bonitatis in Wittenbergicam Academiam, & inde consequenter in uniuersam Christi veram Ecclesiam exuberantissime redundarunt.* Quæ certè qualia illa sint, ego me cum nostris, ad quos hæc exuberantia non pertigit, nescire fateor. Nisi fortè illa sint, quæ egregius & perpetua laude dignissimus Princeps *D. Georgius Saxonia Dux*, quadam ad Lutherum Epistola commemorat. *Affirmare, inquit, possumus, nobis Euangelium tuum cura parum esse, cum sit à capitibus Christianitatis pro reprobo iudicatum. Id unum curauimus, ut ne à nostris acce-*

Cochlæ. de

a. l. Luth.

Anno 26.

pag. 128.

ptare-

Fructus E-
uangelii
Lutheri.

* Exemplū
in Leonar-
do Koppē,
qui ex vno
Monaste-
rio Nymi-
censi, nouē
Virgines
sacras ab-
duxit: qua-
rū vna Ca-
tharina de
Bore post
biennniū,
mortuo
Frid. Elect.
Sax. Luthe-
ro flagitio-
sè nupsit.
Cochl. in
Act. Luth.
An. 23 p. 78
79. Aliud
Exemplū
Monialis
Florētinae,
quæ cū ex
Monaste-
rio ad Lu-
theriū au-

ptaretur, pro virili precaueremus. Ad hoc nobis
causas dedere mali fructus, inde producti. Neg-
enim tu, nec alius quispiam, verè dicere potes
aliud, quam blasphemiam Sancti venerabili
Sacramenti, sanctissimæ Dei genitricis, omni-
umq; Sanctorum, ex tua doctrina originem ha-
bere. Ex tua enim tuorumq; discipulorum do-
ctrina, omnes antiquæ ac reprobatae hæreses reno-
uantur: Omnis Dei cultus honestus aboletur.
Quod sanè a temporibus vsque Sergii tam late-
nunquam factum est. Quando plura facta sunt
sacrilegia Deo consecratarum personarum, quàm
post productum Euangelium tuum? Quando
plures, rogo, facta sunt rebelliones contra superio-
res, quam facta sunt ex Euangelio tuo? quando
plures facta sunt rapinae ac furti? quando plu-
res fuerunt Wittembergæ excucullati Apostatae
Monachi, ac Moniales,* quàm nunc sunt? Quàn-
do maritis ademptæ sunt uxores aliisq; tradita,
quam quod nunc in tuo reperitur Euangelio.
Quando plura facta sunt adulteria, nisi postea-
quam tu scripsisti, si mulier à viro suo fœcun-
dari nequeat, vt ad alium transeat, à quo fœ-
cundetur, & vir fœtum illum alere teneatur
& contra, vir itidem quoq; faciat? Hæc tuum
Euangelium, quod sub scamno latens produxisti
attulit. Et rectum quidē ei nomen imponis, quod
sub scamno latens produxeris. Bonum profecto
foret, illud adhuc sub scamno latere. Nam si
adhuc alterum tale produxeris, nos nullum con-
seruabimus rusticum. Si Christus tale voluisset

Euang.

Euangelium, non tam saepe dixisset: Pax vobis. Petrus & Paulus non dixissent, superioribus obediendum esse. Idcirco illi ipsi fructus nobis ingentem & nauseam & horrorem faciunt tua doctrina tuiq; Euangelii. Euangelio Christi nos, volente Deo, assistemus corpore, anima, substantia ac dignitate: Id quod nos sua adiuvet gratia.

fugisset, ite
le scripto
p ea libel-
lo, rem pro
magno mi
raculo vē-
ditavit. Co
chle. in act.
Ann. 24. p.
100. 101.

Idem Prologo Noui Testamenti per Em-
serum lingua vernacula editi: *Quamuis Lu-
therus rem primò sub prætectu cuiusdam Refor-
mationis & emendationis abusuū. q. apud et Ec-
clesiasticos & seculares radices egerūt, incepit:
verbis tamen ac factis mox indicavit, se se nō in-
tendere rē emendare, sed prorsus euertere. Quē-
admodum saepe gloriatur, eo se rem perducturum
esse (neq; itē ulli ad hoc labori pepercit, & de hoc
maximè proteruiuit) ut intra paucos annos nul-
lum templū, collegium, Sacellum aut Monaste-
riū: nullus Presbyter, Monachus, aut Monialis:
nullus item Episcopus, aut Princeps, sub cælo per-
manere debeat. Neq; in his cōtentus, verum etiā
totam Ecclesiam Catholicā, ac Sanctam fidē no-
strā, partim per se ipsum, partim per suos sequa-
ces Suermeros, ac Pseudo Euangelistas, penitus
extinguere. Et nō modo Diuos, verū etiā Christū
ipsū ē cælo propellere, conatus est: Quemadmodū
& factū: unū post alterū adorti, primū Doctores
Scholasticos, deinde & veteres S. Doctores, quos
Ecclesiasticos vocant: quorū scripta, canones &
decreta (q. ad adificationē Ecclesie à Spiritu S. eis
indita fuerūt) ignib. publicè cōbusserūt: sanctorū
imagi-*

Lutherus
quam tur-
piter in o-
mnia sacra
grassatus.

Luthera-
norū pro-
fanitas.

Impietas
in Conci-
lia, magi-
stratus, sa-
cramenta.

imagines, & crucifixi statuas, quæ non pro Ido-
lis, sed pro memoria duntaxat ad plebis excitan-
dam deuotionem, erectæ sunt, destruxerunt ac
dissecuerunt, non modo in viis publicis, verum
etiam in Templis. Omnia bona opera, qualia
sunt, virginalis castitas, ieiunia, orationes, festæ,
visitationes Ecclesiarum, processiones, latania,
Matutina, Vesperæ, ac alia horæ Canonice: Ad
hæc, Vigilia, Missæ pro defunctis, Exequia, Tri-
cesimi, Anniversarij, & quicquid ab Ecclesiâ in
suffragium piis animabus peragitur, simul cum
omnibus antiquitus obseruatis ritibus & cere-
moniis, non solum scelerate floccifecerunt: ve-
rum etiam prorsus abrogarunt & omiserunt.
Præterea usque adeo carnales ac feri facti sunt,
ut etiam sacris Sextis feriis, aliisq; Ieiunii præ-
cepti diebus non ex necessitate, sed ex mera petu-
lantia, & in Ecclesiæ despectum, carnibus cibent
& vescantur. Rogant insuper ac desiderant, ut
post mortem non in locum sacratum, sed in pro-
phanum sicut aliud animal irrationale, sepelian-
tur: nec aliquid boni pro eis fiat, neque etiam pro
ipsis oretur. Atque ut in his omnibus impuniti
permaneant, Conciliorum quoque & Ecclesiæ
potestatem omnem prostrauerunt, ac vulgari
populo id potestatis tradiderunt, non solum super
scripturis & Conciliis: verum etiam super utra-
que superioritate, tum Ecclesiastica, tum secula-
ri, ad indicandum ac puniendum. Ac deinceps
temere aggressi sunt, non solum ceremonias &
Sacramentalia: qualia sunt, benedictio aquæ,
salis

salis, herbarum, candelarum, & id genus aliorum, quæ (ut Paulus ait) per orationem & verbum Dei, in templo sanctificantur: abrogare: Verum etiam ipsa Sacramenta arroganter inuasunt. Quorum aliqua prorsus reiecerunt, ut pro nullo habeant Sacramento, velati confirmationem, extremam unctionem, sacros ordines, Confessionemq; cum pœnitentia & satisfactione: Cetera vero variis multisq; modis ac formis immutant ac pervertunt, &c. Sed hac de re infra vberius.

Postremū Hunnii propositū est, celebrandi magnū illud opus & arduū in reuelatione Antichristi per Lutherū suum in Academia Wittebergensi cōfectum. Quod profecto si ita est, nos non solum magnum & arduum, verum etiam maximum, & ut ita loquar, arduissimum opus agnoscimus. Quoniā enim Apostolus vnus Dei potentiaꝝ proprium asserit, VOCARE EA QUÆ NON SVNT, VT SINT, & vero Lutherus Antichristum, nondum natum Dei hostem, sed postremis demum seculis (ut vel frementibus Lutheranis Catholica Ecclesia inuictis argumentis credit) nasciturum detexit, deque illo victorias ac palmas asportauit, multum illi cum Deo scilicet laudis & virtutis commune esse necesse est. Neque enim humanarum virium opus, nondum natis cum hostibus signa conferre, fusisque castris triumphum agere. An fortē Lutherani CATHARINAM BORNIAM

Antichristus à Lutherō manifestatus scilicet.

Rom. 4. 17.

Antichristum credunt, nihil Antichristum
à Luthero detectum dubitabimus.

VI.

ÆGIDIVS HVNNIVS.

QUOD dum facio: tuam Celsitudinem
Illustrissime Dux Auguste, Recto
Scholæ huius Magnificentissime: vos Sere
nissimi Ducis, Electoris, Domini & Mæce
natis nostri clementissimi, munificentissi
miq; Legatos & Consiliarios, vos Illustres
& Generosos Dominos Barones, vos porro
Academiarum, cum vicinarum, tum huius
nostræ laudatissimos Procures & Professores
ac antistites celeberrimos: Vos item generis
splendore, virtutumq; cultu viros eminen
tissimos, vos omnium ordinum exoptatissi
mos hospites, teq; modis omnibus ornatissi
mam splendidissimamq; Scholasticæ iuuen
tutis coronam oro & obtestor, ut mihi di
centi, vestram clementiam, favorem, bene
uolentiam, studium, attentionem & aqua
nimitatem ad horulæ spacium accommo
dare non dedignemini. Quod si non omnia
vel eo, quo decebat ordine, vel quo par erat
orationis cultu dixero, tribui velim angu
stia

*stia temporis, tum negotiorum varietati,
qua manum admotam subinde de tabula,
quod dicitur, dimouebant.*

C O N F U T A T I O.

Parfurus *Hunnius* calumnias in
immerentes, immerentibus vi-
cissim laudes decantaturus, id
est stultè aërem verberaturus,
tempusq; quo non aliud natura

Seneca lib.

homini magis proprium & utile donum dedit,

9. Epist. ad

prodigè sibi & aliis perditurus, non immeri-
tò hanc ab auditoribus iacturam precibus

Lucilium:

flagitat. Quos non dubito operæ laborisque

pœniteret, si quam nugacem ac fallacem de-
clamatorem habuerint, sibi persuadere pa-
terentur. Me certè domi hominis planè pu-
duit tæduitque, nec vnquam tot illi confu-
tando horas impendissem, nisi publicæ uti-
litatis ratio, atque insontis Ecclesiæ defensio
perpulisset. Est enim memoria dignum quod
olim *Menander* scripsit,

Οὐ δὲ Διὰβολῆς κατὰφρονεῖν, ὅδ' αὖ

σφόδρ' ἢ

Ψευδὴς, ἵπνισαντ' αὐξάνειν αὐτῷ τινες.

Δι' ὅς φυλάττεται τὰ τοιαῦτα ὀρθῶς ἔχει.

id est,

(fuerit

Non est contemnenda calumnia, etiā si prorsus

Falsa, aliqui enim ipsam extollere norunt.

Propter quos huiusmodi cauere conuenit.

Calumnia
toribus re-
sponden-
dum.

Apolog. I.

Et præclarè in hanc sententiam S. Athanasius. *Qui lapide, inquit, ictus est, querit medicum: ictus autem calumnia grauius quàm lapides feriunt. Est enim calumnia, claua & gladius, & iaculum incurabile ut ait Salomon. Sed his veritas mederi potest, qua ubi negligitur vulnera acerbiora fiunt.*

VII.

ÆGIDIVS HVNNIVS.

* Qui postea Anno 1518. in Comitibus August. vidit Caccadæmonē Lutherica. pulis infidētem, vide inf. §. 14.

VT igitur à primordijs Academia, nostra suum initium capiat oratio, doceat historiarum monumenta quo pacto Serenissimus Imperator * Maximilianus eius nominis primus in comitijs Anno supra millesimum quadringentesimum nonagesimo quinto, celebratis graui & sapienti oratione sit hortatus Imperij Principes, Electores præsertim, ut cum magna sit ubique doctorum virorum raritas, ipsi in hanc curam incumberent, ut in suis ditionibus Academia passim per Germaniam erigerentur. Cui & consilio & commonefactioni Princeps Fridericus, qui à sapientiæ laude nomen & elogium sapientis adeptus est, parendum ratus, mox ab eo tempore ad fundan-

*dandum uniuersale studium siue Academi-
am, animum adiecit.*

*Quam ad rem, præ ceteris huius amplis-
simi Electoratus oppidis, nostram hæc Wit-
tebergam opportunam esse iudicauit, iam
tum pro sua sapientia * præfagiens, immen-
sam ex hac Schola utilitatem ad uniuersam
Ecclesiam & Rempubicam Christia-
nam exundaturam esse.*

* O quan-
tum fefel-
lit hoc præ-
sagium.

C O N F V T A T I O.

*B*ENEDIXIT faustumque. Primordia
habemus Academiae Witte-
bergenfis. Vnde? Vnde quic-
quid nunc in orbe est vel Chri-
stianæ fidei, vel Sacrorum Co-
dicum, vel religiosarum domuum, vel Illu-
strum Scholarum, vel otij denique & priui-
legij stipendijq; ad liberalia studia excolen-
da, id totum tanquam ex perenni fonte &
scaturigine promanauit: Sancta inquam Ca-
tholica Romana Ecclesia, quæ non secus ac
curruca nidum cuculo, degeneri huic posteri-
tati domos, Ecclesias, Scholas, atque omnia
humanarum diuinarumq; litterarum præ-
sidia abundantissimè reliquit, quibus nunc
ipsa tanquam *Sara ab Agare*, aut *David ab*
Absalone, aut *Mithridates à Pharnace*, aut
Tullius ab Antonio crudelissimè atq; ingra-

Academia
V Vitteb.
à Catholi-
cis: à quib.
etiam om-
nia adhuc
in orbe di-
uina, bona
liberalia.

Genes. 16.
2. Reg. 11.
Herodot.
lib. 1. hist.

Vale. Max.
lib. 5. c. 3.

Lutheri
conuitia
in scholas
Catholi-
cas.

* Præf. libr.
de Missa
priuata.

* Lib. con-
tra Henr.
Reg. Angl.
* Lib. de e-
rigendis
Scholis.

* Tom. 1.

V Vit f. 312.

* Postil. Ec-
cles. Dom.

4. p. st Pa-
scha. f. 39. b.

* Lib. ad o-
mnes Ger-
man. senat.
pro scholis
erigend.

Confer
Tom. 6.
V Vitteb.
fol. 351.

tissimè infestatur. Sed non fallent cuculum
sua fata. Exulabit tandem *Agar*, pēdebit *Ab-
solon*, *Pharnaces* cum *Antonio* dignā mercedē
asportabunt. Interim miror homines prodi-
gē sapiētes ac zelosos Catholicorum adhuc
scholis pulpitisque sine reluctatione con-
scientiæ vti posse, cum non ignorent, quo o-
lim loco à *Luthero* habita & damnata sint,
tanquam *lupanaria* * scilicet *Antichristi*, *secta*
* *damnata Diaboli*, *Asinorum* deniq: *stabula*,
ac *Demonium Gymnasia*, * *qua seria intentio*
petitioq; sua sit, ut vel in abyssum demergantur,
vel in Christianas scholas commutentur. Sed
quamobrem *asinorum stabula*? Quia nullus
inquit * *unquam in Papatu Theologus intelle-*
xit, quid significet verbum Idololatria, aut secta:
Nec omnes * *Academia tantum doctrina ha-*
buere, ut quid peccatum sit, definire possent. At
nunc * *præ oculis est (inquit) quod intra trien-*
nium sic institui potest puer quispiam, ut in XV.
aut XVIII. ætatis sue anno plus sciat, quā hactē-
nus omnes vniuersitates, & omnia Monasteria
sciuerunt? Imò quid didicerunt hactenus in pu-
blicis Gymnasiis & Cœnobiis, quā ut fierent
asini, stipites & trunci? Quispiam XX. aut XL.
annis studuit, & tamen nec latinè nec Teuthoni-
cè loqui sciuit, ut taceam turpem ac sceleratam
vitam, in qua nobilis Iuuetus miserabiliter per-
dita est. Verum quidem est, antequam velim v-
niuersitates & Monasteria permanere, sicut ha-
ctenus fuerunt, ut non alius modus docendi ac
vinendi

viuendi pro iuuentute acceptaretur: mallet
omnem puerum esse mutum, ac nihil unquam
discere. Seria enim intentio precatioq; ac petitio
mea est, ut hæc asinorum stabula, ac Daemonum
Gymnasia, vel in abyssum demergantur, vel in
Christianas Scholas commutentur.

Quibus non dissimilia sunt, quæ lib. con-
tra HENRICVM Regem Angliæ scribit: *Asinina
Sordes istæ ac labes hominum Thomista & Hen-
rici. Furor insulsissimorum asinorum & Thomi-
sticorum porcorum. Et Glossa super edictum
Cæsareum: Confidenter blasphemate Papistici
asini, breui aliter fiet. Et mox. Quid videtur ti-
bi mi frater de his Magistris? Multa dicun-
tur, quod Aquilæ, lyncesq; acutè videant. At
collatæ ad hos Magistros, prorsus cæcæ sunt. Qui
in Euangelis videre possunt ambos canones,
vestes, ac omnis generis nundinationes Missæ.
Hi possunt profectò acuti vocari Doctores, qui
alicubi altius quam inter gallinas sederunt. Sed
quid multa aduersus procaces blasphematores
& impænitentes Papæ asinos disputem? Et
mox: quid boni porcini Doctores eiusmodi in-
telligant de hoc sublimi ac sacro articulo, cum ne
humiles quidem articulos ferre queant.*

Asinina
Lutheri
conuitia
in Theo-
logos scho-
lasticos.

En Luthe-
rum Aquilam in nu-
bibus

Iterum Præmonitione ad dilectos suos
Germanos: Omnia sunt per Papæ Asinos obscu-
rata, & oppressa: sunt utique asini, & quidem
magni, rudes & indocti asini in negotiis Chri-
stianis. Nam & ego unus * eorum fui, & scio
me hic veritatem dicere.

*Et ad finem
vsque vitam
permanſi.

Proh mag-
nū Docto-
rem Mar-
tinum.

Tom. 7.
V Vitteb.
f. 466. a.

* Non sic
impie. Ere-
ctis corpo-
ribus tuos,
cineres cal-
cant.

Cochlæ. in
Actis Ann.
30. p. 215.

* Quid er-
go Emble-
rus & Dite-
bergius?
numquid
non & illi
nobis ver-
naculam
Trāslatio-
nem reli-
querunt?

Hæc Lutherus in Catholicos. Qui vice-
uerſa ſibi tanquam Doctorum omniū Prin-
cipi maximas laudes canit eodem libro infr.
*Si, inquit, in Papali ac Sacerdotali ſeditione in-
terfectus fuero, mecum recipiam agmen quod-
dam Episcoporum, Presbyterorum, ac Mona-
chorum, ut omnes dicturi ſint, Doctorem Mar-
tinum magna cum Proceſſione ad ſepulturam
deductum eſſe. Eſt enim magnus Doctor ſu-
pra omnes Episcopos, Presbyteros, & Mo-
nachos. Idcirco & ipſos oportebit cum eo ad ſe-
pulturam ire ſuper * dorsa, ut de hoc & cantica
& confabulationes fiant.*

Idem Anno XXX. cum eſſet à quodam
amico interrogatus, cur in PAVLO ad Ro-
man. 3. diceret in Teuthonico, *hominem iu-
ſtificari ſola fide*: cum id PAVLVS non dice-
ret, & per hoc daret Papiftis anſam calumni-
andi Teuthonicam eius translationem: Ipſe
ſuperbiſſimè magno cum contemptu Papi-
ſtarum illi reſpondit. Primum ut ita diceret
Papiftis. Si LVTHERVVS certò ſcire potuiſſet,
*omnes Papiftas in unum coniunctos, ita habiles
exiſtere, ut vel unum * capitulum in ſcriptura
noſſent, recte ac bene in Teuthonicum vertere,
quod ea voluiſſet eſſe humilitate, ut eos oraſſet
pro ope & adiutorio ad vertendum nouum Teſta-
mentū. Deinde ut eis diceret, LVTHERVVM ver-
tiſſe Nouum Teſtamentū in Teuthonicū, iuxta
ſummam diligentiam facultatemq; ſuam, &
per hoc neminem coëgiſſe ut legat. Sui itaq; eſſe
Teſta-*

Testamentum, suamq; interpretationem, si errauerit ibi, nolit super hac indices pati Papistas: quia habeant adhuc nimis longas ad hoc aures, & eorum i ka, i ka sit nimis debile, ad iudicandū Lutheri i ka, i ka passim nimis strenuè rudit.

super interpretatione ex Latino in Teuthonicū. Ipsum quidem scire probe: eos vere minus scire quam animal molitoris, quid artis, diligentia, rationis & intelligentia requiratur ad bonam interpretationem: Quia non sunt experti. Qui si duo prima verba Matth. i. Liber Generationis, interpretari deberent, nullus eorum sciisset ad hoc dicere Gack, & indicant mihi nunc totū opus: pulchri sane socii. Si ergo (inquit) Baptista tuus multa vult garrere, de hac voce sola, ei confestim dicito sic, D. MARTINVS LVTHER vult sic habere, & dicit: * Papistam & asinum esse * Lutheranum. rem vnam: Sic volo, sic inbeo, sit pro ratione voluntas. Nolumus enim Papistarum scholares aut discipuli esse. sed Magistri ac Indices. Tom. 4. V Vittenb. fol. 475. b.

Hæc & id genus multa alibi LVTHERVS, arrogantissimè pariter, stultissimè, mendacissimè & iniuriosissimè. Arrogantiam satis vana iactantia coarguit: de qua D. AMBROSIVS in c. 22. Lucæ. Sciamus, inquit, neminem iactare se debere. Nam si PETRVS lapsus est, qui dixit, & si alii scādaliſati fuerint in te, sed nō ego quis alius iure de se præsumat? Deniq; & David, 6. quæ. i. c. imitare. Ioan. 21. Psalm. 29. quia dixerat, ego dixi in abundantia mea, non mouebor in eternum, eam sibi iactantiā obfuisse confitetur dicens, auertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus. Stultitiā prodit propriarum

Prou. 27.

Lib. de of-
ficiis.

Macrobi.

lib. 7. Sa-
turnal. c. 2.Vale. Max
lib. 1.

Virg. Ec. 1.

Scripta Lu-
theri qua-
lia.

priarum laudum decantatio, de qua Salomō,
*laudet te alienus, & non ostendit, extraneus & non
labia tua.* Et Cic. *deforme est, inquit, de se ipso
predicare, falsa praesertim, & cum irrisione au-
dientium imitari militem gloriosum.* Quid
enim Duces & milites, qui fortiter à se facta
*semper dicturiunt, & tamen tacent arrogantiae
metu, nonne ut si haec referant inuitentur, mer-
cedem laboris sibi existimant persolutam remu-
nerationem putantes, inter volentes narrare, quae
fecerint?* Itaque nihil est quod magis minuat lau-
*dis praconium, quam suos assidue iactare succes-
sus, & singulis diebus anni vendere diem unum.*
Mendacium agnoscunt omnes, qui vel obi-
ter Lutheri chartas, & Catholicorum viro-
rum contra ipsum disputationes inspexerunt,
quae certè tantum supra calumniatoris istius
triuiiales nugas, & scurrilia scommata, & ma-
ledicas infectationes, & odiosas repetitio-
nes, & asininos denique coccysmos aureum
caput extulerunt:

*Quantum lenta solent inter Viburna en-
pressi.*

Agnouit id iam dudum Erasmus in Hype-
rassiste, ubi ad Lutherum conuersus: *Quam
multa inquit sunt in isto tuo libro prorsus aprof-
dionysa, quā multa supernuacanea, quot in locis
communib. more, quantum conuittiorū, quam
multa manifesta vanitatis, quantum Stropharum,
quantum figurati morsus, quam multa pa-
ram prudenter detorta ac deprauata, & ex de-
prauatis*

prauatis tragica conclusiones, rursus ex his vociferationes in immerentem.

Et infra. Porro quod tibi cum Paulo vindicias scientiam, utinam id verè posses, simulq; prestares spiritum Euangelicum, qui fragrat in Scriptis Pauli, cum in tuis obstrepat alius Spiritus. Aut quæ tandem contumelia est, si tu mihi derogas scientiam: quum eandem iam dudum detrahas & Conciliis vniuersalibus, & Pontificibus, & Episcopis omnibus, & priscis pariter ac recentibus Ecclesie Doctoribus, denique scholis omnibus? Quis unquam sapuit, qui vellatum, ut aiunt, digitum dissensit à tuis dogmatibus? Omnes quamlibet antea docti, protinus ut tibi contradicere cœperint, patiuntur hanc Metamorphosim, ex Lynceis vertuntur in Talpas, ex hominibus in fungos.

Doctissimi quisque à Luthe-
ro audit
asinus, quā
primum
ab eo dis-
sentire cœ-
perit.

Idem alibi. Videor (inquit) hoc mihi in Lutheri scriptis animaduertisse. Non semper est intentus iis, quæ scribit: Nec id fieri potest, ut hominis animus, perpetuo sit intentus alicui negotio, semper tamen illi currit calamus. Itaque quo crescat volumen, plurima incidunt, quæ nihil aliud quam chartas explent. Nunc repetit plus decies dicta, commutatis tantū verbis: Nunc concionatur, versans in locis communibus: Nunc assenerationibus explet chartas: Nunc ineptis salibus & infacetis facetiis eximit tempus: Nunc quicquid offertur aut succurrit animo, quocumq; modo detorquet ad causam suā, ac pro-

Quam ineptus Rapsodus Lutherus

Fraus veterum hæreticorum, horridi vocibus territantium simplices.

Loquacitas Lutheri.

Ridiculus disputator Lutherus.

ac præter conuitia, quibus natura scatet, habet verba quadam veluti magica, quæ non ratione, sed vehementia quadam afficiant Lectoris animum, vel imbecillem, vel parum eruditum. In quibus quoniam imaginatio plurimum valet, iuxta Physicos, adeo, ut frequenter morbos graues & mortem pariant: fit, ut quodammodo afflentur spiritu, utinam sancto. Irenæus tradit, arte simili plurimis imposuisse Valentinum ac Marcionem, non mulierculis tantum, sed & iudicibus. Habebant verba quadam Barbara, incognita, vehementia, imperiosa: Ea mira fiducia pronunciantes, territabant iudices, & infirmos rapiebant in suam sententiã. Mulierib. etiã Prophetia spiritum dabant, iterum atq; iterum iubentes, præcipientes, imperantes, ut tandem aperirent os: assenerantes, Prophetiam fore quicquid dicerent. Quid queris? incalecebant magicis verbis imbecilles animi, & afflabantur, nõ aliter quàm qui commenticiis vocibus adiurati, intumescunt fremuntq; perinde, quasi veris exorcismi verbis premantur. Huiusmodi vocibus, quoniam omnes Lutheri libri, tum hic præcipue scattet: Addit æris Dodonæi loquacitatẽ, aut si quid illo est loquacius, ut Lector, quamuis sanus & integer, tamen hoc tædio delassetur. Et infra. Quid autem stultius, quàm cum eo disputare, qui nihil admittit, nisi scripturæ verba: Sed harum interpretationem uni sibi reseruans: Immo qui sibi permittit comminisci, quoties commodũ est, quod non magis è scripturis elici potest, quàm è punice

è pumice lac. Et tamen sibi videtur mirificus disputator: Atq; ita re gesta, sibi canit Encomium.

Deniq; idem Erasmus Anno 34. Purgatione aduersus Epistolam non sobriam Martini Lutheri. Caterum, inquit, si tollas è libris istius hyperbolas, cōuitia, facetias, Tantologias, Ec-tragodismos, asseuerationes: ad hac, quæ illi conueniunt cum Ioanne Hus, & Ioanne VViclepho, aliisq; nonnullis, fortasse non multum restabit, quo veluti proprio gloriatur. His crassis meum ocium oblectare malo, quam istis subtilibus turbare totius Ecclesie tranquillitatem, ac ciuitates cum ciuitatibus, plebem cum Principibus & Episcopis, ipsos Principes inter sese committere. Tamen si non sum usq; adeo plumbeus, ut non intelligam Martini Paradoxa, quæ nobis memoriter occinunt textrices & calciarii: de iis loquor, quæ latine prodidit. Iam si nihil esset in eius libris falsum aut erroneum, tamen ista tam effrenis in omnes maledicentia inficit Lectorum animos, præsertim Idiotarum, nec aliud gignit, quam schismata.

Lutherus
quibus flo-
sculis or-
net sua
scripta

Atq; hoc olim voluit Lusus Polonorum in Lutherum, oratione Andree Critii Episcopi Premisliensis, ad Sigismundum Poloniae Regem.

Cochl. in
Actis An.
25. p. 120.

Stercora cum præ se ducat quoscunq; Lutherus,

Ore q; spurciloquo nil nisi stercurus habet,

Non, rogo, stercoreum dices hunc esse Prophetã?

Qualia verba viri, talis & ipse vir est.

*Iam atrocem illam in omnes superiorum
sedulorum*

Excuditur
iactantia
Lutheri,
de mirifi-
cis suarum
scholarū
profectib.

Præclarif-
simi Ca-
tholicorū
Theologi
ante Lu-
therum
maximè.

seculorum Academies, in tot præstantissi-
mos omni doctrinæ genere viros iniuriam,
quis tantæ patientiæ est, vt silentio præteri-
re queat? Ait Lutherus, adolescentes XV. a
XVIII. annorum, triennio sic apud suos in-
stitui, vt omnes Academies & Monasteria,
quæ hætenus meros asinos, stipites, & trun-
cos aluerint, profectu superent. O homi-
nem sine fronte, bestiam sine mente, sti-
pitem sine conscientia! Quis vnquam crassio-
ra mendacia, atrociores iniurias, immodera-
tiores hyperbolas audiuit? nimirum *Luthe-
rani* tam felices sunt Pædagogi, vt oscitan-
do & potando suis Mineruam ingerant, atq;
ipsa *rudentia Arcadia pecora* in lusciniæ trās-
formare, fidibusq; apta reddere queant. At
Catholici tam inuitum habent *Apollinem*,
vt vix malleis ac dolabris ingenia sua perpo-
liant. Scilicet docet hoc exquisita *Luthera-
norum* doctrina, profunda Theologia, sub-
tilis Philosophia, Ius Medicinæque supra
humanos terminos expansa. At quorum
sunt quæso illa admirabilia Theologorum
lumina: *Petrus Lombardus, Albertus Ma-
gnus, Thomas Aquinas, Bonaventura, Vil-
helmus Durandus, Ioannes Scotus, Nicolaus
Lyranus, Thomas VValdensis, Ioannes Ger-
son, Alphonsus Tostatus, Nicolaus Cusanus,
Dionysius Carthusianus, Ioannes de Turrecre-
mata, Gabriel Bielius, Petrus Galatinus, Hie-
ronymus Embserus, Iodocus Clichthoneus, Io-*

annes

*annes Eckius, Thomas Caietanus, Ioannes
 Rossensis, Ruardus Tapperus, Michael Me-
 dina, & plures alii superioris saculi Doctores
 incomparabiles: Quorum si vel vnum (vt
 dehodiernis lucidissimis Ecclesiæ faculis,
 Cesare Baronio Sorano, Roberto Bellarmi-
 no Politiano, Gregorio de Valentia, & mille
 aliis nihil dicam) cum Luthero atque omni
 eius clientela conferas, ilicet confirmaue-
 ris illud Stancari; Vnus noster Petrus Lom-
 bardus, aut vnus Thomas Aquinas (quem
 Ecebolus ille nunc Sanctum * vocat,
 nunc authorem * regnantis Aristotelis, Va-
 statoris piæ doctrinæ, nunc fontem * & sen-
 tinam omnis hæreseos, erroris, & extinctionis
 Euangelii, quem immerito Concilium Constan-
 tiense exaltarit.) pluris nobis est quam cen-
 tum Lutheri, ducenti Melanchtones, trecenti
 Kemnitii, quadringenti Schmidelini, quingen-
 ti Hunnii, qui omnes si in mortario contunde-
 rentur, non exprimeretur vna vncia veræ
 Theologiæ. Quæ non in flosculis Tullianis,
 aut dicteriorum & parcemiarum Lenociniis
 consistit, sed in Prophetarum & Apostolo-
 rum notitia, in sanctorum Patrum & Con-
 ciliarum peritia, in historiarum & consue-
 tudinum Ecclesiasticarum intelligentia, in
 inueniendi denique differendique ad Eccle-
 siæ vsum prudentia. Quæ si nitorem ser-
 monis adiunctum habet, non respuo: si non
 habet, non admodum requiro. Bonorū enim
 ingenio.*

Libr. de
 Trinit. &
 Mediat.

*Luth. lib.
 de Captiu.
 Bab. ca. de
 Baptismo.

*Lib. con-
 tra Iacobū
 Latomum

*Lib. adue.
 nouum I-
 dolum &

antiquum
 Diabolum

qui Misna
 exaltādus
 est. Sic bla-

sphemè vo-
 cans S. Ben-
 nonem ab

Adriano
 VI. canoni-
 zand.

Lib. 4. de
doct. Chri-
sti c. II.

ingeniorum (ait Augustinus) *in signis est indo-
les, in verbis verum amare non verba. Quid
enim prodest clavis aurea, si aperire quod volu-
mus non potest? aut quid obest lignea, si hoc po-
test? quoniam nihil quærimus, nisi patere, quod
clausum est.*

Iurecon-
sulti ex
parte Ca-
tholicorū
excellen-
tissimi.

Iam Iureconsultorum in familia, quorū
sunt isti diuites iustitiæ Sacerdotes, *Azzo Bo-
noniensis, Bosfredus Beneuentanus, Accursius
Florentinus, Sinibaldus Iannensis, Vilhelmus
Durandus Speculator, Ioannes Andree Bono-
niensis, Dynus Mugellanus, Cynus, Bartholus de
Saxoferrato, Albericus Rosates Bergomensis,
Baldus Perusinus, Antonius de Butrio, Ioannes
de Imola, Marianus & Bartholomæus Socini,
Iason Maynus, Philippus Decius, Felinus, Vil-
helmus Budæus, Valtricus Zasius, Andreas Al-
ciatus, Iacobus Cuiacius, &c.*

Medici Ca-
tholicorū
experien-
tissimi.

Deniq; illi recentiores *Æsculapii* quorū
sunt? *Bertrucius Bononiens. Gentilis Fulginas,
Hugo Senensis, Matthæus Curtius Papiensis,
Ioan. Baptista Montanus, Bassianus Landus,
Antonius Fracanzarius, Gabriel Fallopius, Io-
an. Fernelius, Franciscus Valeriola, Vilhelmus
Rondeletius, &c.* Quorum inquam hi omnes
sunt? Lutheranorum ne, an Catholicorum?
Catholicorum puto, qui suis hosce tam infi-
gnes viros scholis produxerunt, quorum o-
pera præclarissima & laude dignissima non
nobis solum vsui, sed *Lutheranis* ipsis hosti-
bus admirationi sunt, vt Magistri eorum at-
que

que artifices domi clanculum post pulpita
hinc tanquã ex occulto thesauro phadæras
ad populum, argumenta ad ludum, testimo-
nia ad Iudicium, subsidia ad sanitatem auidi
mutuentur. Eat ergo Lutherus, & Catholi- **Conclusio**
cas Academias, asinorum stabula, Dæmonũ
Gymnasia, Antichristi Lupanaria vocet:
quibus suos non tantum imos aut medios,
verum etiam summos atq; eminentissimos
summè atque infinitè excedi videt.

Non negamus fuisse aliquam superiorum **Occupatio, de ser-**
temporum præ nobis indicendo infelicitatem, neque omnia tam comptè & politè ab **monis ac**
omnibus scripta aut dicta, quam hoc tam li- **styli inelegantia.**
terato excultoque seculo, quod cum omni-
bus, quæ vnquam extiterunt, exquisitissimis
ætatibus comparandum censeo. Sed quid
hoc doctrinæ maiorum præiudicat, qui in-
ueniendi acumine & solertia instructi, testa-
ceis quasi vasis pretiosissima nobis fercula
obtulerunt. Quid etiam laudi Principum
derogat, quibus ad reparandam omnimodo
rem literariam eximios conatus non defuisse,
non solum præsens MAXIMILIAN-
US Imperatoris ad fundandas Academias
cohortatio, sed & aliorum Conciliorum
Decreta testantur. Vt Concilii Lateranen-
sis sub IULIO II. & LEONE X.
Sess. 8. & Session. 9. Canon. 7. Vbi Professo-
ribus scholarum & discipulis necessariæ
quædam docendi discendiq; leges præscri-
buntur.

Clement.
1.c.1.de Ma-
gistris.

buntur. Item CONCILII VIEN-
NENSIS sub CLEMENTE V.
Vbi orientalium linguarum, Hebraicæ, A-
rabicæ & Chaldeæ Professores bini & bini
in quinque Academiis, Romana, Parisiensi,
Oxonienſi, Bononienſi & Salamantina, ad
infidelium conuerſionem & legitimam ſcri-
pturarum expoſitionem conſtitui aliq̃ue iu-
bentur.

Verum nō
& hæretici
docti eſſe
queant.

Atq; hæc hæctenus paulo prolixius forte
contra infana Lutheri aduerſus Eccleſiam
conuitia, quæ Dominus Deus omnium ſpō-
ſæ ſuæ iniuriarum accerrimus vindex ita ſi-
ne nobis antehac cōfutauit, vt quemadmo-
dum in mētiendo diabolus ambidexter, ipſi
hæretici contrario ſe conuitio confundant,
appellantes nūc Catholicos meticuloſè So-
PHISTAS, quos olim contumelioſè ASINOS
vocitarant. Quod vt vt falſum ſit, illuſtre ta-
men Principatus Catholici teſtimonium eſt,
cum nemo homines rudes vel agreſtes mul-
tum Sophiſtantes conſpexerit. Neq; tamē
hec ita à me accipi velim, quaſi oēs hæreti-
cos imperitos, & Catholicos ſemper doctos
cenſeam. Nam & *Auguſt.* olim *Manichæū* in-
uenio cū imperitis ſæpe Sacerdotib. Catho-
licis congreſſū, eorumq; ruditate mirificè ad
gloriā priuatā & ſectæ ſuæ ſtabilimentū ab-
uſum fuiſſe. Contra multi hæretici tam ex-
quiſita doctrina fuerunt, vt doctiſſ. quibuſq;
etiam Catholicis vel ſuperiores vel pares el-
ſent:

sent. Id quod de Photino, Apollinari, & Origene Vincentii commonitorium testatur. Nam Photinus erat Ingenii virib. valens, & doctrinae opibus excellens, & eloquio prae potens: quippe qui utroq; sermone copiose & graviter disputaret & scriberet: quod monumentis librorum ipsius manifestatur, quod idem partim Græco partim Latino sermone composuit. APOLLINARIS vero tantus ac talis fuit, cui nimium cito in plurimis crederetur. Nam quid illo præstantius acumine, exercitatione, doctrina? quam multas ille hereses multis voluminibus oppresserit, quot inimicos fidei confutauerit errores, indicio est opus illud triginta non minus librorum nobilissimum ac maximum, quo insanas Porphyrii calumnias magna probationum mole confudit. Longam est universa ipsius opera commemorare, quibus profecto summis aedificatoribus Ecclesiae par esse potuisset: nisi prophana illa haeretica curiositatis libidine novum nescio quid inuenisset, quo & cunctos labores suos velut cuiusdam leprae admixtione fœdaret, & doctrina eius non tam aedificatio, quam tentatio potius Ecclesiastica diceretur.

Vincent.
Lirinensi
c. 16.

Photinus
haereticus
quàm do-
ctus.

Apollina-
ris quantà
doctrina.

Denique in Origene tanta vis ingenii fuit, tam profundi, tam acris, tam elegantis, ut omnes pene multum longeque superarit, tanta doctrina ac totius eruditionis magnificentia, ut pauca forent divina, penè fortasse nulla humana Philosophiae, quae non penitus adsequeretur. Cuius scientia cū Græci non crederent, Hebraei

Origenis
laudes mi-
rabiles.

quoque elaborata sunt. Eloquentiam verò quid memorem? cuius fuit tam amœna, tam lata, tam dulcis oratio, ut mihi ex ore ipsius non tam verba, quàm mella quedam fluxisse videantur. *Que* non ille persuasum difficilia, disputandi viribus elimpidavit? quæ factu ardua non ut facilima viderentur effecit? Sed forsitan argumentorum tantummodo nexibus adsertiones suas texuit. Imo plane nemo unquam Magistrorum fuit, qui pluribus diuinæ legis uteretur exemplis. Sed credo pauca conscripsit: Nemo mortalium plura: ut mihi sua omnia non solum non perlegi, sed ne inueniri quidem posse videantur. Cui ne quidquam ad scientiæ instrumenta deesset, etiam plenitudo exabundauit ætatis. Sed forsitan discipulis parum felix? Quis unquam felicior? nempe innumeri ex sinu suo Doctores, innumeri Sacerdotes, Confessores, & Martyres extiterunt.

Iam verò quanta apud omnes illius admiratio? quanta gloria? quanta gratia fuerit, quis exequi valeat? Quis non ad eum paulo religiosior ex ultimis mundi partibus aduolauit? Quis Christianorum non penè ut Prophetam, quis Philosophorū non ut Magistrū veneratus est. Quam autem non solum priuata conditioni, sed ipsi quoque fuerit reuerendus Imperio, declarabant historiae, quæ eum à matre Alexandri Imperatoris accitū ferunt, cœlestis utique sapientiæ merito, cuius ille gratia & amore flagrabat. Sed & eiusdem Epistolæ testimonium perhibent, quæ ad Philip-
pum

pum Imperatorem, qui primus Romanorum Principū Christianus fuit, Christiani magisterii auctoritate conscripsit: De cuius incredibili quadam scientia, si quis referētibus nobis Christianum non accipit testimonium, saltem testificantibus Philosophis gentilem recipiat confessionem. Ait namq; impius ille Porphyrius, excitū se fama ipsius Alexandriam ferē puerum perrexisse, ibiq; eum vidisse iam senem. Sed plane talem tantumq;, qui arcem totius scientiæ condidisset. Dies me citius defecerit, quam ea quæ in viro præclara extiterunt, vel ex minima saltem parte perstringam: quæ tamen non solum ad religionis gloriam, sed etiam ad tentationis magnitudinem pertinebant. Quotus enim quisque tanti ingenii, tanta doctrina, tanta gratiæ virum à se facile deponeret, ac non potius illa uteretur sententia, se cum Origene errare malle, quam cum aliis vera sentire.

Horum igitur exemplo nihil impedit, quo minus & Lutherus cum omni sua profapia doctus, imò quemadmodū iactat, *Doctor magnus supra omnes Dd.* & tamē simul hæreticus esse queat, quemadmodū Photinū, Apollinarē, Origenem, Arrium, Servetum, Calvinū, Martyrem, Bezam, aliosq; magna & excellens doctrina à crimine hæreseos nō defendit. Sunt n. vis ac flumen ingenii, eloquentia, variarū artiū linguarūq; facultas, non tā propria Ecclesię bona, quā vel communis nature dona, vel laboris sedulæq; institutionis præmia,

Lutherus simul doctus & hæreticus esse potuit.
Tom. 7.
VVittenb.
fol. 466.

quæ vel in Arist. Socrate, Plat. Cic. insigniffima fuerunt. Sed neq; hanc ipsam *Luthero* gloriâ salua veritate concedere possumus, vtpote quem reuera hebetem Theologû, crassû Philosophum, & infestiuû scurrâ fuisse Farragines tomorû eius testantur, & perpetuo testabuntur, si modo perpetuitate potiêtur.

Lutherus
homo cras-
sus, indo-
ctus alpha-
betarius.

Tertul. de
præf. c. 50.

Socrat. lib.
7. c. 32. Vin-
cent. Liri-
mens. in
cōmonit.
cap. 16.

Itaq; nō cum doctis eum comparandû cen-
seo, sed cū Alphabetariis istis hæreticis *Mar-
co & Colarbaso*, qui ex Græcorum Alphabeto
nouâ hæresin composuerunt, negantes *veri-
tate sine istis posse literis inueniri imò totâ pleni-
tudine & perfectione veritatis in istis literis esse
dispositâ*. Aut vt mitissimè dicā cum *Nestorio
Logodadato*, in quo plus semper admirationis
quam utilitatis, plus famæ quā experientia fuit:
quem opinione vulgi aliquandiu magnû huma-
na magis faceret gratia quā diuina. Ipse enim
(Lutherus) tanq̃ auceps popularis auræ, cū
probè sciret illud, *tanti eris aliis, quā tibi fue-
ris*: Et alterū: *ὅφιν εἰαν μὴ φάγεται ὅφιν, οὐ
ζίветαι δράκων*: *serpens nisi deuoret serpentem,
non fit draco*: Confidenter se omnib. scriptis
tanquam *Erinnys* in tragœdia iactitabat, ac
maledicendo, detrahendo, mordendo, atq;
acriter deniq; clamando, laudem viri docti,
strenui & diferti aucupabatur, atq; apud eos
etiā, qui interiora rerū nō rimantur, affecut⁹
est. Secus apud doctos & cordatos, qui *asinū
in Leonina pelle* aut *simiā in purpura* facile a-
gnouerunt ac cōtempserunt: secundū illud:

Ad

Ad populum phaleras, ego te intus & incute Pers. Sat. 4.
nomi.

VIII.

ÆGIDIUS HVNNIVS.

Quod presagium sermone suo verè vati-
 tidico confirmans D. Fleckus, Mona- D. Fleckus.
 stica quidem Professionis homo, sed q. in nul-
 lam in omni vita Missam celebrasse legi-
 tur, ipso die inaugurationis Academiae pro
 concione dixisse fertur, ab hoc albo mon-
 te (Wittebergam designans) totum or-
 bem Christianum sapientiam esse
 mutuaturum*.

Sic ergo quod felix faustumq. toti Chri-
 stianitati fuit, & est, & ut speramus ac
 precamur, erit etiam ad posteros, ante cen-
 tum annos, hoc est, Anno millesimo quin-
 gentesimo secundo, die, qui Lucae Euangeli-
 stae Sacer antiquitus est, hoc celebratissimū
 Emporium studiorum solenniter excitatū,
 introductum, & ut eius ætatis hominibus
 loqui mos erat, inthronizatum est, primo
 renunciato Rectore, Martino Pollichio
 Mellerstadio, qui post ad summum honoris Mellersta-
dius.
 gradum in tribus facultatibus superioribus
 euectus, & lux mundi nominatus fuit.

* Miserrum
 ergo orbē
 Christia-
 num, qui
 ad hoc vs-
 que tem-
 pus stulti-
 tia mera
 irretitus
 fuit.

* Hunc in-
signem
Theologū
pauci apud
nos insi-
gnes no-
ue-
runt.

*De hoc percelebri viro refert insignis Theo-
logus * Ioannes Matthesius in concione
de Luthero prima funebri, quod cum Mel-
lerstadius multo ante, quam mutatio Reli-
gionis inciderat, audisset in publica disputa-
tione Lutherum principia scholasticæ Theo-
logiæ oppugnantem, & demonstrantem,
quod scripta Prophetarum & Apostolorum
omni Theologiæ Thomæ, Scoti, Alberti, &
aliorum eiusdem farinae scholasticorum lon-
gissimè sint præferenda, Mellerstadius iam-
tum Lutheri hac de re cum argumentatio-
nes, tum solutiones admirari satis non po-
tuerit, & aliquando in * mensa in hanc vo-
cem eruperit: hic Monachus vniuersam
Ecclesiæ Romanæ reformabit do-
ctrinam. Nam insistit scripturæ Pro-
phetarum & Apostolorum, quā nulla
Sophistica seu Thomistarū, seu Sco-
tistarum, seu Albertistarum, seu alio-
rum quorumlibet Scholasticorū ex-
pugnare potest & euertere.*

* Loco va-
ticiniis
valde op-
portuno.

*Hic ergo Mellerstadius, ut dixi, primus
fuit Academiae Rector, & in facultate Theo-
logica primus omnium Decanatum gessit
eximius Magister noster (ut tum diceban-
tur)*

tur) Iohannes Staupitius, *Augustiniani Ordinis Eremitarum Generalis per Germaniam Vicarius*. De cuius viri laudibus differere tēporis angustia prohibet: satis est indicasse, quod è tenebris refulgentem Evangelii veritatem suo calculo comprobavit, & fidei corde suscepit. Cuius itidem vox de Luthero memorabilis & vatidica in illis, quas dixi, *Concionibus Domini Matthesij* descripta extat. Etenim cum Staupitius Anno 1512. nomine Principis Electoris mandaret Luthero, ut summum in Theologia gradum susciperet, Lutherus autem variis in medium allatis rationibus se excusaret, Staupitius festivo vultu respondisse fertur: omnino videtur instare mira rerum conuersio,* in qua Domino Deo nostro multi obijcientur labores in cœlo & in terra, ad quos expediendos, opus erit strenuis & laboriosis Doctoribus! siue ergo viuas siue moriaris, Deus in consilio suo tuam requirit operam. De eodem Staupitio quædam alia in super ἀξιόλογα narrantur in Tomis Lutheri, quæ partim piè prudenterq; fecit, partim sapienter graviterq; dixit.

* Verum
augurium.
breui enim
supera inferis
miscuit Lutherus,
sacra prophanis.

CONFUTATIO.

SOLUIT tandem è portu *Hunnius*, atque aliquid de tribus capellis, id est de posito Academiae suae illustrato. Sed ne quid sine ratione dixisse videatur, fortissimas scilicet & robustissimas fide dignissimorum testium asseuerationes in medium adducit, vt statim hominem errore ebrium, & reprobo à Deo sensu afflictum agnoscas, qui solidissima Ecclesiae petra, & probatissimis, sanctissimis, totoque orbe celeberrimis patribus & concilijs reprobatis, fabulas nunc sectatur, atq; ineptissimorum, obscurissimorum, hæreticâq; lue contaminatissimorum hominum somnia pro diuinis oraculis iactitare causæ suæ in ijs firmamentum collocare non veretur. Quibus si nos contraria aliorum fide & auctoritate instructiorum virorum omina & præfagia de Luthero sinisterrima opponere vellemus, maiore id ratione ac probabilitate fecerimus. Sed quia infra his commemorandis oportunior dabitur locus, nunc ad depositionem testium accedamus, quam tergemina *Hunnius* proposuit, quod sciret, *testi uni etiam in magna dignitate posito regulariter non credendum L. Iurisiurandi. C. de testibus* & in *c. licet ex quadam. extra de testibus. In ore autem duorum vel trium stare omne verbum. Numer. 35. 30. Dent. 17. 6. Dent. 19. 15. Matth.*

Math. 18. 16. Verum multum interest, quam legitimi testes sint, citati, iurati, æqui, non inimici. Nam testi iniussu non creditur. *Bar- Testium*
tol. in l. post legatum §. his vero. ff. de his quibus requisita
ut indign. nec alteri parti inimico c. per tuas
Et ibi gloss. super verbo inimicitias capitales. ex.
de Simonia. Et c. accusat. Et ibidem gloss. 3. q. 5.
argum. l. licet. ff. de arbitr. Et in auth. de testib.
§. si vero dicatur vers. si vero ques dicat. facit. l. 1.
§. præterea. ff. de quest. Neque etiam iniurato.
l. Iurisiurandi C. de testibus. Et in c. tuis ext.
de testibus Et attestat. cum similibus. Multomi-
 nuseiusdem causæ vel criminis socio. *c. ve-*
niens Cl. 1. de testib. Et in c. 1. de confess. Et in c.
nemini 15. q. 3. Et not. gloss. in c. cum oporteat de
accusationibus cum similib. Quæ omnia cum
 in Hunnij testibus desiderentur, palam est,
 quo à nobis loco haberi possint ac debeant.
 Sed nolumus nunc tam strictum fori exa-
 men instituere. In scholis versamur non in
 iudicijs. Audiamus igitur singulorum de-
 positiones.

Primus testis est nescio quis *Fleckus*, cui I. Hunnij
 ut ad testandum maculam eleuat Hunnius, testis pro
 ait, Monasticæ quidem Professionis homi- *Luthero.*
 nem fuisse, sed qui nullam in omni vita Mis- *Fleckus*
 sam celebrarit: Perinde quasi sanctissimum
 Missæ Sacrificium, quo nihil diuinius Eccle-
 sia habet, tam abominabilis res sit, ut eius va-
 catio vel imunitas homini laudē mereri pos-
 sit aut debeat. Quod sanè nō obscure quinti
 Euan-

Lutherus
 acerbissi-
 mus Missæ
 hostis.
 *Lutherū
 in nidore
 gancarū ac
 quotidiana-
 nacrapula,
 Ecclesiæ ie-
 iunanti &
 vigilanti
 ventrē ob-
 iicere, quid
 est nisi pe-
 tulanter
 insanire.
 *Nondum
 Lutherē.
 stāt adhuc,
 ac Deo dā-
 te stabunt:
 tu verò cū
 tuis nugis
 breui iace-
 bis.
 *Beatus fo-
 res Luthe-
 re, si ita De-
 um offen-
 dere perre-
 xisses. At
 hereses, Sa-
 crilegia,
 stupra vide-
 ris quomo-
 do excuses.

Euangelij Apostolus docet, cum alibi pas-
 sim, tum præcipuè Anno XXI. *lib. de abro-
 ganda Missa priuata.* Et Anno XXII. *lib. con-
 tra Henricum Regem Angliæ*, vbi sic scri-
 bit, *Missam itaque extorsimus, & trium-
 phamus aduersus assertorem Sacramentorum.*
*Triumphata verò Missa, puto nos totum Papa-
 tum triumphare.* Nam super Missam, ceu ru-
 pem, nititur totus Papatus cum suis Monaste-
 riis, Episcopatibus, Collegiis, altaribus, ministe-
 riis & doctrinis, atque adeo cum toto * ventre
 suo. *Quæ omnia ruere necesse est, ruente Missa
 eorum sacrilega & abominanda.*
 Iterum Anno XXV. *lib. de abominat. Ca-
 nonis Missæ.* Et Anno XXVIII. *Confess. de
 cœna Domini aduersus Zuinglium & Oeco-
 lampadium*, vbi sic ait: *Super omnes abomi-
 nationes teneo esse Missam, quæ pro Sacrificio ac
 bono opere predicatur ac venditur, super quam
 nunc omnia Ecclesiarum Collegia Monasteria-
 que consistunt: at DEO dante * citò iacebunt.*
*Quamuis enim magnus, gravis, turpisq; pec-
 cator fuerim, atque iuventam meam damnabi-
 liter consumpserim ac perdiderim: ea tamen
 sunt maxima peccata mea, quod tam sanctus
 Monachus * fui, ac tot Missis ultra XV. annos
 dilectum Dominum meum tam horrendè of-
 fendi, martyrio quæ ac tribulationibus affeci.*
 Denique Anno XXXIV. *Epist. de Missa.*
*Opto equidem, & admodum libenter videre
 atque audire velim, ut hæc duo verba. Missa &
 Sacra-*

Sacramentum, apud omnes tantum ab invicem distare intelligerentur, quantum distant tenebrae & lux: imò quantum Diabolus & DEVS.

Quandoquidem nihil aliud est, quàm peruersa deordinatio ac nundinatio Sancti Sacramenti, etiamsi deuotissimè celebretur. Et infra, De DEVS omnibus bonis Christianis tale cor, ut quando audiunt hanc vocem, Missa, exterreantur, & cruce muniant se se, tanquam contra Diaboli abominationem. Contra verò, quando audiunt hanc vocem Sacramentum, aut Cœna Domini, præ gaudio saltent atq; etiam dulciter fleant.

Oblasphemamam.
am.

Hæc impius & blasphemus LUTHERVS, ex quo scire cuperem, vnde nouam hanc Theologiam hauserit, Missam esse sacrilegam & abominandam Idololatriam, neruum Antichristianismi, grauissimam DEI offensam, Martyrium denique ac tribulationem Domini nostri IESV CHRISTI? cum hoc sanctissimum Sacrificium Typo MELCHYSEDECHI præsignificatum, figura agni Paschalis præstitutum, sacrificijs Veteris Testamenti præfiguratum, vaticiniis Prophetarum promissum, Domini autoritate institutum, Apostolorum exemplo confirmatum, vniuersæ denique antiquitatis usu & pietate corroboratum, nostri & fidelissimè credant, & fortissimè demonstrent: imò ipse Lutherus & Confessio Augustana alicubi admittant. Nam Lutherus quidem in libr. de

S. Missæ fundamenta.

Bellar. lib. 1
de Missa c.
6. & seqq.
Cocc. Tō. I.
Thel. p. 654
& seqq.

Visi-

Missas Lu-
therani ad-
mittunt.

Visitat. Saxonica commendat Missas turn Latinè tum Germanice factas, *quas* *vinis* *præci-*
puè *utiles* *esse* *dicit*. Confessio autem Augu-
stana articul. de Missa: *Falsò*, inquit *accusan-*
tur Ecclesia nostra, quod Missam aboleāt: *Mis-*
sa enim retinetur, & summa cum reuerentia ce-
lebratur: *seruantur & usitata Ceremonia ferè*
omnes, præterquam quod latinis cantionibus ad-
miscentur alicubi Germanica. Eodem modo
Apologia. *Iterum*, inquit, *præfandum est*, *nos*
nō abolere Missam, sed seruare atq; asserere eam
religiosè. *Fiunt enim apud nos Missa singulis die-*
bus Dominicis & festis. At quomodo non
mentiuntur hic astuti Sycophantæ, si & su-
periora eorundem axiomata, & quotidiana
num vsum aspicias. Nam si Missas sua signi-
ficatione pro oblatione Eucharistica inter-
pretentur, falsum est, quod de illarum abro-
gatione accusentur. Si nostra, falsum est
quod retineant, cum ijs grauissimam pecca-
torum molem continere videatur.

Affertio S.
Missæ.
Heb. 5. & 8.

Quam contra impietatem facilè esset ma-
gnum hic argumentorum aceruum conge-
rere: tum ex Apostolo, qui ait, *omnem Ponti-*
ficem ad offerendum munera & hostias consti-
tutum: tum ex omni Orthodoxa Antiquita-
te, quæ se quotidie hunc immaculatum agnum
Domino in altari obtulisse fatetur: vt S. AMBRO-
SIVS libr. 5. Epist. 33. & in Psalm. 38. GRE-
GORIVS NYSSENVVS Orat. de Resurrect.
Domini, CHRYSOSTOMVS Homil. 24. in

prio.

priorem ad Corinth. & Homil. 17. in Epist. ad Hebraeos.

Denique præter innumeros. S. AUGUSTINVS lib. 4. de Trinit. cap. 14. Quid gratius offerri aut suscipi posset, quam caro sacrificii nostri, corpus effectum Sacerdotis nostri?

Sed Protestatur LUTHERVS, statuta * Patrum se in hac causa non auditurum, imò nil curaturum, si mille * AUGUSTINI, & mille CYPRIANI contra se stent. Audiuius igitur nos, quos ille nouæ sententiæ sequatur authores.

* lib. de abroganda Missa priuata.
* lib. contr. Henricum Regem Angl.

Anno XXXIV. edidit librum de Missa angulari, in quo authorem sententiæ suæ nominatim refert, Spiritum scilicet, non gratiæ aut Veritatis, de quo nullam vnquam sibi factam visionem commemorat, quemadmodum olim illi PAVLVS ABBAS Veteris celestis obiecit, sed Spiritum mendacij, & homicidij, quem se benè & valdè benè nosse fatetur. [Tom. 2. Ienens. fol. 77.] adeò ut per otium ab eo argumēta fanaticorum didicerit, qui propius etiam sibi sua CATHARINA cubet, & à quo quam a Cesare interfici malit. In conuiuialibus folio 216. 281. & 259. Ut non planè iniqua quorundam olim fuerit suspicio, occultum quoddam LUTHERO commercium cum Diabolo intercedere, præsertim cum & aliquando in Missa, recitato Euangelio de eiectione à furdo & muto dæmonio, repente in choro cōciderit vociferans, non sum, non sum.

Cochl. in Actis Luther. Ann. 34. p. 280. Lutheri familiaris dæmon.

Cochlæ. in act. Luth. p. 2. Surius in comment. hist. Anno 17. p. 91.

Taceo

Lutherus
forte ex
incubo.

Cochl. Præ
fat. Actor.

Taceo eos, qui Lutherum à Spiritu immundo sub incubi specie prognatum esse volūt. Cuius rei afferunt testem, religiosam quandam anum, Lypsiæ habitantem, quæ matrem LUTHERI olim Islebij in publico balneo famulantem nouerit, ac de adolescente, quæ incubum fuisse putat, audiuerit, à quo illa impregnata fuerit, antequam cognita esset à viro suo IOHANNES LUDERO. Cui tamen rei nos fidem nostram non obstringimus.

Lutheri di
sputatio cū
Satana, de
Sanctiss.
Missæ Sa-
crificio.

Interim hoc certum est, Lutherum S. Missæ infestandæ disciplinam Magistro Diabolo ascribere, cuius secum de hoc argumento disputationem, ipse lib. de Missa angulari, & consecratione Sacerdotum, qui extat Tom. 6. Germ. Ienens. fol. 28. & Tom. 7. Wittenberg. fol. 443. in hæc verba refert. *Aliquando media nocte experrectus, qua Diabolus huiusmodi mecum in corde disputationem orsus est: quemadmodum ille sæpissime aliis noctibus multum mihi negotii facessit. Audi vir Doctissime, nosti etiam te quindecim annis celebrasse Missas priuatas penè quotidie? quid si tales Missæ priuatæ horrenda essent idololatria? quid si tibi non adfuisset corpus & sanguis Christi sed tantum panem & vinum adorasses, & aliis adorandum proposuisses? Cui ego respondi: Sum vinctus Sacerdos, accepi unctionem & consecrationem ab Episcopo, & hæc omnia feci ex mandato & obedientia maiorum: quare non consecrarem, cum*
verba

verba CHRISTI seriò pronunciarim & magno serio Missas celebrarim? Hoc nosti: Hoc totum est, inquit, verum: sed Turcæ & Gentiles etiam faciunt in suis templis omnia ex obedientia, & seriò sacra sua faciunt: Sacerdotes Hieroboam faciebant etiam omnia certo Zelo & studio, contra veros Sacerdotes in Hierusalem. Quid si tua ordinatio & consecratio etiam falsa esset, sicut Turcarum & Samaritanorum falsi Sacerdotes, falsus & impius cultus est? Hic certè sudor mihi erupit, & cor tremere mihi atque palpitare cœpit, &c. His subiungit quinque argumenta Diaboli contra Missam: quæ breuitatis causa omittimus.

Nonne igitur hic dignus Præceptor, cui Lutherus reformationem Ecclesiæ spondēs, fidem adhibeat, qui bonis Præceptoribus Catholica Christianitatis se pia fide, alacri spe, simplici charitate committere noluit. Vt verum sit verbum Apostoli. Ideò mittet illis DEVS operationem erroris, ut credant mendacio, ut indentur omnes, qui non crediderunt Veritati, sed consenserunt iniquitati.

Nos miserabili illa & damnabili disciplina relicta, eius Ecclesiæ magisterio parebimus, quæ usque ad confessionem generis humani ab Apostolica sede per successiones Episcoporum, frustra hereticis circumlatrantibus, & partim plebis ipsius iudicio, partim Conciliorum grauitate partim etiam miraculorum maiestate damnatis, culmen authoritatis obtinuit. Cui

August. de
utilit. credend. c. 18.

2. Thess. 2.
II. 12.

August. de
util. cred. cap. 17.

nolle primas dare, vel summæ profectò impietatis est, vel præcipitis arrogantia.

Henric.
Angliæ
Rex lib.
contra Lu-
therum.

Ac sanè cum aliàs, tum præsertim contra sanctissimam hostiam, *mirum quanto nixi quam nihil peperit LUTHERVS nisi meum ventum. Quem cum ipse tam validum velit videri, ut montes posset euertere, mihi profectò videtur tam languidus, ut agitare non possit arundinem. Nam si verborum tollas involucria, quibus rem absurdam (velut simiam Purpura) vestit, si tollas exclamationes illas, quibus velut re dilucidè probata toties in totam debachatur Ecclesiam, & nondum collata manu, tanquam ferox Victor insultat: nihil aliud restare videbis, quam nudum & miserum sophisma.*

Cochl. in
Actis Lu-
theri Ann.
29. p. 199.

Nunc tandem ad Fleckum nostrum redeamus, Monasticæ quidem Professionis hominem, (ait HUNNIUS,) sed qui nullam in omni vita Missam celebrauit: fortè quod esset *Theologus Poëticus & Sacerdos non unctus, nec consecratus*, qualis ille Islebien-sis IOHANNES AGRICOLA, socius & amicus LUTHERI. Is tam Authenticus scilicet vates, quid ominis de LUTHERO? *Ab hoc albo monte totum orbem Christianum sapientiam esse mutuaturum. Miserum certè orbem, qui ad hæc usque tempora stultitiæ mancipatus fuit, donec effœta iam natura, & labascentibus Elementis, nutanteque ad ruinam vniuerso, fera hæc Saxonix facula orta est, quæ mani-*
pulum

pulum vnum atque alterum hominum ad salutis viam deduceret, reliquis in Orco innumerabili multitudine boantibus ac stridentibus. Apage nugas nugerrimas.

Nil credo auguribus, qui aures verbis divi- Actius
tant.

Alienas: suas ut auro locupletent domos.

Alter testis est *Martinus Bollichius Meller-* Pollichij
vaticiniū
excitatur.
stadius, cuius ego præter *cursum Logicum* non admodum magna trophæa vidi, quamvis *Hunnio* lumen mundi dicatur. Is ipse fortuitam de Lutheri petulantia vocem emittens, *Hunnio* vaticinari videtur. Cum enim in publica disputatione, multò ante quam mutatio Religionis inciderat, *Lutherum Principia Scholastica Theologiae* (rectius diceret *Phantasmata* sua, cum nullus vnquā Scholasticus tale principium posuerit) *oppugnantem* audiret, & *demonstrantem*, quod scripta *Prophetarum* & *Apostolorum*, omni *Theologiae Thomæ Scoti, Alberti, & aliorum eiusdem farine Scholasticorum* longissimè sint præferenda: in mensa, loco *Vaticiniis* valdè opportuno, in hanc vocem erupit: *Hic Monachus universam Ecclesiæ Romanæ reformabit doctrinam. Nam insistit* (verbotenus scilicet, re ipsa resistit) *Scripturæ Prophetarum & Apostolorum, &c.*

Hoc p̄sagiū Pollichij cū partim manifesto errore nitat̃, partim rudi simplicitate, miror id nobis testimonij loco ab *Hunnio* opponi.

Scholastici
nunquam
suam Theo-
logiā Scri-
pturis S. an-
te posue-
runt.

distinct. 9.
C.V. Ego
Solis.

Primum enim quod ait, *Lutherum contra principia Scholasticorum demonstrasse, Prophetarum & Apostolorum scripta omnibus scholasticis longissimè preferenda*, profectò ridicula disputatio est, sine omni aduersario, folis forte larvis reluctantibus. Quis enim vnquam Scholasticus contrarium defendit aut asseruit, Theologiam Scholasticorū scriptis Prophetis & Apostolicis non postponendā, sed præferendam? Inter quas duas contradictorias necesse est disputationem intercessisse. Nominet ergo Hunnius, si virescit, tales Lutheri Antagonistas, & vicerit. Nos Scholasticis ratum inuenimus illud S. Augustini ad Hieronymum Epist. 19. *Ego solis eis scriptoribus, qui iam Canonici appellatur, didici hunc timorem, honoremq; deferre, ut nullum eorū scribendo errasse audeam credere, ac si aliquid in eis offendero, quod videatur contrarium veritati, nihil aliud quàm vel mendosum esse codicem, vel interpretem non assecutum esse, quod dictū est, vel me minimè intellexisse, non ambigam. Alios autem ita lego, ut quantalibet sanctitate, doctrinaq; polleant, non ideò verum putem, quia ipsi ita senserunt sed quia mihi per alios auctores, vel canonicas, vel probabiles rationes, quod à vero non abhorreat, persuadere potuerunt.*

Et illud alterum eiusdem lib. 2. de Baptismo distinct. 9. *contra Donatistas c. 3. Quis nesciat S. scripturā cap. 8. quis nesciat. canonicam tam Veteris, quā Noui Testamenti certis suis terminis contineri, eamq; omnib. posteriori-*

rioribus Episcoporum litteris ita preponi, ut de illa omnino dubitari & disceptari non possit, utrū verum, vel utrū rectum sit, quidquid in ea scriptum esse constiterit? Episcoporum autem literas, quæ post confirmatum canonem vel scriptæ sunt, vel scribuntur, & per sermonem fortè sapientiorum cuiuslibet in ea reperitis, & per aliorum Episcoporum grauiorem auctoritatem, doctiorēq; prudentiam, & per Concilia licere reprehendi, si quid in eis fortè à Veritate deuiatū est? Confer Epist. iiii. ad Fortunatian.

*Quam Scholasticorum sententiam fuisse, si quis dubitat, consulat D. Thomam Aquinatem 1. 1. quæst. 1. art. 5. & 2. 2. q. 110. art. 3. & super epist. ad Rō. lect. 2. & super 2. ad Timoth. 3. S. Bonauenturam in Prolog. in 3. dietam salutis de præcep. & c. 17. & part. 2. de sublim. Scripturæ. Nicolaum Lyran. Prolog. in S. Bibl. & Pref. in Tobiam. Durandum à S. Portiano Pref. in lib. sentent. Iohan. de Turre cremata Tract. 41. in regul. D. Benedicti. Ioh. Trithem. Homil. 4. Concil. Trid. Sess. 3. Melchiorum Canum de locis Theolog. lib. 2. c. 1. Robert. Bellarm. lib. 1 de Verbo Dei c. 1. & lib. 3. de Verbo Dei cap. 10. Quamobrem qui rectè de præsentī quæstione statuere cupit, sciat calumniam hanc non Veritati, sed mendaciis Lutheri ascribendam, qui & aliàs inuerecundè mentiri non erubuit, Papam Sacram Scripturam in cæno
& puluere sepeliisse, doctrinamq; Christianā pe-
ne integram delensisse. Quare realibi consti-*

*Luther. de
Concil. &
Eccles.*

Lutherus
hostis The-
olog. scho-
lasticæ.

tuimus dicere. Nunc illud addamus, nouum
Lutheronon esse, Theologiam Scholasticā
eiusq; Professores odiose traducere: quē ad-
modū eius rei illustre specimen edidit An-
no X X I, in fine libri contra Iacob. Lato-
mum. Exiis, inquit, puto satis monstratum,
Theologiam Scholasticam esse aliud nihil, quam
ignorātiā veritatis & scandalum iuxta scri-
pturas positum. Meum verò consilium dixi, ut
adolescens vitet Philosophiam & Theologiam
scholasticam, ut mortem anime sue. Thomas
multa heretica scripsit, & autor est regnantis
Aristotelis, Vastatoris pie doctrine. Quid ad
me, quod Bullarum Episcopus eum canoniza-
uit? Ideo meo consilio qui volet, cautus sit, facio
quod debeo, & iterum moneo cum Apostolo: Vi-
dete ne quis vos decipiat per Philosophiam, &
inanem fallaciam (hanc ego Scholasticā Theo-
logiam interpretor * fortiter & cum fiducia)
secundum traditiones hominum, secundum ele-
menta huius mundi (hæc sunt Iura Bullarum,
& quicquid ultra scripturas statutum est in Ec-
clesia) & non secundum Christum.

* At falsus
& impeti-
tus inter-
pres es.

Plutarch.
in Vita De-
mosthen.

Cuius odij causam dum mecū perpendo,
succurrit Alexandri stratagema, qui cum
pro insatiabili sua cupiditate Atheniensibus
inhiaret, eorum verò Peroratores Demosthe-
nem & Charidemum potiri non posset, missis
ad eos legatis postulauit, ut istos sibi dede-
rent. Demosthenes fraudē subolfaciēs, prodijt
in concionem, & Æsopi fabulam recitauit.

Quan-

Quando olim Lupi oues bello infestabant, ouib. aut subsidio venientes Canes, Lupos à stabulis & præsepib. arcebāt, lupi ab ouib. p legatos canū deditiōē flagitarunt: q̄ stultitiæ obsecutæ, suoq; incogitanter p̄sidio orbate, luporū postea dentib. patentes interierunt. Eadem cupiditate *Lutherus* Catholico-
rū saluti insidians, q̄a nullū sibi grauius obstaculum *Scholastica Theologia* persentisset, q̄ aculeis suis facile quorumuis hæreticorum technas & sophismata penetrat & compungit, ipse viam conatibus suis planiorem straturus, vndiq; conquisitis mēdacijs & subornatis fraudib. in odium rapere Scholasticos conatur, quò manib. hominum ipso-
rum tela excussa, liberaret patentia hæreticorum mucronib. pectora eorundē relinquant. Sed nō ita stultæ oues sumus, magis amamus salutē, magis præsidia canum nostrorū diligimus, quam vt leui cauillo eorum penes nos auctoritatem patiamur vilescere.

Cur oderit
Lutherus
Scholasticam
Theologiam.

Alter *Pollichiani* testimonij defectus, est rudis quædā simplicitas, q̄ fucum scripturarum *Luthero* & oīb. hæreticis vsitatissimū, verum & salutarē scripturæ interpretationē existimat. Qua fallendi illecebra si quis vnquam, certē *Lutherus* valuit, qui in omnibus suis sermonibus, concionibus, scriptis, disputationibus, nil nisi meras scripturas crepat, easq; à Catholicis sepultas, sua iterum opera è tenebris in lucē reuocatas gloriatur.

Pollichij
simplicitas.

Quam eius iactantiam priusquam demonstrare incipiam, placet aureis *Vincentii Lirinensis* verbis Lectorem præmunire, qui hanc hæreticorum decipulam ita graphicè depingit, vt à nullo melius depingi possit. Fortasse, inquit, aliquis interroget, an & hæretici diuinæ scripturæ testimoniis utantur? Utuntur planè, & vehementer quidem: nam videas eos volare per singula quaque sanctæ legis volumina: per *Moyse*, per *Regum* libros, per *Psalmos*, per *Apostolos*, per *Euangelia*, per *Prophetas*. Siue enim apud suos, siue alienos: siue priuatim: siue publicè, siue in sermonibus, siue libris, siue in cõuiuiis, siue in plateis nihil unquam penè de suo proferunt, quod non etiam Scripturæ verbis adumbrare conentur. Lege *Pauli Samozateni* opuscula, *Priscilliani*, *Eunomii*, *Iouiniani*, reliquarumq; pestium: cernas infinitam exemplorum congeriem, prope nullam omitti paginam, quæ non *Novi* aut *Veteris Testamenti* sententiis fucata & colorata sit. Sed tanto magis cauendi & pertimescendi sunt, quanto occultius sub diuinæ legis umbraculis latitant. Sciunt enim fautores suos nulli ferè cito esse placituros, si nudi & simplices exhalentur: atque idcirco eos cœlestis eloquii velut quodam aromate aspergunt, vt ille qui humanum facile despiceret errorem, diuina non facile contemnat oracula. Itaq; faciunt quod hi solent, qui paruulis austera quædam temperaturi pocula, prius ora melle circumliniunt: vt incauta ætas cum dulcedinem

præ-

Vincēt. in
com. c. 35.

Hæreticis
solēne scri-
pturas ia-
ctitare.

Elegans si-
militudo.

presenserit, amaritudinem nō reformidet. Quod etiam iis cura est, qui mala gramina & noxios succos, medicaminum vocabulis præcolorant: ut nemo fere ubi superscriptum legerit remediū, suspicetur venenum.

Et cap. seq. Item deniq; & Saluator clama-
bat. Attendite vobis à Pseudoprophetis, qui ve-
niunt ad vos in vestitu ovium, ab intus autem
sunt lupi rapaces. Quid est vestitus ovium, nisi
Prophetarum & Apostolorum preloquia: quæ
iidem, ovili quadam sinceritate agno illi imma-
culato, qui tollit peccatum mundi, tanquam vel-
lera quadam texuerunt? Qui sunt lupi rapaces?
nisi sensus hæreticorum feri, & rapidi, qui cau-
las Ecclesiæ semper infestant, & gregem Christi
quaquā possunt, dilacerant? Sed ut fallacius in-
cautis ovibus obrepant, manente luporum fero-
cia, deponunt lupinam speciem, & sese divine
Legis sententiis velut quibusdam velleribus ob-
volvunt: ut cum quisq; lanarum molliem per-
senserit, nequaquam aculeos dentium pertime-
scat.

Vestitus
Propheta-
rum.

Hæc iam Lutheri exemplis declaremus.
Anno 17. in Actis August. scribit, Legatum
Apostolicum Thomam Caietanum, qui ex mā-
dato Pontificis cum eo Colloquiū institue-
rat, nullam ex sacris literis syllabam produxisse
unquam, nec potuisse etiam, si quam maximè
voluisset.

Lutherus
in iactan-
dis scriptu-
ris, quàm
creber &
supercilio-
sus.

Quin potius se scripturas allegante, Legatum
de corde suo effinxisse, glossas, iuxta longam Ro-

L 5 mana

mane Curia consuetudinem, quā relictis sacris literis, & acceptis traditionibus, verbisq; hominum factum sit, ut Ecclesia Christi non mensura tritici pascatur, nec verbo Christi: sed non raro temeritate & voluntate alicuius indoctissimi adulatoris regatur, & eo profecerit nostræ infelicitatis magnitudo, ut ad reuocationem & abnegationem fidei Christianæ, & sacratissimæ Scripturæ incipiant compellere.

Anno 19. Epist. ad Leonem X. *Leges, inquit, interpretandi verbi Dei non patior, cum oporteat verbum Dei esse non alligatum, quod libertatem docet omnium aliorum. Quasi verò recta sanaq; interpretatio non explicet verbū Dei sed liget. De intelligentia enim heresis, non de scriptura est. Sensus & non sermo fit crimen, ait S. Hilarius lib. 2. de Trinit. Et D. August. Epist. 222. ad Consent. Intellectum valde ama: quia & ipsa Scriptura sancta, quæ magnarum rerum ante intelligentiam suadent fidem, nisi eas rectè intelligas, utiles tibi esse non possunt. Omnes enim hæretici, qui eas in auctoritate recipiunt, ipsas sibi videntur sectari, cum suos potius sectentur errores, ac per hoc non quod eas contemnant, sed quod non intelligant, hæretici sunt.*

Iterum Epist. ad Carolum V. Imperatorē. *Testor mea conscientia, ac optimorum virorum iudicio, quod non nisi Evangelicam veritatem studui euulgare, aduersus superstitiosas humane traditionis opiniones. Propter quam tertius iam finitur ferme annus, ex quo patior sine fine*
iras,

iras, contumelias, pericula, & quicquid possunt
mali excogitare.

Anno 20. libr. German. quam inscripfit,
*Fundamentum & ratio omnium articulo-
rum Doctoris Martini Lutheri, qui per Ro-
manam Bullam iniuste, damnati sunt. Non
dico (inquit) me Prophetam esse. Dico autem
eis eo magis timendum esse, quod sim Propheta,
quo plus me contemnunt, ac se ipsos aestimant.
Si non sum Propheta, attamen certus sum pro
me ipso, verbum Dei esse apud me, & non
apud eos. Ego enim scripturam pro me ha-
beo, & ipsi solummodo doctrinam suam pro-
priam.*

Anno 21. in Comitibus VVormatiensibus, cum
in conspectu Cæsaris errores disseminatos
reuocare iuberetur; Nisi inquit cōuictus fue-
ro testimoniis Scripturarum, aut ratione euidentē
(nam neq; Papa, neq; Conciliis solis credo, cum
constet eos & errasse sæpius, & sibi ipsis contradi-
xisse) victus sum scripturis à me adductis, & ca-
pta conscientia in verbis Dei, reuocare neq; pos-
sum, neq; volo quicquā, cum contra conscientia
agere neq; tutū neq; integrum sit. Cui præclarè
Orator Cæsaris, Ioannes ab Ek Officialis Ge-
neralis Archiepiscopi Treuirensis nomine
totius confessus respondit. At tu quæ uniuersa
Constantiense Conciliū dānauit, ex uniuersa
Germanica Natione cōgregatū, resuscitas, &
per scripturā conuinci vis: In quo sane vehemē-
ter deliras. Quid enim attinet nouā disputationē
celebrare

Lutherus
VVorma-
tiæ à diuer-
sis fideli-
ter moni-
tus.
Cochl. in
Act. p. 34.

celebrare, de rebus per tot secula ab Ecclesia & Concilio damnatis. Et postea iterum Hieronymus Vetus Cancellarius Badensis in priuato delectorum Principum confessu, longa cum Oratione hortatus est, ne suo sensui innixus, in proposito suo perseueraret, neue Concilia ita criminaretur & reiiceret, vt corā Cæsarea Maiestate fecerat. Concilia enim non contraria, vt ipse illis imputasset, statuisse, sed diuersa, pro diuersitate personarum, temporum, & locorum. Ex Conciliis autem plurima euenisse bona, opus esse legibus humanis, precauenda esse schismatum scandala, ne dissuatur inconsutilis tunica Christi, &c. Quibus auditis Lutherus respondit, se non omnia reprehendisse Concilia, sed tantum Constantiense, &c. Scire item, cedendum proprio sensu, tantum petere se, ne adigatur verbum Dei negare, cetera omnia obedientissimè se prestiturum. Quasi vero hunc furciferum quisquam ad negandum Verbum Dei, & non potius ad eiurandos grauissimos errores, quos sub prætextu & falsa applicatione scripturæ in vulgus spargebat, hortatus sit.

Iterum Anno 22. lib. cont. Henricum Regem Angliæ. Ego vero inquit aduersus dicta Patrum, hominum, Angelorum, demonum, pono non antiquum usum, non multitudinem hominum, sed unius Maiestatis æterna Verbum, Euangelion, quod ipsimet coguntur probare. Hic sto, hic sedeo, hic maneo, hic glorior, hic triumpho.*

* A me in
sensus me-
os flexum,
& detortū.

pho, hic insulto Papistis, Thomistis, Henricistis, Sophistis, & omnibus portis inferi, nedum dictis hominum, quantumlibet Sanctorum, aut consuetudini fallaci; Dei verbum est super omnia: Divina Maestas mecum facit, ut nihil curem, si mille Augustini, mille Cypriani, mille Ecclesie Henriciana, contra me starent. Deus errare & fallere non potest: Augustinus & Cyprianus, sicut omnes electi, errare potuerunt. & erraverunt.

Anno 26. in Comitibus Spirensibus equites Cochl. in
& stabularii Principum protestantium qua- Act. p. 148.
si tesseram suæ fidei gerebant in dextera manica, has literas. V.D.M.I.Æ. i. Verbū Domini manet in æternum: tanq̃ quæstio de verbo Dei, & non de corruptelis Lutheri esset.

Anno 27. in libro quod verba adhuc firmiter stent. *Nunc temporibus nostris, inquit, quum videremus scripturam sub scamno iacere, ac Diabolum mero stramine ac fœno humanorum præceptorum nos tenere captivos atq̃ illudere: Voluimus per gratiam Dei huic rei consulere: & profecto cum ingenti ac difficili labore reduximus in lucem scripturā, humanisq̃ præceptis valediximus, nosq̃ liberos fecimus, & diabolum effugimus, quamvis egregie restiterit atque adhuc resistat.*

Denique Anno 45. LXXV. Proposit. con. Louanienses. *Quicquid in Ecclesia Dei docetur sine verbo, mendacium & impietas est. Si idem pro articulis fidei statuitur, impietas & hæresis est. Cui si quis credit, idololatra, Diabolum*
pro

Confuta-
tur iactā-
tia Luthe-
ri, de solis
scripturis
audiendis.

NB.

Nō de scri-
ptura, sed
de sensu
pugnatur.

*pro Deo colit. Sed vt huic immani iactantię bre-
uiter occurramus, audiat veterator à nobis,
quod ipse Anno 28. Anabaptistis manifestā
pædobaptismi scripturam postulantibus re-
sponsum dedit. Quot paruuli credant, nullo
scripturæ loco demonstrare possumus, qui clarè
his aut similibus verbis dicat: Paruulos bapti-
zate, nam & ipsi credunt. Si quis nos urgeat
ad demonstrandam eiusmodi literam, huic nos
cedere oportet, & victoriam dare, nusquam scri-
ptam inuenimus. Boni autem & ratione prædi-
ti Christiani, tale à nobis nō exigunt: Contentio-
si & ceruiciosi sectarum duces, id faciunt. At
contra, neque ipsi ullam afferent literam, quæ
dicat: Adultos baptizate, & nullos par-
uulos. O quam sæpe Catholicis liceat, hoc
verum responsum in ceruicosum Lutherum
retorquere!*

*Sed & alii iam pridem ferocientē Luthe-
rum hoc fræno domuerunt. Erasmus in Dia-
triba de libero arbitrio. Fateor par esse, vt sola
diuina scripturæ autoritas superet omnia mor-
taliū omnium suffragia. Verum hic de scri-
pturis non est controuersia, utraque pars ean-
dem scripturam amplectitur ac veneratur: De
sensu scripturæ pugna est. In cuius interpreta-
tione, si quid tribuitur ingenio & eruditioni,
quid Græcorum ingeniis acutius aut perspicua-
cius? Quid in literis sacris exercitatus? Nec
Latinis defuit ingenium, nec literarum sacra-
rum peritia, qui si naturæ felicitate cesser-
runt*

erunt Græcis, certe monumentis illorum adiuti, potuerunt Græcorum industriam æquare. Quod si in hoc iudicio magis spectatur vite sanctimonia, quam eruditio, vides, quales viros habeat hæc pars, quæ statuit liberum arbitrium: facescat odiosa (quod aiunt Iureconsulti) comparatio. Nolim enim quosdam istos novi Evangelii præcones cum veteribus illis conferre.

Et paulo ante: Si Lector viderit meæ dissertationis apparatus ex æquo pugnare cum parte diversa, tum illud secum expendat, utrum plus tribuendum esse indicet, tot eruditorum, tot orthodoxorum, tot Sanctorum, tot Martyrum, tot veterum ac recentium Theologorum: tot Academiarum, tot Conciliorum, tot Episcoporum, & summorum Pontificum præiudiciis: an unius aut alterius privato iudicio.

Tertius testis superest Ioannes Staupitius Augustiniani Ordinis Eremitarum Generalis per Germaniam Vicarius, primæque Lutheri contra Indulgentias rebellionis socius. Quo nomine tanto minus ad dicendum contra nos testimonium aptus esse potest. Testis n. socius criminis regulariter non admittitur, quæ admodum supra diximus. Ridicula igitur Hunnii Apodioxis, cum ait: De cuius viri laudibus differere temporis angustia prohibet: Satis est indicasse, quod è tenebris refulgentem Evangelii veritatem suo calculo comprobavit. Perinde enim est, ac si diceret, satis est indicasse hunc nostræ factionis hominem stultè à nobis addi-

Staupitii
Testimo-
nium pro
Luthero
excutitur.

Lutherus
ferula Dei,
sicut Assur

Doctora-
tus Luthe-
ri coactus.

ad dicendum testimonium produci, cum ei⁹ verba tanquam suspecti testis apud aduersam partem nullam fidem mereantur. Interim augurium eius tale est, vt quanquā nullis rationibus subnixum, sine damno à nobis admitti queat. Verè enim, quod ait, mira omnium rerum conuersio per Lutherum inuecta est, tanti labores creati Pontificib. Imperatoribus, Principibus, vt nunquam tantas Reipublicæ turbas *Catilina*, tantas Philosophiæ *Arcefilas* attulerit, quantas religioni Christianæ *Lutherus*, expungens fidem, eradicans charitatem, pietati necem afferens, bella & seditiones vndiq; disseminans, fœdera rumpens, deniq; supera inferis, quadrata rotundis permutans. Qua in re ita Deus opera Lutheri vsus est, quemadmodum olim virga *Assuris* aut *Nebucadnezaris* ad castigationem Iudæorum vsus legitur, cædens quidem filios ferula, sed post sumptam vindictam fasces in focum coniiciens. Ceterum de coacto Lutheri arrogantissimi hominis Doctoratu quæ scribit, vix fidem faciunt, quanquam id ipsum eundem scribere meminimus: *Glossa super edictum Cæsareum*, vbi sub finem sic inquit: *Ego Doctor Martinus vocatus atque coactus in hoc fui, vt fierem Doctor, absque mea voluntate, ex mera obedientia. Ibi oportuit me Doctoris officium suscipere, & charissima meæ Scriptura sacra iurare ac vouere, vt ipsam fideliter ac pure predicarem ac docerem.*

*cerem. Inter docendum ergò cecidit mihi in viâ Papatus, voluitq; me prohibere: Id successit ei, sicut præ oculis est, & adhuc semper peius succedet. Ego in Dei nomine atq; vocatione super Leonem & serpentem ambulabo, & super catulis leonis atq; draconis caleabo, idq; in vita mea debet inceptum, & post mortem meam perfectum esse. Credibilius illud est, quod memoriæ cõmendauit Cochleus * in Actis: sumptus Doctorales Lutheri ex pecunia, nescio cui⁹ Matronæ Vicarii fraude interuersa, factos esse. Quandoquidem illa certam pecuniæ summam, pro alterius fratris ad Doctoratũ promouendi subsidio, deputauerat Nurenbergæ. Vnde factum est, vt frater ille, fraude intellecta, & pecunia illa sibi prærepta, præ dolore & indignatione aufugerit occultè: vt nemo adhuc hodie sciat, quonam peruenerit.*

* Anno. 17.
p. 2.

Sed quocunq; titulo, quocunque merito Lutherus Doctoratum nactus sit, nostra nihil interest, cum hoc præsidio, vt infra demonstrabimus, nihilo ad sacrilegam inno-uationem factus sit instructior.

I X.

ÆGIDIUS HVNNIVS.

*S*ic ergo à probatissimis hisce viris & prioris doctrinæ amantibus, sub diuersis officiis, primum velut ortum cepit hæc Academia,
M demia,

*Quorum
facile Prin
ceps fuit
D. Faust.
seculi no-
stri Archi-
magus.

*demia, ut ex flore potuerit aestimari, quid
ab ea fructuum olim expectandum foret:
praesertim quod iam tum ex hac omnis lite-
raturæ officina, velut ex equo Troiano ho-
mines * prodibant, disciplinarum omnium
studiis insigniter exculti, qui & in Ecclesia-
stico regimine, & in politica gubernatione
fructus incredibiles ad bene beateq; viuen-
dum hominibus afferrent: quos nominare
saltem & numerare, foret operosum nimis
& prolixum.*

C O N F V T A T I O.

V A M probatos, quamq; puræ
doctrinæ amantes viros in me-
dium produxerit Hunnius, iā
vidimus, neq; his opus nunc
prolixius immorari. Quos ve-
ro fructus eorum ministerio deinceps Aca-
demia V Vittenbergensis orbi Christiano
attulerit, infra suo loco separatim enarrabi-
mus. Nunc quod copiam quandam Docto-
rum ex isto ludo tanquam ex equo Troiano
prodeuntium audio, neq; affirmare neq; ne-
gare possum, quia nescio. Qualescunq; pro-
dierint, si hæretica lepra affecti fuerunt, no-
bis id satis ad detestandum esse debet. Inte-
rim hoc inuenio, omnes scholas tum uniuersa-
les tum particulares ut vocantur, per Lutheri
Euan-

Cochl. in
Act. Anno
24. p. 101.

Euangelium in Germania mirificè euacuatas esse, ac fœda solitudine ingens ubiq; urbibus dedecus peperisse, ut hoc nomine pessime Lutherani audire cœperint. Quorum nonnulli eò demētia prolapsi fuerant, ut vellent, solum Hebraica Germanicaque lingua utendum esse eliminatis Græcis & Latinis. Quidam verò & illas contemnebant, afflatum S. Spiritus sibi arrogantes. Ad quam inuidiam à se suisq; amoliendam Lutherus Germanicum librum edidit, ad omnes Senatores omnium Germania Ciuitatum, pro erigendis scholis Christianis. In quo hoc vnice operam dat, ut tanquam noctua ad aucupia pubis, Catholicarum scholarum tubera, & suarum fucos exaggeret.

Solitudo
in scholis
ob Lutheri
Euangel.

Inuenio & illud, Catholicos Principes eodem Anno Ratisbonensibus Comitibus inter alia multa insigni prouidentia & seueritate constituisse ut filii subditorum suorum, qui VVittenbergæ literis operam darent, intra tres menses inde auocarentur, & studendi gratia illuc non redirent, sub pœna amissionis omnium beneficiorum & hereditatum: Nec ad ullum deinceps beneficium Ecclesiasticum, in terris suis ullum VVittenbergæ studentem admitterent, neq; in Gymnasiis suis ulli lectioni præficerent.

Coch. in
Act p. 98.
Edicta
Principū
aduersus
scholares
VVittenb.

Quod ipsum decennio post Serenissimus Poloniae Rex Sigismundus imitatus est, acri-
pmulgato edicto, quo & reuocabat eos Po-
lonos, qui VVittenbergæ cōmemorabant,

Cochl. in
Act. Anno
34. p. 282.

Edictum
Sigismun-
di Regis.

& prohibeataliis, ne deinceps eo studiorum gratia proficiscerentur. Sic autem ait. *Audimus permultos esse in regno nostro factiosos, & novandarum rerum cupidos homines, qui sectas ab orthodoxis patribus in vniuersalibus Conciliis reprobatae, non in occulto solum sectantur: sed & publice profitentur & disseminant, non sine contemptu piarum sanctionum, a sancta Catholica Ecclesia institutarum & receptarum, atque edictorum nostrorum. Esse item non paucos, qui liberos, propinquos & affines suos, Wittenbergam mittant, ut illic mox ab ineunte aetate, priusquam nouerint malum a bono discernere, pestifera dogmata, ab ipso Luthero (qui horum malorum caput est:) imbibant, & postea in regno nostro diffundant & propagent. Quares quam feliciter vicinis circumcirca regionibus ceciderit, nemini obscurum est. Videmus enim luce meridiana clarius, quanta seditiones, quanta caedes, bonorum direptiones, & quanta rerum omnium perturbatio, quanta pietatis ruina, quanta denique honestatis euersio ex his initiis excitata sit. Quam non potuerit haecenus pestis haec, semel in hominum animis radicata, extirpari, quamuis multis in id incumbantibus. Quod ne nobis quoque, & subditis nostris unquam usu veniret, cauimus aliquoties edictis nostris, grauibus poenis in transgressores constitutis. Et infra. Quod attinet ad eos, qui apud Lutherum, vel quoscunque alios factionum istarum Principes vitam degunt, iis omnem aditum ad quasvis dignitates &*

tes & Magistratus præcludemus in posterum.

Horum Edictorum æquitatem non est quod longè accersamus. Disertè tradit Apostolus 2. Thes. 3. v. 6. *Præcipimus vobis in nomine Domini nostri Iesu Christi, ut recedatis ab omnibus fratribus ambulantes inordinatè, & non secundum traditionem, quam acceperunt à nobis. Et ad Tit. 3. v. 10. Hereticum hominem post unam & secundam correptionem deuota: Sciens quia subuersus est eiusmodi, & delinquit, cum sit proprio Iudicio condemnatus.*

Causa Edi-
ctorum.

X.

ÆGIDIUS HVNNIVS.

PORRÒ sicut in Parabola Saluatoris Ecclesie conditio assimilatur grano sinapis, quod etsi minimum est omnium seminum: tamen in terram iactum succrescit, & fit maius ceteris oleribus, adeò quidem ut volucres sub ramis eius nidulentur: sic item ad unguem in Academia nostra incrementis cernere promptum est. Nam à tenuibus initiis capta, mox felicissimis augmentis omnium spem & expectationem anteuertit: euocato nimirum ex Erphordiana Academia, Luthero, ex Tubingensi porro Philippo Melanchtone.

* Horren-
da Auxesis
sed tota
falsa.

* Videbi-
mus pro-
ximè infra
hunc Lu-
theranæ
Theolo-
gię primę-
um Apo-
stolicum
nitorem.

Lib. 5. de
finib.

*Sub quorum sanctis & indefessis, tametsi distinctis, suo tamen modo coniunctis operis & laboribus, incredibile est, quantum paucorum annorum spatio creuerit, & in quam se diffuderit amplitudinem, ut eius fama non Saxonia limitibus, non Germania terminis, non Europæ finibus clauderetur, sed uniuersum Christianum orbem peruagaretur, imo ad astra cælorum * usque pertingeret: dum & sacrosancta Theologia pristrinum suum adepta decus, ex horrendis erroribus regni Pontificii paulatim ad primauam illam ac natiuam primitiuę Ecclesię Apostolicę faciem * longe nitissimam reuocaretur: Et Philosophia pariter omnis ab inculta barbarie superiorum temporum vindicata in clarissimam lucem emergeret.*

CONFUTATIO.

*M*NIVM rerum Principia parua esse, sed suis progressibus usa augeri, iam dudum Cicero in finibus nos docuit. Itaque quod idem de Academia sua Hunnius pronunciat, facilè adducor ut credam. Verum quod de Sinapi adfert, malle millis similitudinib. Apostolicis permutasset: Ser-

mo ha-

mo hereticorum serpit ut cancer. Et illa altera. 2. Tim, 2. v.
Modicū fermentum totam massam corrumpit. 17.
Deniq; illa S. Iaco. Ecce quantus ignis quā ma-
gnam sylvam incendit? & lingua ignis est, uni-
uersitas iniquitatis. Vnde profectū illud Hie-
ronymi in Epist. ad Gal. cap. 5. Arrius in Ale-
xandria una scintilla fuit, sed quia non statim
oppressa est, totum orbem, eius flamma populata
est. Sane nouimus & nos, quam leuiter ac te-
nuitur Principio Lutherus hoc infaustum o-
pus innouationis quasi extremis tantum di-
gitis aggressus sit, initio facto à carpēdis qui-
busdā abusibus, postea ad fidem quoq; & au-
thoritatem Romanæ Ecclesiæ labefactan-
dam progressus, atque indies tanq̃ pestis la-
tius serpens, donec rem in tam tristem faciē,
qua nūc est, perduxit. Extat hac de re grauis
& seria quærela Illustriss. ac Generos. Prin-
cipis D. Georgii Saxonie Ducis ad Henricum
Angliæ Regem. Statim, inquit sensi, quid ho-
mo factiosus moliretur, & quorsum se tandem, si
non obsisteretur, prorepturus esset. Nam cū vi-
deret omnibus bonis hoc unice in votis esse, ut
Ecclesiastici quidam abusus ad pristina religio-
nis seueritatem corrigerentur, hac velut persona
tectus magno spectatorū plausu, in orbis pene u-
niuersi Theatro, Tragedia suæ principiū dedit.
Verū haud ita multo post cū ea cōuellere tētare,
quæ ne moueri quidē, religione nostra salua, tutò
possunt. Prudentes viri facile sub pelle ouina la-
tere vulpēprehenderunt, Iam verò posteaquā

1. Cor. 5. v. 6
 Iaco. 3. v. 5.
 24. q. 3. c. re-
 secandæ.

Quam le-
 uiter Lu-
 therus suā
 hæresia
 fundere
 cœpit.

Cochl. in
 Act. Anno
 23. p. 71.

inaudita hominis istius audacia eo profecit, ut non modo mediocres viros, eruditionis pariter & integritatis opinione celebres, petulanti calamo inuaderet: Verum etiam, quod nemo facile expectasset, in Angliæ Regem, omnium humanorum ornamentorum laude spectatissimum, maledicentia sua frenos laxaret, certissima tum perfecta frontis, tum malitiosa mentis argumenta omnia de se dedit.

Non minus Erasmus pleniore sua de libero arbitrio responsione: Profitebatur (inquit) Lutherus, sese Ecclesiæ collapsos mores, ac nonnulla dogmata magis ad commoditates hominū, quam Christi gloriam facientia, reuocaturum ad sinceritatem. Hoc negotium iam olim suspirabant optimi quique; sed quoniam perspiciebant, nisi Deus afflasset animos Principum, sine graui publicæ tranquillitatis concussione tentari non posse: optabant potius, quam sperabant. Quod summo quidem orbis applausu Lutherus aggressus est, sed ita se gessit, quasi seditionem, quam in primis vitatam oportuit, affectasse videatur.

**Nomen
Lutheri
execrabile**

Et infra. Promittit sibi mirificam apud posterorū memoriam. At ego potius auguror futurū, ut nullum nomen sub sole fuerit unquam execrabilius Lutheri nomine, & apud Papistas, & apud Antipapistas. Mundi Principes, huic mundo deditos irritauit, causā emēdanda discipline Ecclesiastica, cui fauebant optimi quique, sic exulcerauit, ut & aduersariorum vires auxerit, & malum reddiderit immedicabile. Quod ni

DEVS

DEVS velut è machina succurrerit, nunquam sopietur, nisi maxima Christiani sanguinis effusione. Primitias iam vidimus in rusticis. Et hoc statuerum ille ludit dictis, in quos lubitum est.

Audis H V N N I, quale granum Sinapis Sub Sinapi
 feuerit L V T H E R V S vester? quales sub ra- Lutheri q
 mis eius aues nidulentur? rauca scilicet illa aves nidu-
 Martis cornua, horrifonæ tubæ, fulguran- lentur.
 tes bombardæ, præpilatæ hastæ, cruentæ
 manus, diræ militum harpyæ, deniq; totum
 illud in auspicatorum volucrum genus,
Struthio, noctua, Lar^o, accipiter, mergulus, ibis, Leuit. II. 16
onocrotalas, Porphyrio, Erodus, charadrius,
upupa, vespertilio, & ne regem tanti exerci-
 tus omittam:

Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.

8. Meta-
morph.

Hæ sunt oscines quinti Euangelii, tot iam annos Gallia, Belgijque proceribus distinctis quasi choris fritilantes, trutilantes, ac minurientes, vt nil magis quàm Sinapis istius eradicationem optimi quique videantur optaturi.

Reliqua quæ hic iterum Declamator de amplitudine Academiae Wittenbergensis, de prælustri eius per omnes orbis oras ad sidera vsque fama, de Theologiae ac Philosophiae ex pristinis sordibus & erroribus repurgatione attexit, verba mera esse Lector meminerit, planè contrario intellectu acci-

M s pienda,

pienda, nisi mendacij culpam authori passurus sit irrogari.

Philip. Melanctonis
parca apud
Hunnius
mentio,
quare,

lib. de seru.
arbit. cont.
Erasm.

Schluss. l. 3.
Theolog.
Caluinist.
E. 2. & 12.

Tom. 6. le-
pent fol.
§ 22. 2.

Vnum est quod hic summopere mecum miror, cur tam verbosa oratione tam parca PHILIPPI MELANCTONIS, Phœnicis scilicet Germaniæ, & fidissimi LUTHERI Achatis, mentio fiat, quem ipse Lutherus non solum omnium studiorum & Consiliorum socium habuit, verum etiam tanti fecit, ut locos ipsius Theologicos, inuictum libellum, immortalitate, imo canone quoque Ecclesiastico dignum indicarit. Quem etiam nos præcipuum maiorum vestrorum Mercurium, & fabrum ipsius Augustanæ confessionis atque Apologiæ architectum nouimus. Quamobrem tam altum de eo silentium singularis cuiusdam ingratitude nota videtur. Sed scio unde hæ lachrymæ? PHILIPPVS pro more nouæ istius arundineæ fidei pristinis placitis damnatis, tandem *Caluinista* factus, è libro viventium expungi meruit. Idque magis etiam, quod & olim in Comitij Augustanis, & Anno XXXVII. in *Schmalcaldicorum articulorum subscripsione*, quos non nisi magna cum limitatione comprobauit, Catholicis æquior, & Episcopis Pontificique Ecclesiasticam Iurisdictionem relinquens, maximo se omnium odio oneravit: ciamantibus passim collegis: *O quantum mutatus ab illo!*

Sed & PHILIPPVS nouerit, hæc dignam
perfi-

perfidorum mercedem esse, vt qui ruptis Domini præsepibus ad noua subinde pascua excurrunt, tanquã medio aëre penduli, nec hac nec illa parte firmi hæreant.

XI.

ÆGIDIUS HVNNIVS.

DE Philosophia sanè dicent alij, ego instituti mei memor intra campũ Theologicum me contineo. Quid ergo, quantumq; utilitatis ex hoc vberrimo fonte instituta Academia ad totam Ecclesiam DEI manarit, infinitum prorsus est, nec libris ullis comprehendi, nec ullius, quamlibet excelsæ mentis cognitione capi, ne dum vlla oratione explicari potest.

CONFUTATIO.

MULTA hætenus HVNNIVS, & multa deinceps, de incredibilibus Præceptoris sui LUTHERI in vniuersam Christi Ecclesiam fructibus & beneficiis. Quibus nos subinde ea, quæ veritati consona duximus, inficiando opposuimus. Nunc autem quoniam iactator ille omnem plane verecundię modum excedit, atq; intolera-

lerabili auxesi tantum utilitatis *ex fonte scilicet uberrimo instituta Academia Wittenbergensis* per Lutherum *ad totam DEI Ecclesiam manasse ait*, quantum nec libris ullis comprehendendi, nec ullius quamlibet excelsæ mentis cogitatione capi, nedum vlla oratione explicari possit: Nos vt theatro histrioni breuiter &

**Quantum
damni re-
bus Chri-
stianis Lu-
therus in-
uexerit.**

vere respondeamus: Tantum miseriæ, tantum damni, tantum calamitatis ac confusio-
nis è Lutheranismò ad hûc septentrionem nostrum (totam enim Ecclesiam dicere no-
lumus, quæ hoc flagellum nobilissimis par-
tibus non sensit) profluxisse dicimus, quan-
tum nulla ingenij vis cogitâdo assequi, nul-
la dicendi facultas commemorando expo-
nere, nulla denique verbosissimorum
commentariorum amplitudo complecti
queat.

**Lutherus
Antichri-
sti præcur-
sor, Anti-
christianæ
captiuita-
tis initium
fecit.**

Nam vt in rem nostram vertamus, quæ
infra parum apposite Hunnius de Ægyptia-
ca captiuitate nugatur, reuera Lutherus non
MOYSES Israëllem ex Ægypto deducens,
sed truculentissimi Antichristi præcursor
fuit: Cuius captiuitati cum nec Pharaonica
pressura, nec externa captiuitas Babylo-
nica vnquam in æternum æquiparari possit:
Sequitur tot eum (Lutherum) malis Eccle-
siam inuoluisse, quot eandem liberaſſe dici-
tur. Itaque si bene vereque hanc causam
Hunnius disceptare voluisset, hunc institue-
re sermonem debuisset. *Tristis erat Ecclesiæ*

facies

facies olim in *Agypto*; quando post mortem *Iosephi*, & extinctam memoriam meritorum eius, Rex novus *Israëlitas* gravissimis oneribus afflixit, & in eas angustias adegit, ut sub intolerabili pressura continuis suspiriis ad *DEVM* ingemiscerent. Porro crevit onus, quando illis sub onere crescentibus edicto Regis novo, masculi *Hebraei* recens in lucem editi, mox in profluentem ante ora & oculos parentum, abijciebantur, luctuosissimo sanè exemplo & spectaculo. Sed longè tristior & miserabilior *Ecclesiae* facies olim sub *Antichristo* erit, & nunc sub *Luthero* armigero eius esse coepit. Et tantò quidem miserabilior, quanto gravius genus afflictionis, quāto longior duratio, quāto maior potentia hostis, quāto denique spiritualium & æternorum bonorum iactura præ temporalibus & corporalibus, nocentior est. Nam *Pharao* redegerat *Israëlitas* sub servitutem, sed corporis, quæ cum aterna salute stare posset, nec adigebat *Conscientias* hominum ad suscipiendum cultum, cum *Dei Voluntate* pugnantem, nisi quantum ipsimet impietatis *Aegyptiaca* ex quotidiana conversatione sponte sua contraxerant.

Inversio
cōparat.
Hunnii.

At *Antichristi* & *Lutheri* anteambulo-
nis ipsius servitus ipsam arcem aeternæ salutis
conuellit ac diruit, & conscientias sanguine filii
Dei redemptas sub errorum & superstitionum
ac multiplicis idolomania fœdissimam captivi-
tatem, atque animum immanissimum horribi-
lissi-

lissimumq; adigit. In Ægyptiaca servitute agebatur, de edificandis Regi granariis, & ad ea præstandis operis: In hac agitur religio, agitur agnitio DEI & Christi, in qua cardo sempiternæ salutis vertitur. Illius Ægyptiaca quidam erat futurus finis, neque enim ultra cuiusque mortem salvare vel poterat, vel etiam cogitabat Pharaon: Hæc Antichristi & Lutheri tyrannis, ne morte quidem hominum terminatur, sed tum demum exitiabilis effectus eius maxime se se prodit, interitum secum trahens nullis unquam seculis finiendum.

Sed ne quid sine ratione dixisse videamur, paulo propius ad rem ipsam accedamus, ac quos fructus, quæ emolumenta rebus Christianis attulerit Lutherus, ex maiorum memoria reque præsentis repetamus. Ediderunt de hoc argumento iam Varij varios tractatus, *Erasmus, Cochleus, Embserus, Vicelius*, quorum hic per *quadraginta quatuor* capita genium & naturam Lutherani Evangelii persecutus est. Nos ne prius dicta identidem repetamus, illud tribus verbis profiteamur, Lutherum DEI atque omnis diuini cultus acerbissimum hostem, quicquid ad religionis Christianæ excidium conducere potuit, summo studio in scholam suam coëgisse: ac primum quidem fidei sinceritatem turpissimarum hæreseon admixtione adulterasse: Postea etiam profligata omni vitæ sanctimonia, profanissima ac sceleratissima vitæ licentiam inuexisse:

uexisse: ut penes suos nullā Christianæ religionis partem saluā & incolumē reliquerit. De fidei adulteriis nemo dubitare potest, si **Confer Bel**
 quot lacunas veterum heresiarcharū hic homo exhauserit, equo secum animo lector reputet. Videtur .n. in Lutheranismum tanq̃ **larm. lib. 4. de notis Eccles. cap. 9. Coccium Tō. 1. Theaur. libr. 8. de signis Eccles. art. 3. p. 1010.**
 commune impietatis receptaculum omnis illa prisca dudum ad orcum proiecta sentina confluisse. Id quod breui inductione manifestum reddere conabor.

Docet Lutherus, *libero hominem arbitrio destitui, omnia fato fieri, certa stare omnia lege.* **Lib. de seruo arbit. Item in assert. art. 36. unde hoc hausit? unde didicit? ex penu Simonis Magi, cuius eandem hæresin fuisse testatur Clemens lib. 3. Recognit. Vel Mani haorum, de quibus hoc refert Hieron. Dial. aduers. Pelag. August. cont. Fast. Chrysost. in Job. Hom. 45.** **Lutherus potissima sua dogmata à priscis hæreticis mutuatus est.**

Docet Lutherus: *Hominem sola fide absque operib. coram DEO iustificari: lib. de capt. Babilo. & serm. de Piscat. PETRI. Quod ita Amstorfius auxit, ut & bona opera perniciofa ad salutem diceret. Unde hoc hausit? unde didicit? ex penu Simonis Magi, qui liberum esse hominib. docebat, ut agerent quacunq; vellent. Secundum enim gratiam ipsius saluari homines, non secundum operas iustas: iustam esse seruitutem, quod homines debeant bonis & honestis operibus vacare. Jrenæus libr. 1. cap. 20. Theodor. de hæret. fabulis. Vel ex penu Eunomii, qui adeo bonis operib. fuit inimicus, ut asseueraret,*
nihil **Iustificatio solius fidei, unde.**

nihil cuiquam quorumlibet perpetrationem, aut perseuerantiam peccatorum obesse, modo sua fidei particeps esset. *August. heres. 54.*

Contem-
ptus precū,
vnde.

Docet Lutherus, nor placari *DEVM* multo murmure recitandarum precum, aut horarum canonicarum. *lib. de piis Ecclesie cærimon.*

Quod ita auxit *Monhemius* ex *Ludimagistro* Theologus factus, vt scriberet Dialogo 6.

DEVM planè non nostras exigere preces. Vnde hoc hausit? vnde didicit? Ex penu *Prodicti* hæretici, qui similiter non orandum esse contendebat. *Clemens Alexand. lib. 5. stromat.*

Deum au-
thorẽ pec-
cati, vnde.

Docet Lutherus, *DEVM* etiam mala in impiis opera operari, ac neminem negare debere, se etiam in malis operibus saepe coactum aliud facere, quam cogitarit: *In Assert. art. 36. Et lib. de seruo arbit. Si inquit præsciuit DEVS Iudam fore proditorem, necessario Iudas faciebat proditor: nec erat in manu Iuda, aut ullius creatura aliter facere, aut voluntatem mutare, licet id fecerit volendo non coactus: sed velle erat opus illius, quod omnipotentia sua mouebat DEVS, sicut & omnia alia. Vnde hoc hausit? vnde didicit? ex penu Florini, qui expressè DEVM authorem mali professus est. Euseb. lib. 5. cap. 19. Aut ex penu Seleucianorum, qui itidem malum à Deo esse dicebant. Aug. heres. 59.*

Pœnitentiæ
& cōfessio-
nis contē-
ptus vnde.

Docet Lutherus, pœnitentiæ Sacramentum nullum esse, nec peccata Sacerdoti confitenda. *Postilla Dom. Reminis. Et in assert. art. 8. & 9. Et Concion. de Confess. Vnde hoc hausit? vnde didi-*

didicit? Ex penu *Montanistarum* & *Novatianorum*: Quorum ille *pœnitentia* virtutem velut nimium rigidi sustulerunt, erubescens confiteri quasi iusti. Hieronym. ad Marcell. Hi oris confessionem & Sacerdotis Sacramentalem absolutionem penitus abstulerunt. Cypr. libr. 4. Epist. 2.

Docet Lutherus. omnia quæ præter scripturam, maxime in eis quæ DEVM spectant, fiunt, à Diabolo provenire, nil præter Sacras scripturas recipiendum, adeoque animam suam odisse vocem homousion. De abusu Missæ Tom. 7. Germ. fol. 290. De seruo arbitr. Et lib. contr. Iacob. Latomum. Vnde hoc hausit? unde didicit? ex penu *Arrianorum*, qui posthabitis Patrum Concilijs & sententijs, negabant filium Patri esse homousion: quod illud nomen in Sacris literis nusquam inueniretur. Vnde Constantius Imperator Arrianus Synodum in Seleucia congregans præcepit, ut Episcopi nihil præter diuinas scripturas Ecclesiastica fidei adderent. Quamobrem & Synodus ibi definiuit in hæc verba: Coessentialis vocem reiecimus velut à scripturis alienam, Epiphan. hæres. 73. Vel ex penu *Pelagianorum*, qui Augustino: credamus inquit, quod legimus, & quod non legimus, nefas credamus astruere, lib. de natur. & gratia cap. 39.

Traditio-
num neg-
lect⁹ vnde.

Docet Lutherus, Romanam Ecclesiam meretricem esse Babyloniam, Catholicam Ecclesiam toto orbe inter mortuam à se resuscitatam,

Roma. Ec-
cles. Sacer-
dotū, Chri-
smatis odi-
um, vnde.

in Germania caput erigere. Quicquid in Papatu existit, à summo vertice usq; ad imum pedis Diabolicam Imposturam esse. Postill. Ecclesiast. Dominic. 2. Aduentus. Admonit. ad dilectos suos German. & alibi passim: Præterea Sacerdotes, & Chrisma, & Ordinationem nihil faciendam, quæ nec tibi, nec Ecclesiæ proffit. Lib. de Missa angulari. Vnde hoc hausit? unde didicit? ex penu Donatistarum, qui Catholicam Ecclesiam apud se esse, antea toto terrarum orbe periisse, in sola parte Donati remansisse: nullam rationem Episcoporum aut Gallia, aut Italia aut urbis Romæ habendam esse: Eucharistiam iubeant canibus fundi: ampullam Chrismatis per fenestram, ut frangerent, iactabant: altaria euertebant: calices frangebant: pallas abiiciebāt: capita sacerdotum, ut sacram unctionem auferrent, radebant: virginum velata capita nudabant. Optatus Mileuitanus lib. 1. 2. & 6. Augustinus heres. 69. Vel ex penu Luciferianorum, qui suos tantum Sectatores Ecclesiam Orthodoxam nominabant, Romanam verò lupanar. Hier. c. 1. cont. Lucif.

**Basilicarū
odiū vnde.**

Docet Lutherus, Sanctorum templa, memorias & Basilicas nullius momenti esse. Euang. in die Natiuit. MARIÆ. Vnde hoc hausit? unde didicit? Ex penu Eustachii, qui loca sanctorum Martyrum & Basilicas despectui habebat, & ieiunia præscripta auersabatur. Socrates libr. 2. cap. 35.

Docet Lutherus, Orationes & Missas pro defun-

defunctis nihil valere, Gregorio in Dialogis de Purgatorio non credendum. libr. de abroganda Missa Priuata. Præterea ieiunia & abstinentiã tanquam supersticiosam irridet. lib. aduers. Ambros. Cathar. & serm. de simulachris, & de delectu ciborum. Vnde hoc hausit? vnde didicit? ex penu Aërii Presbyteri, qui ambitu Episcopatus frustratus ab Ecclesia defecit, docuitque, viuentium sacrificia, orationes, Eleemosynas, & ieiunia defunctis nihil prodesse: Ieiunium 4. & 6. feria & Sabbati & quadragesima nihil ducendum, ieiunandumq; cum quis voluerit, ne videatur esse sub lege. August. Epiphani. & Damascen. de Aërianis. Quem errorem paulo post Ioviniano quoq; communem fuisse, docet Augustin. hæres. 82. Et Manichæis. libr. 30. cont. Faustum c. 4. qui eandem calumniam doctrine Dæmoniorū de abstinentia & cœlibatu Catholicis obiiciebant, quam hodie toties frustra hæretici ingeminant.

Orationes
pro defun-
ctis, ieiunia, quo au-
thore neg-
lexerit Lu-
ther.

Docet Lutherus, Virginitatem præ vita coniugali nullam laudem aut præmium mereri: omnes ordines, regulas, cœnobia, foundationes, ut Diaboli sectas & errores damnat. Libr. de vita coniugali, & aduersus Ambros. Cathar. & confess. de cœna Domini. Vnde hoc hausit? vnde didicit? ex penu Ioviniani, qui virginitatē sanctimonialiū, & continentiam sexus virilis in sanctis exigentib. vitam cœlibē, cōiugiorū atq; fidelium meritis æquabat, teste August. hæres. 82. Vel ex penu Heluidii, q. Virgines & Maritatas eiusdē

Virginitatis contem-
ptus vnde.

esse gloria volebat. Teste Hieron. aduers. Heluidium cap. 10. Vel denique Manichaorum officina, qui inquit Augustino lib. 30. contra Faustum c. 4. Certatim ad Virginitatis Professionem virgines incitatis, ut pene iam maior in Ecclesiis omnibus virginum apud vos, quam mulierum numerositas habeatur.

Passio di-
uinitatis.

S. Crucis
despectus.

Quid multa? nullus vnquam tam absurdus hæreticus fuit, cuius Sacra non delibarit Lutherus, atq; aliqua saltem ex parte veneratus sit. Eutyches *asserebat diuinitatem verbi natam, passam, mortuam & sepultam fuisse. Leo Epist. 97. Repetit id Lutherus ac confirmat lib. 2. de Conciliis. Xenaias Persa primus sanctorum imagines venerandas negabat: Nicephorus libro 16. cap. 27. Iconomachi easdem deiiciebant & comburebant. Sanctam crucem Pauliciani non adorabant. Euthymius in Panoplia. Bogomili Basilium Nazianzenum, Chrysostomum, & Patres omnes, qui Sanctorum imagines probassent, reprobos & idololatrias vocabant, crucem despiciebant, eamq; fide à demonibus fallendi causa fugi asserebant, ut eam homines velut demonum expultricem maiori cultu afficiant. Repetit ista fermè singula ac probat Lutherus in Postil. die exaltat. S. Crucis: atque alibi passim. Petrobrusiani & Pseudoapostolici Eucharistiae consecrationem & Veritatem negabant, dies festos tollebant, Chrismatis & olei consecrationes, ignem Purgatorium, orationes pro defunctis impugnabant:*

Bern-

Bernhard. Hom. 66. in Cantica. LOLLARDI *Missæ, & cetera Sacramenta.*
S. Missæ Sacrificium improbabant, hostiam consecratam Deum fictitium appellabant: Sacramentum Pœnitentiæ negabant: Extremam unctionem irridebant: creaturarum omnem consecrationem nihili faciebant: Romanam Ecclesiam & omnia eius decreta contemnebant: Ieiunia irridebant: quous tempore carnibus vescantur: dies festos negligebant: sanctorum invocationem & merita contemnebant. Ioh. Trithemius in Chronico Hirsaugienfi de Anno 1315. Repetit eadem vniuersa ac probat *Lutherus*, totaq; eius religio hisce tanq̃ fulcris insigniorib. nititur. Deniq; si de WALDEN-
 SIBVS, ALBIGENSIBVS, FRATRICELLIS, BE-
 GARDIS, FLAGELLANTIBVS, ABAILARDO,
 ALMARICO, WICLEVO, HUSSO, & similibus monstris quis considerationem instituat, videbit eos omnes & singulos in vno *Luthero* reuixisse: Huncq̃ vnum hominem ex pluribus bestiis confarcinatam *Chimæram* esse, non secus atque illa apud Poët-
 tam:

Prima Leo: postrema Draco: media ipsa Chimæra. *Lucretius.*

Aut illa altera:

Quoq; Chimæra iugo mediis in partib. hircū Pectus & ora Leæ, caudam serpentis habebat. *Ouid. 6. Metamor.*

At denique illa tertia:

Humano capiti ceruicem pictor equinam Iungere si velit, & varias inducere plumas *Hor. de arte Poëtica.*

*Vndiq; collatis membris: ut turpiter atrum
Desinat in piscē mulier formosa superne: &c.*

Hunnus
supr. §. 10.

Pergat itaq; nūc iactare Hunnius, Lutherum mundi solem esse, qui nouam doctrinæ CHRISTI inter mortuæ lucem accenderit, qui *Sacro sancta Theologia* pristinum decus restituerit, eamque ex horrendis erroribus regni Pontificii paulatim ad primariam illam ac naturam primitivæ Ecclesiæ Apostolicæ faciem longè nitidissimam reuocauerit. Immortalem DEVM! quos hic Apostolos fingit? quam lucem? quod decus? quem nitorem. Scilicet *Simon Magus, & Predicus, & Florinus, & Montanus, & Manes, & Arrius, & Donatus, & Eunomius, & Aërius, & Iovinianus, & Helvidius, & Pelagius, & Eutyches, &c.* Apostoli fuerunt, quorum nitorem restituere *Lutherus*, atque ex inferis reuocatum abominabilem Spiritum Euangelij loco venerandum proponere conatus est. Apage tenebricosā lucem, sordidum decus, terribilem faciem, aterrimum nitorem, reformationem contaminatissimam. Quam si adhuc mirari Lutherani & sectari, & tanquam DEI inenarrabile beneficium prædicare pergent: sensu non tantum diuino sed & humano priuatos dicam: eorumq; classi ascribam de quibus Dominus: *Auditū inquit audietis, & non intelligetis: & videntes videbitis, & non videbitis. Incrassatum est enim cor populi huius, & auribus grauiter audierunt, & oculos suos clau-*

Esaiæ 6. 9.

Matt. 13. 14

clauserunt, ne quando videant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant, & conuertantur, & sanem eos.

Venio ad alteram Christianæ religionis Bonorum partem, bonorum nempe operum studium: operū zel^{us} quod ita per *Lutherum* in hominum menti-^p *Lutherū* bus emarcuit, vt ne ipsi quidem *Lutherani*, ^{extinctus.} quamuis maximè velint, omni suo conatu & molimine hūc intermortuum suscitare spiritum possint. Qua de re ne quid inuidè aut calumniose fingere videamur, placet ipsorummet querelas in medium adducere adeoque hostes Ecclesiæ suis gladiis iugulare.

LVTHERVVS Tom. 3. fol. 571. pag. 1. super Psalm. 118. Et Tom. 6. fol. 324. pag. 1. De ludis Christianis erigendis, mirificè quidem de incredibili discipulorum suorum in pietate, castimonia, atque omni virtutum genere præ Papicolis (vt loquuntur) profectu gloriatur, & vt ait ille,

Proiicit ampullas & sesquipedalia verba.

Horatij.

Sed pro vt erat homo Cothurno versatilior, Postilla domest. Ienens. Anno 59. Concion. 2. Dominic. 1. Aduent. omnia veriori testimonio in contrarium effert. Huiusmodi, inquit, de CHRISTO concio meritò cum summa animi latitia suscipienda & attendenda esset, ac quilibet vitam moresque suos rectius inde informaret: sed proh dolor, contrarium

accidit, & mundus de die in diem multo deterior euadit, quod pessimus demon operatur. **Lutherani** nim verò videmus, quod hoc tempore homines quā in pei⁹ sint multo peiores, truculentiores, tenaciores, libidinofiores, quam antea unquam in Papatu fuerunt. Quæ causa est? nulla profecto alia, quam quod huiusmodi cōcio pro nihilo habetur. Idem *Prefat. in Ecclesiasticam Postill.* Ad eundem modum & nostrorum plerosque septiceps ille Diabolus inuasit, & deteriores effecit, quam in Papatu fuerunt.

Dominica 26. post Trinitatē. *Anteacum* ad Pontificis seductionem, & falsum Dei cultum cogeremur ad bene operandum, quilibet ultrò sequebatur: nunc quisque nihil aliud dicit, nihil nouit, quam iniquis exactionibus, manifestis rapinis, furtis, mendaciis, usuris omnia ad se transferre. Tam insigniter maligni fieri coguntur homines in gratiam Euangelii, cuius virtute ex captiuitate Pontificis in gratiam asserti sunt: ita ut iam non amplius humano, sed Diabolico more omnem misericordiam exuerint, quibus non sufficit adhuc, quod de Euangelio participant, & inde saginentur, quando bona Ecclesiastica depraedantur, ac furantur.

In serm. Conuiuial. German. folio 623. *Post reuelatum Euangelium* virtus est occisa, iustitia oppressa, temperantia ligata, veritas a canibus dilacerata, fides clausa, nequitia quotidiana, deuotio pulsa, heresis relicta.

Deni-

Denique *Tom. 2. fol. 471. p. 1. in admonitione ad precandum contra Turcam*, longam per omnes status atq; ordines commemorationē instituit, docetq; omnes à Papatu vindicationem ad licentiam suam & petulantiam transferre ad hæreses liberè excitandas, ad auaritiam, furta, rapinas, iniustitiam, fœnus iniquum, pretia deniq; rerum duplo triploque augenda, actandem concludit, hodie apud suos hanc *Christianam sanctitatem haberi*, auaritia, furtis & rapinis indulgere, ac Principibus infidelitatem exhibere. Quibus similia habet *Tom. 3. fol. 351. p. 2. super Psalm. 51. & tom. 4. fol. 62. pag. 1. in 6. c. Matthæi. Et tom. 6. fol. 57. pag. 1. in explicatione II. Præcepti: & alibi passim.*

PHILIPPVS MELANCHTON ad ca. 6. *Matth. Loquitur res ipsa, in his regionibus omne ferè studium conuiuiorum apparatibus, & ebrietati, atque immanibus illis poculis impendi. Quare manifestum est, nos à Deo variis modis puniri, ut incendio, bellis & conuulsionibus atq; confusionibus regiminum seu politiarum, propter belluinam istam ventris ingluuiem & belluandi perpotandiq; consuetudinem. Præterea quoties videtis temulentos homines vultu ruere in suas clades, & sæpe cruento ferro inter se ipsos concurrere, imò & cadibus mutuis grassari? Quomodo potest laxior annona sperari in tantis profusionibus, belluationibus, pompæ conuiuiorumq; apparatibus? adeò delectantur immū-*

Luthera-
norum cra-
pula & cō-
messatio-
nes.

N S ditia,

ditia, sordibus & illuue, ut in morem suis lutu-
lenta quaslibet res, panem, carnem, cereuisiam,
& id genus alia corrumpere & contaminare so-
leant. Ea barbaries est in populo, ut plerisque per-
suasum sit, se, si unum diem ieiunent, noctem cō-
tinuò sequentem non posse viuere.

Verū ver-
bum veri-
tas.

IOANNES BRENTIVS ad c. 3. Matth.
Tanta est morum corruptio his temporibus, &
tantum studium iniustitiæ, ut nullam videa-
mur habere occasionem confidendi bonis operib.
quid enim confidas his, quibus cares?

Amen.

ANDREAS MUSCVLYS Dom. 1. Ad-
uentus: Cum nobis Lutheranis hoc tempore ita
agitur, ut si quis videre volet ingentem turbam
nebulonum, hominum turbulentorum, fallaci-
um, impostorum, fœneratorum, ciuitatem ali-
quam adeat, in qua Euangelium purè (Luthe-
rane) prædicatur, cateruatim tales ibi reperiet.
Nam meridiana luce clarius est, quod hominū
effrœnatorum, & indomitum, apud quos o-
mnis virtus & honestas penitus extincta est, &
apud quos pro peccato nihil reputatur, nusquam
plures, ne quidem apud Ethnicos, Turcas, & a-
lios infideles, quam apud Euangelicos, apud quos
omnia diabolo frœna laxata sunt, reperiantur.

ERASMVVS Epist. ad Vulturium Neoco-
mi. Circumspice, inquit, populum istum Euan-
gelicum, & observa num minus illic indulgea-
tur luxui, libidini, & pecunie, quam faciantii,
quos detestamini: profer mihi, quem istud Eu-
angelium ex commessatore sobrium: ex feroci,
man-

mansuetum; ex rapaci, liberalem; ex maledico, benedicum; ex impudico, reddiderit verecundū. Ego tibi multos ostendam, qui facti sunt seipsis deteriores.

Et alibi. *Quale est Euangelium, quod recipit tales, quales nimirum multos novimus, quod agnoscit decoctorem scortis, alea, commessationibus, ocio luxuque perditum, nihilque sibi non permittentem, modo sibi nomen equitis possit affingere, & huius tituli ius esse putat, deludere creditorem. Et si repetat mutuum, pro hoste ducere. Et quoties urget inopia, huic aut illi, unde spes est præda, bellum indicere, publicūque latrocinium belli nomine fucare. Principi ius non est indicere bellum, nisi consilio adhibito, & is qui pedem ubi ponat non habet, bellum indicit cuilibet. Ac talibus est locus in novo Euangelio, quibus apud Ethnicos in civitate moderata locus non esset. Hoc satis est, approbat mea dogmata. Quid refert de factis, modo adsit fides? Fateor olim & tales recipiebat Euangelium, sed resipiscentes, sed transformatos. Nunc quidam adeo non corriguntur per Evangelium, ut potius videantur deteriores. Nec fit ut peccare desinant, sed ut peccent impunitius.*

HABEMVS indubitatis testimoniis fructus pœnitentiæ apud Lutheranos, qui quales sint, facile ostendunt: nimirum ii quales Apostolus venturos novissimis diebus prædixit, homines se ipsos amantes, cupidi, elati,

De libero
arb. cont.
Luther.

Quales ad
Euangelium
Lutheri
confluant.

2. Tim. 3.
2.3.

elati, superbi, blasphemi, parentibus nō obediētes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores magis quam DEI, habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes.

Fons isto-
rum perdi-
torum mo-
rum.

Lutherus
contem-
ptissime de
bonis ope-
ribus sen-
tit ac lo-
quitur.

Quos omnes tam acerbos ac damnabiles fructus non alii causę nisi vni huic sancto ac decantato Reformatori *Luthero* debem⁹, qui non solum tale doctrinę genus de *solius fidei absq; operib. iustificatione* in vulgus sparsit, quo tanquam *Epicurea* tuba omnes à sanctitate ad licentiam ac profanitatem auocati conuolarunt: Verum & de ipsis operibus bonis tam contemptim ac perniciosè locutus est, vt nihil aliud nisi escam impietatis proponere hominibus voluisse videatur. Quale enim quæso illud est, quod ait *serm. de Nouo Testam. siue de Missa. Caueamus à peccato, sed maximè ab operibus bonis & legibus, solamq; promissionem DEI attendamus, & fidem: ipsa enim brevis est perfectio: nec aliqua lex requiritur, nec opus; Imò & legem proscindit, & opus.* Et *Serm. de Piscatura PETRI: Erga DEVM non operibus, sed nuda fide indigemus.*

Debemus enim cum solo Isaac venire, hoc est cum fide: seruos vt asinas, hoc est, opera deorsum dimittere oportet. Quanto sceleratior es, tantò citius *DEVS* suam gratiam infundit: si ador-

nes

ne te ut cattus bonis operibus, ut te *DEVS* ac-
ceptet, nihil efficies.

Item de Captiu. Babylo. cap. de Baptismo:
*Vides quàm diues sit homo Christianus, siue Ba-
ptizatus, qui etiam volens non potest perdere sa-
lutem, quantiscunq; peccatis, nisi nolit credere.*
Nulla peccata eum damnare possunt, nisi so-
la incredulitas: *Nulla alia via potest homo cū*
DEO conuenire aut agere, quam per fidem, o-
pera ille nihil curat, nec indiget. Cui simile est
illud Dom. 8. post Trinit. *Nullum opus tam* O diaboli-
malum, quod hominem damnare queat, neque cam vocē.
vllum tam bonum est quod saluare. Caterum so-
la fides saluat, sola incredulitas damnat.

Et ad c. 2. Epist. ad Galat. *Sola fides CHRI-*
STI necessaria est, ut iustissimus: Cetera omnia
liberrima neq; precepta amplius, neq; prohibita, Falsum.
Ec. Quando sic docetur: Fides iustificat quide, Subalter-
sed simul seruare oportet mandata DEI, quia na non pu-
scriptum: Si vis ad vitam ingredi, serua man- gnant. Lex
data. Ibi statim CHRISTVS negatus est, & per Moy-
fides abolita: quia mandatis DEI siue Legi tri- sen data,
buitur, quod est solius DEI. gratia im-
plendi le-

Deniq; ad Euangel. Domin. 24. post Tri-
nitatem: *Qui in Ecclesia docent, & precepta o-* gem per
pera, atque statuta exigunt, impostores sunt: qui Iesū Chri-
tametsi Christianum prætexas nomen, nihil ta- stum dona-
men expediunt: eius enim specie nominis suis nos ta.

mandatis & operibus onerare degraquareq; ni- Atqui da-
tuntur. Ex operibus quidem, abstinens, tempe- bit Deus v-
rans, ieiunio & precibus incumbens, peregrinus cuiq; secū-
dū sui ope-
ra. Rom. 2.

item

Quid ergo
illud? Ex
hoc cogno-
scā, quod
discipuli
mei sitis, si
dilectionē
mutuo ha-
bueritis.
Ioan. 13. 35.

item nominari possum: sed nullo pacto Christianus. Et si enim uniuersa tua opera in unum conuertere, imò & omnium aliorum tuis adiungere, neq; sic tamen CHRISTVM habes, nec Christianus ideò vocaris.

Conclusio
huius loci.

O sanctas sancti viri ad pietatem colendam cohortationes! quæ quos alios in hominum animis stimulos effectusq; relinquere potuerunt, quàm extreme impietatis, profanitatis, libidinis ac diabolicæ petulantiaæ radicem? Quam etiamnum passim germinare ac pullulare conspiciamus. Vt qui *Lutherum* adeo felici fidere rebus humanis apparuisse, tantamque fructuum copiam Christi regno attulisse gloriatur *Hunnius*, nihil aliud faciat, quam vt vel malitiosè contra consciētiam mentiatur, vel cum ratione manifestè infaniet. Nobis illud euidentissimis argumentis constat, *Lutherum* diuinis humanisque rebus tantum damni, tantum detrimenti hæreseon pestilentissimarum corruptelis, scelestissimeq; impietatis fomentis attulisse, quantum nullus vnquam vel proximæ vel longinquæ ætatis hæreticus, adeoq; nomen eius non minus atq; ipsius Luciferi, quo cū è cœlis lapsus est, odio atq; execrationi summæ ab omnibus habendum, omniaque eius vestigia ac monimenta pedibus conculcanda, manibus diruenda, ferro confringenda, stylis expungenda, ac perpetua obliuione cum inferis sepelienda esse.

XII.

ÆGIDIUS HVNNIVS.

Considera obsecro, reformationem * in-
 speratam illam & insignē, nostris qui-
 dem hominibus optatissimam, Pontificatui
 autem Romano terribilem & exitiosam,
 quam Deus Optimus Maximus ex hac sa-
 pientia cælestis arce atq; templo fieri clemē-
 ter voluit. Quis ni eius consideratione non
 liquido videat, duas ciuitates ceu duello cō-
 missas de Religionis summa belligerari?
 Quis non fateatur, Deum qui pro diuina
 sua sapientia deligere solet ea, quæ coram
 mundi oculis ignobilia sunt, abiecta sunt,
 stulta sunt, & pro nihilo reputantur, hanc
 Wittenbergam, etsi nec amplam, nec po-
 pulosam, nec imperio superbam, nec ædium
 palatiorumue magnificentia conspicuam,
 ut nec opibus affluentem, nec florentem po-
 tentia, nec rerum anteactis seculis gestarum
 fama celebrem, sed paruam, sed obscuram,
 sed vilem prius & contemptibilem, nihilo-
 minus in illo stupendo opere destructionis
 regni Antichristi opponere voluisse celsis-
 simæ potentissimæque Romæ, rerum olim
 Domina, post sub Papatu, quemadmodum
 info-

*Qua tan-
 quam ver-
 riculo o-
 mnis pri-
 sca fides ex
 purgata,
 ac deterri-
 ma com-
 menta in
 vulgus di-
 sperfa sunt

*Non insolenter:
sed verè atque ex dispositione Domini, si deque vniuersi Christiani orbis.

* Vbi? quos? quibus triumphis?
*Eueniāt vobis fata Carthaginis inulda.

**insolenter se iactabat, religionis & fidei magistra? Nec opposuit tantum, sed ita suis armis instruxit, ut & pugnaret feliciter, & gloriose vinceret, & in Dei oculis, conspectuq; beatorum Angelorum, totiusq; militantis Ecclesiae de regno Pontificio fracto, debilitatoq; splendidissimos ageret * triumphos? Verè & ausim & possim affirmare, historiis etiam contestantibus, non inclytam Carthaginem *, Romæ olim æmulam acerrimam & Monarchiæ orbis terrarum affectatricem vehementissimam, tam pugnasse feliciter aduersus Romam sub Ethnismo: quam contra illam VVitteberga pugnauit sub Christianismo. Tantog; maiorem admirationem meretur hoc opus, quanto conspectior est omnium humanarum conditionum diuersitas. Sic enim visum Deo est, ut oppidulum urbi κατ' ἐξοχήν sic dictæ, seu orbi verius, ut cathedram cathedræ, ut Lutherum inermem armato Pontifici, ut calamum Lutheri toti Antichristianæ παροπλία ab omni genere armorum instructissimæ opponeret, haud aliter atq; fundam Davidis olim immani hastæ gladioque Goliathi Philistæi gigantis opposuit. Fuit nequitia*

*quitia** *regni Pontificii cunctis externis ar-* * *Quæ ne-*
mis superior, spiritualis quippe, & in ipsis *quam ne-*
conscientiarum vibris altissimè defixa & *quitia san-*
radicata. Proinde potentiissimi quique Cæ- *ctæ Catho-*
sares operam luserunt omnem, quando car- *licæ Eccle-*
nalibus armis Antichristum oppugnabant, *siæ? quam*
& è solio eijcere moliebantur. Spiritualibus *bene est,*
armis opus erat, quibus olim Apostoli mun- *quod vel*
dum expugnarunt, nempe verbo Dei, tan- *inuitus in-*
quam gladio diuini Spiritus inuictò, & in *uictam*
omnem æternitatem insuperabili. Nam *fateri co-*
Dei spiritu conficiendus erat Antichristus: *gare.*
sine manu, quod Daniel & Paulus luculen-
tis suis vaticiniis prædixerunt. Lutherus
*ergo ex sue Museolo cum precibus** *ad Deū,* * *Aliquan-*
tum salutaribus scriptis suis, in quibus Om- *donè pre-*
nipotentis Dei vox è Prophetarum & Apo- *catus est, il-*
stolorum deprompta libris atque literis so- *le sacrile-*
nabat aduersus illam nequitie sedem, ac pe- *gus precū*
stilentie cathedram Apostaticam, stupen- *diuinarū*
dum in modum quasi tonabat, & fulgura- *irrisor?*
*bat** *& fulminabat, & vnā post aliam* * *Menda-*
victoriam (successum largiente Deo, & *ciis, conui-*
virtutem dante tonitrui suo) *tiis, crepi-*
reportabat glorio- *tibus foeti-*
sissimè. *dis.*

CONFUTATIO.

NONDUM satisfecit Hunnius immensæ suæ erga Lutherū cupiditati, quin eam potius nouis parium & imparium, similibus & dissimilibus cōparationibus explicare incipit: accersens ad hanc causam & fœdifragos *Pœnos*, & sacrū *Dauidem*, & mirabilem *Mosen*, & illustrem *Cesarem*, & ambitiosum *Alexandrum*, & robustum *Herculem*, & quicquid deniq; in mūdo magnum admirabileq; est, id totum cum Luthero suo bulbitat. Quibus vt nos quā dantenus pro instituti ratione satisfaciamus, primum consideremus, quam insignem *Lutheri* reformationem dicat, *suis quidem optatissimam, nostris autem terribilem & exitiosam*. Sanè fidem Christianam quam benè reformat, & priscorum illorum hæresiarcharū scopis perpurgarit *Lutherus*, supra vidimus, nec est quod nunc iterum *Augia* illud *stabilum* lustremus.

Cæremonias Ecclesiasticas quā bel- lo reformat Lutherus.

Cæremonias autem ritusque quam bellè correxerit, iam ante nos *Erasmus* exposuit. *In moribus, inquit, aut ritibus, si quid erat immutandum, corrigendumue: id agendum erat ex autoritate magnatum, aut certè ex consensu plurimorum, deniq; paulatim: Neque quicquam submonendum, ni prius paratum esset melius*

melius aliquid, quod in illius locum succederet. Nunc quidam sic rem aggrediuntur, quasi possint repente novum orbem derepente condere. Nihil non displicet, constitutiones, ordines Ecclesie, oleum, rasura, Missa, cantus, templa, imagines, vestes, scholæ, caremonia, studia, literæ. Quid autem pulchri vidimus succedere? Nunquam tam benè fuit actū cum rebus humanis, nec unquā agetur in hoc seculo, quin multa sint digna correctione. Verum ad quadam præstat connuere, quadam condonanda sunt simplicium affectibus. Quæ ferri non possunt, aut tolerari debent, si plus habitura videtur discriminis tentata curatio, quā habet ipse morbus, aut arte sensimq; corrigenda: sic, ut non abiici, sed meliorum successione protrudi videantur. Hanc moderationem si Lutherus adhibuisset, habuisset & Principes & Episcopos, & ex Monachis ac Theologis, quos nunc habet infensissimos, optimum quenq; sibi fauentem.

Iam autem quod ait, reformationem istam Pontificatui Romano terribilem & exitiosam fuisse, de terrore quidem falsum est: nisi quatenus Ecclesiam benignissimam matrē horrenda hæreticorum fors, & apud inferos expectanda tortura terret, mœroreque incredibili afficit. Alioqui quem insultum, quamvis grauem Petra Petri, pro qua Dominus, metueret? De exitio autem, verum de iis, qui tubam noui Prophetæ ad exitium consecuti fuerunt. Petrum verò Iudæ la-

Psal. 2. 3.

Bucer. lib.
1. de regn.
Christi c. 4Cur pleri-
que Luthe-
ranismum
amplexati

queus, aut Paulum Hymenæi & Phileti
interitus quo miseræ consortio inuoluit?
Cæterum suis hominibus, iam dudum ani-
mo voluentibus illud Psaltis, *dirumpamus*
vincula eorum & *proiciamus à nobis iugum*
ipsorum, hunc conatum fuisse optatissimum,
nihil opus erat nos monere, cum ipsa conie-
ctura & quotidianis id exemplis satis expe-
riamur, BUCERVS etiam iam pridem disertè
satis professus sit. *Maxima inquit eorum pars*
visa est id tantum ex Evangelio Christi petisse,
ut iugum qualiscunq; disciplina, poenitentia, &
religionis uniuersæ, quæ in Papatu reliqua fuit,
abicerent. proque carnis suæ arbitrio ac libidine
instituerent agerentque omnia. Tum non ingra-
tum iis fuit audire, iustificari nos fide in CHRI-
STVM, non bonis operibus, quorum nullo tene-
bantur studio. Nec pauci eorum qualemcunque
Euangelii prædicationem, eò tantum receperunt,
ut in opes innaderent Ecclesiasticas.

VVitten-
berga, No-
ua Cartha-
go.
Cic. con-
tra Rullū.

Nihilò magis indignamur illud, *VVit-*
tenbergam ab HVNNIO Carthagini compa-
rari: illi scilicet *fraudente* & *mendaci*, quæ
nullis vnquam pactis stetit, quæ toties fi-
dem datam rupit, vt prouerbio locum fece-
rit, PVNICA FIDES: qua omne pro-
missum leue, nullo robore aut cōstantia sub-
nixum intelligi solet. Qua laude si beari
gaudent nostri Wittenbergenses:

Virg. Ec. 1.

Non equidem inuideo, miror magis.

Sed

Sed forte oculus declamatori nostro in illo *PLUTARCHI. Carthaginensium*, inquit, *ingenium morosum, tetricum, Magistratibus obsequens, subditis graue, abie-* Plutarch. lib. de præcep. Reip. gerendæ.
Etissimum dum metuit, sauiissimum dum irascitur, perstans in decretis, durum aduersus iocos & blanditias.

Quod utrū verè: nunc non disputo: Ipsum comparationis punctum intueor, quod in rebellione aduersus Romanos vertitur, non in victoria. Rebellio autem si cui laudem parare potest, laudatissimi certe cum *Lutheranis* erunt omnes illi priscorum hæreticorum greges, *Simoniani, Cerinthiani, Carpocratiani, Encratitæ, Montanistæ, Novatiani, Sabelliani, Samosatreniani, Manichæi, Donatistæ, Arriani, Macedoniani, Mes-salians, Vigilantiani, Pelagiani, Eutychiani, Monothelitæ, Albanenses, VValdenses, Albigen-ses, VViclenistæ, Hussitæ & hodie Calvinistæ, atq; Anabaptistæ*, qui omnes non minus Romanam Apostolicam sedem æmulantur, calumniantur, odiis denique omnibus & fu- Rebellare Romano Pontifici, omnibus hæreticis commune
 riis prosequuntur: quàm noua Romæ æmula *VVittenberga*. De *Nouato* refert historia Exemplū de Nouato
Ecclesiastica, eum communicantes hoc sibi Euseb. lib. 6. c. 35. Niceph. lib. 6. cap. 3.
 iuramento astrinxisse: *Iura mihi per corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi, te nunquam nec me deserturum, nec ad Cornelium Romanum Pontificem reuersurum.*

Qui hære-
tici olim
Rom. Ec-
clē. Lupa-
nar, & Me-
retricem
vocarint.

Alii ipsam Romanam Ecclesiam non mi-
nus quàm Lutherani *Lupanar* nominabant,
quod de *Luciferianis* refert *S. Hieronymus c.*
1. contra Luciferianos. Et *Babylonicam mere-*
tricem, quod de *Donatistis* refert *S. Augusti-*
nus contra Fulgent. Donatist. Et *Serm. ad ple-*
bem de Actis cum Emerito. Deniq; *cathedram*
pestilentia, quod de *Petiliano* idem *Augusti-*
nus testatur *lib. 2. contra literas Petiliani c. 51.*
Cathedra, inquit, *tibi quid fecit Ecclesia Roma-*
na, in qua Petrus sedit, & in qua hodie ANA-
STASIVS sedet? vel Ecclesia Hierosolymi-
tana, in qua Iacobus sedit, & in qua hodie Io-
annes sedet? quibus nos in Catholica unitate
connectimur, & a quibus vos nefario furore
separastis: Quare appellas cathedrā pestilentia,
cathedram Apostolicam?

Exitus re-
bellis Car-
thaginis.

Sed hoc potissimum nostra refert, quem
tandem exitum æmula illa & rebellis *Car-*
thago habuerit. Fuerunt à principio satis am-
bigua tempora, fortuna nunc in hanc, nunc
in illam partem iuclinante, & modo *Asdru-*
bali, *Amilcari Hannibalique*, modo *Regu-*
lo, *Fabio*, *Marcelloque* fauente: donec
Masinissa lesō, tertio bello Punico *Scipio*
Æmilianus vrbe vi capta, & sedecim die-
rum incendio illato, *Carthaginem* penitus
deleuit ac solo æquauit. Quod si sibi fa-
tum nolunt *VVittenbergenses* nostri, desinant
cum *Carthagine* aduersus orbis Dominam
conspirare, ac Romanis sese *Scipionibus*
iungant,

Strabo lib.
17. Geo-
graph.

iungant, qui quemadmodum olim Imperii Vindices, ita hodie non Antichristi, ut vulgo isti tribuni persuadent, sed fidei & religionis magistri, ouilisque Domini Pastores sunt, & ab omnibus semper bonis omnibus seculis habiti fuerunt. Cuius rei manifesta apud Antiquitatem testimonia exant,

Irenæus lib. 3. cap. 3. *Ad hanc, inquit, Ecclesiam (Romanam) propter potentiorē principatū necesse est omnem conuenire Ecclesiam, hoc est, eos qui sunt undiq; fideles.* Tertullia. de præscript. aduers. hæret. cap. 36. *Si Italia, inquit, adiacet, habes Romam, unde nobis quoq; auctoritas præsto est. Statu felix Ecclesia, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt, ubi Petrus passioni Dominice adequatur, ubi Paulus Ioannis exitu coronatur.*

Romanæ
Ecclesiæ
auctoritas
Apostolica.

Et lib. 4. aduers. Marcion. cap. 5. *Videamus quid Romani de proximo sonent, quibus Euangelium & PETRVS & PAVLVS sanguine quoque suo signatum reliquerunt.*

S. CYPRIANVS lib. 4. Epist. 2. *Scriptisti ut exemplum earundem literarum ad Cornelium Romæ Episcopum transmitterem, ut deposita omni solitudine, sciret te secum, id est, cum Catholica Ecclesia communicare.*

Et lib. 3. Epist. 11. *Nos Cornelium Episcopum sanctissimæ Catholicæ Ecclesiæ, electum à DEO Omnipotente, & Christo Domino nostro scimus.*

*Nec enim ignoramus unum DEVM esse, & v-
num CHRISTVM esse Dominum, quem
confessi sumus, unum Spiritum sanctum, unum
Episcopum in Ecclesia Catholica esse debere.*

*S. HIERONYMVS Epist. 87. ad Dama-
sum Papā. Cū successore Piscatoris & discipulo
Christi loquor: ego nullum primum nisi Chri-
stum sequens, beatitudini tuæ, id est cathedræ
Petri Communionem consocior: super illam Petrā
fundatam Ecclesiam scio: quicumque extra hanc
domum agnum comederit, profanus est. Si quis
in arca Noe non fuerit, peribit regnante dilu-
vio, quicumque non tecum colligit, spargit, hoc
est, qui Christi non est, Antichristi est.*

*Idem lib. I. aduers. Ruffin. tom. 2. Fidem
suam, inquit, quam vocat? eamne qua Roma-
na pollet Ecclesia? an illam, quæ in Origenis
voluminibus continetur. Si Romanam respon-
derit, ergo Catholici sumus.*

*Denique S. PROSPER lib. 2. de Vocatio.
Gent. cap. 6. Roma, inquit, per Sacerdotii Prin-
cipatum amplior facta est arte religionis, quàm
solio potestatis.*

Et lib: de ingratis.

*Sedes Roma Petri, quæ Pastoralis honoris.
Facta caput mundo, quicquid non possidet
armis,
Religione tenet.*

*Iam quod Hunnius porro splendidā istam
bracteō-*

bracteolam affigit, *non solum pugnasse feliciter Carthaginem suam aduersus Romam nostram, sed & gloriose vicisse, & in DEI oculis conspectuq; beatorum Angelorum totiusque militantis Ecclesie de regno Pontificio fracto debilitatoque splendidissimos egisse triumphos: id vt ego breuissimè refutem, dico splendidissimum esse mendacium, & Pæno Theologo dignum.* Nam si has victorias triumphosque dicit, quod aliquos stultitiæ suæ Lutherus inuenit astipulatores: profectò miser iste triumphus, ignaua victoria, qua ne illi quidē obscuri tenebriones, *Schvveckfeldius, Muncerus, Campanus, Kautius: & alij nonnulli in ipsos Lutheri discipulos caruere.* Vt de *Arrio* nihil dicam, *cuius venenum non iam portiunculam quandam, sed pene orbem totum contaminauit, adeò vt propè cunctis Latini sermonis Episcopis, partim vi, partim fraude deceptis, caligo quædam mentibus offunderetur, capto prius omnium Imperatore, cunctisque deinde Palatii culminibus (quo tamē nunquam DEI gratia, nouo huic pæno Lutheri pertingere licuit) legibus nouis subiugatis.*

Quos triumphos de Catholicis egerit Lutherus.

Omniū hæreticorū assecclæ aliqui. Vincent. in cōmit. cap. 6. Hilar. libt. cont. Constant. August. Hieron. in c. 22. Luc.

Quod si verò disputationum in comitijs vel Academiis successus prædicat, multo adhuc grauiore mendacio se alligat Hunnius, cum nunquam non victus turpiterque prostratus ac damnatus abierit Lutherus.

Primum enim Anno XVII. cum se *Auguste*

O s guste

Lutheri heresis quo-
ries à Prin-
cipib. Chri-
stianiorbis
damnata.
Cochlæ. in
Act. Luth.
Anno 18. p.
9. & Anno
19. p. 17. &
Anno 21.
pag. 45.

Parisiensi-
um senten-
tia in Lu-
therum.

gusta coram Cardinale CAIETANO, & ite-
rum Anno XIX. LIPSIAE in Disputatione
cum D. ECKIO coram Consiliariis Ducis
GEORGII, tanquam homo, qui errare pos-
set, submisisset iudicio, & determinationi le-
gitimæ sanctæ Ecclesiæ, & omnibus melius
sentientibus, nominatim verò Doctoribus
in signum Vniuersitatum Imperialium, BA-
SILIENSIS, FRIBURGENSIS, & LO-
VANIENSIS, postea etiam ERPHORDI-
ENSIS, & in primis PARISIENSIS, quam
dicebat, *studiorum parentem, & ab antiquo
semper Christianissimam ac in Theologia flo-
rentissimam*: PARISIENSES quidem pau-
lo post XV. Aprilis Anno XXI. hanc pu-
blicam in Lutherum sententiam solenniter
congregati, & Iuramento obstricti, tulerunt.
*Sollicitius per nos examinata, ac matu-
rius uniuersa doctrina Lutheriano ascripta no-
mini, & ad plenum discussa, execrandis illam
erroribus scatere certo deprehendimus, & iudi-
cauimus, fidem potissimum contingentibus &
mores. Quodque simplicis populi seductiua sit,
omnibus Doctoribus iniuria, potestati Ecclesiæ,
& ordini Hierarchico impiè derogatiua: aperte
schismatica, sacra scriptura aduersa, & eius de-
prauatiua, atque in Spiritum sanctum blasphem-
ia: Et ideo veluti Reipublicæ Christianæ perni-
ciosam censemus omnino exterminandam, ac
palam ultiricibus flammis committendam. Au-
torem verò ad publicam abiurationem modis
omnibus Iuridicis compellendum.* Anno

Anno sequenti XX. Theologi L o v A-
N I E N S E S doctrinali quadam censura
aliquot Lutheri Propositiones librosque &
sermones nominatim condemnarunt. Quos
secuti C O L O N I E N S E S , similem edide-
runt condemnationem.

Louaniens.
& Colon.
Cochlæ. in
Act. Luth.
Anno 20.
p. 24. & 25.
& 27.

Et circa idem tempus *Papa L E O X.* pu-
blica *bullæ* X L I. *articulos Lutheri* damnauit
authore Romam sub saluo conductu & sum-
ptibus itineris vocato. Quam bullam CA-
R O L V S V. cum ab nunciis Apostolicis in
B E L G I O accepisset, ipse quoque memor
suorum titulorum, cum diceretur & esset
Rex Catholicus Hispaniarum, ac Imperator Ro-
norum, religiosæ suæ & pietatis & obedi-
entiæ mox certissima exhibuit indicia, seuerè
præcipiendo, vt M. L V T H E R I libri à Sede
Apostolica damnati, *publice comburerentur.*
Combusti sunt igitur per lictores & carni-
fices tam in B R A B A N T I Æ vrbibus, tum
in Ciuitatibus Imperij, C O L O N I Æ, M O-
G V N T I Æ.

Leonis X.
Bullæ.

Caroli V.
Executio
in Lutheri
libros.

Año XXI. in *Comitiis Wormatiensibus*, cū
post varios sermones & collationes vtrinq;
habitas *Luther⁹* manifestos errores reuocare
& eiurare nollet, non solum publicū & so-
lenne aduersus ipsum tanquam manifestum
& conuictum hæreticum *Edictum* cōditum
est, quod etiamnum in fine Actorum Luthe-
ri apud Cochlæum extat: verum etiā paulo
ante (die XIX. Aprilis) ipse Cæsar scriptum

Edictum
V Worma-
tense 18.
Maij Año
1521.

Auto-

Cochl. in
act. p. 34. 35.

Sententia
Caroli V.
in Luthe-
rum.

Autographum lingua Burgundica in Senatum Imperij misit, hoc ordine & verborum contextu. *Vobis constat, genus me ducere à Christianissimis Imperatoribus, à Nobili natione Germanica, à Catholicis Hispaniae Regibus, ab Archiducibus Austriae, à Burgundiae Ducibus: Qui omnes Ecclesiae Romanae filii ad mortem usque fideles perstitere, semperq; Catholicae fidei, sacrarum caeremoniarum, Decretorum, Ordinationum, Sanctorum morum pro honore Dei, pro fidei augmentatione, pro animarum salute, defensores extitere. Qui quidem fato functi, nobis ex instituto naturae, iureque ipso hereditario, sanctas, quas diximus, Catholicas observationes quasi per manus traditas, reliquere: ut eorum secuti exempla viueremus, & in iis etiam moreremur. Atq; ita nos, utpote qui Maiorum nostrorum veri imitatores sumus, diuina fauente gratia, tenore eodem ad hunc usq; diem viximus. Ego itaque hac de causa tueri decreui, quicquid ipsi praedecessores mei, & quicquid ego huc usque ad praesens obseruari: id verò praesertim, & ante omnia, quod per ipsos Praedecessores meos, tam in Concilio Constantiensi, quam etiam in aliis, decretum sancitumq; est. Quoniam verò constat, fratrem unum tantum, sua quadam opinione deceptum hallucinari, quae contra totius Christianismi sententiam est, tam eorum qui ante actò tempore nos supra mille annos praecessere, quam eorum qui nunc viuunt. Ex cuius quidem opinionis ostentatione, uniuersum Christi-*
stia-

stianum nomen in errore semper versatum esse videretur. Ea propter deliberaui omnino, Regna omnia mea, Imperium, potentatus, amicos meos, corpus & sanguinem, vitamq; & animam meam exponere, ne prauum hoc inceptum deserpat ulterius, propterea quod mihi magno dedecori cederet, atque etiam vobis, qui nobilis & maximè celebrata estis Germanie Natio. Quibus id ad honorem, authoritatem, & prerogativam accessit ex privilegio, ut precipui Iustitie observatores, Catholicaque fidei defensores & protectores habeamur. Quod si qua nostris temporibus non solum hæresis, verum etiam hæreseos suspicio, aut vlla Christiana religionis imminutio in cordibus hominum relinqueretur, id successorib. nostris perpetuæ vituperationi foret. Audito itaque pertinaci responso, quod hesternæ die in nostro omnium conspectu LUTHERVS dedit, meam ego vobis sententiam testatam facio, pœnitere me mora, qui contra ipsum Lutherum & falsam eius doctrinam procedere tam diu distulerim, hominemq; quicquid dicturus sit, nolle amplius audire, omnino decreui. Mandog; ut quam primum, ex modulo mandati reducatur, caueatq; ipse conditionibus in saluo cōductu præscriptis, ne publicas conciones conuocet, neue populos falsam eam doctrinam suam ulterius doceat: ne demum operam ullam det, ut noui quicquam vsquã excitetur, aut motus fiat. Et sicut præfatus sum, cōstitui accingere me ad procedendum aduersus eum, ut aduersus notorium

*torium hereticum æquum est procedere: Simul-
que à vobis exigo, ut in huiusmodi causa tan-
quam boni Christiani decernatis, quod debetis,
& ut mihi facere promisistis. Scripta hæc manu
mea. Die 19. Aprilis M. D. XX I.*

Henrici An-
glie Regis
censura in
Lutherū.

Anno XXII. Henricus Rex Anglia, scri-
pta assertione septem Sacramentorum ad-
uersus *Captiuitatem Babylonicam*, expressè
tanquam totius Regni Iudicio Lutherum
condemnavit: quanquam ipse postea infeli-
ci diuortio in transuersa quæque actus, ab
hoc proposito deflexit. Sic autem ait, *Præ-
fat. lib. ad Lectorem, Motus quidem fidelitate
ac pietate, quanquam mihi nec eloquentia sit,
nec scientie copia: cogor tamen, ne ingratitude
maculer, Matrem meam, Christi sponsam, uti-
nam tanta facultate, quanta cum voluntate, de-
fendere. Quod licet alii præstare possint uberius
ac copiosius, mei tamen officii esse duxi, ut ipse
quoque quantumvis tenuiter eruditus, quibus
rationibus possem, Ecclesiam tuerer, meque ad-
uersus venenata iacula hostis eam oppugnantis
obiicerem. Quod ut faciam, tempus ipsum &
præsens rerum status efflagitat. Nam antea cum
nemo oppugnaret, nemini propugnare necesse
erat. At quum iam hostis exortus sit, quo nul-
lus potuit exoriri malignior, qui demonis instin-
ctu charitatem prætexens, ira atque odio stimu-
latus, & contra Ecclesiam, & contra Catholi-
cam fidem, vipereum virus euomit: Necesse est
aduersus hostem communem Christiana fidei,
omnis*

omnis Christi seruus, omnis ætas, omnis sexus, omnis ordo consurgat: ut qui viribus non valent, officium saltem alacri testentur adfectu. Nunc itaque conuenit, ut duplici armatura muniamur: cœlesti scilicet ac terrestri. Cœlesti, ut qui ficta charitate & alios perdit, & perit ipse, vera charitate lucrifactus, alios lucrifaciat: & qui falsa doctrina depugnat, doctrina vera vincatur. Terrestri verò, ut si tam obstinata malitia sit, ut consilia Sancta spernat, & correptionem piam contemnat, meritò coerceatur supplicio, ut qui benefacere non vult, desinat malefacere, & qui nocuit verbo malitiæ, supplicii prosit exemplo.

Eodem Anno *Ferdinandus Austria Archidux*, & alij Principes Catholici in Misnia, Bauaria, Marchia, Nouum Testamentum Lutheri fermento infectum publicis edictis prohibuerunt.

Ferdinandus Archidux, cum aliis principibus, Lutherilibus prohibent.

Anno X X I V. Cum Principes quidam *Norinbergæ* nescio quod decretum fecissent, CAROLVS V. IMPER. ex Hispaniis scripta ad eos Epistola, Iudicium suum Wormatiense renouauit. Cum nos, inquit, in proximis Wormatiæ habitis Comitibus, in Principum Electorum, aliorumq; Principum, & omnium ordinum Sacri Romani Imperii, generali congregatione, vnanimi illorū consilio, scitu & consensu, Lutherana doctrinā ac hallucinationem, velut hereticam, malignam ac venenosam, sub magnis granibusque multis & pœnis, publicè

Cochlæ. in Act. Luth. p. 95.

Carolus V. suā semel in Lutherū sententiā re-nouat ac confirmat.

denun-

denunciari ac interdici, omnesq; præterea scripturas, librosq; Luthericos, posteaquam à Sanctitate Apostolica iure ac ordine Christiano legitime reprobati ac damnati fuissent, deleri atque comburi curauimus: Vos & communes Status in nouissimis Nurenbergæ actis comitiis, solum propter iniuriosos & conuitiosos Lutheri libellos, indecorasq; Impressiones & picturas ordinationem proposuistis atque dedistis, eam unicuique, quantum ei obseruare possibile sit, imposuistis: Quasi nos in prioribus nostris Mandatis & Edictis aliquid noui, onerosi, aut iniqui proposuerimus ac constituerimus, & non facilius, æquiusque foret, in prioribus antiquis, laudabilibus, Catholicisq; ritibus & ordinationibus permanere, quam ita alienos ac in auditos abusos acceptare ac tenere, &c.

Heluetii
damnant
Lutherū.
Coch. p. 151.
& seqq.

Anno X X V I. Disputatione Badensi in *Ergauia* apud *Heluitios*, X I I. Cantonum Iudicio non minus *Martini Lutheri*, quam *Zuinglii* & *Oecolampadii* hæresis damnata est, statutumq; , ne quid temerè de *Sacra Missa*, de *Sacramentorum* administratione: de *sacris ritibus* caeremoniarum, *Ieiuniorum*, *Orationum*, *Confessionum*, *Feriarum*, *oblationum*, *Inuocationum*, *exequiarumq;* pro defunctis immutaretur.

Eodem modo *Tigurini* Anno X L V. *Prophetae* inquit & *Apostoli Dei* gloria non priuato honori, non suæ pertinaciæ & superbiæ studebant: sed peccatorum salutem quarebant.

vnicè.

unicè. Lutherus autem sua querit, pertinax est, insolentia nimia effertur, & confestim Sathana tradit, quotquot illius sententia non illico subscribere velint: Et in omnibus correptionibus suis plurimum maligni spiritus, quam minimum verò amici & paterni ingenii, deprehenditur

Anno XLV. XLVI. XLVII. LI. LXII. LXIII. Vniuersali Concilio Tridentino, totius orbis Christiani Iudicio Lutheri & aliorum Nouatorum hæresis cognita, damnata & proscripta est.

Conciliū
Occumeni-
cum Trid.
dānat Lu-
therum.

Denique Anno LXXVI. cum Tubingenses ἀκρίφοι clanculum Ieremiam Constantinopolitanum Patriarcham, pro more veterum Pelagianorum, literis ad consensum & comprobationem doctrinæ suæ sollicitarent, præter integram Augustana Confessionis confutationem, à Socolonio, & ipsis postea editam, hunc quoque nigrum ab eo calculum acceperunt. Omnino tacere nobis propositum fuit ad ista vestra, nec respondere vobis quicquā: qui adeò apertè tum scripturam, tum Doctorum sanctorum interpretationes ad vestram voluntatem transferatis: Cum Paulum habeamus nos sic hortantem: Hereticum hominem, post unam atque alteram admonitionem reiice. Verum quia silentio nostro futurum fuisset, ut vobis assentiri videremur, tanquam fortassere-
Etè opinantibus, & intelligentibus, hac ipsaque scriptura & sancti à vobis stare hac in parte: ideo

Orientales
damnant
Lutherū.
Aug. cont.
Iulian. Pe-
lagian.

Respo 3.
pag. 350.

ad defensionem horum, nunc etiam hac exarare volumus: licet certa nobis ex scriptis vestris fides facta sit, vos nunquam nobiscum, vel potius cum veritate sentire posse.

Ibidem in fine 3. responsi pag. 370. Rogamus itaque vos, ne posthac labores nobis exhibeatis: neque de iisdem scribatis, & scripta mittatis. Nam Theologos, qui Ecclesie lumina fuerunt, aliàs aliter tractatis: & verbis quidem honoratis eos, extollitisq; ; factis vero reiicitis, armaque nostra inutilia nobis efficere vultis. Excutere scilicet de manibus nostris, verba illorum sancta & diuina, quibus nos ad scribendum, & contradicendum vobis, uti potuissemus. Quamobrem quantum ad nos attinet, libera sitis nos curis. Vestram ergo viam euntes, ne amplius de dogmatibus, sed amicitia tantum causa, si volueritis scribite.

En Hunni: hi sunt triumphi Lutheri vestri, ita passim non quadrigis ouans, sed manibus post terga reuinctis tanquam publicæ pacis & fidei perduellis, ad rogum vel furcas abductus est. Quibus iudiciis & si ipse passim tanquam furens amensq; reluctatur, sibi que iniuriam factam per superos & inferos iurat; tamen non ita stulti sumus, ut ipsius ruditib⁹ tot Sanctissimorum, Doctissimorum, Nobilissimorum denique & præstantissimorum, Pontificum, Imperatorum, Principum, Doctorum, vniuersi deniq; orbis Christiani decreta postponamus. Docet

nos quotidiana experientia, atq; olim Donatistarum causa docuit, omnes victos indices suos criminari solere. Itaq; quo responso Cauilla Donatistarum Augustinus, eodem nos beatus Lutheri repellimus: *Eat nunc pars Donati (Lutheri) totiens improbata, totiens calūniosa, totiens mendax, totiens confutata, totiens modis omnibus superata atque confusa: adhuc iactet iudicem a nobis fuisse corruptum: Quasi vox alia victis esse consueverit. Prorsus Iudex corrumpendus fuit, ut quod illi bene egerant, illius infirmaret authoritas. Quid igitur adhuc miseri seducimini ab Episcopis vestris, quorum fallaces tenebra clara luce discussa sunt, quorum apparuit error, quorum pertinacia superata est? Quid adhuc vobis iactant vana mendacia? Quid adhuc creditis hominib. victis? Cum vobis dicunt, iudicem premio fuisse corruptum, quid nouum faciunt? Quid aliud omnes victi facere consueverunt, qui veritati consentire nolunt, nisi ut de Iudicis iniquitate mentiantur.*

August. ad
Dona post
collat. c. 34
Ibidem c. 1.

Sequitur noua rebellionis Lutheranae cōparatio, quam hic vanarum laudum præcō similem dicit Goliathi & Dauidis Monomachiae, perinde, (quod impium est dictu) ac si Pontifex & Imperator Romanus, Philistæi facti, *Lutherus* autem, sentina impietatis, Rex & Propheta in Israël, vir secundum cor & animum Dei. Sed rationem similitudinis audiamus.

Lutherus
comparat
Dauidi, Pō
tifex Goli
atho.

Lutherus in Epistola Germanica, quam
P 2 incri-

inſcripſit, *Fidelis Admonitio ad omnes Chriſtianos, pro ſeditione & rebellionē præcauenda: Inſpice*, inquit, *facta mea. Nonne ego Papa, Episcopis, Presbyteris & Monachis, ſolo ore, abſque omni ictu gladii, plus ademi, quam illi hætenus omnes Imperatores, Regesque & Principes, cum tota potentia ſua ademerunt? Quare? quia Daniel 8. cap. dicit, hunc regem abſque manibus conterendum eſſe. Et Paulus. Iſte deſtruetur ore Chriſti. Ego utique certus ſum, verba mea non eſſe mea, ſed verba Chriſti. Oportet igitur & os meum illius eſſe, cuius verba loquitur. Idcirco non opus eſt, petere corporalem ſeditionem, Chriſtus ipſe iam quandam incepit ore ſuo, quæ Papæ nimis grauis erit.*

His nunc verbis tanquam veris inſiſtit Hunnius, atque inde rationem ſimilitudinis ſuæ petit. Pontifex, inquit, *tanquam fortis quidam & corpulentus Goliath, hafta gladioque armatus, cunctis externis hoſtibus ſuperior fuit, adeo ut potentiffimi quique Cæſares bella illi mouentes operam luſerint. At LVTHÆRVS (audi prodigium) tanquam paruulus DAVID, funda & baculo munitus, id eſt, calamo & ſcriptis ſuis, voce & concionibus ſuis, precibus denique ſuis & votis, cum hoc gigante congreſſus, ita aduerſus eum tonuit, fulgurauit & fulminauit, ita eum in pectoribus fidelium, atque intimis animæ fibris hærentem proſtrauit, ut (ſi credere fas eſt) vnā poſt aliam victoriā,*
ſuc-

successum largiente Deo , reportarit gloriosissimè.

Deum immortalem ! quis tantum fulminatorem & fulguratorem, tantum victorem & triumphatorem *Lutherum* credidisset? *Ioui* olim fulgur, filiis verò *Zebedai* Dominus ascriptit tonitru; Corrigit vtramque sententiam *Hunnius*, & vtrumque telum vni *Luthero* in manus dat. Vt omnino nunc necesse habeamus dicere: *Diuisum imperium cum Ioue Luther habet.*

Sed & magnus ille *Victoriæ* Genius, non *ad diem unum spirans*, aut *exiguo tempore vigens*, ut *Macedonum*: neque in terra tantum, ut *Laconum*: aut mari, ut *Atheniensium*, neque sero commotus, ut *Persarum*, neque subito sopitus, ut *Colophoniorum*, sed iam inde à principio *adolescens*, densisque *Victoriis* augens *Rempublicam* aduersus *Barbaros* & *Græcos*, ut *Romanorum*, qui *trophæa* alia super alia *erexerunt*, *triumphos* *triumphis* *cumularunt*, *prioremque* in *armis* *sanguinem* *adhuc calidum* *secundo* *occupato* *eluerunt*: Qui *victorias* non *interfectorum* & *spoliorum* *multitudine* *numerarunt*, sed *captis* *regnis*, *subactis* *gentibus*, *insulisque* & *continentibus* *ad magnitudinem* *Imperii* *accedentibus*: Hic inquam tantus Genius quomodo nouum hominem *Lutherum* incescit? Numerate pugnas, recense te victorias, colligite triumphos, aceruis incredibilibus cumulos. Heu magnus nobis

Plutarch.
lib. de for-
tun. Rom.

Lutheri
Imperato-
rius Titu-
lus.

bis Heros propositus est ! Age Christiani
surgite omnes, concurrite, conclamate ad
tubam *Hunnii*; *Lutherus*, *fulminator*, *fulgu-*
rator, *Germanicus*, *Gallicus*, *Anglicus*, *Belgic⁹*,
Polonicus, *Lituanicus*, *Hungaricus*, & plus
ultra, etiam *Calicuticus*, *Pius*, *Felix*, *Inclytus*,
Victor ac triumphator semper Augustus.

Turbas da-
re, inglo-
rium & fa-
cile

Futilissimi homines, *Ingentes animos*, *an-*
gusto in pectore versant. Sed nolo hanc iterum
mouere *Camerinam*. Paulo ante, hoc ipso
capite, diximus, & infra iterum Deo volente
dicemus, quantum laudis & gloriæ habeat,
quantum laboris & industriæ, publicè tur-
bas dare, sectas inducere, potestates crimi-
nari, statuta maiorum infringere, *Arcefileo*
bello, *Catilinaria* factione, *Arriana* peste
omnia inuoluere, supera inferis miscere, ali-
quo usque grassandæ progredi, cladem etiā
Christo inferre, præsepia eius coarctare, la-
tentes hircos libidinosis pascuis agglome-
rare, posita disciplinæ repagula infringere,
denique omnibus optata præstare, fameli-
cis cererem, sitientibus Bachum, prurienti-
bus Venerem subministrare: Talem gentem
condere, tantæ molis non est. Nam (vt ille
ait) sponte sua, sine flagris aut stimulis

Virg. Ecl. 2.

Torua leæna lupum sequitur, lupus ipse ca-
pellam,

Florentem cytisum sequitur lasciuia capella.

Numquid verò non alius est, qui hanc *Lu-*
theri impudentiam audaciamque limitari
ausit?

ausit? Diximus supra, omnibus semper hæreticis hanc aleam fuisse subeundam, ut noua dogmata disseminaturi, contra Pontificem Romanum, totamque Catholicam Ecclesiam motus susciperent, totque potentissimorum ac spectatissimorum virorum odio se se onerarent, quæ arrogantibus turbulentisq; ingeniis leuis atq; optabilis fortuna videtur. De HUSSO gloriatur itidem *Johannes Agricola Islebiensis, Præfat. vitæ eius, quod solus absque omni ope & consolatione humana, contra maximas duas potestates super terram, nempe Cæsarem & Papam, contra Sacros & Ecclesiasticos Doctores steterit, ac (quod falsum est) vicerit: nisi forte vincere idem sit, quod in puluerem ac cineres redigi, debitamq; flagitiis mercedem asportare. Superest vna ab Hunnio allegata scriptura, quæ sicco pede transire nolumus. Apostolus 2. Thess. 2. v. 8. exitum Antichristi descripturus: Tunc, inquit, reuelabitur ille iniquus, quem Dominus Iesus interficiet Spiritu oris sui, & (quæ verba Hunnius malitiosè omittit) destruet illustratione aduentus sui. Eodem modo Daniel c. 8. v. 23. & seqq. Et post Regnum eorum consurget Rex impudens facie, & intelligens propositiones, & roborabitur fortitudo eius, sed non in viribus suis: & supra quam credi potest, uniuersa vastabit, & prosperabitur & faciet. Et interficiet robustos, & populum Sanctorum secundum voluntatem suam, & dirigetur dolus in manum eius: & cor suum magnificabit, & in copia rerum*

Explicatio
duarum scri-
pturarum,
de interitu
Antichri-
sti, quibus
Hunnio ab-
utitur.

omnium occidet plurimos : Et contra Principem Principum consurget , & SINE MANU CONTERETVR.

His verbis innui vult *Hunnius*, Antichristum, quem putat Pontificem Romanum, opera ministrorum Euangelicorum (sic nominari gestiunt *Lutheri* discipuli) detegendum, oppugnandum, & multis membris ad suas partes pertractis exuendum, adeoque vires eius magnopere infringendas. Sed hanc interpretationē ineptā & falsam esse primū ex eo patet, quod Antichristus non solū debilitandus aut frangendus, sed planē interficiendus, & quemadmodum postea dicemus, cum suo armigero viuis ad inferos detru-

Quid sit
Antichristum
interfici Spiritu
oris Christi.

dendus dicitur : quod de nullo vnquam Pontifice vel *LVTHERI* vel alterius hæretici opera contigisse constat. Deinde si Provinciarum aliquot à fide Catholica abductio, Spiritus est oris Christi, Antichristum interficientis, quam dudum ante *LVTHERVVM* hæretici prisci Antichristum interficere cœperunt, quibus semper fuit negotium, ut ait Tertullianus, *non ethnicos conuertendi, sed nostros euertendi. Hanc magis gloriam captant, si stantibus ruinam, non si iacentibus elevationem operentur: Quoniam & ipsum opus eorum non de suo proprio edificio venit, sed de veritatis destructione. Nostra suffodiunt, ut sua edificent.*

De Præscript. c. 42

Tertio ipse Apostolus explicat, quomodo
Chri-

Christus Antichristum spiritu suo interfec-
 turus, & ut ait *Daniel*, siue manu contritu-
 rus sit: cū subdit: *Et destruet eum illustratione*
aduentus sui. Quæ verba quia instituto suo
 parū apta sensit *Hannius*, callidè omisit. Sē-
 sus autem est: Antichristum numerosissimo
 exercitu contra Ecclesiam in monte Oliueti
 insurrecturum, ab ipso Christo, subsidio cœ-
 litus veniente coarctatæ sponsæ suæ, interfi-
 ciendum. At quomodo? non manu aut telo
 hostili, sed spiritu oris sui, id est: præsentī,
 glorioso, terrifico, & imperioso mandato,
 quo eum viuum cum suo armigero ad infe-
 ros detrudi, adeoque potestate sua exui, & è
 medio tolli iubebit: (quod sepe interficiendi
 verbo notari, nostri rectè annotarunt) reli-
 quo interim exercitu prostrato, & ad dire-
 ptionem auium mactato. Docet hoc expres-
 sè *S. Ioannes Apocal. 19. v. 17. & seqq. Et vidi*
unum Angelum stantem in sole, & clamauit
voce magna, dicens omnibus auibus quæ vola-
bant per mediū cœli, venite & congregamini ad
cœnam magnam Dei: ut manducetis carnes
Regū, & carnes tribunorum, & carnes fortiū, &
carnes equorū, & sedetiū in ipsis, & carnes omniū
liberorum, & seruorū & pusillorū, & magnorū.
Et vidi bestiam, & reges terræ, & exercitus eo-
rum congregatos, ad faciendum prælium cum il-
lo, qui sedebat in equo, & cum exercitu eius. Et
apprehensa est bestia, & cum ea Pseudoprophe-
ta, qui fecit signa coram ipso, quibus seduxit eos,

Ribera in
 c. 19. Apoc.
 n. 33. 34.

Arrige au-
 res Hanni.

qui acceperunt characterem bestia, & qui adorauerunt imaginē eius. Viui missi sunt hi duo in stagnum ignis ardentis sulphure: Et ceteri occisi sunt in gladio sedentis super equum, qui procedit de ore ipsius, & omnes aues saturate sunt carnis eorum.

Luthero
impurissi-
mo & ob-
scenissi-
mo scurrę,
spiritum
oris Chri-
sti tribue-
re blasphemum.

Cochl. in
Act. Anno
46. p. 316.

Lutheri
preces qua-
les.

V Vicelius
deodio Lu-
theranorū
aduersus
precandi
studium.

Postremò, spiritū oris Christi impurissimo, mēdacissimo, calumniosissimo, spurcissimo Luthero, cuius lingua non tā pretiosum Diuinorū eloquiorū balsamum, quam vipereū horribiliū calumniarum virus, & obscœna quæuis stercora, & merdas profudit, tribuere, profectò nefas est morte piandū. Credi-derim ego *Mani* potius aut *Carpocrati* aut *Arrio* hunc spiritum infuisse, quàm *Luthero*. Nam precandi studiū quod attinet, inuenio quidem illum vespere post Cœnam distento cibis & potu ventre, aliquantulum in habitaculo per fenestram orasse. At quam seriò, docet ipse in *Cōiuiialib. pag. 149. Quod si ego tā deuotus essem ad precandum, quā cupidus mane est ad Offam Petri V Velleri canis, cito nonissi- mū diem accelerarē.* Docuit idem iam dudum *Georgius V Vicelius* libello de Oratione, Ieiunio & Eleemosyna. *Nulla, inquit, gens vivit super terram, quæ non oret, & orationis opus valere non sinat, siue sint Christiani, siue heretici, siue Iudæi, Pagani, Turcæ, Insulani, &c. Sola secta Lutherana multis iam annis contra hoc opus in publicis concionibus ubique pugnauit. Quid orare, quid orare? Orando parum effi-*

cies coram Deo. Ad hoc citabant verba Christi Matth. 6. & 23 ubi Dominus reprobat Pharisæorum orationes. Et Ioan. 4. ubi Samaritarum orationem reprehendit. Hic obiciebant ex Psalmo. Oratio eorum fiat in peccatum: hic damnabant septem horas Sacerdotum, præ quibus Deo gratius sit, vel asinum rudere, vel infantem vagire: hic reiiciebant consuetas Laicorum preces: hic nihilerat boni in cunctis libellis precatoriis, siue Latini essent siue Teuthonici: hic nulla recipienda erat oratio, præterquam Pater noster, quamvis & ea oratio cum cæteris in desuetudinem abibat: hic brevis debuit esse oratio, si omnino orandum erat, quia DEVS oris preces non curaret: hic irridebantur viduæ, velut sanctorum deuoratrices, quæ flexis genibus iacebant & orabant: hic exhibebantur ea preces, quæ in confessione fuerant iniunctæ. Quæ ergo concio facta est, in qua oratio ieiuniumque non vellicarentur? Id autem verum esse, ex eorum plebe cognoscitur, quæ assiduis declamationibus tam longe ab hoc opere abducta, ut perpauci sint, qui vel orent, vel in hebdomada semel orare cogitent. Quanta est turba eorum, qui in toto mense una aut altero, ne semel quidem integre dicant, unum Pater noster? Tam rarum igitur (ne dicam contrarium) eis factum est hoc opus, perinde ac si desierint esse Christiani.

Psal. 108

Deni-

Cochl. vbi
supra. p. 319

Deniq; fac Lutherum ardentissimè quotidie orasse: quid orauit? *pro Deo scilicet (Turcice) & sancto eius Euangelio, ut ei prosperè succederet, quemadmodum iam moriturum astantibus iniunxisse Ionas refert, atq; etiam vita eiusdem per Melancht. & Matth. Ritter edita. O sanctitatem miraculosam, inquit Cochlæus, & apud Christianos nūquam prius auditam, quod nouus Saxonia Apostolus, tota die secularibus intentus negotiis, prandiisq; & cœna crapula oneratus, omissis totius diei horis canonicis, paululum antequam cubitum iret, in fenestra prospectu orasse deprehensus est: cuius heresi ac scelere tot per omnem fere Saxoniam, Pomeraniā, Daniam, Sueciā, & Noruegiam Monasteria, & collegiata Ecclesia atq; etiam cathedrales (non solum omissis, sed etiam publica violentia prohibitis & interdictis Missis & horis Canonicis) desolantur, & à Deilaudibus obmutescunt die noctuq; & ab omni cultu solennitateq; veteri cessant.*

Lutheri
gloria, stre
nuè male-
dicere.

Tom. 3.
VVitt. fol.
465.

Iam quod frigidis Lutheri precibus sty-
lum quoque eius κεραυνόβολον adiicit Hun-
nius, stultè quidem, sed tamen ex sententia
Præceptoris sui, qui iam dudum *tom. 5. Ienen. fol. 309. a. b.* sic scripsit. *Hac mea gloria honor-
que erit, sic omnino audire volo, quod plenus con-
uitiorum, reprehensionum & maledictorum in
Papistas sim. Et paulo post: cum illis nequam
in sepulchrum usq; iurgabor & rixabor, nec ul-
lum bonum verbum ex me audient. Imo meis
toni-*

tonitruis & fulgetris sepultura eorum signum dabo. Et in Conuiuialibus fol. 313. Queruntur multi, putantq; me nimis vehementem & acrē aduersus Papatum fuisse. Ego autem queror, quod nimis lenis mitisq; fuerim. Vellem mera me tonitrua aduersus Papatum loqui posse, ac verba singula, singula fulmina esse.

At quæ hæc laus, obsecro, rabiosi canis instar in obuios quosq; furere, mordere, spumare, rodere, brutis fulminibus in summos & infinitos detonare, iram leoninam in pelle asinina demonstrare, famam innocentum lacerare, potestates criminari, denique speciosam causam contemptissimis præfidiis tueri, atq; vbiq; furentem Hercule vel Aiacem imitari? Non est hic spiritus mansuetudinis, non spiritus Prophetarum aut Apostolorum, quorum se Lutherus reformare Euangelium venditat. Diaboli hi dentes, vnciq; pedes, ac lingua criminatrix est, quod iamdudum præter Catholicos ipsi etiã Calvinistæ vero augurio annotarunt. Edidit (inquiunt Tigurini in confess. Germ.) *superioribus diebus Martinus Lutherus librum, &c. qui plenus est demoniis, plenus impudicis dictis, scatet iracundia & furore, adeo ut omnes, qui tantum non cum ipso insaniunt, satis admirari nequeant, hominem tam senem, tam exercitatu tante existimationis, non potuisse suos sensus aliter cohibere, quò minus tam excandesceret.*

Lutheri
maledicentia.

Similiter Zuinglius Respons. ad Lutheri
librum

librum de Sacramento. *Hic inquit Dei verbum, non vesana illa conuitia, quibus nos Suermeros, demones, fanaticos, nequam, hereticos, latrones, seditiosos, simulatores, hypocritas, trok / bok / plok / Donder / po / pu / pal plump / ic. & quid non esse calamitas, victoriam obtinebit. Tu leges fingis, iuxta quarum præscriptum Scripturæ sanctæ intelligi debeant, quas alioquin in tuo sensu minus asserere & tueri potes. Insignem quandam laudem tibi vendicas, & multum de te gloriaris, utpote qui tuis laboribus ac industria scripturam sub scamnis, & subsellis in tenebrarum caligine latitantem, in lucem produxeris. Te iræ affectu correptum, furere & insanire, non equidem negare poteris, si modo librum tuum quem tute scripsisti, probe perlegeris. Tanta enim conuiciorum copia & peruersarum opinionum multitudo, & charitatis fonte, ex diligenti animi consideratione, ex præmeditato studio proficisci non potest.*

S. Hieron.
Epist. 85. ad
Euagrium

Quæ cum ita sint, nobis tubâ Euangelicâ clangat, non follis conuiciorum & mendaciorum Lutherus, sed filius tonitru, quem

I E S V S amauit plurimum, qui è pectore Saluatoris doctrinarum
 fluentia potauit.

XIII.

ÆGIDIUS HVNNIVS.

Contemptim Luthero * nostro Papico. *le solent obuertere, nullis eum claruisse miraculis: In sua verò Ecclesia (Pontificia) edi signa & prodigia. Valeant illi cum suis prodigiis, quæ à * Pseudoprophetis & Pseudochristis editum iri per cooperationem Satanæ, Christus olim discipulis suis prædixit, & Paulus ex Spiritu sancto pronunciauit. Lutherum quod attinet, satis est * miraculi, quod unus ipse prope totius mundi sustinuit impetum, quod solo verbo sine ullo armorum strepitu contra omnem humanam potentiam & resistantiam diuinum illud saluifica religionis opus, Deo excelso fretus, instaurauit, doctrinamque Christianam, non ab errore uno vel altero vindicauit, sed ab erroribus ad unum omnibus in solium * repurgauit.*

* Miser Lutherus à Dei & hominum vocatione nudus, currit antequam mittatur, nec vel claudum canē sanare potest.

* An tantū ab illis? Nulla à veris ac bonis Christianis? vbi ergo illud Ioan. 14. & Marc. ult. de quo infra. Valeas ergo tu cū prodigiosa malitia tua.

C O N-

* Magnum scilicet miraculum, exposita esca ingentem muscarum & formicarum & gurgulionum eopiam cogere.

* Non secus scilicet ac prisci illi repurgatores, Manes, Eutyches, Arrius, Mahometes, vt vix vestigium prisca fidei reperias.

CONFUTATIO.

Lib. 5. c. 13.

ABIVS QVINTILIANVS
 Oratoriæ Institutionis Magi-
 ster, dum causidicos suos rui-
 nosarum, plerumq; causarum
 Patronos callidis ad victoriam
 stratagematibus instruit, etiã hoc inter alia
 præceptum illis dat, vt difficiliores aduersæ
 partis rationes aut firmamenta, quibus iudi-
 cis animus in transuersum adigi, victoriaq;
 anceps reddi posset, non tam copiosè & ner-
 uosè refutare, quàm tenuiter & scopticè e-
 leuare, aut omnino silentio præterire, eque
 medio conspectu summouere nitatur. *Quæ-
 dam enim sunt, inquit, quæ neq; negari, neq; de-
 fendi, neq; transferri possunt. Quare illud stultis-
 simè præcipitur, quod defendi non possit, silentio
 dissimulandum, siquidem est id, de quo Index
 pronunciaturus est. At si extra causam sit ad-
 ductum, & tamen coniunctum, malim quidem
 dicere, nihil ad quæstionem, nec esse in his mo-
 randum, & minus esse, quàm aduersarius dicit:
 tamen velut huic simulationi obliuionis ignoscã.
 Debet enim aduocatus pro rei salute breuem ne-
 gligentia reprehensionem non pertimescere. Isto
 artificio causidicus noster HVNNIVS: id est
 ruinossimæ partis Lutheranae Patronus,
 hoc loco nobis imponere, grauissimamque
 Catholicorum exceptionem de Luthero
 hæresiarcha temerè, petulanter, impiè, sine
 vlla*

ulla vel diuinæ vel humanæ vocationis auctoritate ad publicum docendi reformandi-que munus sese intrudēte, quasi glaucoma- te ob oculos obiecto tegere, & futili excusatione è medio subtrahere conatur. Astuto quidem, sed frustraneo conatu. Sunt enim & nobis per DEI gratiam *Rhinocerotes*: Sunt *Aquilæ*, tectoria fraudum, nebulasq; luminis acie penetrantes, quæ è latibulis hanc vulpeculam extrahere, publicoq; conspectui reddere queāt. Age igitur Hunni, quid grunnis? *Contemptim*, inquis, *Papicola* *Luthero* nostro obuertere solent, nullis eum claruisse miraculis, quæ in sua Ecclesia edantur. Itane vero contemptim ista Catholici? quis eos tā rudes ac bardos existimasset? *O Phormio*, alius latet anguis in herba. Nontam ista nos contemptim, quā tum contemptim nostra profers. Fortiores Ecclesia lacertos habet, nec tam frigide arietes suos impellit. Veni ergo, vide quid *Luthero* tuo obuertamus.

SINE VOCATIONE LEGITIMA

DOCENTIBVS NON PRÆBENDAS

AVRES.

Scis *Hunni* DEVM OPT. MAX. pacis & ordinis amatorem, bifariam Ecclesiæ suæ (vel ipso *Luthero* teste) Pastores prouidere solere: Vel ordinaria per homines vocatione, cum ab Apostolis aut Apostolicis viris consecrati Episcopi, alios deinceps ad finem

Q

mundi

Tom. 6.
Germ. fol.
349. Epist.
ad Lauren.
Cast.
Vocatio
duplex or-
dinaria.

Ephes. 4. II.
& seqq.

Extraor-
dinaria.

Benedict.
Aretius
Problem.
63. de Mi-
nisterio.

mundi eodem ordine muneribus Ecclesia-
sticis consecrant ac destinant Pastores, vt
vera maneat vox illa Apostoli: *Dedit quos-
dam Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios
verò Euangelistas, alios autem Pastores & Do-
ctores, ad consummationem Sanctorum, in opus
ministerii, in edificationem corporis CHRISTI:
donec occurramus omnes in unitatem fidei & a-
gnitionis filii DEI, in virum perfectum, in men-
suram etatis plenitudinis CHRISTI, quem-
admodum Lutherus ipse Comment. 1. cap. ad
Gal. Et Iacobus Andrea Colloquio Badensi ad
2. 3. 5. & 6. artic. rectè hanc ordinariam voca-
di rationem admiserunt. Vel extraordinaria
à se ipso missione, cum sine hominū suffra-
giis, in extrema mundi corruptela aliquos
mittit, quorū opera tanquā violento phar-
maco, reliquis locum nō inuenientibus ho-
minum malitiam & religionis corruptelam
corrigat: quemadmodum alius quidā Secta-
rius, hanc alteram vocationis speciē descri-
bit, qui & hoc præsenti causæ utilissimū ad-
dit: *DEVM quotiescunq; tales dederit, semper eos
singularibus donis & testimoniis Spiritus sancti
ornasse: & Prophetis quidem dedisse vim mira-
culorum aliquando: frequenter facultatem fu-
tura predicendi: quibus CHRISTVS adie-
cerit in missione Apostolorum dona Spiritus S.
peritiam linguarum, sanationum, veram scri-
pturæ interpretationem.**

Porro scis Hunni, Anno abhinc fermè no-
nage-

hagesimo *Lutherum* vestrum, *Augustiniana* prius familiae Monachum, pristina fide & regula deserta, novas in Ecclesia religiones spargere, receptos cultus & ceremonias abrogare, Catholicam salutis rationem damnare, inauditas denique & insolitas in caelum vias struere coepisse, vosque ipsos adhuc eius statutis tanquam Apostolicis decretis stare & gloriari. Scis itidem, quam graue in religione momentum habeat, nouis Doctoribus facile aures praebere, recipere eos, qui nullo vocante currunt, nullo mittente docent, nullo inspirante vaticinantur: quam grauer in eos Dominus, quam acerbè ipse *Lutherus* inuehatur. Qui praeterquam quod eos passim fures, nebulones, subreptitios vocat, haec etiam durissima aduersus eos spicula eiaculatur.

Tom. 5. Ienens. fol. 491. *Primum* inquit *hac* ratione optime & facillime deprehenduntur, cum de vocatione sua interrogati, quis eos arreperere, aut venire, atque in angulo concionari iusserit, neque respondere possunt, nec mandatum ullum allegare. Atque ego dico profecto, huiusmodi subreptitios, si nihil in se macula praeterea tenerent, merique sancti essent, haec tamen una ratio, quod iniussi & non vocati subrepserunt, Diaboli ipsos nuncios & Doctores efficaciter conuincere potest.

Eodem modo tom. 2. Ien. fol. 455. 456. Admonitione ad Senatum *Mulhusinum*. Senatus inquit *predicatore* illum haud vocatum.

Lutheri
zelus ad-
uersus praed-
icatores
non voca-
tos.

sistat coram se, & si fieri potest, coram tota concione, eumq; interroget, quis ipsum ad predicandum miserit aut vocauerit? neque enim Senatus fecit. Si igitur dicat, DEVM eiusque Spiritum ad modum Apostolorum se misisse, facite confirmet hoc signis & miraculis aut illi predicatione interdicit: QUANDO ENIM DEVS

NB.

ORDINARIUM MODVM VULT MVTA-
RE, SEMPER ADIVNGIT MIRA-
CVLA.

Item tom. 5. Ienens. fol. 497. *Monitus sit Magistratus Ecclesiasticus, monitus Magistratus civilis, moniti sint omnes Christiani & subditi, ut sibi ab eis caueant, neq; eos audiant: Scientes quotquot ipsos tulerint, aut audierint, eos ipsum Diabolum corporaliter audire, non secus ac si ex obsesso homine loqueretur.*

Item tom. 5. Ienens. fol. 157. super Psalm. 82. Adeò hanc vocationis necessitatem urget, ut ne suos quidem, quantumcunque pios aut sinceros, in loco Papistico, aut hæretico, clam, in scio aut inuito ordinario loci pastore concionari velit: *Etiam si, inquit, purum Euangelium docere vellent: merique Angeli & Gabrieles è cœlis essent. Quo- modo & comment. in 1. cap. ad Galat. ait. Si maximè quis etiam pio Zelo & bona intentione velit sana doctrina liberare seductos (irruendo in alienam messem quo non est vocatus) tamen exemplum malum oriretur.*

Quam-

Quamobrem quod aliàs, libro quē *Fundamentum rationum* vocat, quod Christianus omnem doctrinam iudicandi potestatem habeat, ostendere conatur Lutherus: Christianum in medio cœtu etiam sine vocatione ad docendum, surgere debere, quando ordinarium loci pastorem errare senserit, falsum est & his ipsiusmet assertionibus abunde confutatum. Si enim, *malè docet quis* (inquit tom. 5. fol. 496.) *quid ad te? neque enim tibi de illo reddenda ratio.*

Et ibidem fol. 444. pœnā huiusmodi cursoribus decernit, ut carnifici, quem *Magistrum Ioannem* vocant, tradantur, utpote qui sine dubio seditionem, aut peiora in populo conentur excitare. Si enim à DEO essent & sinceri (addit aliquanto post fol. 491.) primò Pastorem conuenirent, cumq; illo tractarent, vocationem suam demonstrarent, fidem exponerent, & tandem veniam docendi expeterent. Quam si is neget, excusatos eos coram DEO fore, pulueremq; à pedibus suis excutere posse.

Eodem modo auditores instruit eodē folio, ut hæc quærant ex subreptitiis Doctoribus: *Vnde venis? quis te misit? quis mandatum tibi dedit predicandi? ubi habes sigilla & literas, quod ab hominibus missus sis? ubi miracula tua, quod à DEO sis ablegatus? Cur non conuenis nostrum Pastorem? cur ita clanculum ad me irrepis, & te condis in angulo? quare non publicè te sistis? Si filius lucis es cur lucem fugis?*

Deniq; tom. 5. Ienens. fol. 156. super Psalm. 28. Tenetur inquit civis venientibus subreptiis, priusquam eos audiat, aut docere sinat, Magistratui ipsos indicare, atq; etiam Pastori, cuius ovis est, si hoc non facit, sciat se tanquam inobedientem suo Magistratui, contra iuramentum suum delinquere, & tanquam contemptorem Pastoris sui, cui honorem debet, contra DEVM agere, atq; ipsummet reum esse, cumq; illo subreptore furem & nequam.

LUTHERVM NULLA DIVINA
VOCATIONE EXTRAORDINARIA
SVBNIXVM FVISSE.

Hæc cum ita sint Hunni, vel ipso Luthero teste & iudice: & verò eius ministerium totius orbis Christiani, omniumq; seculorum consensui aduersissimum, non minus nobis suspectum sit atq; esse debeat, atq; ipsi fuerunt ii, contra quos superiores leges posuit: æquū est vt iisdem se legibus iudicari, eadem lance ponderari sinat. Seruato igitur cōmuni iure ac formula, non cōtemptim sed seriò & grauitè ex eo sciscitamus: Vnde venis Martine Luthere? quis te misit? quis tibi mandatum dedit concionandi? ubi habes sigilla & literas, quod ab hominibus missus sis? ubi sunt miracula tua, quod te DEVS miserit? Nam iura quidem Cæsarea sanciant, neminem quantacunque mandata Imperatoria, qualicunque dignitate prætendentem, admittendum esse

Tom. 5. Ienens. fol. 491. a. b. Sic Iodocus Clichouæus in propugnaculo Ecclesiæ, contra lib. Luth. de Formulæ

esse, nisi Imperatoris literas in testimonia exhibeat, *l. unica, C. de mandat. Princip. & l. prohibitum est. C. de iure fisci, lib. 10.* Ipse verò scribis D E V M quotiescunque ordinarium mutare modum velit, semper miracula adiicere solere. Scribit Achates tuus Philippus: Nunquam in magnis tenebris D E V M novos vocare Doctores, quin semper eis addat testimonium miraculorum, ut certò sciamus à D E O missos esse. Denique ipse fassus es olim, Anno 23. (Concione Ascensionis Domini, quæ tamen postea misère interpolata est) flagitante necessitate atque hostibus Euangelii urgentibus, tibi omnino periculum faciendum, ac signa edenda, potius quam Euangelium premi ac contemnissinas. Age ergo, fac nunc signa, ut te à D E O missum sentiamus: En flagitat necessitas, urgent hostes, postulat C H R I S T I gloria, & multorum hominum salus, qui de vocatione tua dubii Euangelium tuum fraudes & imposturas meras esse sentiunt. Iuua hos, ostende te, quem iactas D. N. I E S V C H R I S T I Euangelistam. *Tom. 6. VVittenberg. fol. 165. Euangelistam Wittebergensem. Tom. 9. VVittenb. fol. 169. b. to. 2. Ienens. fol. 119. a. Prophetam. Tom. 7. Ienens. fol. 446. Apostolum. Sympos. fol. 296. tom. 2. Ienens. fol. 92. b. Sanctū Domini D E I. Tom. 2. Ienens. fol. 92. tom. Ienens. fol. 353. Angelum. Tom. 2. Ienens. fol. 49. a.*

Tom. 2. Ienens. fol.

458.

Philip. in cap. 3. Mat.

Lutheri tituli assertitii.

Apoç. II.

Denique Os CHRISTI *Ibidem fol. 68.a.* Et Eliam Thesbitem. *Sympos. fol. 492.* De quo sane prædictum est, quod aduersus Antichristum venturus, igni prodituro ex ore suo, deuoraturus sit inimicos suos, potestatemq; habiturus claudendi cælum, ne pluat diebus Prophetia sua, & aquas conuertendi in sanguinem, & percutiendi terram omni plaga quotiescunq; voluerit. En habes virtutem *Elia*, cuius locum si tue-ri voles *Luthere*, necesse est elumbes istos ac segnes digitos abiicias.

In c. 3. Mat.

Moses nō
sine mira-
culis mis-
sus.

Exod. 4. 1.
& seqq.

Atque hæc est causa *Hunni*, iustissima vt puto & æquissima, ob quam *Lutherum* tuum miracula poscimus, quæ nisi impostor esset, nunquam illi excelsa DEI manus fuisset negatura. Nunquam enim, vt supra *Me-
lanchton* vester dicebat, in magnis tenebris, *DEVS* nouos vocat Doctores, quin semper eis addat testimonium miraculorum, vt certo sciamus à DEO esse missos. Idq; videmus primum in missione *MOYSIS*, qui cum extraordinariè à Domino ad populum mitteretur, ne de eius fide dubium vllum esset, virtute miraculorum instructus, virgamque in colubrum, colubrum in virgam mutare, manum sanam, leprosam; leprosam, sanam efficere doctus est, dicente Domino. Si non crediderint tibi, neque audierint sermonem signi prioris, credent verbo signi sequentis. Quod si nec duobus quidem his signis crediderint, neq; audierint vocem tuam, sume aquam flumi-

fluminis & effunde eam super aridam, & quicquid hauseris de fluvio, vertatur in sanguinem.

Idem apparet in missione Apostolorum Matth. 10. *Euntes predicate, dicentes: appropinquavit regnum cœlorum, infirmos curate, mortuos suscite, leprosos mundate, Demones eiicite.* Quo illi tam evidenti testimonio instructi, alacriter profecti predicaverunt, ubique Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis: Denique ipse Dominus, quia à cōsuetâ docendi ratione non nihil deflectere videbatur, hoc violento argumento fidem sibi inter Iudæos quærere coactus est: quemadmodum Iohanni in vinculis respondens, *cæci, inquit, vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur.* Et Iohan. 10. 25. *Opera quæ ego facio, in nomine patris mei, hæc testimonium perhibent de me.* Et v. 35. *Si non facio opera patris mei, nolite credere mihi: si autem facio, & si mihi non vultis credere, operibus credite, ut cognoscatis & credatis, quia pater in me, & ego in Patre.* Denique Iohan. 15. & 24. *Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent: nunc autem & viderunt & oderunt & me, & Patrem meum.* Atque hæc ipsa virtus nondum in Catholica Ecclesia emarcuit, quemadmodum ipsi Centuriatores Magdeburgenses in singulis centuriis cap. 13. memorabilia singulo-

Apostolorum missio cum virtute miraculorum cōiuncta.

Marci ult.

Christi doctrinâ suâ miraculis confirmavit.

Matth. 11. 5.

Miracula Ecclesiæ.

Vide Bel-
larm. lib. 4.
de Notis
Eccles. e. 14
Et Iodoe.
Coccium
Tō. 1. The-
saur. Cath.
pag. 1131. &
seq.
Libr. 1. de
Trinit. c. 2.

gulorum seculorum miracula annotant, &
historiæ certissimæ GREGORII THAV-
MATVRGI, *Antonii, Hilarionis, Martini,*
Nicolai, Cuthberti, Tharasi, Romualdi, Bern-
hardi, Francisci, Dominici, denique nostro
seculo *Francisci de Paula, Francisci Xaverii*
in Indiis, & aliorum Sanctorum indubitate
docent, de quorum admirandis operibus o-
ptimè cum *Richardo de Sancto Victore* dicere
queamus: *Domine si error est, quod credimus, à*
te decepti sumus. Ista enim in nobis ius signis &
prodigiis confirmata sunt, quæ non nisi a te fieri
potuerunt.

Exceptio
Hunnii.

Lib. 1. con-
tra Celsum

Sermon. 9.

Hierony.
contra Vi-
gilant.

Iam quod contra ista *Hunnius* noster ex-
cipit, nullam istis miraculis fidem, nullum
pondustribuendum esse, more maiorum
suorum, id est hæreticorum facit, qui omni
semper conatu tanquam bellum Soli indi-
centes, hanc Ecclesiæ gloriam impugnare
non veriti sunt. *Celsus* testatur *Origenes* ip-
sius CHRISTI miraculis struxisse calum-
niam, *quasi ea Egyptiis artibus fecerit.* *Arria-*
nos risisse miracula Sanctorum, *GERVASII*
& PROTASII, S. *AMBROSIVS* author est.
Vigilantius Gallus signa & virtutes, quæ in
Basilicis Martyrum fiunt, dicebat incredu-
lis, non autem credentibus prodesse. Sic
VV ALDENSES nulla vera in Ecclesia
miracula fieri dixerunt, (*Guido de VVal-*
dens. cap. 15.) & *VVicleus* Dialogo maio-

ris mendacij cap. 16. vocauit eadem, *illusiones*
Diaboli somnias.

Sed videamus quaid ratione inductus as-
ferat *Hunnius* noster. *Quia* inquit *CHRIS-* Miracula
Ecclesiæ
quoq; pro-
missa.
TVS, & APOSTOLI Pseudoprophetas quo-
que & Antichristum per cooperationem Sata-
næ miracula edituros prædixerunt. Profectò
bella ratiocinatio: Antichristus edet signa
& prodigia: Ergo quotquot miraculis co-
ruscant, Antichristi sunt. Numquid verò
solus Antichrist⁹ miracula facturus dicitur,
nulla *CHRISTVS & CHRISTI Ec-*
clesia? Quid ergo illud est: *Amen Amen* Ioh. 14. 12
dico vobis, qui credit in me, opera quæ ego fa-
cio, & ipse faciet, & maiora horum faciet, quia
ego ad Patrem vado. Quid illud? *Signa au-*
tem eos qui crediderint, hæc sequentur, in no- Marc. 16. 17
mine meo Daemonia eiicient: linguis loquentur
novis: serpentes tollent, & si mortiferum quid bi-
berint, non eis nocebit. Super agros manus im-
ponent, & bene habebunt.

En *Hunni*, miracula vera Ecclesiæ quo-
que veræ promissa, non falsa solum de An-
tichristo & Pseudoprophetis prædicta.

Quorum signa, eo ipso quod cooperationi
Satanæ ascribuntur, falsa & mendacia fu-
tura significantur. Quod vel inde patet,
quod in *Apocalypsi* pro maximo Antichri- Apocal. 13.
sti miraculo refertur, quod *ignem* cæli-
tus labi, & imaginem bestie loqui facturussit,
hominibus quidem admirabili, sed tamen
sibi

sibi facili & non miraculosa ratione, quæ nec minimam cum illis tremendis sanctorum nostrorum operationibus, cæcorum illuminationibus, mortuorum resuscitationibus, desperatorum sanationibus, comparationem habere possunt.

**Iudæi cur
videantur
habuisse
suspecta
Christi mi-
racula.**

Deut. 13. 1.

Esaiæ 61. 5.

**In veris fal-
sisq; mira-
culis discer-
nēdis, quæ
prudētia
adhibēda.**

Quapropter perinde facis *Hunni*, ac blasphemi illi Scribæ ac Pharisei, qui stupenda Domini miracula Principi Dæmoniorum *Beelzebuli* ascribebant, mentemq; liuore tabidam, magis ad Pseudoprophetarum metum, quàm ad Messiae venerationem intendebant: Propterea fortè, quod *Moses* præcepisset: *si surrexerit in medio tui Prophetes, aut qui somnium se vidisse dicat, & prædixerit signum, atque portentum, & euenerit quod locutus est, &c. non audies verba Prophetæ illius, aut somniatoris, quia tentat vos Dominus DEVS vester.* Nihil cogitantes quod cōtra *Esaias* prædixisset: *DEVS ipse veniet, & saluabit vos: tunc aperientur oculi cecorum, & aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut ceruus claudus, & aperta erit lingua mutorum, quia scissæ sunt in deserto aquæ, & torrentes in solitudine. Et quæ erat arida, erit in stagnum, & sitiens in fontes aquarum.* Hic quid blasphemis istis Scribis ac Phariseis pro Domino tuo responsurus fuisses *Hunni*? nonne id quod prudentes censent, ita sinistro oculo Pseudoprophetarum præstigias cauendas, vt dextrum oculum non omnino à DEI potentia

tentia & veritate auertamus. Fecit enim mendacia Diabolus, & faciet. Fecit mirabilia Dominus, & facturusest. Eodem modo tu in hac causa ita Antichristi ludibria time, vt non omnino mirificam CHRISTI manum elanguisse atque emarcuisse putes. Non minus enim in Ecclesia tuenda mirabilis Dominus, quàm in eadem oppugnanda fallax Diabolus futurus est.

At suppetunt alia causæ nostræ patrocina. Quænam illa? *Lutheri* ipsius ad miracula patranda conatus, infelix successus, turpissima iactura, qui si solius Antichristi miracula duxisset propria, qua fronte eorum gloriam affectare ausus fuisset? At non solum *Vilhelmum Nesenum* Poëtam ac Pædotribam Francofurd. postea V Vitteberg. in Albi submersum, vanis immurmurationib. ad vitam reuocare conatus est, quemadmodum *COCHLÆVS in Actis Lutheri Anno 23. pag. 76.* *LAVRENTIVS SVRIVS comment. rerum in orbe gestarum, Anno 1546. pag. 415.* *VILHELMVS LINDANVS Dialogo 3. cap. 1.* *DVBITANTII. TILMANNVS BREDENBACHIVS libr. 7. collat. sacrarum cap. 5. referunt.* Verum etiam altero exorcismi frustraneo conatu vanitatem Euangelij sui euidenter omnibus prodidit: quemadmodum illi ipsi authores locis iam commemoratis testantur. Sed placet hanc historiam oculati potius testis autoritate firmare, clarissimi

Lutherus ipse conatus est miracula edere, sed frustra.
Nesenus.

Lutherus
in Exorcis-
mo quas
angustias
passus.

rissimi nempe viri, FRIDERICI STA-
PHYLI, qui in absoluta Responsione contra
Iacobum Schmidelinum pagin. 404. hunc in
modum scribit. Possum ego redigere mihi
in memoriam Anno 1545. demoniacam
quandam puellam è Misnia ditione adductam
Wittebergam ad Lutherum, ea spe, quod Lu-
therus cen tertius Elias, puellam istam à malo
Demone liberaturus esset. Quamvis autē Lu-
therus ad hoc admirandum & magni momenti
opus initio non parum difficilem se ostenderet, at
tandem tamen iussit puellam duci in Parochia-
na Ecclesia Wittebergensis Sacrarium, illic-
que coram aliis plerisque doctoribus & eruditius
viris (inter quos ego tum quoque iuuenis Ma-
gister aderam) demonem cœpit adiurare &
exorcizare, sed id tamen more suo, non eo qui
apud Catholicos receptus & vsitatus est. Cum
autem diu multumque ille coniurasset demo-
nem, cedere ille noluit, sed eas in angustias, sit
venia verbo, Lutheri caligas redegit, ut is
quamprimum è Sacratio se proripere vellet. At
quid accidit? Malignus ille demon usque adeo
fores Sacrarii obstruxerat, ut neque forinse-
cus, neque intrinsecus aperiri possent. Quæ res
Lutherum in maiores etiam angustias addu-
xit, ita ut iam ad fenestram properaret, spe-
rans per eam se posse effugere, & exilire. Verum
obstabant illi Cancelli ferrei: sicque compulsus
est una nobiscum tantisper inclusus harere, do-
nec per cancellos ferreos ab adituo nobis esset ob-
latus

data securis, mihi que ceu Iuveni viro tradita, ut ea fores effringerem: quod equidem tum conatus sum, & ad effectum perduxim: Interea verò visu admirandum erat, ut Lutherus angoribus correptus sursum deorsumque cursitaret, atque instar ovis parturientis huc illucque sese inuerteret. Non dissimilia his duo exempla, alia de Lutheri quoque discipulis commemorat TILMANNVS BREDENBACHIVS, collation. sacrarum libro septimo, cap. 42. & 43. quæ in lectoris gratiam & nouorum Prophetarum opprobrium ascribere liberet, nisi nimis longa essent: Nos contenti iis, quæ attulimus, dicamus cum IRENAEO. Heretici neque cæcis possunt donare visum, neque surdis auditum, neque omnes Demones effugare, præter eos, qui ab ipsis immituntur: Si tamen & hoc faciunt: neque debiles aut claudos, aut Paralyticos curare, vel alia quadam parte corporis vexatos, tantum absunt ut mortuum excitent.

Lib. 2. c. 36.

Quamquam negare non possumus, aliquando LUTHERANORVM conatus suos quoque habuisse effectus. Quos verò? illos nempe, quos iamdudum TERTULLIANVS in *Prescriptionibus* agnouit, & GREGORIUS TRO-
NENSIS in *historia Francorum* exemplo *Cirolæ Arrianorum* Episcopi: Libro vero *de gloria Confessorum* capite 12. & 13. alterius cuiusdam Episcopi hæretici exemplo com-

Lutherani
ex viuis
mortuos
faciunt.
Lib. 2. c. 3.

Hier. Bol.
sec. in Vita
Calu. c. 13.

Tilmann.
Bredenb.
collation.
Sacra. lib. 7
cap. 3.
Exemplū
Poloni Prę
dicantis.

comprobauit: quorum vterque adornata fraude homines illuminare volens, diuina ultione eosdem excæcauit. Nostro tempore præter infœlicem illam *Brulei Ostunensis à Caluino* tentatam in speciem resuscitationē memorabilis est Poloni cuiusdam Prędicantis fraus, de qua doctissimus vir *Franciscus Turrianus lib. 1. dogm. charact. verbi DEI*, in hæc verba. *Concionator*, inquit, *sui Euangelii gratia confirmandi quendam Matthæum certo conduxit stipendio, qui sese mortuum simularet, atq; ad clamantis vocem ceu mortuus resurgeret. Illum feretro inclusum ad templum deduxit uxor, artificii nefarii conscia, funus fletu & eiulatu prosequitur. Ille ubi satis de suo nouo Euangelio tonasset. Surge*, inquit, *Matthæo in nomine CHRISTI, cuius Euangelium predico. Cum Matthæus non surgeret, ille in-clamat altius, ut somnium forte excuteret. Vbi nec ita exsurgeret Matthæus, itur ad feretrum, detegitur velata facies, & reuera deprehenditur mortuus, qui sese tanto aliorum periculo mortuum, atque à mortuis inuitam reuocatum simulare voluerat. Mox uxor, quæ lamenta & lachrymas nuper finxerat, nunc verè lachrymis, vocibus, ac tantum non pugnis in concionatorem illum, non Pastorem, sed impostorem inuecta, suo malo isti nouo fidem habuit Euangelio. Numquid rectè hic TERTULLIANVS? Agnosco*, inquit, *maximam virtutem hereticorum, qua Apostolos in peruersum amulantur.*

Illi

*Illi enim de mortuis viuos suscitabant, isti de vi-
uis mortuos faciunt.*

Sed libenter hoc gradu cedit *Hunnus* no-
ster: ita tamen, vt interim alia Prophetæ suo
miracula non minus grandia scilicet ascri-
bat. Quænam illa? vtrum quod eo authore
Moniales è claustris profugerent, seque in-
cestis nuptiis polluerent: quemadmodum
hic Mirabiliarius ipse olim de profuga *Mo-
niali Islebiensi Florentina* peculiari libro ia-
ctauit, *maximum miraculum fuisse, ad Eu-
angelium confirmandum ac promouendum
idoneum, quod illa tam mirabiliter claustrum
& fauces (vt ait) Diaboli, euasisset! Ridiculè.*
Neque hoc pudor declamatorem nostrum
proferre sinet, qui tamen haud longe abit ad
similes fermè pueriles nugas. Ingens enim
hoc iudice miraculum est, quod vnus Lu-
therus prope totius mundi, vt inquit, *impetum
sustinuit, quod solo verbo, sine ullo armorum
strepitu contra omnem humanam potentiam &
resistentiam, diuinum illud Salvificæ Religionis
opus, D E O excelsò fretus instaurauit, doctri-
namque Christianam, non ab errore vno vel
altero vindicauit, sed ab erroribus ad vnum o-
mnibus in solidum depurgauit.* id est: vt no-
stris verbis dicam, quod vnus Monachus
Apostata, incesto Monachæ concubitu to-
ties pollutus, tot iam olim ante mille annos
damnatarum hæresum instaurator, tot fla-
gitiis coopertus, homo importunissimus,

Moniales è
claustris
profugere,
Luthero
miraculū.

Lutheri
miraculū,
Hunnio
Iudice.

Laurent.
Surius in
Chron. p.
412.

audacissimus, maledicentissimus, qui nulli omnino parceret, omnia sursum deorsum misceret, tantam sibi apud cæcos quosdam & miseros mortales existimationem conciliavit, ut derelicta sacrosancta Catholica fide ad illius stultissimam & impiissimam perfidiam transfirent, eumque non alio quam Prophetæ, Danielis, Apostoli, Germanici Evangelistæ loco haberent, quemadmodum olim Anno XXVI. inclytus *Saxonia Dux GREGORIUS Epistola ad Lutherum* scripsit.

**Germano-
rum turpis
lapsus in
Lutheri
fœdissima
hæresi am-
plectenda.**

Sane si verum fateri volumus, repetendum est iterum, quod supradiximus, nobilissimam Germanicam nationem tot laudibus claram, tot rebus feliciter constanterque gestis ad astra gloriâ illustrem, nūquam nec fœdius, nec turpius, nec stultius lapsam esse aut labi potuisse, quam huic tam sacrilego Apostatæ, nullis nec natalibus decorato, neque eruditione instructo, nec sanctitate prædito, quibus alii aliis ætatibus hæretici incautis offendicula posuerunt, sed tot maculis, tot vitiis turpissimis, ut diximus, præter summam & crassissimam imperitiam, delibuto, aures præbendo, manus dando, sacramenta contesserando. O nobilis Natio, terror antea gentium, propugnaculum Ecclesiæ, exemplar fidei & constantiæ, cui te infamiæ dedidisti? sordes tibi, sordes exteris, sordes DEO atque vniuerso san-

Sanctorum choro : Posteris verò tuis quem stuporem , quem dolorem , quam admirationem inconsideratissimæ leuitatis tuæ mouebis ? Reuoca gressum , redi ad desertam Stationem , elue maculam quam tibi inuissisti , consule famæ & honori , consule perpetuæ salutis tuæ , quam in lamentabile discrimen adduxisti.

Neque hinc tamen sibi tanquam graui clade edita corollam neçtere LUTHERVM, aut miraculum fingere , volo , qui ipse verè alicubi testatus est : *id prerogatiuæ Diabolum habere , ut nullam Doctrinam , nullum somnium tam ineptum , futile aut blasphemum excitare possit , quin eius continuo reperiat discipulos , & quanto ineptius , tanto citius*. Idque omnium seculorum experientia confirmat. Nomina enim vel vnum hereticorum HERNANI, falsissima, monstrosissima, impiissima atque ab omni humano diuinoque sensu alienissima quæque in vulgus spargentem, qui non confestim suos magna copia astipulatores inuenerit , atque execrabilem stultitiam suam, emendationis fidei nomine tinctam , atque aliquot scripturarum verbulis comptam , pro meris certissimisque oraculis vendiderit ? Numquid applausus defuit SIMONI MAGO , hæreticorum Patriarchæ , stultissimè se summam virtutem , id est DEVM, asserenti ? Numquid applausus defuit ridiculis Ophitis , ser-

Luth. libr. quod verba adhuc firmiter stent cõt. Suerm. Et in conuiuial. fol. 248. a. 359. b

Nulla hæresis tam monstrosa, quin sceleratores inuenerit

pentem C H R I S T O præferentibus?
aut *Cainais*, Abelem Caino postponenti-
bus, Iudamque ob Domini sui proditionem
laudantibus? Aut *Cerdoni*, *Marcioni*, *Lucano*,
duo principia statuentibus, Prophetas & le-
gem repudiantibus, DEO creatori renun-
ciantibus? Numquid, vt alios complures
taceam (*Carpocratianos*, qui vnumquemque
ad omnia scelerum genera perpetranda te-
neri dicebant, *Gnosticos*, qui scortationes &
luxuriam frequentandam docebant, absque
tamen conceptu, quem si vspiam secutum
viderent, extrahebant de vtero prægnan-
tis, & contusum in mortario, ac melle pi-
pereque conditum deuorabant, magnum se
hoc pacto Pascha celebrare dicentes: *Mon-*
tanistas, qui ex sanguine anniculi infantis,
incredibili crudelitate æreis aciculis com-
puncti, Sacrificium efficiebant: *Mani-*
chaos, qui pari loco habebant hominis ne-
cem, atque arboris alicuius putationem,
qui vinum fel Diabolorum nuncupabant,
qui diuinæ essentiæ partes à principibus te-
nebrarum captiuas teneri delirabant: *Do-*
natistas, qui peruerso Martyrii amore seip-
sos de montibus præcipitabant, vel aquis
suffocabant, vel in igne coniiciebant.) Hos
inquam & alios sexcentos vt nunc non at-
tingam, nunquid applausus defuit impiæ
illi furie ac bellonæ, *Arrio*, qui in ipsum
D E I filium I E S V M C H R I S T V M
Serua-

Epiphan.
hæres. 27.

Epiphan.
hæres. 26.

Augustin.
hæres. 46.

August.
hæres. 46.

August.
Epist. 50.

Seruatores nostrum impiam stringere linguam ausus est? An fortè hac tanta tamque horrenda impietate minus sectatorum inuenit? Imò verò *venenum hoc non iam portunculam aliquam*, vt iam supra diximus, sed pene totum orbem contaminauit, adeò vt prope cunctis latini sermonis Episcopis, partim vi, partim fraude deceptis, caligo quædam mentibus offunderetur, quid iam potissimum in tanta rerum confusione sequendum foret.

Vincent.
Lirinens.
in commo-
nit. c. 6.

Sed & vna Mahumetis blasphemias abundè docere nos potest, si quis fortè dubitat, ab vno homine nihili tantum vnquam periculi nasci posse, quemadmodum olim *Henricus V I I I. Angliæ Rex Epistola ad Saxonie Duces scriptum reliquit. Turcica enim illa rabies, quæ nunc tot per terras & maria se diffundens, maximam ac pulcherrimam totius mundi partem occupauit, nonne à duobus olim nebulonibus sumpsit initium? vt interim taceam factionem Bohemicam, quæ & ipsa quis nescit, quam exiguo vermiculo in quam immanem Draconem, haud absque magno Germania malo, quam propere adoleuit? Ita procliuè est, malam segetem, nullo demetente, crescere. Nec ullus vnquam socio caruit ad nocendum, neque tam imbecillus est quisquam, quin securo possit ac tanquam lusurum spectanti, lethale vulnus infligere.*

Hic igitur verius miraculum finxerit
H V N N I V S, si miraculum est, quod con-

R 3 tendit,

Illecebræ
Luthera-
nismi.

tendit, L V T H E R V M Catholicam vnita-
tem scidisse, magnamque hominum multi-
tudinem à pristina fide dimotam nouis reli-
gionibus imbuisse. Quanquam nec illud
prætermittendum, habuisse L V T H E R I
hæresin fatali quadam calamitate, illece-
brofissima quædam lenocinia, quibus tan-
quam esca capti hominum animi plena co-
horte è luce in tenebras, à fide in errores, ex
Ecclesia in castra Idumæorum profugerunt.
Quis enim hominum, præsertim crudorum,
& ad ventris cupiditates pronorum, non fa-
cilè amplectatur tale Euangelium, quod ar-
dua salutis via destructa, mollem lenemque
ad cœlos etiam viam sternit, solius fidei mi-
nisterio, sine omni laboriosorum operum
concurſu, sine ieiuniis, sine vigilijs, sine la-
chrymis, sine abstineutia, castimonia, atque
omni carnis maceratione?

Luthera-
nismi ter-
mini au-
gusti.

Postremò solatiū illud magnum firmum-
que supereſt, non omnes nationes, nec po-
tiores aut nobiliores in hâc L V T H E R I ſtul-
titiâ conſenſiſſe. Noſtra adhuc per D E I
gratiam eſt *Italia*, noſtra eſt *Hiſpania*, noſtræ
ſunt præcipuæ in *Gallia*, *Germania*, *Polonia*,
Hungaria, *Græcia*, *Syria*, *Æthiopia*, *Ægypto*
atque alibi præcipuæ Prouinciæ. Denique
noſter eſt *nouus orbis*, ad Orientem *India*, ad
Occidentem *America*, ad Septentrionem
Iaponia, ad Meridiem *Brasilia*, & exterio-
res partes *Africa*, vbi Lutheri, aut Augu-
ſtanæ

stanæ Confessionis nomen ac fama nunquam vel fando innotuit. Vt valde impudentiam Lutheranorum mirer, qui in *Prefatione libri Concordiæ* gloriari audent, Confessionem Augustanam in toto terrarum orbe percrebuisse, & in ore ac sermone omnium esse cœpisse. At (rectè respōdet BELLARMINVS noster) ex tribus partibus orbis terræ, due maiores, Asia & Africa, nec nomen huius Confessionis audierunt: In Europa multe Prævinciæ, ut in tota Græcia, Italia, Hispania, vel nesciunt quid sit confessio Augustana, vel execrantur; Gallia, Helvetia & Britannia, non recipiunt; nisi nomine tenus; imò rara est ciuitas, quæ ab una aliqua secta heretica tota possideatur: & quamvis videantur heretici hoc tempore magnam partem Septentrionis obtinere, tamen non tenentur omnia illa loca ab una secta, sed à plurimis, quæ inter se non minus pugnant, quam nobiscum.

Libr. 4. de
notis Ec-
cles. 6. 7.

Agnosce
hoc argu-
mentum
Luth. in
cōuiuial.
pag. 457.

Apage sis igitur HVNNI, cum Impostore tuo LVTHERO, facessat vana miraculi gloria, quod in seductione eius nullum est: aut si quod est, certè illud est de quo Apostolus: *Sermo hereticorum serpit ut cancer*: seu de quo apud Ciceronem in Paradoxis: *Nihil est tam incredibile, quod non dicendo fiat probabile: nihil tam horridum, tam incultum, quod non splendescat oratione, & tãquam excolatur.*

Vnica restat exceptio, qua Pseudoeuangelistæ illi frequenter ludere, ac miracula

Luthera-
nos iniquè
tergiuerfa-
ri, de eden-
dis mira-
culis.

Tom. 2. le-
nens. f. 455.
456. & c.

Christus &
Apostoli
nō sine mi-
raculis sibi
credi postu-
larunt.

poscentes Catholicos eludere solent: Non
indigere scilicet doctrinam suam nouorum
miraculorum ac signorum argumēto, quod
non noua, sed prisca illa CHRISTI doctri-
na sit, Prophetarum & Apostolorum voce
tradita, & tot eorundem signis ac prodigijs
confirmata. O acumen! quæ vis ingenij tam
solers argumentum adinuenit? stant viri
Euangelici, atque *vna manu hircum mulgent,*
altera cribrum supponunt: id est, vt in scholis
loquimur, *principium vanè petunt*. Docete ô
boni hoc ipsum, quod tam audacter vobis
sumitis: Ostendite, in quo omnis contro-
uersiæ cardo vertitur, vestrâ esse quæ CHRI-
STI, vestram quæ PETRI, vestram quæ
PAULI fuit: Vos miraculorum onere liben-
ter subleuabimus. At non dicere hoc suffi-
cit, probandum est, quod nos negamus: Ea-
que probatio non alio, quàm violento mira-
culorum argumento institui perficique po-
test: Quemadmodum ipse supra *Lutherus*
vester testatus est, cum arroganti primæuæ
sinceritatis venditatione non contentus, (&
rectè,) à nouis istis subreptitijs Doctoribus,
qui sine vocatione ad plebes erudiendas se
se obtrudunt, miracula tanquam sigilla di-
uinæ missionis flagitauit, & flagitare iussit.
Alioqui si quibus vnquam hoc effugium
vsui esse potuisset, CHRISTO & Apo-
stolis potuisset, qui non nouam, sed vete-
rem *Moyſis & Prophetarum* doctrinam
pro-

profitentes, nulli tamen istius rei fidem sine miraculorum argumēto obtrudebant: quin potius, ut veros se *Mosis* interpretes, veros cleri reformatores à Deo missos ostenderēt, vocationi suæ fidem cœlestibus prodigiis acquirebant. Eodem modo vos *Lutherani* signis Deo propriis docete, DEVM vos ad regendas Antichristi fraudes, & primæuam Euangelii sinceritatem, vindicandam misisse: alioqui subscribemus *Diatribæ Erasmi*, quæ sic in primipilum vestrum Lutherum: *Non credebatur* (inquit) *Apostolis*, nisi miracula fidem adstruxissent doctrina. Nunc quilibet sibi postulat credi, quod affirmet se habere spiritum Euangelicum. Apostoli quoniam excutiebant viperas, sanabant agrotos, excitabant mortuos, imposita manu dabant donum linguarum: ita demum creditum est, & vix creditum est illis Paradoxa docentibus. Nunc quum iuxta communem opinionem adferant pene Paradoxotera, nullus eorum adhuc extitit, vel equum claudum sanare potuerit.

LVTHERVVM ORDINARIA QVO-
QUE VOCATIONE DESTITVTVM, EX
SE IPSO TEMERE CVCVRRISSE.

Atque hæc hæctenus de extraordinaria *Lutheri* vocatione, quam nulla ipsi ratione competere prolixè ostendimus. Iam quia in hac area ambulamus, de ordinaria quoque videamus, ut vtraque exitum ho-

R s minem

minem toti mundo ludibrium & propudiū,
quod est, ostendamus.

Ordinaria
vocatio
qualis.

Ordinariam vocationem hoc modo ipse
describit, *Commentario in 1. c. ad Gal. Vocatio*
inquit, quæ à D E O & bona est, bifariam fit,
primum per media, deinde sine mediis. Nunc n.
nostris temporibus Dominus D E V S ad mini-
sterium nos vocat per media, nimirum per ho-
mines. Apostoli autem immediate ab ipso CHRI-
STO vocati sunt, quemadmodum Propheta in
Veteri Testamento immediate ab ipso D E O.
Postea Apostoli discipulos suos vocarunt, que-
admodum S. PAVLVS TIMOTHE-
V M suum & TITVM, qui porro Episcopos
vocarunt: sicut ad TITVM i. scribitur. Epi-
piscopi autem ita deinceps continue vsque ad no-
*stra tempora suos successores vocarunt, * eaque*
ratio ad finem mundi manebit, & seruabitur.
Atq; hac est vocatio mediata, quæ tamen nihilo-
minus diuina vocatio est.

• NB.

His ita positis & concessis, quæro ex te
Luthere, cum, vt supra fuse demonstraui⁹,
extraordinaria & immediata D E I voluntate
gloriarī non possis, vtrum forte hac mediata
& ordinaria ad reformandū veneris, vt ho-
nos ministerio tuo constet, neq; à nobis Im-
postor, Falsarius, Pseudopropheta, qui vt
apud Prophetam est, cucurrerit antequam
vocaretur, habere. Quod si hic præsidium
tuum figere statueris, dic nobis, quo Epi-
scopo, quo loco, quo tempore ad prædican-
dum

dum missus sis, sigilla & literas tuas exhibe, Tom. 5. le-
quemadmodum hoc ipse supra à nouis sub- nen. fo. 491
reptitiis Doctoribus summo iure flagitandū
docuisti.

At tibi iterum hic aqua hæret, sat scio: ne- Lutherus
que si verbis tuis constare velis, vllam in E- à nullo E-
piscopis repones spē vocationis tuæ. Quor- piscopo ad
sum enim alioqui scripsisses, *Ordinationem* reformatan-
Papisticā (extra quā sanè æuo tuo nulla erat) dum ordi-
merum esse mendaciū & irrisionē DEI? Item, Tom. 2. la-
per ordines Papisticos nō fieri Sacerdotes CHRI- tin. lenens
STI, sed Sathanae. Itaque conscientiam fidei nos fol. 547.
admonere, ut sub pœna maledictionis diuinæ or- 548.
ordinationem Papisticam fugiamus. Neque hu-
iusmodi hominem à Papa ordinatum, & no-
men characteremque bestiae afferentem, ad con-
cionandi munus recipiendum esse. Quorsum Tom. 6.
scripsisses, pastorem Lutheranum apud nos ad Germ. le-
differentiā Missæ angularis, & vocationis Lu- nens. in lib
theranae, unctos digitos lixiuio, sale & smegma- de Missa
te adterere, Antichristiq; characterem eluere angular. fol. 98.
debere?

Quo eodem loco etiam in hæc impia ver-
ba erumpis. *Ego non dicam, quod Papistæ di-* Ne ipsius
cunt, nullum Angelorum, imò ne MARIAM qui- quidē dia-
dem consecrare posse: sed è contrario dico, si dia- boli mini-
bolus ipse veniret, & ego postea resciscerem, sterium a-
diabolū sic irrepsisse in officiū Pastoris Ecclesiae spernari
in specie hominis vocatū ad predicandū, & pu- vult Lu-
blice in Ecclesia docuisse & baptizasse, celebrasse therus.
Missā, & absoluisse à peccatis, & tali munere fū-
ctum,

Etum, iuxta institutionem CHRISTI, tunc cogemur fateri, Sacramenta ideò non esse inefficacia: sed verum Baptismum, verum Euangelium, verum Sacramentum corporis & sanguinis CHRISTI nos accepisse.

Simile est illud tom. 6. Germ. fol. 91. Certum est sub Papatu nullum unquam clericum, ad pastoris aut concionatoris manus consecratum esse. Egoq; ipse (addit tom. 5. fol. 84.) non nisi ad sacrificandum consecratus sum. Et to. 2. Germ. fol. 233. Nullus in orbe Episcopus vel Ecclesiasticus est, qui concionatorem consecrare possit.

Alios plures ordin. vocatio- nis modos confingit Lutherus. Tom. 2. lat. Ienens. fol. 545.

Sed nondum constrinximus hanc anguillam, in alias partes elabatur, ac tanquam Proteus nouo vultu luscepto, novos ordinariæ vocationis modos confinxit: libr. de instituend. ministris Ecclesie, vbi contendit concionatorem vel ab Ecclesiasticis, vel à Magistratu politico, vel ab Ecclesia, vel denique à schola per Doctores vocari & deputari posse. Sed hos omnes modos falsò & frustra commen-

tus est homo vanissimus. A primo eum iam deiecimus, cum nullius Episcopi manu consecratum ad hoc nefarium munus ostendimus: A secundo, ipsemet se deiicit, Epistol. ad capitulum VVitteberg. vbi si ait. Causantur canonici se ex mandato Principis impietatem istam

Tom. 2. Germ. fol. 250.

Penes Principes nullum vocationis ius.

(Papisticorum scilicet abusu) exercere. Sed quid ad eos in hoc casu mandatum Principis? Princeps est politicus Magistratus, cuius est gladium, non ministerium curare. Ego verò à

vobis

vobis ad concionandi munus vocatus sum, ut Ecclesiam DEI hoc loco verbo Domini pascam.
 Et alibi lib. de Magistratu Ciuili. *Non est regum aut Principum, etiam veram doctrinam confirmare, sed ei subiici & seruire.* Tom. I. lat. fol. 259.

Ac sanè inauditum est, curam regendæ Ecclesiæ, aut instituendorum Ministrorum Principibus aut Imperatoribus demandari, quemadmodum Brentius insanit in *Prolegomenis*, & Philippus in *locis cap. de Magistratu*, cum sciamus hanc Prouinciam à Domino non Augusto vel Tiberio Imper. sed Apostolis eorumque successoribus concreditam esse; dicente Domino S. P E T R O. *Tibi dabo clauces regni cœlorum: Item, Simon Ioannis, pascce oues meas.* Dicente itidem PAVLO suo TITO. *Huius rei gratia relinqui te Creta, ut ea quæ desunt, corrigas, & constituas per ciuitates Presbyteros, sicut & ego disposui tibi.* Hinc NICOLAUS Papa Epist. ad MICHAELEM Imperat. Constantinopolitanum. *Imperium vestrum suis publicæ rei quotidianis administrationibus debet esse contentum, non usurpare, quæ Sacerdotibus Domini solum conueniunt.* Et GELASIVS Epist. ad ANASTASIVM Imperator. *Nosti fili clementissime, quod licet præsideas humano generi dignitate rerum terrenarum, tamen præsulibus diuinarum deuotus colla submittis, atq; ab eis causas tuæ salutis expectas, inq; sumendis cœlestibus Sacramentis, eisq; ut competit disponendis, subdi te debere cognoscis religionis ordine potius, quam*

Matth. 16.

19.

Ioan. 21. 15.

16. 17.

Tit. 1. 5.

Can. 5. dist. 10.

quàm præesse. Nosti itaq; inter hæc ex illorum tēpendere iudicio non illos ad tuam redigi posse voluntatem.

Deniq; S. CHRYSOSTOMVS Homil. 83. in Matt. alloquens Diaconos: *Si Dux quispiam, si consul ipse, si is, qui diademate ornatur, indigne a deat, cohibe, & coërce, maiorem tu illo habes potestatem.*

Plebem
VVitteb.
Lutherū
nec vo-
casse, nec
vocare de-
buisse.

Iam tertio loco, neq; ab Ecclesia, i. populo aut Senatu *VVittenberg*. Lutherum institutū esse, aut saltē institui potuisse ac debuisse (quamuis ipse hoc nomine nō semel gloriatur, *Tom. 2. Ien. fol. 259. & tom. 2. f. 70. & 73.*) haud difficile est probatu. Nam primum nihil eiusmodi Acta ipsius commemorāt, quæ docent potius, inconsulta eū temeritate, leuitate, ambitione atq; odio aduersus familiā *Dominicanorū*, q̄ iussu alicui⁹, aut officii commissi ratione ad indulgentias oppugnandas venisse: quemadmodū infra plurib. demonstrabitur. Deinde si vel maxime tale quid *VVittenberga* ausa fuisset, q̄ ius, quæ lex, quæ ratio belluā multorū capitū in hanc messem intrudere potuit? Quis. n. vnquam fando audiuit, penes populū vel eligendorū, vel ordinandorū vel mittendorū Ecclesiæ ministrorū authoritatem stare? *Ordinatio* sacra cæremonia est, qua per manus impositionem futurus minister consecratur, quæ facultas adeo nullorum est nisi Episcoporū, vt apud ipsos *Sectarios*, qui ritus Ecclesiasticos pene omnes

omnes sustulerunt nulli ordinent, id est, per *χειροτονίαν* pastores seu ministros creent, nisi qui & ipsi Pastorum Episcoporumq; loco habentur. Si secus fiat irrita habetur ordinatio.

Vocatio seu *missio* non magis populo competere, quam Magistratui potest. At supra nullum Magistratus Politici in hac re ius esse euicimus. Et est hæc iurisdictio non Auditorum sed Pastorum, quos constituit Dominus regere Ecclesiam suam: Quibus & claves dedit regni cælorum: & facultatem denique constituendorum Presbyterorum. Vnde ipsi Centuriatores Magdeburgenses fatentur, primos Episcopos post Apostolos, non nisi ab Apostolis constitutos esse.

Denique electio, in qua aliquid aliquando populus potuit, primum quidem testimonium dando, post votum faciendo, & tandem suffragium ferendo, nihil omnino etiã Lutherũ iuuare potest: quia vt hic mos paulatim in Ecclesiam ad demulcendum populum irrepsit, ita postmodum multarum seditionum * author in defuetudinem iterum venit, idque merito, cum à principio non fuisset sic. Neque enim Aaron cum populi suffragio à Mose electus fuit, sed à Mose solum. Neque Apostoli in consilium adhibuerunt plebem, quotiescunq; Ecclesiis sæpe absentibus Episcopos elegerunt & destinarunt: sed sua autoritate & arbitrio singula moderati sunt.

Vnde

Actor. 20.
Ioan. 21.

Tit. 1.
Cent. 1. lib.
2. c. 2.

Tertul. in
Apol. c. 39.
S. Leo Ep.
87. vel 89.

Chrys. lib.
3. de Sacer-
dotio.

* Aug. Ep.
110. & 225.

Ruffin. lib.
11. histor.
c. 11.

Vnde *Concilium Nicenum* 2. Can. 3. *Omne* inquit *electionem* quæ fit à *Magistratibus*, *Episcopi*, vel *Presbyteri*, vel *Diaconi* irritam manere. Oportet enim eum qui est promouendus ad *Episcopatum*, ab *Episcopis* eligi.

Item *Concilium* 4. *Constantinopol.* Can. 28. *Sancta* inquit & *uniuersalis Synodus* definit, neminem *laicorum Principum*, vel *Potentum*, semet inferre *electioni*, vel *promotioni Patriarchæ*, vel *Metropolitani*, aut cuiuslibet *Episcopi*, præsertim cum nullam in talibus potestatem, quemlibet *potentium*, vel *ceterorum laicorum*, habere conueniat, sed potius silere, ac attendere sibi, usq; quo regulariter à collegio *Ecclesiæ* suscipiat finem *electio* futuri *Pontificis*.

Doctora-
tū Lutheri
nullam in-
nouatio-
nis autho-
ritatē præ-
stare po-
tuisse.

Ex Orat.
quadam
R. P. N. S.
Domini
mei & ami-
ci singula-
ris.

Iam postremò hisce omnibus tanquam vanis præsidiis deiectus *Lutherus*, refugium suum vnicè habet, ad scholasticam Lauream *Doctoratus*, de quo sæpè magnifica quæque prædicat, vt tom. 2. *Vittenb.* fol. 246. lib. aduersus *angulares*, vt vocat, *predicantes*, vbi se nō semel aut bis, verum sæpissime dixisse refert, omnibus omnino, quæ in mundo habentur amplissima, suum sibi *Doctoratum* longe chariorē, utpote quo vno solus totum *Euangelii* pondus ac dignitatem sustineat. Eodem modo *Comment.* in *Psal.* 82. in *Coniunctionibus* cap. de *Ministris*, cap. de *Antichristo*, cap. de *Diabolis*, hoc vno *Achille* se contra eos, qui à se defecissent, novos hæreticos, contra molestissimos & assiduos conscientiae morsus, contra omnes deniq;

deniq; inferorum acies victoriam obtinuisse gloriatur. Et ut clarius appareat, quantum momenti ipse in Doctoratu suo reposuerit, libet duo basilica hominis facinora ex ipsius eiusq; præconum monumentis commemorare. *Georgius Princeps Anhaltinus*, homo natura minime malus, in errorē ab illo deductus erat. Is *Merseburgi* Episcopo ordinari volebat: Episcopum vetere cæremonia consecratum aliquē libēter habuisset, adeò ut Brandeburgicum *Matthiam Iaganium* sollicitaret. Sed cum præter opinionem omnem, hunc ab opere illo mors abstraxisset, aliusq; nullus, qui manus imponere vellet, inueniretur, ecce tibi derepente nouus è machina Deus, notius inquam è schola Episc. D. *Martin. Lutherus*, quemadmodum anno 46. paulo ante obitum *Islebi* duos presbyteros, ipse neq; Missam celebrans, neq; aliis tunc communicans, nouo ritu à se friuolè excogitato ordinauit & consecrauit: ita hic ipse in Episcopū nunquā electus aut ordinatus, Episcopo tamen manus imponit: Episcopū facit publice, maximo in templo, frequentissimo populo, Episcopale potestaté impertit. Hoc vnū, audite alterum. Erat *Naumburgi* Antistes, homo cū doctiss. tum sanctiss. *Iulius Pfug* / quē cum ob insignem eius doctrinā & zelū *Lutherani* eiecissent, Pontificem aliū creare oportuit. Quis creauit? quis? D. *Martin. Luther*, D. *Nicolaus Smiedler*, *Magister artium*, *Georgius Spalatinus*:

Doctoratum suum Lutherus quanti fecerit.

Narrat ipse mor Anhaltinus præfat in Con. de falsis Proph. f. ff. II.

Lutherus consecrat presbyteros & Episcopos.

Iustus Ionas in histor. de exitu & funere Luth.

*nus: Magister idem artium, Wolfgangus La-
pis, vt in eo libro ipsemet Lutherus narrat,
cui, vt hoc etiam rideatis, inscriptio, EX-
EMPLAR VERVM CHRISTIA-
NVM EPISCOPVM CONSE-*

e. 41. Præf.

*CRANDI. O Tertulliane, quàm verè an-
te annos plus mille & trecentos scripsisti,
hereticorum ordinationes, temerarias, leues, in-*

Epist. ad

Quod vult

d.

Hæc. 75.

*sis magis temerarium? S. Epiphanius, scriptor
vt solis Augusti. verbis vtar, in doctrina Ca-
tholice fidei laudabiliter diffamatus, cum Aë-
rii hæresin, quæ presbyteris imponendarum
manuum ius largiebatur, descripturus esset,
pleniſſimum furoris & insania dogma hoc esse
aiebat.*

A polog. 2

*Quid si nostrum iam Apocopum
Doctorem apostatam videret? Cui eum
monstro, cui furia compararet? Apud D.*

Ibidem &

in Epist.

Syno. Hic.

*Athanasium Colluthus quidā Arianus, quod
presbyter tantum cum esset, quæ Episcopo-
rum sunt, sibi asscisceret, Imaginarius Episco-
pus dicitur. Quam fictus igitur & personatus
Lutherus? Apud eundem Ischyra quidam,
calumniator improbiſſimus, grauissime sæ-
penumero accusatur, quod pro presbytero
se, cum non esset, gereret, licet ei à Collutho
illo manus inpositæ fuissent. Qualis igitur
cum Doctoratu Episcopus Lutherus? qui ne
per ludum quidem, aut somnium Episcopa-
lem ab vlllo dignitatem accepit, multò sanè
minus Episcopus, quàm vel pueriles illi*

S. Ni-

S. Nicolai feriis Episcopi. Nunquā in Ecclesia Christiana factū, nunquam auditum, ut a non Episcopo Episcopus fieret: aut qui antea Episcopus non fuisset, ex seipso, sine Episcopi ullius manu, Episcopus nasceretur. Cum *Timotheum* moneret Apostolus, ne quā per impositionem manuum accepisset, gratiam amitteret: *Non loquitur Paulus de Presbyteris* (inquit S. Chrysosto.) *sed de Episcopis. neque enim ipsum profectō Presbyteri ordinarunt.* Equidem Academiarum honores hi, aliud nihil sunt, quā publica quādam testimonia & insignia doctrinæ quam quisque consecutus sit: nihil aliud, quā ē multis vna quēdam ad maiores functiones & dignitates dispositio. Sed nunquid si quis ad Iudicis, Consilarii, Cancellarii, Principis aut Imperatoris munus obeundum peritus aptusque satis iudicaretur, is eo statim Iudex, Consiliarius, Cancellarius, Princeps aut Imperator est? Nunquid ad huiusmodi in vnica sola requiritur cognitio? nunquid materie ad formam præparatio ipsamet forma est? Qui Episcopus fit, is ut apud *Irenæum*, *Hieronymū* & *Cyprianum* est, *Apostolorum locū tenet: Ecclesia pastor est: Iudex, legislator, Princeps, Dux, Rex:* & ut in Apostolorū constitutionib. additur, *Deus quidā post Deum terrenus*, de quo magnus ille & Apostolicus Martyr, secundū *D. Petro Antiochenus Episc. Ignatius: Boni sunt ait Sacerd. & sermonis administri, melior*

1. Tim.

Tituli Do-
ctoratus
quis in A-
cad. vsus.

Iren. l. 3. c. 3
Hier. epist.
54. 1. Tim. 5
lib. 2. c. 26.

Epist. ad
Phila.

Epist. ii. ad
Smyr. Eu-
seb. lib. 3.
c. 30.

Ne doctis-
simi quidē
sine voca-
tione pu-
blicè docce-
re ausi.

lib. 5. c. 14.

idem lib. ii.
c. 23.

*autem est Pontifex, cui credita sunt sancta San-
ctorum, cui soli commissa sunt Secreta Dei. Et
alibi, Laici Diaconis subiiciantur, Diaconi
Presbyteris, Presbyteri Episcopo, Episcopus Chri-
sto, & ipse Patri. Vbi simile vllū Doctōratus
Eulogium? Qui Episcopus fit, ad cellissimū
Sacerdotii apicē peruenit, vngitur, cōsecra-
tur, throno imponitur, mitra, pedo, aliisque
Pontificū insignibus donatur. Cur in Docto-
ratu horum nihil? Fuit, fuit olim maxima &
excellentissima rerū diuinarum in summis
quibusq; viris cognitio, scientia: & tamē eo-
rū nemo vnquā tam vel ambitiosus, vel au-
dax & impudens fuit, vt Pontificiā ideo sibi
potestatē arrogaret. Quantus & quā admi-
rabili doctrina fuit *Origenes*, & tamen cum
tanti ad eum, doctrinæ causa, concursus fie-
rent, priuatimq; nullū diuinas literas expli-
candi laborē defugeret: *nunquam*, vt refert
Nicephorus, nisi Episcoporū permissu, adeoque
rogatu publicè in Ecclesia docere voluit. *Proto-
genes* verò ille, qui ab Ariano Imperat. Ca-
tholicę fidei causa, tantam exilii durissimi a-
cerbitatem, cum *Eulogio Edesseno* Episcopo
pertulit: Egregiè doctus, diuinisq; literis in-
structus erat. Literarū apud Barbaros ludum
aperuit, horum filios quā plurimos docendo
conuertit: tandemque ipsos etiam parentes,
miracula quædam magna, & inusitata fa-
ciendo. Sed eò ventum cum esset, vt illi ba-
ptizandi, confirmandi, aliaue vlla Episcopali
bene-*

benedictione afficiendū essent, id verò ipse iam non vsurpabat, sed ad *Eulogiū* eos Episcopū deducebat. Quid *Euelpium* Larandis, *Paulinū* Iconii, *Theodorū* Synade, *Chrysostomū* Antiochiæ, *Augustinū* Hipone referam? De hoc certe vltimo, cui⁹ orbi vniuerso ingenium & eruditio notissima, eius familiaris *Possidonius* testatur, ipsum, antequā presbyter suo ab Antistite ordinatus esset, nō dico alia Episcoporum Officia nunquā attigisse, sed ne vocem quidem vllam in Ecclesia vnquā misisse. Posteaquā verò Presbyter iam fuit, non nisi Episcopi iussu & auctoritate. Tum *S. Valerius* ordinator eius (ipsissima *Possidii* verba retineo) ut erat vir piissimus, & Deum timens, exultabat & Deo gratias agebat, suas exauditas à Domino preces, quas se frequentissime fuisse narrabat, scilicet ut sibi diuinitus homo concederetur talis, qui posset verbo Dei & doctrina salubri Ecclesiā Dei edificare. Cui rei se homo natura Græc⁹, minusq; latina lingua & literis instructus minus utilem prouidebat. Et eidem (Aug.) presbytero potestatem dedit coram se in Ecclesia Euangelium prædicandi, ac frequentissime tractandi, id est, vti iam loquimur, concionandi. Sit igitur quantalibet in quocunque doctrina, sint de eo & testimonia & tabulæ quantumuis multæ, certæ, & solemnes, vocatio tamen alia nisi accedat, nisi Sacerdotium, nisi Episcopalis ordinatio & iurisdictio, frustra est quisquis sibi

c. 4. & 5. vlt.
ta.

Apudre-A
mam.

Act. 22. 26.

Priuilegia
Doctōrū
limitata.

Vide Bo-
logn. super
authen.
Habitæ c.
ne filius
pro Patre.
Pet. Leu-
inaderum
i. de Doct.

quæ ante dixi, fas existimat. Quanti in om-
nibus Israëlitis tribubus, & quam sacrorum
Bibliorum intelligentes *Rabbini* fuerunt?
testes duo illi & septuaginta interpretes, qui
è singulis tribubus seni ad *Ptolomeum* Egy-
ptii Regem ab *Eleasaro* Pontifice Maximo
Legati fuerunt. Testis est *D. Paulus*, qui è tri-
bu Benjamin ad *Gamalielis* pedes diuina o-
mnia mysteria perfectissimè condidicerat,
& tamen nonne in sola tribu Leui, in sola A-
aronis stirpe Sacerdotium? Neq; verò in Do-
ctorali renunciatione quidlibet, vbilibet,
quomodolibet differendi aut docendi pote-
estas concedit, sed vti fidei professio & ipsa
renunciationis formula ostendit; cautiones
adhibentur plurimæ: Certi quidam limites
& cancelli circumscribuntur, extra quos
immoderato audacique nimium impetu,
præceps exilit, quisquis, quia Doctor, Ger-
manum sese religionum Antistitem, Eccle-
siarum Ecclesiasten opinatur. Multa sunt &
magna ea valde, cum vtilia tum honorifica,
quæ summæ Christianæ reipublicæ mode-
ratores concesserunt Doctoribus Priuile-
gia: multi & splendidissimi tituli, multa &
perillustria insignia: multæ & prænobiles
prærogatiuæ, in iisq; omnibus, nullo vel in-
uidente, vel ægrè ferente primas semper &
vbiq; Theologi obtinent; in nullo tamē Pō-
tificiarum aut ciuiliū legum volumine le-
gimus: eos quib. Theologiæ Doctoratus tri-
buitur.

buitur, simul etiam sacris operandi, peccata soluendi aut ligandi, oues dominicas dirigendi & gubernandi potestatem accipere. Quamobrè te ô Islebiane, Cumane inquã ô asine (similitudo rei vt in vocibus errarem fecit) moneo, leoninam istam vt exuas,

—*Te mihi crede memento*

Martial.

Intra pelliculam, Cerdo, tenere tuam:

Aut si grauius quid mauis, puta te, Doctor tantum cum sis, Episcopali aliena veste insignitum, sub *D. Benedicti* oculos venire, eumque tibi quod laruato illi *Totila* quondã inclamare: *Depone fili, depone, quod geris: Nam tuũ non est.* Quam modestissimam saluberri-
mamq; vocẽ si nondũ audis, patere quæso, vt quemadmodum aliena pecunia interuersa, Doctorales impensas feceris, referam; vel potius, longior ne sim, breuiter ad ista mihi tria responde. Primum an sacrosanctæ religionis fartæ tectæ tuendæ vlla conditione tuus tibi Doctoratus datus sit? Et si non sit, vt reuera non est, cur conditionibus positis non steteris, præstitumq; solemne Iusiurandum violaris? Deinde cur quorum in Doctoratus adeptionem autoritatem facis plurimi, eosdem in adeptione nihil facias & asperneris. Te siquidẽ cum nefarium sacro-
sanctæ religioni bellũ indixisses, omnibus omnino Doctorũ præmiis, titulis, honorib. & Priuilegiis *Leo X. Pontifex Max. & Carol. V. Imp. Max.* summa qua valebant potestate

D. Greg. l.
2. Dial.

Lutherus
Doctora-
tu suo ite-
rum exu-
tus,

Tom. 2.
Germ. fol.
106.

priuarunt, vt si quis antea tibi fuisset Doctō-
ratus, iam nullus omnino esset. Idq; adeò ti-
bi ignotum esse non potuit, vt etiam pro ea,
qua gnauiter valebas impudentia, honori id
tibi commodoq; duceres: *Anno 23. libr. con-
tra falsò nominatum clerum.* Videris enim tibi
hac amissione omnē bestię characterem de-
posuisse, tantumq; de ea doles, quantū asin⁹
de abiecta sarcina; *quod hæ* (vt inquis) *laruæ
summo tibi apud Deū dedecorifuerint.* Quo-
modo ergo, perfrieta frōs, multis post annis,
*An. videlicet 30. & 31. in fine glossæ super edictū
Cæsareum,* iterum ad hanc turpitudinem tuā
Doctōralem refugis, in eaq; omne vocatio-
nis tuæ præsidium ponis?

Luth. Do-
min. 2. cōr.
Carolstad.
Prophe.

Carolsta-
dii Exem-
plo Luth-
rus confu-
tatur.

Cochl. I de
Aet. Luth.

Tertium & postremum: si Doctōrum vir-
tus & facultas tanta, quantā ipse tibi sumsi-
sti, *cur Andrea Carolstadii* auctoritatem nullā
esse voluisti? Cur eum nequaquam ritè, sed
improbè & sacrilegè sacra tractare scripsi-
sti? dixisti? cur miserum, afflictum, rebusque
omnibus & fortunis euersum tota è Saxo-
nia proscripsisti, exegisti, exterminasti? An
Theologiæ Doctōr non fuit? At te ipsum
VVittenbergæ An. 1512. Doctōratu insignie-
rat? At vero Doctōr quidē fuit, sed errauit, la-
plus est, falsa, noua, inaudita docuit? At tua
iam ipsius vineta cædis: idq; tandem fateris,
quod etsi verissimū, tibi tamen aduersissimū,
nō esse Doctōratū certā legitimæ vocationis

notam

notam, non Episcopatus insigne, non quælibet dogmata inuehendi potestatem, non instituta prisca omnia euellendi & labefactandi ius. Verum quænam ei tantum ad commentum hoc, ad glorificationem adeo ineptam ac stolidam causæ fuerunt? Dicam Lutherus hoc ultimo & paucis: Nam eæ quidem re-
 cta si videantur, iam quidquid tandem disceptandum fuit, clarissimè apparet. Fuerunt verò illæ potissimum quatuor. *Prima* quod mirificè inani gloria efferebatur, adeoque libenter Doctor audiebat, ut eum ab ipso etiam Dæmone, uti quidem ipsemet memoriæ prodidit; nuncupatione ista, nocte quadam salutaretur, attentissimas omnibus quæ ille contra fidem expromebat aures præberet, omnibus assentiretur. *Altera* quod cum eius missionis aliquam ab eo tesseram Catholici peterent, eamque nullam omnino haberet, falso Doctoratus Encomio suam illam inopiam tegere, maximasque potestatis opes ostentare voluit. *Tertia* propter Anabaptistas, aliosque nonnullos, qui eius libris ac sermonibus excitati, diuina & ipsi oracula fundere, propriasque dogmatum familias, quæ ab ipso etiam *Luthero* dissiderent, instituere voluissent. Cum enim quæ de suo afflatu diuino, sui que Euangelii luce iactaret, eadem etiam illi omnia de seipsis, lingua minime titubante affirmarent, quid ageret *Lutherus*? suam ab ijs quos genuisset

Lutherus
 cur toties
 Doctora-
 rum suum
 prædicarit.

Tom. 7. fo.
 479. lib. de
 miss. Ang.¹

auctoritatem sperni sineret? sibi suos pullos
 recalcitrare pateretur? eos sibi æquari? ne-
 quaquam : lacto ego quidem Dei spiritum:
 & vos iactatis: à Deo priscarum abusionum
 perpurgatorem missum me assero, & vos
 asseritis: verbum ego Dei purum putum lo-
 quitor, & vos loquitamini, sed tamen veri
 Euangelij præcones non estis, vt ego. Pu-
 blicè Christianas Ecclesias erudire, pasto-
 res constituere, manus imponere, præsu-
 les efformare non potestis, vt ego. Theo-
 logiæ Doctor sum: vos non estis. *Hic Rhe-
 dus, hic saltus,* Quarta demum & postrema
 causa est, quod cum Christianos omnes iam
 inde baptismo veros Dei Sacerdotes, ipsas-
 que etiam mulierculas nulla, ne minima
 quidem Sacræ potestatis particula, viris vl-
 lis inferiores affirmasset, in multorum, vti
 par erat, animis dubitatio iustissima existe-
 bat, cur tam bene ac L V T H E R V S ipse
 non posset vel quilibet ex infima plebe ta-
 bernarius & baiulus mysteria sacra cōficere,
 ad populum dicere, pastores ponere, archi-
 flamines inaugurare. Sed videlicet Docto-
 ratus ad omnia utilis est. Omnia, qui Do-
 ctor est, efficere potest, cæteri non ita.
 O quanto ineptiis illis melius, qui scholis
 desertis pistor factus erat MELANCHTON?
 quanto melius eius socius CAROLSTA-
 D I V S, qui Doctoratu contempto, burim
 & stiuam totus iam rusticus tenere cœperat.
 Et si

Vide Coch.
 in act. Lu-
 theri Ann.
 25. p. 106.

Et si enim labebantur isti flagitiosè : nemini tamen eorum hypocrysis nocebat; in alienos alienarum functionum fines non inuadebat.

Demonstrauimus Lutherum nulla nec **Cōclusio.**
 diuina nec humana, neque ordinaria neque
 extraordinaria vocatione ad turbendam Ec-
 clesiam accessisse, adeoque non **E L I A M**
 aut **E N O C H V M**, sed Pseudoprophetam,
 Pseudoapostolum, Pseudoeuangelistam a-
 deoque impostorem, seductorem, hæreti-
 cum, suo ipsius Iudicio ad carnificem able-
 gandum esse. Quæ propterea tam prolixè
 disputauimus, vt causas demonstraremus
H V N N I O, ob quas Catholici **L V T H E-**
R V M ad miracula prouocare coacti sint.
 Non leuiter scilicet aut frustraneæ sed diui-
 nis humanisque legibus ipsius Lutheri pla-
 cidis & decretis suffragantibus postulanti-
 busque. Quibus si nondum acquiescit

H V N N I V S, propositos nodos age
 dissoluat, & continuo sibi
 alios paratos sen-
 tiet.

XIV.

ÆGIDIVS HVNNIVS.

EO QV E sublimius meritò censetur opus, quod de illo iam olim Deus non uno modo vaticinari dignatus est. Quod etsi videre possit supra debuisse commemorari: tamen ordine non ita servato scrupulosè, hoc loco referre lubet.

Miramur & meritò quidem, cum legimus, Abrahamo prædictam posterorum servitutem in Ægypto, & ex eadem liberationem, tacite designato Mose, cuius opera Dominus eam liberationem procuraturus erat. Miramur oraculum Mosis de Helia Propheta multis ante seculis editum, quàm ille lucem hanc aspiceret, quando tribus Gad ait absconditum habere Prophetam, hoc est incomparabilem vindicem, ac repurgatorem diuini cultus, qui suo tempore ad hoc arduum opus expiandum proditurus esset. Miramur Iosiam Regem Vaticinio illustri nominatum expressè, qui aliquando (post centum videlicet annos, eoque amplius) regnaturus, & ossa Sacerdotum Baal super idololatræ altari Bethel exusturus esset: similiter quod Esaias Monarcham, cuius

cuius auspicijs atque iussu captivitas Baby-
lonia solvenda foret, nomine designat.

Num verò putabimus, de eo, quod nunc
celebramus, opere, tam insigni, tamque me-
morabili, Deum fuisse mutum, * ut de eo
nihil vel in scriptura proderet, vel per ho-
mines Θεοπνεύματος pronunciaret? absurdum
hoc & consuetudini Dei ab ultimis seculis
usurpata contrarium, qui in huiusmodi
magnis rebus, quæ totius Ecclesiæ statum
complexæ sunt, non facit quicquam, nisi re-
velaverit arcanum suum servis suis Prophe-
tis, ut Pastoralis ille Propheta testatur.

Amos, cap. 3. Itaque præter illa quæ supra
paucis attigi, & hæc accipite. In Apologia
Confessionis Augustanæ sub titulo de votis
legitur, quod Iohannes Hiltenius, Mo-
nachus laudatæ Vitæ ac Sanctimonie, à suo
sodalitio ob reprehensos quosdam manife-
stos abusos in carcerem coniectus, dixerit,
se has iniurias æquo animo propter
Christum tolerare, cum quidem ni-
hil scripserit aut docuerit, quod labe-
factare statum Monachorum posset,
tatum notos quosdam abusos repre-
henderit: sed alius quidam, inquit, ve-
niet,

*Minimè
mutus fuit
Deus: sed
passim vo-
calis. Matt.
7. Cavete
vobis à
pseudopro-
phetis, qui
veniunt ad
vos in vesti-
mentis oui-
um, &c.
Matth. 24.
Multi ve-
niet in no-
mine meo,
& dicent,
Ecce hic
aut illic
Christus,
&c.
Hiltensii
phantasia.

niet, Anno 1516. qui destruet vos, nec poteritis ei resistere. *Hac in Apologia Confess. August.*

Ioh. Hufs.

*Iam de Vaticinio gloriosissimi Martyris Iohannes Hussi: Anno Dom. Millesimo quadringentesimo decimo quinto quid dicam? Certè Lutherus ipse rebus durissimis, dira moliente Papa, dira minitante Cesare, non mediocriter illo se solatus est. Itaque in sua glossa super edictum Cesareum, quod tamen non Cesari, * sed alij cuidam artifici tribuendum cense, scribit his verbis: Sanctus Iohannes Hussus * de me vaticinatus est, cum scriberet ex carcere ad Bohemos: Hodie assabunt anserem (nam Hus anserem significat) post centum verò annos audient canentem cygnum: hunc ferant necesse erit: Et adiicit Lutherus: Da soles auch bey bleiben ob Gott will.*

* Imò Cæsari, vt infra denuo habebimus.

* Falsū nihil huiusmodi extat in Hussi Epistolis.

Idem verò Hussus ad sanguinarie illius meretricis Babylonice praelatos, hostes suos, dicebat in die Martyrij: post centum annos respondebitis Deo & mihi. Quæ verba Bohemi post in moneta quadā ad effigiem Ioh. Hussi curarunt procudi & exprimi.

C O N-

CONFUTATIO.

MANT alterna Camœnæ. Cœperat supra *Hunnius* nescio quibus Apocryphorum Prophetarum vaticinijs *Luthero* suo fucum quærere. Quorum diligentior consideratio ne auditori vanitatem ostenderet, digressus inde comparationibus interea splendidis animum eius oblectauit, & nunc *Lutherum* *Dauidi* funditori, nunc *Pœnis* illis *Hannibali*, *Asdrubali*, *Amilcari*, formidabilibus nominibus, æquiparauit: Iam ab hoc excessu redit ad propositum, & Propheticam telam pertexere incipit, novos æquè authenticos vates pro *Luthero* in medium adducens, *Hiltenium* scilicet Monachum, *Iohannem Hussum* Bohemum, & tandem si dijs placet *S. Iohannem Euangelistam*, tanquam olorem inter anseres obtorto collo modulantem. Cui commemorationi vt plus fidei authoritatisque conciliet, præludium theatricum facit, de consuetudine Dei, res magnas & insolitas opera prius Prophetarum longe ante prænunciandi, Ecclesiamque ad officium commune faciendi. Quæ vt nos tanquam vera suo loco non reiicimus. ita si hoc vrget *Lutheranæ* hæreseos vaticinia, vel si malis Prognostica ab antiquis temporibus non defuisse, luce meridiana clarius ostendemus. Isq; locus est, ad quem supra lectorem differre voluimus.

Primum

Vitulus cu-
cullatus.

Cochl. in
Act. p. 76.

Primum igitur vt ὕστερον πρῶτον à nouissimis ordiamur, Anno circiter X X I I I. cum paulo ante nouus ille Germaniæ Apostolus, deserto Monasterio suo, & abiecta turpiter cuculla, inauditum prius Euangeliū passim disseminaret, Dominus piis consulturus, terrifico eos vaccæ partu monuit, vt ab hoc sibi monstroso Apostata cauerent. In propinquis enim Wittenberga finibus, vacca quædam vitulum peperit, caluo capite, Monastico quasi cucullo circumdatum, vt portenderet eum, qui non ita pridem desertæ statione cucullam suam abiecerat. Hinc Iohannis Cochlei liber aduersus cucullatum Minotaurum VVittebergensem, cuius initium sic habet:

*Monstra bouemque cano, Boreæ qui primus
ab oris,*

*Tenthonicas terras profugus conspurcat, &
omnem,*

*Sub specie Monachi violat, pacemq, fidemq,
Vi Sathana, sauis furiis agitatus, & æstro
Diræ Thesiphones, vltrici Anathemate pæ-
nas*

*Exposcente, furit, mugitu vastus inani,
Semiuri lacero sub semibonisq, cucullo.*

Cochl. in
Act. Anno
25. p. 120.

Eandem rem paulo post Poloni sic luserunt.
*Vacca cucullatum produxit Saxica foetum,
Designans monstrum, terra quod illa fouet.
Saxe miser vigila, monstrūq, hoc confice, semper
Exitium terris monstra tulere suis,*

Iterum

Iterum quinquennio circiter ante, laudatissimus Imp. MAXIMILIANVS I. luculentissimum nobis LVTHERANÆ hæreseos oraculum dedit, idque signo nimis euidenti corroboratum. Cum enim Anno M. D. XV III. *Augusta Vindelicorum Imperialia comitia, eaque ultima sue Maiestatis instituisset, ac patentibus valuis, uti moris est, pranderet, ingressus est cum multis aliis triclinium prandentis Imperatoris Martinus Lutherus. Maximilianus Imperator visum Lutherum cum exactius paulò & diutius intueretur, tandem Baronem ex familia Schenck de Erpach M. sue aulicum & pincernam, alloquitur his verbis: Vade & aspicias Monachum à vertice capitis, usque ad plantam pedis, & à planta pedis usque ad verticem capitis, diligentissimè: & quod videris, referto.* Baro Imperatori Interroganti respondit, se Monachum cuculla vestitum vidisse, quid verò pectori & animo eius insedisset, videre non potuisse. Imperator rursus iisdem quibus antea verbis, mandat Baroni, Monachum denuo collustrare. Baro etiam si iterata vice adiret, refert se nihilo plus quam antea, videre posse. Imperator, phrasi sibi familiarire gerebat, amore boni Dei, fac quæ iubeo. Baro obtemperans, vadensque & rediens, eundem sermonem Imperatori (uti supra dictum) interroganti, repetiit. Subiungit protinus Imperator: Sit tu nihil vidisti nec vides, dicā tibi quid ego videam: video cacodæmonem forma cor-

Maximil.
Imp. videt
cacodæmo
nē hunc
ris Lutheri
insidētem.

**Maximil.
Imp. Vati-
cinium ve-
rissimū de
Luthero.**

porea humeris istius Monachi incubantem,
& te quidem superstitē, nec verò defuncto,
iste Monachus, turbas, calamitates & mise-
rias grauiissimas in Imperio concitabit. *Hæc
verba ex ore D. Maximiliani audiuit quidam
præcipuus Germania Princeps secularis, cuius
nomē cōsultò præterimus, qui eo ipso tēpore men-
sæ Imperatoris cum aliis Principibus, Comitibus,
Baronibus, & Nobilibus adstitit. Iste verò Prin-
ceps hæc veraciter contigisse, filio suo retulit. Qui
fili⁹ Princeps & hæres hæc omnia & singula duo-
bus Principum, Electorum, Consiliaris, Prima-
riis, fide dignè recensuit, quem utrumq; probè
nouimus, alter verò illorum adhuc superstes, hæc
& voce & scripto nobis communicauit.*

*Hæc verbotenus Tilmannus Bredēbachius
lib. 7. collat. sacrarum. cap. 41.*

**Berengario
astare vi-
sus dæmō.**

Quibus similia olim in Berengario acci-
disse, *Wilhelmus Bibliothecarius lib. 3. de Ge-
stis Angelorū* refert. Cum .n. in extremis po-
sitū Episcopum Carnotēsem *Fulbertum* multi
visitarent & ædium capacitas vix cōfluentib.
sufficeret, ille inter oppositas cateruas oculo
longè cōspicatus *Berengarium*, nisu, quo va-
luit, expellendum indicauit, protestatus, *im-
manem demonem* propè ipsum consistere, mul-
tosq; ad eum sequendum blandiente manu, &
illice anhelitu corrumpere.

**Vide Paul.
Scalig. ex-
plan. Imag.
pag. 147.**

Tertio Anno M. CCCC. LXXXVIII.
Calend. Aprilis *Iohan. Lichtenbergius* spiritu,
quo valebat, fatidico, ita vaticinatus est. *Mo-
nachus,*

nachus, inquit, in cuculla, & Diabolus in scapulis eius, retro, habens loripium longum ad terram, cum amplis etiā brachiis, habens discipulū secū stantem. Hic Propheta erit diis & Demonibus Ioh. Lich-
 terribilis, signa multa, & prodigia faciet, eius tenbergii
 quoq; aduentū pravi Demonū Spiritus fugient, vaticiniū.
 praeclarum habebit ingenium, multarumq; re-
 rum scientiam & sapientiam in hypocrisi, tamen
 mendacium saepius loquetur, & canterizata ha-
 bebit conscientiam. Erit quoq; multi sanguinis
 effusionis causa. Quanquam ita signa multa &
 prodigia dederit, iuxta tamen salutiferam Chri-
 sti doctrinam minimē ei adhaerendum erit: Imò
 de illis esse videbitur, quos Christus futuros an-
 nunciavit, quemadmodum sacris literis à Sal-
 uatore nostro proditum reperitur. Matth. 24. Si
 quis vobis dixerit, ecce hic est Christus, * aut il-
 lic, nolite credere. Surgēt enim Pseudochristi, &
 Pseudoprophetae, & dabunt signa magna & pro-
 digia, ita ut in errorem ducantur, si fieri possit,
 etiam electi. Ecce praedixi vobis. Si igitur dixe-
 rint vobis, ecce in deserto est, nolite exire, ecce in
 penetralibus est, nolite credere, &c.

* Hoc Lu-
 therus fe-
 cit, partim
 in dogma-
 te vbiq; ita
 tis, partim
 in nomine
 Ecclesiae, si-
 bi soli ar-
 rogando.

Hoc vaticinium cui sub sole melius con-
 ueniat, q̃ Martino Luthero, non video. Fuit
 enim is Monachus sub instituto Eremitarum
 B. August. Diabolū sibi familiarissimū, diuq;
 ac noctu ferme parastaten habuit, ut supra
 diximus. Discipulum sibi seruiliter subie-
 ctum, & quasi pedibus in oēs suas sententias
 abeuntē, habuit Melanctonē, quē, ut audio,

Applica-
 tio vatici-
 nii ad Lu-
 therum.

semper pro magistrali authoritate tuissauit. Dijs Dæmonibusq; se terribilem finxit, cum suo ait Euangelio spectra & lemures infestarum domuū fugatos. Signa & prodigia nulla quidem fecit, sed tamen facere attentauit, vt superius ostendimus. Ingenio studioque multis coæqualium antecelluit, vt *Cochleus* initio *Actorum* commemorat: quamuis cum aliis collatus, non omnino etiam sumus fuerit. Hypocrisin eius, insanam mentiendi libidinē, perpetuos conscientiae morsus, cruentas seditiones & turbas, multorū sanguine expiatas, bella Gallica, Belgica, Rusticorum in Germania miseræ lauienæ abundè demonstrarunt. Nostrum igitur est, ab hoc cucullato Propheta cauere, & horribilē genium scapulis ipsius insidentem, prouido semper oculo contemplari.

Denique vt ad remotissima veniamus *Anno M. C. LXXVIII. IOACHIM Abbas Calaber, Monachus Ordinis S. Benedicti*, qui tempore *Vrbani 3.* vixit, & multa scripsit,

Vide Paul. omnibusque ferme libris prognostica admiscuit, super *Esaïam part. 1. De oneribus sexti tempor.* tale Vaticinium reliquit. *Futurum est*, inquit, *vt Ecclesiam Romanam in partibus occiduis constitutam, Teuthonicorum potentia conculcet. Nam sicut peccati radix Antiochus finē Iudaicis dedit historiis: Sic Imperio perditionis filius, praeliis Germanorum. Nullus enim populorū legitur ad tantā amaritudinem*

perdu-

*perduxisse Romanam Ecclesiam, sicut domesti-
cus Alemannus: ab Aquilone Germania illa pā-
detur heresis & afflictio, quæ non solum inuoluet
reprobos, sed & electos afficiet temporib. præfinitis.
Huius Aquilonis mater est Saxonia: filia Arrige au-
verò, Magdeburgū, Brandeburgum, Misnia, res Hunni.
Mechelburgum, Islebium, &c. leuantes con-
tra Dominum Spiritum pestilentem.*

*En quid clari⁹ dici potest? Lutherus Islebij Cochla. in
nat⁹, Magdeburgi, Isenaci, & Erphordiae erudi- Act. p. 1. Su-
tus, VVittenbergæ Dialecticæ Physicæque rius in cō-
Aristotelis, post etiā suam hæresin Professus, ment. An.
Saxoniam, Misniā, & vicinos Ducatus à via 17. p. 90.
regia miserè seduxit. Nonne hoc est acu rem
tangere, & non à lōgè flatum venti futurum
coniectare, sed locum, tempora, momenta
singula & puncta quasi in re præsentī digito
monstrare? Eat igitur Hunnius & ad vatici-
nationes Catholicos prouocet, tam apertis,
tam euidentibus, & ad amussim quadrantib.
instructos. Vt non grauius Lutherus, quā his
ipsis oraculis accusari damnariue queat*

*Sed nunc tempus, ex aduerso nobis oppo- Examen
sitos vates examinandi: Hiltenerium, scilicet, testium
Hussumq;: par hominum tam bene ad oracu- Hunnij.
la edenda compositum, q̃ πρὸς αὐλὸν οὐδ'.*
*Miser enim vterque in vinculis constitutus,
& vindictam sui Iudicis vnicè anhelans, non
secus ac illa apud Nasonem:*

*Quæ tibi factorum pœnas instare tuorum 8. Metam.
Vaticinor moriens:*

Casu verbum aliquod biliosum ei aculatur, quod *Lutherus* aliunde testimonium frustra aucupatus, tanq̃ sibi dictū auidissimè arripit, indeq; miras tragœdias excitat. Quid enim? *Ego inq̃t Hiltenius has iniurias propter CHRISTVM æquo animo tolerabo.* Scilicet. Quid tū? vtrum propterea Propheta *Lutherus*? Nempe id sequitur, dum pergit. *Sed alius quidam, veniet Anno 1516. qui destruet vos, nec poteritis ei resistere.* Hoc punctum, ad quod collimamus.

Plaut. in
Milite glo-
rios.

Bonus vates poteras esse, cum quæ sunt futura videas.

Iam *Hussus Constantia* vstuland⁹ quid? vaticinatur bis, si *Hunnio* credimus. Ac primū: *Hodie*, inquit, *assabunt anserem*: quod facile erat dicere, cum iam rogam suum *Hus*, qui Bohemicè anserem significat, fermè ob oculos videret. *Post centum verò annos audiēt canentem Cygnum, hunc ferant necesse est.* Hoc grauius: sed ægri liuidiq; animi votum potius, quàm certæ scientiæ oraculum: qua de re infra. Nunc secundò pergit *Hussus*. *Post centum annos respondebitis Deo & mihi.*

Hæc scilicet illa diuina oracula sunt, quibus, *Hunnio* teste, opus tam insigne tamque memorabile Lutheranae reformationis superioribus *DEVS* seculis Ecclesiæ suæ prænunciauit. Quibus futilissimis nugis quis non graui cum stomacho regerat illud *Flacci*:

Partu-

Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.

Quid enim? fac ista omnia vera esse, nonne æquè *Hussus* & *Lutherus* hæretici, Catholici autem vera orthodoxaq; Christiana Ecclesia manebunt? Nam & malos de malis, & bonos de bonis, & malos de bonis, & bonos deniq; de malis vaticinia edidisse, cōperimus. Malos de malis vaticinatos, testantur *Abaris*, *Albigerius* *Carthaginensis*, *Apollonius* *Thyaneus*, *Aruns*, *Carmenta*, *Cassandra*, deniq; *Dodona* tota & *Delphi*, & plurima gentium oracula. Bonos de bonis vaticinantes legim⁹ quotidie, cum sacrarium illud Diuinorum Prophetarum, CHRISTVM ipsiusque regnum & gloriam longissimis, sed certissimis vocibus prænunciantium, ingredimur. Malos vero de bonis oracula reddidisse, chorus ille *Sibyllinus*, & *Balaam* filius *Beor*, habitans super flumen terræ filiorum *Ammon*, abunde confirmant. Denique bonos quoq; malis suam prænunciasse fortunam, nemo ignorat, nisi qui sacros Prophetas nostros, *Esaiã*, *Jeremiam*, *Ezechielem*, *Danielem*, &c. de *Babyloniis*, *Affyriis*, *Medis*, *Idumæis*, *Persis*, *Æthiopibus*, *Græcis*, *Latinis* vaticinantes non legerunt.

Vaticinan-
tur boni &
mali.

Num 22.5.

Age igitur, vaticinētur hic *Hussus* & *Hiltenius* de *Luthero*, quid aliud faciunt, nisi q̃ mali de malo, Schismatici de Schismatico, hæretici de hæretico verba frustranea iactant? Nec dum enim oraculorum vim istis

Lernis tribuere constituimus, cum ne quidē adhuc certum, utrū eiusmodi aliquid, quod disputamus, vnquam Hussus & Hilteni² vel dixerint, vel cogitarint. Nusquā enim *Hussi* Epistolæ tale *Bohemis* oraculum canunt: nec de *Hiltenio* quisquam, præter Apolegetam Augustanum, suspectissimæ fidei hominem, memoriæ quicquam prodidit.

Sed ne id ipsum scrupulosius vrgeamus: Illud secum æquus Lector reputet, utrū magis huiusmodi voces vatū, quam hominum iracundorū, & vindictę cupiditate aduersus Iudicem suum flagrantium, habendæ sint.

Casus simili
lis.

Cogita *Arium* Niceæ Oecumenico Christiani orbis Cōcilio damnatū, ac vel pudore confusum, vel iracundia turbidū, trecentorū octodecim Patrum confessui ita respondere.

Ego quidem ista in me seueriter statuta propter CHRISTVM æquo animo feram. At post centum annos veniet alius, qui vos destruet, cui non poteritis resistere. Aut paulo aliter ad *Hussi*

Plin. lib. 6.
natur. hist.
cap. 23.

stylum: *Nunc quidem fluvium exsiccabunt.* (Arius enim fluuius est, Plinio teste, Ariam regionem inter Parthos & Indos irrigans.)

At proximo seculo hunc fluvium sequetur mare, quod exsiccare non poterunt. Quis hic ita cæcus est, quin furere *ARIVM* ira, ac biliosas minas suas vanè temereque, omnis euentus securum, euomere videat? Et tamen proximo circiter seculo exorti sunt hæretici *PELAGIANI*, qui à mari, ut

appa-

apparet, nomen cum autore traxerunt. Qui si cum Lutheranis stultescere eodem se fuco simplicibus commendare voluissent, S. scil. *Arium* de se vaticinatum esse, quod & nomina fluvii marisque, & tempora determinata vnius circiter seculi bellè responderent: quis non largo hîc cachinno difflueret? Equidem nullus puto *Corydon* aut *Thersites* ita crassus est, quin hac lege vatis sibi nomen arrogare queat. Nemo enim ita rustice simplex est, quin cum sciat, novos semper in religione motus existere solere, facile verbum aliquod huiusmodi anceps vel fortuitum emittat: Cui si aliqua complementi species respōdeat, pro vaticinio habeatur: Sin min⁹, tanquam non dictum, aut consuetum animi πᾶσι negligatur. Nec in temporis ratione tanta difficultas est, cum ad præstitutam horam & casus ipse, si respondeat, & casus semina, si moretur, & complementum casus, si antevertat, referri possit. Multum etiam effugii in eo latet, Dominum vel malitia hominum pœnam accelerasse, vel pœnitentia distulisse, aut omnino sustulisse. Quibus ita prospectis latebris, futili isti vatum generi difficile non est, sua somnia ac coniecturas, siue maturius, siue serius, siue in tempore contingant, aut non contingant, plausibili ratione palliare.

Coniecta-
re vtcunq;
euentus
futuros
facile.

Sed neque si maximè vera genuinaque

Hussi & Hiltenii vaticinia esse fateamur,

In Luthe-
rum non
quadrant
Hussi &
Hilteni
voces.

T 5

quic-

quicquam tamen inde *Luthero* emolumentum vel subsidii excrescet: Cum non magis illi, quàm *Pumilioni Herculis Cothurni* conueniant. Is enim etsi plagas satis virulentas religionum statui inflixit, tantum tamē abest, ut eum planè destruxerit, quod sermo vatum vult, ut nunquam Ecclesia, quemadmodum supra quoq; monuimus, florentior aut amplior, quam hoc ipso seculo *Indis* ad fidem conuersis, fuerit. *Lutherus* autem cum suis arietibus tanquam obtusa acie hebescit, atq; instar inflati folliis exspirat, ut non tam *Monachi nostri*, quàm miseri *Lutherani* cum internecione conflictentur, hinc Catholicis tanquàm legitimis heredibus, isthinc *Caluinistis*, plurimos ad suas partes recipientibus. Itaque quod adhuc Cygni nomen *Luthero* vindicat *Hunnius*, non alia ratione fieri existimo, quàm quod is sibi suisq; extrema breui fata occenturus sit: secundū illud *Martialis*.

Lutherus
nō Cygn⁹,
sed asinus,
aut canis.

Lib. 13. Epi
grammat.

*Dulcia defectâ modulatur carmina linguâ
Cantator Cygnus funeris ipse sui.*

Alioqui Monchos istos *Lutheri*, Latratus caninos, petulantes hinnitus, ructus ebrios, furiosa verborum fulmina, & quos sæpè

Quidius 1.
Fastor.

*Vt rudens rauco Sileni vector asellus
Intempestiuos edidit ore sonos,*

Cygneas voces appellare, certè neq; humani iudicii est, nec diuinæ religionis. Unde da soll es ja bey bleiben / mein lieber Luther / ob Gott wil.

Iam

Iam illud quid ominis habet, quod *Hussus* Patrib. Constantiensibus (quos hîc *Hunnus* pro sua modestia *sanguinaria meretricis Babylonica Prelatos* vocat, nec Pontificis rationem habens, nec Imperatoris) dixisse, Bohemiaq; in moneta ad effigiem Hussi procudisse fertur: *Post centum annos respondebitis Deo & mihi.* Quid hoc est, respondere Deo & Hussi? Deo respondere pro sumpto ab hæresiarcha supplicio, facile ac promptum est, cum propterea *gladium gerat Magistratus*, vt quemadmodum ait Apostolus, *vindex sit in iram ei, qui malum agit*: id est, vt scabiosas oues à caulis repellat, & immedicabilia vulnera refecet, *ne pars sincera trahatur.* Rom. 13.

Husso autem respondere quis tenetur, qui tanquam infamis sententiâque passus hæreticus, ne locum quidem standi in iudicio habet, minusque quam merebatur, pro flagitiis suis accepit? Viderit ipse, quomodo Deo & legitimo Magistratui, responsurus sit, cum die illo terribili, suæ perfidiæ & calamitatum orbi inuectarū, coram vniuerso sanctorum Angelorum & hominum cœtum, rationem postulabitur. Sed forte *Hunnus* hoc animo est, vt *Husso* respondere idem putet, quod Lutheri hæresibus conficiendis occupari, quod fane superiori seculo maioribus nostris contigit. Cuius rei præscium fuisse *Hussum*, tam credibile est, quam

quam probabile, eum me cum *Hunnio* hac de re litigaturum præuidisse.

Differen-
tia Hussi-
tarum &
Luthera-
norū ma-
xima.

Postremò vt hunc locum concludam, id ante omnia veritatem instituti nostri cōfir-
mat, quod tanta inter *Hussi Lutheriq;* hære-
sin distantia est, vt vtrique se mutuo hæreti-
cos pronuncient: nec propterea credibile,
Hussum de homine tot in partibus sibi con-
trario, suaq; à professione tam longè defle-
ctente, oraculum Propheticum, si maxime
potuisset, reddere voluisse. Idq; adeò obscu-
rum non est, vt ipsi sectarii huius differentia
abundantissimi sint testes.

DAVID CHYTRÆVS *Oratione de statu
Ecclesiarum* hoc tempore in Græcia, Asia,
Bohemia: *In Bohemia* inquit, *quam bis in hoc
itinere peragraui, Ecclesie duabus hoc tempore
appellationib. præcipuis notari solent. Alia enim,
Pontificia omnia sine vlla exceptione retinentes,
SVB VNA: Alia Ioannis Hussi doctrinam secun-
ta & Basiliensis Synodi tempore Pontificiis rur-
sum coniuncta & permissu Pontificis in cæna sa-
cra populo quoq; calicem distribuentes, verum
in doctrina & ritibus ceteris ferè omnibus, Pon-
tificiis conformes, SVB VTRAQVE nominan-
tur.*

LVTHERVS quo olim loco, & prioribus &
posterioribus temporibus, Bohemos, V Val-
denses, Piccardos, Hussitas habuerit, ex se-
quentibus manifestum fiet.

Anno *XIX.* cum in disputatione *Li-
psica*

psica inter disputandum suspectus fieret tanquam fautor & Patronus *Bohemorum* Schismaticorum, quemadmodum *D. Eckius* palā ei obiiciebat: Ipse mox interstrepando Teuthonice iratus dixit, *hoc falsum esse*. Deinde maturius respondendo, id ipsum velut grauē contumeliam à se reiiciens sic dixit. *Nunquam mihi placuit, nec in aeternum placebit, quodcumq; schisma inique faciunt Bohemi: quod se autoritate propria separant à nostra unitate, etiamsi ius diuinum pro eis staret, cum supremum ius diuinum sit, charitas & unitas spiritus.*

Lutherus
Bohemos
vt hæreticos
dānat,

Idem in assertionibus artic. 30. *Non rectè faciunt, qui me Hussitum vocant. Nō enim mecum ille sentit, sed si ille fuit hæreticus, ego plus decies sum hæreticus: cum ille longè minora & pauciora dixerit, velut inchoans lucem veritatis aperire. Non videtur repugnare Hussus, quominus sit monarchia Papæ: hoc tantum agit, impium Pontificem non esse membrum Ecclesiæ, ferendum tamen sicut alium quemuis tyrannū. Ego verò etiamsi S. P E T R V S hodie presideret Romæ, negabo Romanum Episcopum esse Papam. Papa enim res ficta est in mundo, neque fuit, neq; est, neq; erit, sed fingitur esse. Quare ipsā sedem bestia nego, nihil moratus, sit ne bonus an malus, qui in ea sedet. Deinde Decretales Papæ non dico Apocryphas, sicut VVicleuus & Hussus dicere iactantur, sed impias. Fortassis etiam in hoc peccauit Ioannes Hus, quod duodecim consilia*

Tom. 9. fol
120. & 192.

consilia Evangelica fecit, cum non sit nisi unicū Virginitatis, sine coelibatus. In qua tamen re deceptus est, per impiam Thomæ ac Thomistarum Theologiam: Ita boni isti viri ea, quæ in Husso optima sunt, damnauerunt; quæ vero non bona, probarunt. Verum ego omnia Ioan. Husse ab illis probata non admitto.

Iterum in commentar. in Epist. ad Galat. c. 6. editis Anno 1523. nam in sequentibus editionibus hoc omissum est. Consequens est, quod Bohemorum dissidium à Romana Ecclesia nulla possit ratione defendi, quin sit impium, & CHRISTI omnibus legibus contrarium: quia contra charitatem, in qua omnes leges consummantur, perstat. Nam hoc, quod unice allegant, sese timore DEI & conscientia defecisse, & quod inter malos Sacerdotes & Pontifices viuerent, hoc eos maximè omnium accusat.

**Lib. aduersus
nouum I-
dolū Mis-
sæ exal-
tandum.**

Similia passim multa habet In Resolut. conclus. 15. De decem Præceptis cap. 1. In Conuivial. cap. de Sacramen. Altaris, de Suermeris, de Antichristo, de Missa. Itaque quod non solum hic, sed & alibi Lutherus Hussum sanctum vocat: Imò verè sanctum filium & Martyrem DEI: quod in lib. de Captiuitate Babylonica non Bohemos, nec Græcos, qui Euangeliiis nitantur, sed Romanos hæreticos & impios schismaticos nominandos contendit, quod denique eodem ferme tempore duos ad Bohemos libros vnum ad VValdenses,

Waldenses, alterum ad Senatum *Pragensem*,
tanquam ad præcipuos *Hussitas*, sui cum il-
lis consensus testificandi gratia scripsit, id
totum pristinis eius institutis è Diametro re-
pugnare sentiendum est.

Sed nec sic tamen impius *Syncretismus*
coaluit: quin tanta dogmatum utrinque di-
uersitas remansit, ut quos articulos *Hussus* &
in Ecclesia Constantiensi ante degradatio-
nem sui, & foris in campo circa supplicii sui
locum publicè coram omnibus negasse fer-
tur, *Lutherus* vel maxime affirmet & tueatur.
Itaq; IOANNES COCHLÆVS ad annum
XXXVII. ex aliquot sermonibus *Hussi*
LXX. articulos excerpfit, quibus totidem
ex vno *Lutheri* sermone articulos pugnan-
tes opposuit. Ut qui *Lutherum* *Husso* agglu-
tinare adhuc hodie volunt, ferreos & ficti-
les *Danielis* pedes coagmentare nitantur.

Dan. 2. 33.

I. *Hussus* docet, Deiparam Virginē M A-
RIAM omni peccato caruisse, aliis sanctio-
rem fuisse, in cœlo nobis patrocinari, & re-
ctè inuocari. *In fidei suæ elucidatione*. Et quæst.
de credere. Et de corpore C H R I S T I in
Sacramento altaris. Et ad cap. 1 prioris Ioan-
nis. Et in *Replica contra predicatorem Plznen-*
sem.

Exempla
dissidentium
dogmatum
Hussi &
Lutheri

At *Lutherus* sermone de *Natiuitate* M A-
RIÆ, & in *Postilla Domini*, i. ab Epiphania.
Item

Cultus B.
Mariæ
Virginis

Item ad *VValdenses*: Et *Tom. 4. Germ. fol. 132.*
 Id totum negat. *Summus* inquit pares *Matri*
CHRISTI, & æquè sancti ac illa. Si credis
 æquè in te ac in *Maria DEVM* habitare, non
 minus tibi, quam illi procline est, ut me adiuues.
 Non possum igitur vos (*VValdenses*) habere
 pro hæreticis, quod *DEI Matrem* non inuo-
 catis.

Inuocatio
Sanctorū.

I I. *Hussus* aliorum quoque Sanctorum
 merita, patrocinia, intercessionem, & inuo-
 cationes admittit, *Epist. 22. & 30. & 35.* At
Lutherus *Serm. de Mammona.* Pro meritis
 inquit *Petrine* unum quidem obulum darem,
 ut me adiuuaret. Seipsum enim iuuare non po-
 test.

Et ad *VValdenses* de Adoratione Sacra-
 menti: Non possum vos pro hæreticis habere,
 quod neq; *Dei Matrem*, neq; quenquam San-
 ctorum inuocatis. Nam de Sanctorum mortuo-
 rum intercessione & inuocatione nihil in scriptu-
 ris extat.

Reliquiæ
Sanctorū.

III. *Hussus* Sanctorum reliquias vene-
 randas docet. Ad *Psal. 115.* sicut & *VVicleus*
tractatu de Eucharistia cap. 9. At *Lutherus* in
Postill. de exaltat. S. Crucis. Omnes inquit
Sanctorū reliquiæ nihil aliud sunt, quam frau-
 des & seductiones fidelium. Quare omnino infra
 terram defodiantur.

Authori-
tas S. Patrū
& Concil.

IV. *Hussus* Sanctorum Patrum scripta &
 Concilia recipienda docet. *Serm de fidei sue*
elucidatione. At *Lutherus* de seruo arbitrio:
 Deponite

*Deponite inquit, quicquid armatura suppedi-
tat authoritas Conciliorum, & Pontificum: nos
nihil recipimus, præter scripturas. Patrum au-
thoritas usq; deq; ferenda est.*

V. *Hussus* Primatum D. Petri agnoscit. Primatus
D. Petri.
De Ecclesia c. 9. Lutherus negat. *In assertio. ar.*
25. Sic D. Petrum Romæ fuisse, fatetur Hus-
sus de Ecclesia c. 7. At Lutherus ad raium ne-
gat. In Colloqui. Conuivial. fol. 306. Item Pri-
matum Romani Pontificis agnoscit Hussus
questio. de credere fol. 170. De Ecclesia cap. 7. At
Lutherus lib. aduersus regem Angliæ: Papa-
tus inquit est Principis Satana pestilentissima
abominatio, quæ unquam sub cælo fuit, aut fu-
tura est, &c. Viuus Papa hostis ero, exustus bis
hostis ero. Item in Resolutionibus. Potestas
Papæ est larua, tartarus, seminarium libidinũ,
pomparum, cædium, reliquarumq; abominatio-
nu in Ecclesia.

VI. *Hussus* sacras Indulgentias probat, Indulgen-
tiæ.
To. 1. fol. 9. b. Falsè sum delatus, quod docue-
rim, quod indulgentiæ nihil sunt. Item
questione de credere fol. 170. Papa, qui est im-
mediatus Vicarius Christi, habet authorita-
tem Indulgentias dandi, & alia, quæ ad cla-
nes pertinent supremè faciendi. At Lu-
therus in Assertione articuli 18. Indulgentiæ
inquit, sunt mera fraudes fidelium, & remissio-
nes bonorum operum, & sunt de numero eorum,
qualicet; & non sunt de numero eorum, quæ
expediunt, &c. Dico eas esse de numero eorum.

qua fallunt & perdunt, cum sint nihil, nisi fraudes sceleratorum sanguisugarum populi Dei.

Coelibatus

VII. *Hussus* coelibatum Sacerdotum probat *Epistol. 1. & 28. Sermone de pace. Et Sermone habito in Synodo ad Clerum Pragensem. Denique ad cap. 7. 1. Corinth. Septimum inquit Matrimonii impedimentum est ordo: quia Clericus in maioribus Ordinibus non debet Matrimonium contrahere; quia votum fecit. At Lutherus in Captiu. Babylon. cap. de Matrimon. Impedimentum inquit ordinis merum est hominum commentum, praesertim cum garriant, eo dirimi etiam contractum, semper suas traditiones super Dei mandata exaltantes. Pereant istae maledictae hominum traditiones. Est inter Sacerdotem & uxorem verum & inseparabile Matrimonium, mandatis diuinis probatum.*

Vota.

Sic Monachorum & Monialium vota seruari vult *Hussus* ad cap. prioris ad *Corinth. At Lutherus* *Epistol. ad Wolfgangum Reisenbusch. Deus ex aequo iubet uxorem ducere, ac sumere cibum ac potum. Caste & integre vivere, tam est in nostra potestate, quam omnia Dei miracula. Et ideo votum continentiae impossibile est, & minime seruandum.*

Virginitas

Denique *Hussus* virginitatem Matrimonio praeferebam concedit. ad cap. 7. 1. *Corinth. At Lutherus. De vita coniugali: Crescite & multiplicamini, non est praeceptum, sed*
plus

plus quam praeceptum, quod nos non possumus impedire, vel praetermittere: & perinde est necessarium, ut edere, bibere. Et in Serm. Conuiuial. fol. 329. Castitatem vouere: nihil aliud est, quam sanctum coniugium damnare, & diris deuouere.

VIII. Hussus liberum hominis arbitrium tuetur. Ad c. 1. prioris ad Corinth. Et ad cap. 4. prioris Epist. D. Petri. At Lutherus in Assert. art. 36. Liberum arbitrium post peccatum res est de solo titulo. Liberum arbitrium figmentum est in rebus, seu titulus sine re.

Liberum
arbitriū.

IX. Hussus Bona opera ad salutem necessaria docet, solamque fidem sufficere negat. Ad c. 2. Epist. Iacob. De Eccles. c. 8. in Epist. Iude. Et Lutherus ad cap. 2. Epistol. ad Galat. Sola fides Christi necessaria est, ut iusti simus, cetera omnia liberrima, neque praecepta amplius, neque prohibita. Quando sic docetur: Fides iustificat quidem, sed simul seruare oportet mandata Dei, quia scriptum: Si vis ad vitam ingredi, serua mandata, ibi statim Christus negatus est, & fides abolita: quia mandatis Dei, siue legi tribuitur, quod est solius Dei.

Iustifica-
tio.

X. Hussus Mandata Dei per Gratiam diuinam seruari posse asserit. Tractatu Constantiae in carcere conscripto de mand. Domini. Et ad Psal. 118. At Lutherus in confutatione rationis Latomianae. Tot inquit scripturae testimonia probant, mandatum Dei esse impossibile nobis, ut nihil sit manifestius.

Impletio
legis.

Ieiunia.

XI. *Hussus* quadragesimam, & indicta ab Ecclesia Ieiunia seruanda docet, *lib. de pœnitentia*. At *Lutherus* Responsio. ad Ambrosium Catharinum: *Hodie sic ieiunatur, ut non caro mortificetur, sed ut bonum opus sit, hoc die ieiunasse. Quid autem hoc aliud est, quam impia facies Antichristi?* De doctrinis hominum vitandis: *Erroneum est & plenum mendaciis, quod certis temporibus anni, item in Vigiliis Apostolorum, & aliorum Sanctorum, ieiunii necessitatem imponunt, sub graui peccato, tanquã Ecclesiæ decreto & mandato. Nã ieiunia, quod ad dies & cibos attinet, libera & adiaphora in perpetuum esse debent.*

**Consilia
Euangelica.**

XII. *Hussus* consilia Euangelica, & opera supererogationis probat. *de Eccles. cap. 17. Et Tom. 2. fol. 243. b.* At *Lutherus* in Assertionib. art. 30. *Fortassis etiam in hoc peccauit Ioannes Huss, quod duodecim consilia Euangelica fecit, cum non sit nisi unicum virginitatis, siue cœlibatus. In qua re deceptus est per impiam Thomam & Thomistarum Theologiam. Idem repetit in Colloquiis Latin. Tom. 2. cap. de Sanctis.*

**Septem Sa-
cramenta.**

XIII. *Hussus* septem Sacramenta Ecclesiæ agnoscit. *ad cap. 5. Epist. Iacob. agens de extrema vnctione. Item V Valdenses in confess. ad Vngariæ Regem missa 1508. Sacramenta inquit septenario inclusa numero Christi vtilia pandimus, quibus populo incredulo promissa Dei impleta esse significatur.*

tur. At *Lutherus* in Capt. Babyl. *Principio neganda mihi sunt septem Sacramenta, & tantum tria pro tempore ponenda: Baptismus, Pœnitentia, Panis. Quanquam si usu scripturæ loqui velim, non nisi unum habeam Sacramentum, & tria signa Sacramentalia.*

XIV. *Hussus* Transubstantiationem in Eucharistiæ Sacramento asserit. *lib. de Cœna Domini. cap. 2.* Quicquid Christus Iesus per se Apostolis, & per ipsos, & per alios sanctos Doctores tradidit, & quicquid tenet sancta sua Romana Ecclesia de hoc Sacramento venerabili, hoc firmiter est credendum, &c. Ex potestate & institutione Christi, veri Dei & veri hominis, per ministerium Sacerdotum est in Sacramento venerabili verum corpus suum, quod conceptum est & natum ex Maria Virgine castissima, potestate Spiritus sancti, quod passum est in Cruce, quod iacuit in sepulchro per triduum, quod ascendit in cœlum, & sedet ad dexteram Dei Patris. Illud, & non aliud, sine nova sui substantiali inceptione, est in ipso Sacramento venerabili. Similiter sanguis, qui effusus est in Cruce in remissionem peccatorum, de eodem corpore. Item, credendum est, quod tã bonus, quam malus Sacerdos, habens fidem rectam circa Sacramentum venerabile, & habens intentionem sic facere, vt præcepit Christus, & dicens verba in Missa secundum institutionem Ecclesiæ, conficit, i. virtute

Transubstantio.

verborum sacramentaliter facit ministerialiter esse sub specie panis verū Corpus Christi: Similiter sub specie vini ministerialiter esse verum sanguinem Christi. Et dico, *facit ministerialiter*, quia tanquam minister Christi, qui potestate & verbis Christi facit, quod facit Christus potestate propria, & verbis propriis transubstantians panem in Corp⁹ Christi, & vinum in sanguinem suum. Vnde canit Ecclesia: dogma datur Christianis, q^d in carnem transit panis, & vinum in sanguinē. Et iterum: Verbum caro panem verum verbo carnem efficit, fitq; sanguis Christi merum, etsi sensus deficit, ad firmandū cor sincerum sola fides sufficit. Similia habet ibidē *cap. seq.*

At *Lutherus* aduersus 32. articulos Theologorum Louanienfium: *Transsubstantiatio panis & vini in Sacramento à magistris Louanienfibus sine omni fundamēto, sine ullo verbo, ex mera inscitia traditur.*

Missa.

XV. *Hussus* Sanctum Missæ Sacrificium defendit. *Serm. in exequiis habito Praga ad populum. Item tractatu de Corpore Christi. Et de Cœna Domini: quemadmodum & VVicleph⁹ de Apostasia cap. 18.* At *Lutherus* libro de abominatione Missæ: *Meum facturum officium omnes moneo, ut hanc profanationem Missæ non secus ac ipsum Diabolum fugiant & detestentur. Magistratum hortor, ut eam funditus ab Ecclesia pellant, & aboleant, &c.*

XVI.

XVI. *Hussus* Ubiquitatē Corporis Christi negat, *tractatu de sang. Christi*. At *Lutherus* ad c. 9. Ecclesiasticis & alibi astruit. Ubiquitas

XVII. Denique præter alias plurimas diuersitates, de quibus *Cochlaus* lib. supra memorato, & *Iodocus Coccinus* tom. 1. *Thesauri Catholici* p. 1016. & seqq. *Hussus* Purgatorium & preces pro animabus defunctorum firmiter asseruit, *In fidei sue elucidatione*: Et *Serm. de exequiis & suffragiis defunctorum*: Item ad cap. 3. primæ *Ioannis*. At *Lutherus* etsi olim idem rectè asseruerat, tamen longius serpente pestifero hæreseos Cancro negauit, libro ad *Valdenses*: *Quod negatis Purgatorium, damnatis Vigiliis & Missas, per omnia probo*. Item de abroganda *Missâ priuata*. *Missâ*, inquit *pro defunctis nihil valet: tutius est totum Purgatorium negare; quam Gregorio in Dialogis credere*. Purgatorium.

Ex hac breui contrarietatum Synopsi facile est Lectori industrio iudicare, quantus inter *Hussum* & *Lutherum* doctrinæ consensus sit, quamq; bene & consultè Lutherani Bohemos gloriosissimos Dei Martyres, imò filios & amicos Dei nuncupent. Deniq; (qui horum omnium scopus est) quàm verò consentaneum, *Hussum* in extremis constitutum, de hoc tanto tamq; infesto non minus suæ, quàm Catholicæ doctrinæ hoste, oracula reddere voluisse, quod tamen hic *Tiresias Hunnius* toti scilicet mundo persuadere conatur. Conclusio Antitheseos.

IN GLOSSA SVPER EDICTVM CÆSAREVM, QVOD TAMEN NON CÆSARI, SED ALII CVIDAM ARTIFICI TRIBVENDVM CENSE.] Anno XXX. in Comitiiis *Augustanis*, cum de sarcieda religionis concordia, auditis *Lutheranorum* & *Zuinglianorum* confessionibus, variè sed frustra laboratum esset, ad XIX. diem Nouembris, antequam comitia plane soluerentur, in generali, vt vocant, recessu Imperator cum aliis Electoribus, Statibus, & Principibus firmiter conclusit, permanendum esse in antiqua fide ac religione maiorum, nihilq; ante Generalis Concilii determinationẽ in-nouandum aut mutandum: sed *Luthe.* ægrè ferens, non (vt sperabat) à suis partib. iudicatum esse, duos ferocissimos libros edidit, vnum *Glossam* (vt vocat) *in prætensũ Edict. Imperiale:* Alterum *præmonitionẽ ad Germ. suos dilectos.* In Glossa vult omnib. persuasũ esse, confictũ fuisse sub nomine Cæs. recessum Augustensem, quem edictũ vocat. Idq; mendaciũ Præceptoris sui hoc loco *Hunnus* repetit, imperito Lectori turpiter fucum factururus. Sed olim laboriosissimus & religiosissimus vir D. IOANNES COCHLÆVS, ita Lutherum criminis falsi publicè conuicit & coarguit, vt contra Hunnium non sit noua nobis quærenda defensio.

Quis es tu inquit, infamis, intestabilisq; ac damnate heretice, vt ausis, publicũ ac legitime consti-

Recessus
Augusta-
nus.

Recessum
illum verè
Cæsaris ef-
fe.

constitutum, atque unanimiter conclusum recessum totius Roman. Imperii, hoc est, Generale decretum Imperiale, dicere pratensum vel putativum Edictum Casareum? cum manifestum sit, & negari non possit, quod illi Recessui & decreto, non solum propriis manibus subscripserunt Caesar ipse, Electores item aliqui, Principesque alii & Praelati, comites ac Barones per multi, qui personaliter praesentes fuerunt. Sed & alii non pauci Principes, Praelati, Comitesque & Barones: Ciuitates item tum liberae, tum Imperiales, per suos legitimos ac plenum habentes mandatum, Procuratores missosque Oratores, itidem subscripserunt absentes, tanquam praesentes. (Etenim in calce illius recessus, commemoratur subscripsisse, siue per se ipsos, siue per legitimos procuratores, aut Oratores suos, quinque Electores, Principes alii: Ecclesiastici quidem XXX. Seculares vero XXIII. Abbates XXII. Comites & Barones XXXII. Ciuitates denique liberae ac Imperiales XXXIX.) Verum etiam plenum robur addiderunt appensis sigillis, tum ipsius Casareae Maiestatis, tum quorundam Electorum aliorumque Principum ac Dominorum, loco omnium aliorum. Desperato igitur Apostata in eiusmodi libris nihil prorsus fidendum aut credendum est, qui non erubescit, tot Principum ac Statuum Imperii, ipsiusque Caesaris subscriptiones, sigilla item & literas reiicere, calumniari, reprobare: Vbi mendacium eius, usque adeo manifestum, potest per

Cōfutatio
mendacii
Lutheri &
Hunni, de
recessu Au-
gustano.

literas & sigilla in os eius retorqueri, visibiliter atque etiam palpabiliter: Ita, ut facile suffocaretur, si omnia ea sigilla faucibus eius intruderentur.

X V.

ÆGIDIUS HVNNIVS.

IM O compertum habemus indubijs documentis, in Apocalypsi Iohann. cap. 14. & 18. notanter incomparabilem hunc religionis vindicem Apostolico vaticinio prænunciatum esse. Etenim post descriptum regnum Antichristi, sub figura bestiae habentis duo cornua, similia agni, loquentis autem voce Draconis: & sub figura altera meretricis insipientis bestiae decacorni (quæ bestia, Daniele interprete, est quarta Monarchia Romana) & poculo errorum & abominationum inebriantis reges, & populos, & gentes, & tribus, adeoque terram corrumpentis prostitutione sui, quam mulierem Angelus ait, esse civitatem magnam, quæ habeat Imperium in Reges terræ, quam Romæ tunc fuisse periphrasin, nemo nisi historiæ penitissimè rudis inficiabitur: his ita recitatis, mox introducit Angelus Evangelicæ doctrinæ præco, dicente Iohanne: Et

ne: Et post hac vidi alterum Angelum volantem per medium cœli, habentem Euangelium æternum, ut Euangelizaret habitantibus super terram, & omni genti & tribui, & lingua & populo, dicentem voce magna: timete Deum, & date illi honorẽ, quia venit hora iudicij eius, adorete eum, qui fecit cœlum & terram, mare & fontes aquarum. Ad cuius concionẽ ilicò vox auditur, ruina Papistici regni nuncia: cecidit, cecidit Babylon, ciuitas illa magna. Et rursus: post hac vidi Angelum descendentem de cœlo habentem potestatem magnam, & terra illuminata est à gloria eius: & exclamauit per fortitudinem voce magna dicens: cecidit, cecidit Babylon magna, & facta est habitatio Daemoniorum, & custodia omnis volucris immunda & inuisa, quia de vino iræ scortationis eius biberunt omnes gentes: & reges terræ cum illa scortati sunt, & mercatores terræ de virtute deliciarum eius diuites facti sunt. Quibus illustribus vaticinijs Lutherum ceu digito notatum palam edocet irrefragabilis euentus, oraculorum editorum interpretes sine controuersia, ut certissimus, ita locupletissimus.

Apoc. 14.
v. 6. 7. 8.

Apoc. 18.
v. 1. 2. 3.

CON

CONFUTATIO.

ERTIVM Lutherani Euangelij vatem, si superis placet, superioribus valdè dissimilem, & millecuplo grauiorem, producit *Hunnius*, *S. Iohannem Evangelistam*, Noui Testamenti irrefragabilem Prophetam, qui in sua illa diuina *Apocalypsi*: quam alioqui non magni *Lutherus* æstimauit, Sacrosanctæ Ecclesiæ faciem tum sub tyrannicis Imperatoribus & hæreticis, tum in primis sub truculentissimo Antichristo, verissimis quidem, sed obscurissimis vaticiniis descripsit. Quibus nunc ad causam suã vti *Hunnius* voluisse tantò magis miror, quanto verius certiusque est, ipsum *Lutherum*, cui hinc præsidium quæritur, auctoritatem *Apocalypseos* non solum non agnouisse, verum etiam summopere impugnasse. Nam in *Prologo* huius libri scribit, *se aliquid in eo desiderare, cum asserat fore Beatos, qui seruant ea, quæ in ipso scripta sunt, cum tamen nemo intelligat, quæ illa sint*. Et in *Prefat. antiqua* Noui Testamenti, ait: *se Apocalypsin neque pro Prophetico, neque pro Apostolico libro agnoscere, sed similem iudicare libro quarto Esdræ*. Cui errori *Brentius* quoque & *Kemnitius* subscripserunt, solis *Magdeburgensibus* auctoritatem libri Canonici nobiscū agno-

Apocal. auctoritatē
impugnat
Lutherus.

agnoscentibus. Quod itaque, ut videtur *Hunnus* quoque à Præceptoris errore disciscens, Apocalypsin ut Canonicam acceptat, hanc illi pietatem gratulamur: eumque ut reliquos etiam errores expurget, moneamus, ne utatur tantum, sed etiam benè dextreque diuinis scripturis utatur. Nam quæ hic ex S. Apocalypsi pro *Luthero* suo adfert, quadruplici ut minimum vitio laborant.

Cent. i. lib. 2. cap. 4. column. 56.

Lapsus Hūnii quadruplex, in vna Apocal. visione interpretanda.

Primum: quod inter se confundit diuersissima duo vaticinia *Apocalyps. 13. & 14.* vbi de Antichristo & consolationibus instructionibusque fidelium aduersus Antichristum agitur: Et *Apocalyps. 17. & 18.* vbi de damnatione meretricis magnæ sermo est, id est de excidio Romæ tandem Apostaticæ, quæ sub finem mundi, antequam Antichristus in mundo appareat, expulso Catholico Pontifice, Vicario CHRISTI, ab omni religionis Christianæ cultu, ad pristinam suam gentilem Idolomaniam defectura, persecutionibus multis Ecclesiam infestatura, & in penam tum horum, tum pristinorum olim sub Imperatoribus peccatorum à decem regibus, qui tum temporis diuisum inter se Romanum Imperium habebunt, solo æquanda est. Quemadmodum expressè *Apocalyps. 17.* habetur: *Decem cornua quæ vidisti, decem Reges sunt: hi odient fornicariam & desolatam facient illam, & nudam, & carnes eius manducabunt, & ipsam igni concremabunt. Deus enim dedit.*

I. Hunni) error.

Romæ sub mundific. apostasia.

dedit in corda eorum, ut faciant, quod placitum est illi, ut dent regnum suum bestia, donec consummentur verba Dei.

Reges decem tempore Antichristi mox septē.

Quæ postrema verba, de regno decem Regum tandem bestia, id est, Antichristo, dando: hunc sensum habent, quod tandem inter decem illa cornua emergēs cornu parvulum, id est, Antichristus, summus & potentissimus orbis Monarcha illos ipsos decem Reges in potestatem suam redactus sit, tribus quidem eorum bello superatis & cæsis, reliquis vero septem metu sibi subiectis & coniunctis.

Dan. 7. 7. 8.

Quæ omnia disertè apud *Danielem* prædicta habentur: *Posthac aspiciebam in visione noctis, & ecce bestia quarta terribilis, atque mirabilis, & fortis nimis, dentes ferreos habebat magnos, comedens atque comminuēs, & reliqua pedibus suis conculcans: dissimilis autem erat ceteris bestiis, quas videram ante eam, & habebat cornua decem. Considerabam cornua, & ecce cornu aliud parvulum ortum est de medio eorum: & tria de cornibus primis euulsa sunt a facie eius: & ecce oculi, quasi oculi hominis erant in cornu isto & os loquens ingentia. Et infra: ubi horum omnium interpretatio habetur. Bestia quarta regnum quartum erit in terra, quod maius erit omnibus regnis, & devorabit uniuersam terram, & conculcabit, & comminuet eam. Porro cornua decem ipsius regni, decem reges erunt: & alius consurget post eos, & ipse*

ipse potentior erit prioribus, & tres Reges humiliabit. Et sermones contra excelsum loquetur, & sanctos Altissimi conteret: & putabit quod posset mutare tempora, & leges, & tradentur in manus eius usque ad tempus, & tempora & dimidium temporis. Quæ postrema verba, manifestè satis Antichristi nobis triennium & semestrem designant: consentiente in omnibus, præter cæteros, D. Hieronymo, qui in commentario huius loci ita concludit. Dicamus ergo quod omnes scriptores Ecclesiastici tradiderunt, in cōsummatione mundi, quando regnum destruendum est Romanorum decem futuros reges, qui orbem Romanum inter se diuidant, tunc undecimum regem paruulum surrecturum, qui tres Reges de illis decem superaturus sit, id est Egypti, Africa, & Ethiopia reges, quibus interfecit, septem alii reges Victori colla submittent.

Itaque tantum abest, ut quod Hunnius sentit, eadem vtrunque Prophetia habeatur, ut potius prior illa Apocalyp. 13. & 14. de Antichristo impleri non possit, nisi prius illa posteriore (quæ non tempore, sed visione posterior est) de Romanæ meretricis desolatione completa. Tantum etiam abest, ut quod heretici volunt, Roma Antichristi Sedes futura sit, ut iam regnante Antichristo (cuius regiam vel Babylone primum futuram, ex Zach. 5. v. 9. nonnulli colligunt: vel postea Hierosolymis alij ex Apoc. 11. & 2. Thes. 2. euincunt) Romana ne quidem amplius sit extitura

Roma ante aduentū Antichristi desolanda.

At

Hunnij
exceptio.

Quomodo
Apocal. 14.
casus Baby-
lonis alle-
getur.

At fortè errandi occasionem *Hunnio* præbuit, similis vtrique Angelorum exclamatio, *cecidit, cecidit Babylon illa magna, &c.* quæ quia æquè *Apocalyps. 14. v. 8. ac Apocalyps. 18. v. 2.* inuenitur, eiusdem vtroque suspicionem argumenti *Hunnio* mouit. Verum sciat, Epiphonema illud altero, nempe posteriori loco, propriè & historicè, altero Logicè & argumentatiuè poni. Nam *Babylonis* quidem, seu Romæ excidium, extra ordinem videt *Iohannes*, idque ordine suis membris & partibus describit 17. capite, quamuis multo ante futurum. At Angelus 14. *Apocalyps.* ne in præcedenti capite commemoratæ Antichristianæ persecutionis magnitudo fideles ad pusillanimitatem adigeret, inter alia consolationis argumenta, magnificæ ac præpotentis *Babylonis* iam factum tragicum exitum in memoriam illis reuocat, exclamatq; *cecidit, cecidit Babylon illa magna, &c.* quasi diceret, nolite trepido aut consternato esse animo Christiani, non manet alius feram hanc bestiam, Antichristum, exitus, quam illecebrofam istam superbamque *Babylonem*, quam olim ad sydera vsque elatam, quia nunc ad inferos vsque detrusam videtis, nihil est quamobrem hunc tam truculentum tantopere hostem pertimescatis, vtroque potentior est CHRISTVS, & vtrumque eodem vindictæ exitu perimet, &c.

2. Hunn j
error.

Alter interpretationis *Hunnii* lapsus est, quod

quod bestiam bicornem *Apocalyps. 13.* Antichristum esse putat, cum res ipsa & Sancti Patres, D. AMBROSIVS, ANDREAS CAESARIENSIS, IRENÆVS, &c. hunc typum præcursoris potius Antichristi, Pseudoprophetae, esse testentur, quem D. Irenaeus armigerum Antichristi vocat, & S. Iohannes disertè ab Antichristo distinguit: *Apocalyps. 16. 13. Et vidi de ore Draconis, & de ore bestiae, & de ore Pseudoprophetae Spiritus tres immundos, in modum ranarum.* Et *Apocal. 19. & 20. Et apprehensa est bestia, & cum ea Pseudopropheta: qui fecit signa coram ipso, quibus seduxit eos, qui acceperunt characterem bestiae, & qui adorauerunt Imaginem eius. Vini missi sunt hi duo in stagnum ignis, ardentis sulfure.* Denique *Apocalyps. 20. v. 9. Diabolus qui seducebat eos, missus est in stagnum ignis, & sulfuris, ubi & bestia, & Pseudopropheta cruciabuntur die ac nocte, in secula seculorum.*

Bestia Bi-
cornis &
decacornis

Lib. 5. adu.
hæres. c. 28.

Antichristi autem ipsius figura, est bestia illa prior, initio capitis 13. *è mari ascendens, decacornis, habens capita septem, & super capita nomina blasphemiae, &c.* Cuius omnes circumstantiæ, virtus Draconis, id est Diaboli, caput vnum lethaliter vulneratum, & restitutum, Draconis & bestiae apud incolas terræ veneratio, os loquens magna, & blasphemans DEVM, bellum in sanctos, &c. authorem suum manifestè fati produnt. Non minus ac alteram bestiam,

X

haben-

habentem cornua duo, & loquentem sicut Draco, factorum tessera, euidenter præcursorem Antichristi, insignem Pseudoprophetam esse conuincit. Huic enim conuenit, prioris bestię cultum apud homines promouere, illisque signis persuadere, vt bestię imaginem faciant, & adorent: non secus ac *Iohannes Baptista* tanquam amicus sponsi, non sibi sed **CHRISTO** cultores prædicatione sua acquisiuit.

s. Hunnij
error.

Meretrix
Babyloni-
ca quomo-
do Roma.
Serm. de
Natiuit. A-
post. Pet. &
Pauli.

Tertius lapsus est, quod iterum falso meretricem Babylonicam *Apocalyps. 17.* de Antichristo interpretatur, à quo & tempore, & loco, & factis atque omnibus circumstantiis differt, vt supra iam ostendimus. Meretrix enim illa, cum qua fornicati sunt Reges terræ, Romam significat, partim gentilem, de qua Sanctus **LEO**: cum pene, inquit, omnibus dominaretur gentibus, omnium gentium seruebat erroribus: & magnam sibi videbatur assumpsisse religionem, quia nullam respuebat falsitatem: Partim in fine mundi Apostaticam, à **CHRISTI** professione ad pristinos mores relapsuram, qua de re prolixè nostri *Franciscus Ribera*, & *Blasius Viegas* in suis in *Apocalypsin* doctissimis *Commentariis*. Ac sane distinctam hanc de Babylone à superioribus Prophetiam esse, satis manifestè verba illa in calce præcedētis capituli 16. commonstrat. *Et Babylon magna venit in memoriā ante Deum, dare illi calicem vini indignationis*

tionis iræ eius. Quomodo enim, si iam superiorum vaticiniorum sermo Babylonem respexit, nunc demum Babylon in memoriam DEI venit?

Postremus isque ad institutum maximè 4. Hunnij
faciens lapsus est, quod *Hunnus* duos istos error.
Angelos, partim Euangelium æternum,
partim ruinam Babylonis annunciantes, nō
solum confundit inter se, cum diuersi sint;
vt ex superioribus perspicuum fieri potest:
verum etiam ineptissimè de LUTHERO
suo interpretatur, cui duplici ratione con- Lutherus
uenire nequeunt. *Primum* enim Romano- quare non
stra Christiana, quam illi falso Babylonem possit esse
fingunt, nondum cecidit, nec facta est ha- Angelus,
bitatio dæmoniorum, aut Satyrorum, aut Euangeliū
omnis volucris immundæ: Nec sicut la- æternum
pis molaris missa est in profundum maris, vt annuncians.
iam vltra non inueniatur, quod ait Ange-
lus *Apocalypsis 18. vers. 21.* sed per DEI gra-
tiam adhuc stat & floret, CHRISTVM
QUE mundi vnicum Saluatorem constan-
ter profitetur: putrescente interim *Luthero*
& ad finem properante.

Deinde cum Angelus ille volans per me-
dium cœli, Euangelium æternum, non vni
alicui Prouinciæ, sed omnibus sedentibus
super terram, & super omnem gentem, &
tribum & linguā, & populum annunciet:
quemadmodum expressis verbis extat *Apo-
calypsis 14. vers 6.* LUTHERVS verò, ipso

Hunnio infra dicente, supra solius *Germania* horizon-tem nouam spargere doctrinam molitus sit, quæ ratio aut sensus patitur, huic tenebrioni tam illustris tamquem ampli Angeli officium committere, tetramque eius hæresin Euangelium æternum nuncupare? Nempe igitur ipse (vt *Hunnius* ait) omnium vaticiniorum certissimus & locupletissimus interpres, E V E N T V S, palam testatur, nulla vel minima significatione Apocalypsin I O H A N N I S *Lutherum* promonstrasse, totamque adeò hanc Hunnij diuinationem friuolam nugatoriamque esse, qui non magis ex diuinis Prophetijs, aut humanis ominibus coniecturisue *Luthero* præsidium, quam è pumice lac extorquere potest.

XVI.

ÆGIDIVS HVNNIVS.

* Turpiss.
mēdaciū
tuum Hun-
ni, cum ne-
mo Indul-
gentias ce-
nat.

* Falsum:
imò falsif-
simum, vt
infra de-
monstra-
bitur.

HIC ergo heros inuictus per occasionem
turpissima * nundinationis Indul-
gentiarum Papalium (quas Iohannes
Tetzelius Dominicanus, tanquam eius
rei praco ad eluenda horribilissima * qua-
uis scelera valere grunniebat) cum Romano
Pontifice congressus est. At quis homo? cum
quo hoste? quibus armis? Nimirum homo
imbecillis cū illo prepotenti Monarcharum

omni-

*omnium Monarchæ, * unus cum uniuersa clientela Romanorum Pontificum, solus cum toto propè mundo: armis verò nullis externis aduersus robustissimum illum venatorem Nimrodum & Veiouem Tarpeium, aduersus orbis Monarchas, Reges, Principes, imò contra portas inferorum, solo fretus DEI præsidio, * solius scriptura armatus gladio.*

* Null' vnquam hæretic' fuit, quin cum istis hostib. quos tu fingis, decertare cogeretur.

* Videbimus infra, quib. technis hæresin suam propagarit Lutherus.

C O N F V T A T I O.

*Q*UIBVS olim vaticiniis promissum Ecclesiæ *Lutherum*, sepultæ scilicet veritatis vindicem, putent *Lutherani*: *Hunnus* hætenus exposuit, & nos contrariis id argumentis euertimus. Nunc quibus auspiciis gladiator ille in arenam progressus, quo animo & fato præliatus, quam graui ac difficili certamine, præpotente nimis Antagonista, implicatus fuerit, ita exponere *Hunnus* incipit, vt & mendacijs in *Iohannem Tetzelium* Dominicanum, & iniurijs conuitiisque acerbissimis in Pontificem Romanum, ac totam Ecclesiam Catholicam, omnem fermè modum excedat, seque ipsum vincat. *Tetzelio* Indulgentiarum Prædicatori imponit, quod Indulgentias Pa-

Calumniæ
Hunnii in
Tetzeliū.

*In libr. de
Indulg. cō-
tra Bellar.
quem D.
Schoppius
cōfutauit.
Indulgen-
tiis nō cul-
pā sed pœ-
nā eluitur.

pales ad eluenda horribilissima quæuis sce-
lera, etiam si (vt alibi * addit) *sanctissimā quæ*
Virginem constuperaisset, valere grunniat.
Mendaciter, imò mendacissimè. Aut produ-
cat huius infanici idoneos, fidei q; non susce-
ptæ testes. Tantum enim abest vt Indulgen-
tijs horribilissima quæuis scelera elui dica-
mus, vt ne vlla quidem omnino scelera elui
sentiamus, sed pœnam tantum temporalem,
post dimissam ex CHRISTI merito culpam,
adhuc luendam, qua de re supra copiosius
explicatum est. Interim quia sæpe huius
Tetzelii odiosissima mentione auditoribus
suis aures vellicant *Lutherani*, placet breui-
ter, simpliciorum in gratiam, ex maiorum
memoria historiā ipsius percurrere, vt
quid, quo iussu, quo fine prædicauerit *Tetze-
lius*, quam temerè leuiterque, imò inuide &
petulanter in eum insurrexerit *Lutherus*, at-
que hinc primam relatrādi occasionem nō
acceperit sed arripuerit, quam deniq; incon-
stanter, fluctuanter, timidè ac variè in toto
huius rebellionis negotio se gesserit, non vi-
deant miseri *Lutherani*, sed manibus palpēt
ac tangant. Erit & hic oportunitas dicendi
de callidis, & astutis propagati Lutheranis-
mi medijs, ne de hac orbi inuecta calamitate
toties sibi, tanquam de memorabili facino-
re, *Hunnius* gratuletur.

Historia
Tetzelii:

Anno igitur 1517. cum IULIVS Papa II.
Templum S. PETRI, quod olim à CON-

STAN-

STANTINO MAGNO diuersa ingentium
 columnarum serie splendidissime extru-
 ctum, tunc verò diuturnitate dehiscantibus
 parietibus labefactatum erat, in honorē DEI
 & S. PETRI pristina magnificentia restau-
 rare cœpisset, & verò morte præuentus tan-
 tæ molis opus reliquisset imperfectum, Suc-
 cessor eius LEO X. cum nec ipse tantæ
 structuræ parem se sentiret, vt pio operi
 multorum adiutrices manus conciliaret, cō-
 municato cum *Cardinalibus* Consilio, *In-*
dulgentias orbi diuulgauit, vt qui huic stru-
 cturæ liberali manu subsidiū attulisset, quasi
 præmij loco certarum Indulgentiarum fru-
 ctu potiretur: id est, in vera fide & pœniten-
 tia à peccatis propter CHRISTVM per
 Sacerdotem absolutus, reliquæ quoque
 pœnæ temporalis, quæ sæpè dimissa culpa
 luenda remanet, immunis fieret. Harum
 Indulgentiarum præconium, cum *fratres or-*
dinis S. AVGVSTINI, inter quos & *Aemula-*
Lutherus erat, affectarent: Et verò IOHAN-
 NES TETZELIVS, *frater Ordinis Præ-*
dicatorum, qui & paulò ante fratribus S.
 MARIE, militaris Ordinis Teuthoni-
 corum Dominorum in LIVONIA, qui
 MOSCOVITIS & aliis vicinis hostibus
 premebantur, præclaram hac in re operam
 nauauerat, multis aptior visus, autoritate
Reuerendissimi & Illustrissimi D. ALBERTI,
Archiepiscopi Moguntini, cui à Pontifice

exCoch.de
 actisLuth.
 An.17.p.3.
 & Suri in
 com. p.92.

Aemula-
 tio Luthe-
 ri aduersus
 Tetzeliū.

hoc negotium datum erat, ipsis hac in causa præferretur: Ingens hinc simultas & æmulationo apud fratres Augustinianos extitit, non secus atque olim Iunoni alta mente repositum manebat,

Virg. i.
Aeneid.
Staupitius
& Lutherus
focii
factionis.

Iudicium Paridis, spreteq; iniuria forma.

Iohannes igitur *Staupitius*, vir genere nobilis, facundia & eruditione clarus, Generalis Augustinianorum per Germaniam Vicarius: Et *Martinus Lutherus*, Theologiæ Doctor, Ordinarius Wittenbergensis, velut præcipui duo gregis sui arietes, fama & auctoritate celebres, & præ alijs conspicui, hanc iniuriam sibi omni ratione vindicandam putantes, omne suum ingenium à personis in rem ipsam auersum, ad Indulgentias persequendas cōtulerunt. Et *Staupitius* quidam *Illustriß. Saxonie Duci* FRIDERICO familiarius se se insinuans, pectori eius instillare cœpit, frequentes Indulgentiarum abusus, & Quæstorum atque Commissariorum scandala, quod illi per auaritiam, veniarum & gratiarum prætextu, expilarent Germaniam, & quærerent quæ sua sunt, non quæ IESV CHRISTI. *Lutherus* vero ardentioris naturæ, magisque iniuriarum impatiens, arrepto calamo, mox ad supra dictum Germaniæ Primatem ALBERTVM scripsit indignabundus Epistolam. In qua sanè, mox post captatam Præfatione beneuolentiam, in hæc prorumpit verba.

Lutheri E.
pistola ad
Archiepi-
scop. Mo-
gūtinū.

Circum-

Circumferuntur (inquit) *Indulgentia Pa-*
pales sub tuo præclarissimo titulo, ad Fabricam
S. P E T R I. In quibus non adeò accuso *Predi-*
catorum exclamations, quas non audini, sed
doleo falsissimas intelligentias populi ex illis con-
ceptas, quas vulgò undiq; iactant: videlicet quod
credunt infelices animæ, si literas Indulgentiarum
redemerint, se securos esse de salute sua. Itē quod
animæ de Purgatorio statim euolent, ubi contri-
butionem in cistam coniecerint, &c. Sed non
 contentus hac priuata Epistola, in publicum
 quoq; euulgauit XCV. *Propositiones*, quibus
 communē & receptam de Indulgentiis do-
 ctrinam impugnabat. Quibus cum TETZE-
 LIVS pro vehementia ingenii atq; etiam offi-
 cio (erat enim Indulgentiarum celebris Pre-
 dicator, & Commissarius Apostolicus atque
 etiam hæreticæ prauitatis Inquisitor.) CVI.
 Propositiones contrarias pro Ecclesia op-
 posuisset, hac quasi litis inter duos contesta-
 tione, iacta sunt fundamenta, atq; incunabu-
 la posita, sacri huius tam funesti belli, cuius
 flamma adhuc, proh dolor, multos Ecclesiæ
 agros populatur.

Sed quod nostri est instituti, illud æquus
 Lector facile secum reputabit, quam nullo
 diuino instinctu, sola humana temeritate,
 leuitate, arrogantia, æmulatione, inuidia,
 aut etiam zelo indiscreto ad hanc tam arduā
 causam proruperit *Luther*⁹. Esto enim quod
 ipse causatur, interuenerint aliqui Indulgē-

Lutheri
 propos. 95.
 contra In-
 dulg.

Lutherus,
quàm lu-
bricè in re-
bellione
sua se ges-
serit.

Tom. 2. 1e.
fol. 9. b.

In. Conui.
fol. 10.

Lucta con-
scientiæ in
Luthero.

Ibid. fol.
158. b. & fol.
273. b.

Confer te.
2. Ien. fol.
49. b.

tiarum abusus, ac falsæ in primis populi in-
telligentiæ: quid hoc ad Prædicatorem In-
dulgentiarum? Imò quod ad totam imme-
rentem atq; innoxiam tot remotis tamque
diuersis in locis Ecclesiam, cuius vnitatem
nefariè *Lutherus* rupit. Sed nimirum sua *Lu-
therus* quærebat, non quæ sunt CHRISTI,
aut charitatis. Itaque tam lubricè etiam in
toto negotio se gessit, vt nunc à se disputata
tanquam incerta & erronea reuocaret, se-
que totum authoritati Apostolicæ Sedis
subiiceret: Nunc ad ingenium reuersus,
priorem rebellionis incudem tunderet. Vn-
de toto vitæ tempore tam læsam ac vulne-
ratam circumgestauit conscientiam: vt
quemadmodum testatur *Præfat. libri de ab-
roganda Missa priuata*. Sæpè ipsi cor tre-
mulum, palpitanque obiiceret, *Tu solus
sapis? Tot ne errant vniuersi? Tanta secula
ignorarunt? Quid si tu erres, & tot tecum in
errorem trahas damnandos eternaliter? Et in
Conuiuialibus sæpissimè testatur, se cum his
cogitationibus conflictatum esse, tu ne solus
es, qui verum D E I verbum purum im-
maculatumque tenet, reliqui omnes eo desti-
tuuntur? Quicquid hætenus Christiana Ec-
clesia decreuit, totque annis vt rectum coluit,
id totum tanquam falsum tu euertis, tuaque do-
ctrina Ecclesiasticum, & politicum regimen
turbas. Item. Nunquam has cogitationes dimis-
to, quin optem velimque hanc me causam nun-
quam*

*quam aggressum esse. Nunquam enim (addit a-
libi) maioribus grauioribusue tentationibus im-
peditus sum, quam ex meis concionibus cogitans,
totum illud tu causaris. In hac tentatione sæpe ad
inferos usq; descendendi.*

Ac sane huius rei *Philippus* in vita *Luthe-
ri* pag. 13. non obscurum argumentum præ-
bet. Scribit enim: *quadam disputatione Theo-
logica, ita eum huiusmodi cogitationibus con-
strictum fuisse, ut pene immortuus proximo
cubiculo sese in lectulum composuerit. Quæ o-
mnia ex ipsiusmet confessionibus tanto li-
bentius commemorare libuit, ut cordatus
Lector hinc tanquam ex vngue leonem æsti-
met.* Nunquam Prophetas aut Aposto-
los, aut alios à D E O missos religionis
restauratores, tam dubia, incerta, imò in-
uita, reluctante atque omnibus modis re-
nitente conscientia causam suam egisse le-
gimus. Violenter contra proprii animi
dictamen religionis dissidium cœpit *Lu-
therus*, aluit, adque finem vsque vitæ me-
ra ambitione persecutus est, quemadmo-
dum ipsemet alicubi fatetur, *se principio
quasi imprudenter & inuitum, in hanc cau-
sam incidisse. Sed quia semel inciderit, viden-
dum sibi, ac dicendum, id totum, rectè esse.*

Sed ut plenius hominis lubricitas & in-
constantia omnibus non sponte cæcutien-
tibus pate scat, age ex Actis memo-
riam quorundam gestorum eius repetamus
primo-

Tom. I. Ic.
fol. 4.

In Conui-
ual. fol.
244, a. &
fol. 241.

primorum maximè in quibus leuitatis euidentiora vestigia reperiuntur.

Lutherus
nunc vene-
ratur sedē
Apostoli-
cam, nunc
calumniatur.

Præfat. ad
Leon. X.

Anno 1518. Latinum edens librum cum hac inscriptione: *Resolutiones disputationum de Indulgentiarum virtute*: hoc quidem operam dat, vt Lectorem in partes suas rapiat: Interim tamen Pontifici blandissima quæq; loquitur. *Inuitus, inquit, veni in publicum, præsertim ego indoctus, stupidus ingenio, vacuus eruditione. Sed cogit necessitas me anserem strepere inter olores, &c.* Item: *Quare Beatissime Pater, prostratum me pedibus T. B. offero, cum omnibus quæ sum & habeo: Viuifica, occide, voca, reuoca, approba, reproba, ut placuerit. Vocem tuam vocem CHRISTI in te præsentis & loquentis agnoscam: Si mortem merui, mori non recusabo.* Atq; vt omnem hæreseos suspensionem à se reiiceret in aduersarios, adiunxit eidem libro solennem *protestationem*, in qua deferebat non solum sacris literis, verū etiā sacris Canonibus, Decretalibusq; Pontificiis, & Ecclesiasticis Patribus obedientiam. Imò & superiorum suorum iudicium, in omnibus volebat habere saluum.

Protesta-
tio Luthe-
ri de obe-
dientia sua
erga S. Ro.
Eccl.

Eodem modo paulo post *Augustæ*, coram Cardinale CAIETANO hanc piam protestationem scripto fecit. *Ego frater Martinus Luther Augustinianus, protestor, me colere & sequi sanctam Romanam Ecclesiam, in omnibus meis dictis & factis, præsentibus, præteritis, & futuris. Quod si quid contra vel aliter dictum*

Etum fuit velfuerit, pro non dicto haberi & habere volo.

Item Epistola ad eundem Cardinalem, domo rescripta. *Reuerendissime in Christo Pater, fateor, ut & alias fassus sum, me profecto nimis indiscretum, ut ipsi dicunt, vehementem, & irreuerentem fuisse contra nomen Pontificis. Et quamuis admodum vehementer ad eiusmodi irreuerentiam laceffitus fuerim, intelligo tamen nunc, quod decuisset me modestius, humiliter, ac reuerentius istam materiam tractare, & non sic respondere stulto, ut fierem ei similis. Quod mihi omnino sinceriter dolet, veniamque peto.*

Lutherus
fatetur su-
am in Pō-
tif. immo-
destiam.

Anno XIX. in disputatione Lipsica, cum *Eckius & Carolstadius* solenniter ambo protestati essent, quod ab Ecclesia Catholica nusquam ne latum quidem digitum discedere vellent, nec eruditorum iudicio pręire, nec vniuersitatum authoritati pręiudicare: *Lutherus* postea *Carolstadio* fracto succedēs, eandem protestationem ratam habuit, & amplexus est, addens disertè se non impugnare, nec Christianè à quoquam impugnari posse, primatum & obedientiam Romanę Ecclesię, nec derogare se Pontifici, quicquid tribuitur ei.

Quę quemadmodum posterioribus *Lutheri* scriptis conueniant, in quibus Pontificem Antichristum, Ecclesiam Romanam meretricem Babylonicam, Academias lupanaria Diaboli vocat, imò quomodo personā deceant

Apostoli
dissimiles
Luthero.

deceant eius, qui se datum à D E O vindicem
Euangelicę veritatis iactitabat, non video.
Erant Apostoli & Prophetę non solum in-
structi à D E O perfecta sapientia, ne quid
temerè effutirent primum, quod postea
per ipsorum iugula rediret, quemadmo-
dum suos ferme vomitus hic Pseudopro-
pheta quotannis resorpsisse deprehenditur:
sed fortitudine quoque & magnitudine a-
nimi armati, ne cui tyrannorum, cuius im-
pietatem accusassent, aut accusaturi essent,
contraria Decretorum ipsius approbatione
blandirentur, seque ipsos magis leuissimę
temeritatis, quam alios erroneę profani-
tatis accusarent. O quàm euidenter hic
possent Præceptoris sui fraudulentiam ob-
seruare *Lutherani*, nisi spontaneo glauco-
mate sibi oculos obtexissent. Causatur ipse
Lutherus, se inuitum per aduersarios in hanc
arenam protractum, seque *libenter silentium*
*prestiturum esse, nisi aduersariorum importu-
nitas obstitisset*: Accusat etiam alios tanquam
huius tragœdię authores *Epistol. 2. ad L E O-
N E M X. Notum tibi esse arbitror* (inquit)
*quid mecum egerit Cardinalis Sancti S I-
X T I, Legatus tuus, imprudens & infelix,*
*imò infidelis. In cuius manu, ob tui nominis re-
uerentiam, cum me & omnia mea posuissem,*
non hoc egit, ut pacem statueret, quam uno
verbulo potuisset facile statuere. Cum ego tum
promitterem silentium, & finem causę meę fa-
cturum,

Præfat. Re
solut. de
Indulg. ad
Leon. X.

Eturum, si aduersariis idem mandaretur. At homo glorie avidus, non contentus eo pacto, cepit aduersarios iustificare, licentiam aperire, & mihi palinodiam mandare: id quod in mandatis prorsus non habuit. Hic sanè, ubi causa in optimo loco erat, illius importuna Tyrannide venit in multo peiorem. Vnde quicquid post hac secutum est, non Lutheri, sed CAIETANI tota culpa est, qui ut silerem, & quiescerem, non est passus. Quod tum summis viribus poscebam.

Idem Epist. ad CAROLVM V. Imperatorem. *Frustra veniam peto, frustra silentium offero, frustra pacis conditiones propono, frustra erudiri meliora postulo. Et in Protestatio. sua. Sed ne hoc quidem promoueri (inquit) quod me saepenumero & multiphariam obtulerim (ut filius supplex, & obediens sanctæ Ecclesiæ Catholicæ, qualis DEO OPT. MAX. adiutore, mori volo) taciturnum si per meos aduersarios liceat.*

Sed vt nihil nunc dicam de vanitate prætextus huius, quo LVTHERVVS causam scelestissimi Schismatis in aduersarios deriuare conatur, quorum nullus vnquam Lutherum inuitum ad scribendum compulit, nec etiam compellere potuit, vt qui primus literas ad Archiepiscopum Moguntinum & Propositiones XCIV. contra Indulgentias à nullo laceffitus diuulgauit, quemadmodum supra diximus: Hoc hoc
quæro

Ratio vali
da contra
Lutherū,
ex superio
ribus.

Præfat. lib.
de Misſa
angulari.

Timor pe-
riculorum
alienus à
Prophetis
Luc. 19. 40.
Acto. 4. 19.

quæro ex te *Hunni*, atq; vniuerſis familiari-
bus tuis, ſi Papatus fuit Synagoga Satanæ, ſi
Pontifex Romanus Antichriſtus, ſi Indul-
gentiæ fraudes fidelium, ſi *Lutherus* peculia-
riter à D E O ad has impoſturas detegendas,
& *Ægyptiacam* captiuitatem ſoluendam
excitatus: Et tamen ille *Lutherus*, ille Moyſes
veſter & liberator, inuitus in arenam pro-
tractus eſt, & ſi per aduerſarios licuiſſet, o-
mninò ſilere, nihil contra Papatum, contra
Pontificem, contra Episcopos, contra Eccle-
ſiaſticam poteſtatem, atq; indulgentias di-
cere voluit, imò toties à ſe dicta & diſputata
reuocauit, ſeq; cum omnibus ſuis Pontifici
Romano, maximo (vt fingitis) Eccleſiæ ho-
ſti ſubiecit: Quæro, inquam, ac meritiffimè
quæro, vtrum non potius *Lutherum* igna-
uiſſimum, timidiſſimum, inconstantiffimū,
perfidiffimum deniq; cauſæ Chriſti prodito-
rem, quàm inuiſtum, (quod ait Hunnius)
Heroem fuiſſe putetis, qui opus Dei tam ne-
gligenter egit, qui diuinitus ſibi inſpirata
retractauit, qui familiam Domini in pote-
ſtate potius Diaboli relinquere, quàm ſibi
negotiorum ac periculorum vim compara-
re voluit? Nam periculorum hic nulla excu-
ſatio eſt, cum Dominus & Apoſtoli vndique
periculis cincti. Si inquiunt *hi tacuerint, la-
pides clamabunt.* Et iterum: *Non poſſumus,
quæ vidimus & audiuiſumus, non loqui.* Non hi
cum *Luthero* ſilentium offerunt Synedrio,
nec

nec prius dicta reuocant, seq; limites modestiæ & veritatis egressos fatentur; sed viam quam semel instinctu Domini ingressi erāt, constanter pergunt, atq; etiam periculis vitæ propositis, *non possumus* inquit *magnalia Domini tacere.*

Alius igitur Apostolorum spiritus, alius *Lutheri*: qui etsi postmodum furore percitus, ac tutiori præsidio munitus, *VVormatiæ* in primis, aliquam præ se fortitudinem (impudentiam verius & pertinaciam) tulit, tamen ista eius posteriora, hanc priorē leuitatem & inconstantiam excusare non possunt, quia vt aiunt Medici, *Vitium concoctionis primæ non corrigitur in secunda.*

Neq; etiam hic *Lutherum* infirmitas, aut quotidiani, quos eum fecisse dicunt, in spiritu profectus iuuare possunt, quoniam, vt supra iam monuimus, hæc personam *ELIÆ* & *ENOCHI*, quam illi adulatores imponunt, minimè decent. Progressuri enim illi ad Antichristi debellationem, perfecto Prophetiæ spiritu instructi venient, vt & constantissimè eadem sine vlllo vel minimo correctionis indicio profiteantur, & semper eundem aduersus Antichristum alienissimum animum gerant, & fortissimè deniq; ab eodem Martyrio coronentur, quæ omnia in *Luthero* contrario se modo habent.

Euigilent itaq; tandem Nobilissimi *Germani* nostri, atq; vncos huius Draconis vn-

gues, vndique palmis integris prominentes aspiciant, seque à fœdissimis squamis eius, ab horribili ingluvie liberent: certi, quicquid ab eo iactatur, quicquid promittitur, meras fraudes esse, ac melle tinctum toxicum, quo se quotquot inescari sinunt, sempiternæ mortis semina concipiunt.

S. Bern. ad
Eugen.
Papam.

De præscr.
c. 14. & 37.

Atque hæc de T E T Z E L I O. Iam Pontificis Maximi iniurias quod attinet, quem contumeliosè *Hunnus* venatorem NIMRODVM, & VEIOVEM TARP EIVM nominat, (cum à S. BERNHARDO & aliis Christianis nominetur *Princeps Episcoporum*, *heres Apostolorum*, *Primatus ABEL*, *Gubernatus NOE*, *Patriarchatus ABRAHAM*, *ordine MELCHISEDECH*, *dignitate AARON*, *authoritate MOYSES*, *Indicatus SAMUEL*, *potestate PETRVS*, *unctione CHRISTVS*) has inquam iniurias, ne cum maledicis maledici fiamus, educationi *Hunnii*, & gentili ipsius infidelitati (hæretici enim Christiani non sunt, teste *Tertulliano*.) Christiana patientia condonemus. Sed quas inde *Luthero* laudes venatur, eum tanto memorabiliorem Heroëm esse, qui tam potenti Principi bellum inferre ausus sit, id iam supra aliquoties confecimus, non magis de *Luthero*, quam de omnibus omnium ætatum hæreticis & perduellib. consequens esse. Sed neque nos ita rudes, stupidos

dos aut incogitantes esse *Hunnius* credat, quin quibus præfidiis & subsidiis *Lutherus* hac tota causa fultus fuerit, ignoremus, magisq; diuinam quam humanam in eo fiduciam admiremur.

Primo omnium, antequam aleam iaceret, ipse & *Staupitius* potentissimum Saxoniae Ducem *Fridericum*, cuius tunc erat inter ceteros Germaniae Proceres, præcipua fere authoritas, potentia, liberalitas, affabrè fictis dolis & mendaciis, suis partib. reddiderunt propensum.

Quib. mediis & subsidiis hæresin suam *Lutherus* propagavit.

Qua anchora fixa, audacter postea vela ventis dâtes, nullos vel scopulos vel *charybdeis* metuerunt. Imò sub vmbra tanti Dei latitantes, non hoc solum religionis dissidium, sed & plura & maiora tuto secureque moliri potuissent. Deinde iam multo ante *Lutherum* non leue huius tragœdiæ in Germaniæ præludium fecerat *VLRICVS HUTTENVS* Eques, vir & nobilis familiæ, & acerrimi ingenii. Qui cum passim omnes nescio quam obrem contra Romanam curiam videret quiritantes, multa pro libertate Germaniæ, & prosa & ligata oratione scripsit, animosque omnium Romanæ Curiae odio incensos, *Lutheri* Schismati reddidit dispositissimos. Quod incendium non mediocriter postea aluerunt *Poetae Rhetoresque* varii, quorum gratiam cum sibi *Lutherus* aliqua doctrinæ specie, & ficta humilitate,

Dux Saxoniae.

Huttenus

Poetae & Rhetores

Anno 18.

p. 7. Surius

comm. An

no. 18. p. 97

veritatisq; Catholicæ non impugnandæ, sed propugnandæ prætextu conciliaſſet, ii (vt refert in Actis C O C H LÆVS) impigrè pro eo & lingua & calamo decertarunt, cauſamque eius laicis commendabilem reddiderunt, ac variis cauillis & inuectiuis Prælatos Eccleſiæ Theologosque perſtrinxerunt: Incuſantes eos auaritiæ, ſuperbiæ, inuidiæ, barbariei & ignorantia: qui innocentem *Lutherum* non ob aliud perſequerentur, quam ob doctriſinam, quod videretur & eſſet doctior eis, & liberior ad dicendam veritatem, contra impoſturas & præſtigias hypocritarum. Cumque valerent non ſolum ingenio & acrimonia, verum etiam elegantiæ ſermonis, ſiue loquendum, ſiue ſcribendum eſſet, facile traxerunt Laicorum animos in fauorem commiſerationemque *Lutheri*, tanquam is propter veritatem & iuſtitiam vexaretur ab Eccleſiaſticis, inuidis, auaris, & indoctis: qui in ocio luxuque viuentes, ſuperſtitionum adinventionibus à ſimplici plebe pecuniam emulgerent.

Nobiles.

Turbæ

VVorma-

tienſes ad-

uerſus Cæ-

ſarem pro

Luthero.

Atque his blanditiis primo quadriennio ita plebis ac nobilium animi amore *Lutheri* imbuti fuerunt, vt Anno XXI. in Comitibus *VVormatiensibus*, cum Laudatiſſimus Imperator CAROLVS V. ſententiam aduerſus *Lutherum* pronunciaſſet, pleriq; in ſeditionem propenderent, ac non ſolum ipſum Imperatorem

torem tanquam puerum perstringerent, inscribentes passim noctu valuis ædium: *Væ terra cuius Rex puer est*: sed & disertè tumultum minarentur, affixa prætorio hostili scheda, in qua fingebantur CCCC. equites Germani bellum indicere *Cardinali & Archiepiscopo Moguntino*. Quem metum in vicinia augebat vir nobilis ac potens *Franciscus à Sicking*, magnam ex militia famam nactus: quippe qui per se bellum intulerat tum *Hassie Landgrauio*, tum *Ciuitati Metensi*, & vtrumque hostem grauib. affecerat damnis. Is igitur in arcibus suis, quas munitissimas habebat, ex propinquo consistens, dicebatur collectum habere equitatum, manumq; militarem, expectans Lutheranæ causæ exitum, cum impensissimè faueret *Luthero*.

His domesticis minis & periculis accedebant externi quoque motus, quibus implicati Principes Catholici, cōniungere *Lutheranis* cogeabantur, nec, vt volebāt *Zizaniis* euellendis operam dare poterant. De *Italia* enim diuturno bello contendebant *Cæsar*, & *Rex Franciæ*: *Vngaris* autem, infestissimo exercitu & maximis copiis imminebat *Imperator Turcarum*: cui propulsando vt aliquod subsidium ferrent Lutherani, lenius tractandi erant, quippe qui, nisi pacifice ac securè in suis opinionibus viuere permitterentur, nulla ad *Vngarica* bella subsidia collaturos

In assert.
art. 34. De
bello cont.
Turcas.
contra duo
mandata
Imperia-
lia.

Mollities
doctrinæ
Luthera-
næ.

Vera cau-
sa, ob quas
multi Lu-
therani fa-
cti.

In parua
Resp. inf.
cont. Du-
cem Ge-
org.

laturos se dicebant. Idque tantò magis, quia (vt infra audiemus) didicerant à *Luthero contra Turcam belligerandum non esse, qui decies probior & prudentior sit Principibus nostris, qui etiam nomine D E I visitet iniquitates nostras, vt qui illi repugnet, D E O ipsi repugnare videatur.*

Præterea ipse Lutheranae doctrinae genus ita comparatus erat, vt facilè multos ad se colendum alliceret, cœlibatum abrogans, ieiunia tollens, festa prohibens, facilemque sine laboriosis operibus beatitudinem spòdens. Quod totum ingenue fatetur *Martinus Bucerus* libro 1. de regno Christi cap. 4. *Maxima inquit eorum pars visa est id tantum ex Euangelio (CHRIST) petiisse, vt iugum, qualiscunq; disciplina, pœnitentia, & religionis vniuersa, qua in Papatu reliqua fuit, abiicerent, proque carnis suæ arbitrio ac libidine instituerent, agerentque omnia. Tum non ingratis fuit audire, iustificari nos fide in CHRISTVM, non bonis operibus, quorum nullo tenebantur studio. Nec pauci eorum qualemcunque Euangelii prædicationem eo tantum receperunt, vt in opes euaderent Ecclesiasticas.*

O vera vox, hominis parum veri! quam non sua tantum peruersitate homines sibi finxerant, sed ex *Luthero* ipso arripuerant, hauserant, expresserant, qui vt plures ad suas partes pelliceret, publicè profitebatur, *Monasteria tanquam nidos glirium demolien-*
da, &

da, & bona Ecclesiastica, tanquam à mala fidei possessoribus liberè rapienda.

Qua de re Anno X X P I. in Spirensibus Comitibus pestilentem librū sub nomine Argrophylacis sparsit, in quo sic loquitur. Sape mecum mirari soleo, Illustrissimi Potentissimiq; Germanorum Principes, quod nonnulli vestri tam atrociter in eos, quos hereticos vocant, seuiant, ut propter questiones opinionesque quasdam de religione in homines alioqui innocentes, & Reipublice commodos, exiliis, bonorum direptionibus, gladio, aqua & igni animadvertere non reformident. Si autem in vos aut in Rempublicam vestram peccarent, iustiore certe titulo punirentur. Modo cum eiusmodi asserant & doceant, quæ in maximum Ditionum vestrarum, rerum publicarumque commodum vergant (quo nomine & à vobis præmium accipere debent) mirum, imò stupendum, miserandumque, quod talia citra rationem, modumque de eis supplicia sumantur. Egetis fortasse pecunia in Reipublice usus necessaria? eni maximum vobis thesaurum ostendo. Si nite Monachos & Monachas (si qui velint) libere abire, & victum laborando querere. Eos verò, quibus in suis fornicibus delitescere lubet, frugaliter alite, & ne quis huiusmodi ignauum vite genus posthac sectetur, cauete: Tum quicquid opum illis superest, in necessarios pauperum, Reipublice, ususq; vestros vertite. Experiemini (procul dubio) intra paucos

Lutherus
escam bonorum
Ecclesiasticorum
obii-
cit Principibus.

O sacrilegam
bestiam.

O mon-
strum im-
piissimū.

menses, quod centena aureorum millia, unius exigua ditionis vestre Monachi & id genus homines possideant. Neque hoc meum consilium, quispiam aut seditiosum aut impium iudicet. Tam enim pium esse (si opus foret) ostendere possem, ut plane impii censendi sint Principes, qui hoc non exequantur, malintque ab agricolis, vinitoribus, opificibus, ciuibus, aliisq; sibi subiectis tributa extorquere, quam Reipub. sua-que ipsorum bona à tam male fidei possessoribus non auferre.

Nouitas.

Quid iam de Nouitate dicemus, rerum omnium condimento? quot per eam *Luthero* discipulos factos arbitramur? Est fermè hominum ingenium ita comparatum, vt vetera fastidiat, noua appetat: quod Poëta voluit, cum ait:

Ouid. 3. de
Ponto.

Est quoque cunctarum nouitas gratissima rerum

Et alius:

Tit. Cal-
phur. Eccl.
7.

*Vilia sunt nobis quaecunq; prioribus annis
Vidim⁹, & sordes quicquid spectauimus olim.*

Luthero igitur nouam tubam inflante, ac prius inauditam doctrinam verbis scriptisq; venditante, mirū quantū sui desiderium apud curiosos excitarit, quantā discipulorū messem fecerit, Euangelium nō spiritu, sed carnis modulo metientium. Enimuerò hæc nassa quantum momenti habeat, *Lutherus* ipse in libro. *Quod verba adhuc firma stent, Zuin-
glii & Oecolampadii secta edoct⁹ querit.* Nos inquit

Nouitatis
quanta vis

inquit, Germani tales socii sumus, quicquid novum est, arripimus, eique adheremus, velut fatui. Si quis prohibet, is nos adhuc furētiore reddi: sin nemo prohibeat, nos ipsi statim exsatiatur & fastidimus: inbiantes subinde ad aliud novum quid. Diabolus verò id prerogativa habet, ut nulla doctrina, nullumque somnium tam ineptum exoriri possit, quin ad illud reperiat discipulos, & quanto ineptius, tanto citius. At solum verbum DEI manet in aeternum: Errores circa ipsum semper oriuntur & occidunt.

Sed æquum erat *Luthere*, ut qua nassa discipulos tuos ceperas, eadem illos perderes, quia male parta, male dilabi debent.

Postremò, quos istis mediis Evangelio novo acquirere non potuit *Lutherus*, eos terrificis minis, tanquam feras clamoribus in suos castes adegit, ut nisi amplecterentur *Lutherum*, subitò se perituros cum tota Germania crederent. Est, inquit, nunc tempus gratiae prae foribus, nos autem contemnimus, & respuimus: Hoc DEVS neque vult neque potest nobis ignoscere. Quòd ergo verbum eius ita contemnimus, ultione dignum est, & ultiscetur, etiamsi centum annos differatur ultio: at tam diu non differetur. Et quantò clarius est verbum, tanto gravior erit ultio: Vereor, ne tota Germania peritura sit. DEVS hanc nequitiam inultam dimittere non potest, nec diu coninebit. Evangelium enim tam copiosè prædicatum est, ut tam clarum non fuerit tempore Apo-

Horribiles
minæ.

Sermō. de
Destruct.
Hierusal.

*stolorum. Tota igitur Germania peribit, ut ve-
reor, oportet eam interire funditus.*

Habes HVNNI, quibus armis LVTHE-
RVS cum Pontifice Romano congressus,
quibus artificijs è Catholica Ecclesia Syna-
gogam suam coëgerit. Quam in re si quid
adhuc miraculosi, heroici aut diuini inesse
putas, ne ego te parum diuinum aut emun-
ctæ naris hominem existimabo, qui cum ex-
plicatam præ oculis nassam videas, turpem
tamen captiuitatem honestæ libertati præ-
feras.

XVII.

ÆGIDIUS HVNNIVS.

NE QVE verò solummodo signa con-
tulit, & eminus fortè scriptorium it-
lum calamum vibrauit, sed cominus con-
flict, Leoninam in quam se ille Cumanus
asinus abdiderat, eiusque ostentatione cun-
ctis regibus terrorem attulerat, detractam
extra portam Elsteranam huius oppidi,
flammis ultricibus exussit, & qui secu-
lis anteactis putabatur esse omnium San-
ctissimus, & Christi Vicarius, & Successor
Petri, & vniuersalis omnium ouium
Christi Pastor, & fundamentum fidei, &
totius militantis Ecclesiæ caput, & quid
non?

non? hunc Lutherus ex indubitatis testimonijs Spiritus sancti demonstravit * esse * Mentiris nobilem illum in Prophetarum etiam scriptis decantatum Antichristum, esse hominem illum scelerosum, esse filium illum perditionis, qui in DEI templo sedens, supra omne, quod Deus aut numen est, fastu Diabolico prorsus se se eleuaturus erat.

C O N F U T A T I O.

NUGATUS est varie haftenus Hunnius, & de nuginedo suo Luthero lepidos Lectori fumos vendidit. Sed nugarum nondum finis, quin crescunt ineptiae, & quod in potissimis Lutheri probris vituperiisq; est, id Hunnius in potissima eius laude ponit. Stulte pariter ac ridicule, Lib. 2. contra Parmenian. ipso ingressu. Ut non immerito in eum retorqueamus, qd olim S. AUGUSTINVS Parmeniano Donatistae exprobrauit. Quae tandem inquit vis, nisi cecitas & vanitas, animi cogit hominem clausis, ut dicitur, oculis tanquam in alterum iacere, qd in eum qui iecerit, continuo redeat, eumq; ictu reciproco affligat, intacto illo quem vulnerare voluerat? Quid enim? Oratorie Hunnius à minorib. ad maiora progressurus, maioresque inde laudes Luthero conciliaturus, quasi à pro-

proposito aberrans contrariam instat viam, atque ea commemorat, quæ si non minoris, certè paris cum superioribus facilitatis sunt. Reputet quæso Lector quid dicat. *Non solum signa, inquit, contulit, & eminus scriptorium calamus vibrauit Lutherus, sed cominus etiam conflixit.* At quomodo? quo loco?

Lutherus
V Vitteb.
combures
Ius Cāno-
nicum, co-
minus sci-
licet cōgre-
ditur cum
Pontifice.
Catull. E-
pigram. 34.

Wittebergæ extra portam Elsteranam: quid ibi? Hic succenso rogo tanquam veneficis dies dictus, IUS CANONICVM sententia *Lutheri* criminaliter damnatum (miror vtrum non etiam funibus, facinorosorum instar, vinctum, ac lictorum manibus educatum) tardipedi, vt inquit ille, DEO datum infœlicibus vstulandum lignis. Prodigio simile! quis vnquam tantæ fortitudinis *Lutherum* cogitasset, vt tam periculoso certamine cominus cum Pontifice congregaretur, *Wittenbergæ extra Portam Elsteranam* quo frequentes scilicet Pontifices Romani commeare solent. Scilicet noua hæc militia est, Lutheranis valdè familiaris, vt cominus cum hoste congressuri, domi (veluti galli gallinacei in suo sterquilinio animosi) vel nomen eius atque existimationem acriter pro concione insectentur, vel scripta eius, Leges, Statuta ignibus vstulanda tradant. Hoc ego modo cominus congrediar, non cum vno tantum Hunnio, sed cum toto (quod absit) Imperio Romano, Turcico, Persico, Tartarico, Moscouitico: & semper
tamen

tamen victor ero: Procul scilicet ἐκ βελέων constitutus, nullum teli iactum metuens, omnemque iracundiæ vim vel in Alcorano, vel in Iuris IUSTINIANEI corpore, vel infidelium denique quorumcunque Theologia vitulanda, ferociterque criminanda & proculcanda consumens; & sic scilicet cominus hostem vicisse dicar. Proh DEVM immortalem! Si ita cominus pugnassent prisci illi *Romani* ac *Carthaginienses* (quibus Primo bello Punico. videri similes Lutherani volunt) nunquam vel octodecim millia Pœnorum, vel triginta millia Romanorum cecidissent: nunquam quinq; millia Pœnorum, & quindecim millia Romanorum capta, fortissimusque *Regulus* catenis vinctus esset.

Dixeris igitur *Hunni*, *Lipsiæ* potius aut *VVormatiæ* Lutherum cominus pugnasse, cum *Eckio* oppositus, & Principibus Imperij coram responsa dedit, non *VVittenbergæ* extra *Elsteranam*, vbi sine hoste pugnavit. Quemadmodum, *Apiano* teste, *Scipio*, *Hannibal* & *Masinissa* cominus pugnarunt, non cum domi, aut in castris odia sua acuerunt, Exempla cominus pugnantium. sed cū in campo *Scipio* telum emisit in Clypeum *Hannibalis*, *Annibal* equum *Scipionis* fauciauit, & cum vulnere equus turbatus resiliiret, interuenit *Masinissa*. Qui cum primum telo scutum *Annibalis* percussisset, huius etiam equum *Annibal* vulneravit. Relicto igitur equo *Masinissa* pedes adoritur *Anni-*

Annibalem, & eius propugnatorem equitem interfecit & nactus aliud telum rursus petit *Annibalem*, sed hæsit telum in alio equite, qui & interfectus est. Tertium telum cū rapere *Masinissa* conaretur, vulnus accipit in brachio. Interea & *Scipio* redit, *Masinissa* opitulaturus, quem inuenit iam obligato vulnere redeuntem in prælium in alio equo, &c.

Præfat. lib.
contra Iacobum
Lacium.

Odium Lutheri
in S. Canonibus.

Mentiris
Cain.

Sed missa nunc Phrasi, rem ipsam putemus, ac causam videamus tantæ Lutheri in Sacrum Ius sæuitiæ. Monet ipse olim *Ionam* Præpositum Wittebergensem, ut *Decretales* quibus docendis præfectus erat, non alio studio profiteatur, quam ut doceat, dediscenda esse quæ doceat, & sciant fugienda sicut mortifera, quæcunque Papa & Papista statuant ac sentiunt. Sed necdum huius ipsius iussi causam habemus. Ipse igitur olim peculiari libro causam exustionis reddere volens, XXX. articulos ex Decretorum volumine collegit, velut absurdos & impios: quos & per calumniam in deteriorem sensum pertrahens multis flagellat impropriis & conuitiis, ac tandem subiungit hæc verba. *In his & huiusmodi articulis, quorum innumerabiliter plures sunt, omnes tamen eo tendentes, ut Papa sit & DEO & omnibus hominibus superior, & ipse solus nemini mortalium, sed ipsi omnes, etiam DEVS & Angeli, sint subiecti: ut Papa discipuli dicant, Papam esse rem mirabilem,*

lem, non esse DEVM, & non esse hominem: fortassis Diabolum & Satanam ipsum. Et infra. Summa, inquit, summarum totius Iuris Canonici hæc est. Papa est Deus in terris, superior omnibus celestibus, terrenis, spiritualibus & secularibus, & omnia Papa sunt propria, cui nemo audeat dicere quid facis?

Sed AMBROSIVS. CATHARINVS Cathari-
 Italus, vir planè doctissimus, qui antea quin- nus respō-
 que libris Lutheri errores & conatus acerri- det Luthero.
 mè reprehenderat, in hæc verba illi, tam e-
 normiter atque impudenter mentienti re-
 spondit. Vere summa summarum omnium,
 stultitiarum tuarum hæc est: quia non sunt nisi
 calumnia & mendacia manifesta, quibus re-
 spondere stultissimum esset. Nam si hæc per-
 suadeas, etiam citra ullam contradictionem,
 turbae tuae, nihil profecto tam absonum atque
 absurdum superest, quod persuadere non possis.
 Quis enim possit credere, q̃ in Decretis dicatur
 Papam esse supra DEVM, aut supra scriptu-
 ram, aut super omnia cœlestia? quæ istam cru-
 delissimam blasphemiam possint recipere pia au-
 res, quod Papatus sit regimen Antichristi?
 Tot sancti igitur tam probati in regimine An-
 tichristi praeuere, Gregorius, Leo, atque ma-
 iores, pleni scientia, & Spiritu DEI? O mun-
 dum verè positum in maligno, non iam in Papæ
 personam aut mores malos, sed in officium sedem
 Maiestatem, a DEO positam, & immobiliter,
 funda-

fundatam, serpens malignissimus, venenum effundit, & insultat.

Nihil pla-
gæ ex Lu-
thero acce-
pit Ius Ca-
nonicum.

Phoenix.

Cicero i. de
natur. Deo-
rum.

Sed de Antichristo alia quæstio est, quam nunc disceptare locus non est. Illud ex *Luthero* in præsentia quæro, quem criminalis sui aduersum Sacros canones processus fructum abstulerit? vtrum minus forte nunc viuant, aut floreat in orbe Christiano canones, quam olim? Certe apud nos adhuc læto florentique capite incedunt, nec apud ipsos, credo, *Lutheranos* aut *Calvinistas* ita exulant, vt sine illorum suffragio quisquam suprema Iuris laurea coronari queat. Fructus igitur vstionis est, quod quemadmodum *phoenix* ætate senescens, casia thurisque surculis constructo nido superemoritur, suisque ipse ex ossibus ac medullis postea reuiuiscens, sicut *MANILIUS* Senator tradidit, incredibile senium DCLX. annorum consequitur: Sic hac ipsa vstrina sacri canones, quasi recocti & reuocati, ad maiorem nitorem seniumque reuixerunt. *Lutherus* autem tanquam impius quidem *Diagoras* aut *Theodorus*, sui in diuos contemptus publico testimonio conuictus, sempiternam apud posterum infamiam meretur. Quid enim Ius canonicum aliud est, quam Sanctissimorum Pontificum, grauissimorum Conciliorum, Doctissimorum Patrum de rebus sacris & religiosis Decreta, scita aut placita? Quibus qui bellum mouet, quid facit, quam quod

θεομαχῆι, id est, Spiritum Domini in vasis
 Gratię ad vtilitatem Ecclesię loquentem ex-
 tinguit, ac contumelia afficit. Sed nunc ad
 reliqua veniamus, vbi *Hunnius* planè ve-
 rum sincerumque *Lutheranum*, id est acer-
 bum ac maledicum calumniatorem agno-
 scemus. Romanum enim Pontificem, quem,
 vt fatetur, omnibus hætenus seculis, & vt
 speramus, deinceps futuris, populus Chri-
 stianus Vicarium IESV CHRISTI, & suc-
 cessorem S. PETRI, & vniuersalis Eccle-
 się Pastorem, & fundamentum fidei, & mi-
 litantis Ecclesię caput, habuit habebitque:
 Hunc inquam Noui Testamenti *Aaronem*,
 hunc summum Sacerdotem à *Luthero* suo
 ait indubitatis Spiritus Sancti testimonijs
 conuictum, quod sit nobilis ille in Prophetarum
 etiam scriptis decantatus *Antichristus*, quod sit
 homo ille scelerosus, filius perditionis, qui in DEI
 templo sedens, supra omne quod DEVS aut nu-
 men est, fastu Diabolico prorsus se se eleuaturus
 erat. Vbi nisi mentiri voluisset *Hunnius*,
 hoc modo comutare verba debuisset: *Mar-*
tinum Lutherum Monachum Apostatam, in-
 credibili audacia hanc quidem dicam, (vt
 argumento Paradoxo nomini suo gloriam
 venaretur) Romano Pontifici scripsisse, vt
 eum Antichristum demonstraret: sed in pro-
 bando turpiter ac ridiculè deficientem pœ-
 na talionis percussam, infamem hæreticum,
 scelerosum conuitiatorem, filium perditio-
 nis,

Romanū
 Pontif. in-
 simulauit
 quidē, sed
 non con-
 uicit Anti-
 christia-
 nismi Lu-
 therus.

Inuersio.

Sander. lib.
ultimo de
visib. Mo-
narch.
Bellarm.
Tō. 1. con-
trouers. 3.
General.
l. 3. de sum-
mo Pontif.

nis, qui in templo DE I primatum quæreret, seque contra omne, quod DEVS aut numen est, fastu Diabolico eleuaret, publicè cōuictum & à semetipso proditum esse, &c. Nam quo minus Pontifex Antichristus esse queat, iam dudum à nostris indubitatis Spiritus sancti oraculis, sanctorum Patrum testimoniiis, atque ipsius naturalis rationis consequentiis, irrefragabiliter demonstratum est: Quorum argumentis quandiu non satisfecerit *Hunnius*, risu explodemus ipsius nugas, nec dignum iudicabimus, quo cum amplius vel verbum de hac materia commutemus.

2. Petr. 2.

In quam se ille Cumanus abdiderat.] Nonne Lector vides Pseudoprophetas istos, de quibus S. PETRVS vaticinatus est. *Erunt in vobis Magistri mendaces, qui introducent sectas perditionis, &c. Et post carnem in concupiscentia immunditie ambulabunt, DOMINATIONEMQUE CONTEMNENT, audaces, sibi placentes, sectas non metuentes introducere blasphemantes, &c. Hunnius* terræ filius, vilissimum mancipium, Pontificem Max. (cui si non religiosum, vt Sacerdoti summo, saltem ciuilem, vt Principi regibus etiam maximis venerabili, honorē tribuere debebat) asinum cumanum vocat. Nonne hoc est potestates criminari? Sed videat, ne mercedem auferat *Persicam*. *Ægyptii enim de Persicis*

Plutarch.
lib. de Iside
& Osiride.

Perficis regibus *Ochum* maximè exosi, asinum illum appellabant. Quod resciscens *Ochus*, at enim hic *asinus*, inquit, vestrum bonem epulabitur: Et hoc fatus *Apim* mactavit.

XVIII.

ÆGIDIUS HVNNIVS.

HOC pacto *Christus Iesus* sine manu, quod *Daniel* prædixit, solo *Euangelij* verbo, atque sic oris sui Spiritu conficere cœpit *Antichristum* in cordibus *Electorum*, & *Ecclesiam* ex servitute longè omnium fœdissima tristissimaq; potenter ereptam, in libertatem *Euangelij* diuino planè beneficio reposuit, discussisque nebulis, imò tenebris errorum, plus quam *cimmerijs* & *Ægyptiacis*, gratam saluificamque lucem *Euangelij* supra *Germania* nostræ horizon-tem benignissime reduxit, ad quam reformationem *Idolomania* *Papistica*, multis seculis inueterata, altissimisque defixa radicibus, ex hominum animis extirpata rursus est, & totum illud regnum tenebrarum ad tubæ *Euangelicæ* clangorem (haud aliter atque *Hierichuntis* olim mœnia) non solum in *Germania*, sed etiam in Eu-

ropæis aliquot regnis validissime concussum & ceu fulmine cœlesti dirutum subuersumque est.

CONFUTATIO.

Hunnii fœ-
tida cram-
be.

Mendaciū
de subuer-
sa Ecclesia.

NIL hic noui dicit *Hunnii*: sed q̄ supra sine ratione effutiuit, hic sine ratione repetit, vt nos optima ratione taciti præterire, atque ad sequentia pergere possimus. Nam quid affert, nisi repositas illas & olentes nugas, de *Antichristo* nondum nato confecto, de Ecclesia è seruitute in libertatem vindicata, de tenebris Papatus discussis, & restituta clara Evangelij luce, de Idolomania Papistica extirpata, & toto denique regno Pontificio ceu fulmine cœlesti diruto & subuerso? quæ omnia cum dicat tantum non probet, qui credere potest homo, nos sibi sine ratione nuganti credituros? Est vt supra dixi, Ecclesia Catholica, cuius moderatorem libenter Romanum Pontificem cum piis maioribus nostris amplectimur, adeo per *Lutheri* bombos nec confecta, nec discussa, nec concussa, nec extirpata, nec diruta, nec subuersa, vt nunquam firmior, florentior, aut amplior fuerit, inuitis omnibus *Hunnis* & *Lutheris*, & portis inferorum, quam hoc ipso tempore,

pore, millecuplo fœnore septentrionalium Schisma, *Indis & Antipodibus* sua conuersione compensantibus. Idolomaniam autem **Calumnia** adeo non sectamur, vt & olim inter gentes, Idololatriæ. & hodie in *Americis* vastissimis regnis nostra opera idola cadant, & Christo cum patre & Spiritu Sancto passim templa surgant, magnitudine alta, splendore pulchra, religione sincera. Sanctorum autem forte venerationem si Idolomaniam vocat, audiat ipsum Lutherum hanc contra *Piccardos* rectè defendentem. *Verum*, inquit, *ne Piccardi infelices heretici suas partes à me adiutas* **Luth. de X. Precept. c. 1** *confidant, qui præ nimia ruditate nobis Teutonicis superbissimo fastidio indignati imponunt, quod sanctos DEI colamus & Idola faciamus: & ideo contra nos acervum versuum Scripturæ congregant, in quibus prohibetur, ne adoret quis nisi unum DEVM. Et vt nobis apud suos iustissimam inuidiam conflare videantur, insidiosissimè omittunt, quod scribitur Rex DAVID & SALOMON & multi alii adorati. Simul Impii peruersores scripturæ, & subdoli calumniatores pietatis nostræ. Ita etenim Rustici illi nostandem docent, quod solus DEVS sit adorandus, & gloriantur, ac si nos id ipsum negauerimus unquam.*

Ibidem. Omnes sancti omnia possunt, & tantum per eos tibi à DEO datur, quantum credis te accepturum. Quid enim aliud sunt Sancti, nisi velut guttula roris, siue guttæ no-

Cant. 5.

Etiam, in cincinnis & capite Sponsi? Item in Serm. de Præparat. ad mortem, docet ægrotum, ut inuocet omnes sanctos Angelos, præcipue Angelum suum, D E I Genitricem, omnes Apostolos, aliosque sanctos, eos præsertim, ad quos D E V S ei specialem indiderit deuotionem.

Libertas
Luthera-
na.

Porro quam nobis seruitutem, suis autem libertatem beneficio *Lutheri* obtentam vindicet, ego me non intelligere fateor, nisi forte eam libertatem dicat, qua integrum sit cuiuis, suum ad arbitrium fidem examinare, Decreta Conciliorum detrectare, Sanctorum Patrum scripta ad amussim sui ingenij vocare, leges Episcoporum & Principum excutere, ieiunia, orationes, vigilias, tanquam carni onerosas abrogare & omnia denique ad lubitum moderari, ut viuas sicut velis, non ut præscripto Sacerdotis debeas. Hanc libertatem impij sibi habeant, nos *Iugum CHRISTI* Domini nostri æquis ceruicib. subibimus: *dulce nempe & leue:* cogitantes quid de libertinis istis pessimo omine S. P E T R V S scripserit. *Hi sunt fontes sine aqua, & nebula turbinibus exagitata, quib. caligo tenebrarum reservatur. Superba enim vanitatis loquentes, pelliciunt desiderijs carnis luxuria, eos qui paululum effugiunt qui in errore conuersantur, libertatem illis promittentes, cum ipsi serui sint corruptionis, à quo enim quis superatus est, huius & seruus est. Si enim refu-*
gientes

2. Pet. 2, 18.

gientes coinquinationes mundi in cognitione Domini nostri, & Salvatoris IESU CHRISTI, his rursus implicati superantur: facta sunt eis posteriora, deteriora prioribus. Melius enim illis, non cognoscere viam Iustitiae, quam post agnitionem retrorsum conuerti ab eo, quod illis traditum est, sancto mandato. Contigit enim eis illud veri prouerbi: Canis reuersus ad suum vomitum: & sus lota in volutabro luti.

Postremò errores tenebrasque *cimmerias & Aegyptiacas* quas hic crepat *Hunnius*, non sic accipimus, quasi effugerint eas apud nos Lutherani, sed quod cum suo Pseudopropheta penitissime incurrerint, quemadmodum supra ex tot veterum hæresiarcharum repetitis centonibus, abundè eos conuicimus. Ac sane non maior apud eos veritatis lux splendere potest, qui limitibus Ecclesiæ perfractis priuata in angulis mundi conuenticula agunt, quam sol huius mundi collustrat eos, qui deserta communi hominum societate suam cum mortuis in visceribus terræ coloniam instituunt.

Supra Germania nostra horizontem reduxit] Viden Hunnii, quam bellè supra Luthero Cothurnos Herculis indueris, dum eum Angelum finxisti, Euangelium æternum contra Antichristum prædicantem? Atqui Euangelii lucem supra Germania horizon-

De unitat.
Eccles. c. 12.
& 13.

Galat. 1.

tem, aut etiam, vt postea quasi elidens ictum addis, super *Europæa* aliquot regna reducere: & Euangelium æternum (æternum inquam, non aliquandiu inter mortuum, aut postremis demum seculis recens excogitatum, quale vestrum certe Lutheranū Euangelium est) omnibus habitantibus super terram, & omni genti, & tribui, & linguæ & populo annunciare, multis inter se passibus distant. Nisi fortè tu *Germania Europæque* horizontem, & horizontem τῆς οἰκουμένης eundem esse putes. Sed non ita deliras scio. Propriarum angustiarum conscientia, hanc tam angustam tibi strictamque vocem expressit, quam quomodo S. AVGVSTINO probes, Christianæ Ecclesiæ latitudinem aduersus *Donatistas* astruendi, tu videris. *Hæc inquit verba facta secuta sunt. Quomodo cœptum sit ab Hierusalem, & deinde processum in Iudeam, & Samariam, & inde in totam terram, ubi adhuc crescit Ecclesia, donec vsque in finem etiam reliquas gentes, ubi adhuc non est, obtineat, Scripturis Sanctis testibus consequenter ostenditur. Quisquis aliud Euangelizauerit, anathema sit. Aliud autem Euangelizat, qui periisse dicit de cætero mundo Ecclesiam, & in parte Donati in sola Aphrica (aut in parte Lutheri in sola Europa) remansisse dicit. Ergo anathema sit.*

XIX.

ÆGIDIUS HVNNIVS.

N *E*g^o verò quisquam opinetur, meam orationem his percensendis extra oleam ferri, & à scopo deuiare presentis instituti. Quicquid enim, Deo Duce ac præsidente, Lutherus præclare gessit, eius non minimam sibi deposcit partem, illustris hæc ciuitas nostra scholastica, cuius ipse membrum fuit apprimè nobile. Eoq^{ue} meliori iure se in huius gloriæ communionem offert, quod etsi Lutherus solus istius reformationis fecit initium: tamen ipsius Collega & παρὰ τῆς, Academia nostræ cines, arduos illius conatus, suo quisque loco, fideliter iuuerint.

CONFUTATIO.

QUOD paulo antè disputando ab Hunnio extorquere volebamus, non solum Lutherum tanquam Herculem quendam sacri huius aduersus Ecclesiam belli molem sustinuisse, sed vndiq; subsidia-riis copiis cinctum tanquam primipilum tantum certasse, suisque adeo commilitonibus Βονδορμεσίαν debere: id nunc sponte Hunnius concedit, suisque adeò verbis obeliscum ponit, vt nostra nihil intersit, hisce

Lud. Vi-
ues in 18.
de Ciuit.
Dei. c. 12.

Z s plu-

Liuius De-
cad. 4. li. 1.

pluribus vrgendis insistere. Nam fatetur, quicquid in hac causa memorabile à *Luthero* gestum, eius non minimam partem sibi *VVittebergensem* *Academiā* deponere, cuius ciues tanquam fideles parastata, arduos illius conatus, suo quisque loco strenuè adiuuerint. At memineris homo quid supra dixeris, hominem hunc inbellem cum illo prepotenti Monarcharum omniū Monarcha, *V N V M* cum vniuersa clientela Romanorum Pontificum, *S O L V M* cum toto prope mundo congressum esse. Nonne hæc se mutuis arietibus feriunt, vt occinamus tibi illud *Liuii*, mendacem memorē esse oportere? Sed præuidit hanc plagam *Hunnius*, & declinare volens, soli *Luthero* initium Schismatis, (quod ille reformationem vocat) ascribit, progressum vero cæteris Academicis facit communem. Quod vt sit, tantum tamen *Lutheri* laudibus decedit, quantum defensionī *Hunni* accedit, cum, vt omnes norunt, pluris sit, ardua solum audere & perficere, quā cum multis. Vnde Menander:

Ἀνὴρ γὰρ ἀνδρα, ἡ πόλις σώζει πόλιν.

Id est.

Vir enim virum, & ciuitas saluat ciuitatem.

Et iterum.

χεῖρ χεῖρα νίπλει, δάκτυλός τε δάκτυλον.

Id est.

Manus manum lauat, & digitus digitum.

XX. A. E.

XX.

ÆGIDIUS HVNNIVS.

CAio Iulio Cafari, Dictatori & Impera-
 tori Victoriosiffimo, Tullius acclamat
 in ea, quam pro Marco Marcello habuit, o-
 ratione: Domuifti gentes immanitate
 barbaras, multitudine innumerabi-
 les, locis infinitas, omni copiarum
 genere abundantes. Fruatur sanè hac
 laude Iulius. Quid verò cunctæ illius res
 gestæ, quid toties collata signa, quid commis-
 fa prælia, quid obtentæ victoria, quid acti
 triumphi, quid omnis illius, qua terrarum
 orbem compleuit, gloria militaris, trophæa,
 quid Imperatoriæ Maiestatis monumenta
 bellica, virtute parta: si conferantur ad hoc
 ingens opus, quod Lutherus noster singulari
 numinis afflatu suscepit, expedito successu
 continuauit & vrsit, optato fine perfecit.

Hæc ma-
 gnum Lu-
 therum,
 maximis
 omnibus
 scilicet
 maiorem.

Sed quid attinet res ex schola nostra præ-
 clare gestas, conferre vel cum rebus Iulij Cæ-
 saris, vel Alexandri Magni, vel etiam cum
 Herculis laboribus? valeant Ethnici. Nos
 comparationem multo digniorem institue-
 mus præstantissimi huius & ad posteros ce-
 lebrandi κατορθώματος cum alijs augustis-
 simis

simis, & à primo auro decantatis operibus
in Ecclesia gestis perfectisq̃, ut ex ea colla-
tione, quid quantumq̃ de Reformatione no-
uissimi huiusce temporis statuendum sit, li-
quidius elucescat. Tristis erat Ecclesiæ facies
olim in Ægypto, quando post mortem Iose-
phi, & extinctam memoriam meritorum
eius, Rex nouus Israelitas grauissimis one-
ribus afflixit, & in eas angustias adegit, ut
sub intolerabili pressura continuis suspiriis
ad Deum ingemiscerent. Porro creuit onus,
quando illis sub onere crescentibus, edicto
Regis nouo, masculi Hebræi recens in lucem
editi, mox in profluentem ante ora & ocu-
los parentum abiiciebantur, luctuosissimo
sane exemplo & spectaculo. Hæc afflictio
durauit annos centum, secuta est liberatio
miranda, &eductio ex Ægypti finibus opta-
tissima, multis sanè magnisq̃ miraculis in-
signis, & ad omnem posteritatem comme-
morabilis. Et certè si Mosē Prophetarum
omnium Coryphæum, si miraculorum &
numerum & Maiestatem, si Dei loquentis
cum Mose & Aarone manifestam præsen-
tiam spectes: haud inficias eo, quod ad me-
moratas circumstantias, esse Mosaicum il-
lud

lud opus educationis filiorum Israel ex Ægypto conspectius & augustius. Sin verò genus afflictionis, si durationem, si potentiam hostis, si liberationis modum, si differentiam inter temporalia & aterna, inter corporalia & spiritualia prorsus infinitam attendas, non equidem ego subiiciam ἐπίκρισις: vos iudicate. Nam Pharaon redegerat Israelitas sub servitutem, sed corporis, quæ cum aterna salute stare posset, nec adigebat conscientias hominum ad suscipiendam culturam cum Dei voluntate pugnantem, nisi quantum ipsimet impietatis Ægyptiacæ ex quotidiana conversatione sponte sua contraxerant. At Romani Papæ servitus ipsam arcem aeternæ salutis conuellit ac diruit, & conscientias sanguine filii Dei redemptas, sub errorum & superstitionum ac multiplicis Idolomanie fœdissimam captiuitatem atque omnium immaniissimam horribilissimamque adigit. Servitus Ægyptiaca duravit, ut diximus, annos ad centum: Babylonica meretricis servitus Antichristiana hæc decuplo duravit diutius. In Ægyptiaca servitute agebatur de ædificandis Regi granariis, & ad ea præstandis operis: in hac agebatur religio

ligio, agebatur agnitio Dei & Christi in qua cardo sempiternæ salutis vertitur. Illius Ægyptiacæ quidam erat futurus finis, neque enim ultra cuiusque mortem scire vel poterat, vel etiam cogitabat Pharao: Hæc Antichristi tyrannis, ne morte quidem hominum terminatur, sed tum demum exitialis effectus eius maximè sese prodit, interitum secum trahens nullis unquam seculis finiendum.

C O N F V T A T I O.

RESCUNT in immensum *Hunni* amplificationes. Postposuit supra *Luthero* suo admirandos istos *Aphros*, *Hannibalem*, *Amilcarem*, *Asdrubalem*, quorum virtus bellicosissimis Romanis semper admirationi formidinique fuit. Nunc tanquā de *Ioanne Baptista* aliquo ageret, quo maiorem non esse inter natos mulierum Dominus asseruit, aut de *Tiresia* apud inferos, quē *Homerus* solum sapere, cæteros umbrarum vagari modo ait, non contentus ista gloria, omnem quoq; Romanorum ac Græcorum florem, *C. Iulium Cæsarem*, perpetuo Dictatorem & Imperatorem victoriosissimum, *Alexandrum Macedonem*, qui ab rerum gestarum laude MAGNI nomen meruit, denique ipsum

Matth. II.

Cic. I. de divin.

Odyss. X.

494.

ipsum *Herculem*, prodigiosum ac diuinum Heroem, cuius labores vniuerso generi humano admirationem, stuporemq; concitarunt, præ hoc *terra filio* meras nugas fungosque reputat. Immò diuinum quoq; *Mosen*, quo maior Dux aut Propheta in Israël non surrexit, non potest quin suo Islebienti Propheta aliquot parasangis minorem ducat, tantumq; superest, vt dominum sinistri coarguens iudicii dicat: *Inter natos mulierum non est maior Martino Luthero*. O stuporem! quis huic capiti helleborum sufficiet, cuius omnes sensus ita conturbati, vt vilissimam muscam Elephantum putet & dicat. Ridicula est puerorum insipientia, qui puppis suis & crepundiis pretiosissimas quasq; gemmas, etiã maxima quæq; argentea aureaque dona postponunt. Sed reuera absurdior Hunnius, qui fortissimis ducibus ignauissimum literatorem, laudatissimis Heroibus scelerosissimum Thrasonem, sanctissimis deniq; Prophetis, turpissimum hæresiarcham, omnium sapientum, Doëtorum, piorum ac spiritu Christi plenorum virorum iudicio condemnatũ, horribili insania præferre audet. Sed quid dicemus? priscus hic gallinarum mos est, (à quibus nomen trahere Hunnium Patrium Idioma docet) hordei saporem præ gemmarum quarumcunq; valore admirari.

C. Casarem Suetonius refert quinquies Triumph. triumphasse, primum de *Gallia*, quam nouẽ Cæsaris anno-

annorum spatio à saltu Pyrenæo, Alpibusq;
& monte Gebenna, fluminibusq; Rhodano
& Rheno in Prouinciam redegit. Postea de
Alexandria, & de *Ponto*, & de *Aphrica*, de-
nique de *Hispania*, vbi validissimas Pompeii
copias, quæ sub tribus Legatis M. Petreio,
L. Afranio, & M. Varrone erant, superauit.
Præterea Britannos & Germanos, qui trans
Rhenum incolunt, primus Romanorum
Ponte fabrefacto adorsus est, multaq; alia
laude dignissima præclarissimè gessit.

Et tamen *Hunnio* Authore, hoc multo
maior est *Lutherus*. Quamobrem? quid fecit?
Monasterii fores effregit, fugitiuus Sacerdos
Monialem perfidam constuprauit, hæresin
nouam excogitauit, Deum Sanctosque bla-
sphemauit. O strenuum fortemque trium-
phatorem.

Alexander Magnus (Apuleii verbis vtor)
longè omnium excellentissimus fuit, cui ex
rebus actis *Magni* inditum est nomen, ne vir
vnicam gloriam adeptus, sine laude vnquã
nominaretur. Nam solus à condito æuo,
quantum hominum memoria est, in exsupe-
rabili Imperio orbis auctus, fortuna sua ma-
ior fuit, successusq; eius amplissimos & pro-
uocauit vt strenuus, & æqui parauit, vt meri-
tus, & superauit vt melior, solusq; sine emu-
lo clarus, adeò vt nemo audeat virtutẽ eius
sperare, vel optare fortunam.

Et tamen iterum *Hunnio* Authore, hoc
longe

longe maior est *Lutherus*. Quamobrem? Quid fecit? datam Deo fidem rupit, debitam Pontifici obedientiam abstulit, quietam Ecclesiæ pacem perturbavit, partes aliquot Septentrionis sua lue infecit, seque *Eliam* esse mentitus est. O pium sanctumque Prophetam!

Hercules conatu Gigas, robore Leo, successu Deus: quātum rebus gestis in orbe nomen meruit? plenæ sunt omnes aræ, omnes vici, omnes Poëtarum Scenæ. Et tamen hoc maior est *Lutherus*. Quamobrem? quid fecit? nouam fidei Chimæram peperit, inaudita conuitia in superos & inferos sparsit, sua indies placita renouauit, & quoties voluit, damnata approbavit. O Doctum sincerumq; Theologum.

Sed hæc leuia adhuc sunt, risu iocoq; toleranda. Quis autem tam profanæ patientiæ est, vt *Mosi* sanctissimo Prophetæ, strenuissimo Duci, viro Deo familiari, sacræ legis promulgatori, seminis Abrahamæ vindici, hunc naufragum Monachum, hunc *Hymenæum*, hunc *Philetum*, hunc *Abaddonem* non comparari, sed præferri propemodum atq; anteponi ferat?

Magnum Iudeorum scelus fuit, Christum Dei Filium & Saluatorem orbis, *Samaritanū*, *Dæmoniacum* & *Beelzebulem* nuncupantium. Sed non minus grande *Hunnii* nefas est, impium *Lutherum* in Sanctorum Album as-

PROV. 17. V.
15.

ISA. 5. V. 20.

scribentis & perpetuas diras merito, cœlestia trophæa erigentis: cū Sapiēte teste, *qui iustificat impium, & condemnat iustum, vterq; sit abominabilis apud Deum.* Cui respondet illud Prophete: *Vae his qui dicunt quod nequam est, bonum: & quod bonum est, nequam: qui ponunt lucem tenebras, & tenebras lucem: qui ponunt id quod amarum est, dulce, & dulce, quod amarum.*

Fons erro-
rū Luthe-
ranismi.

Sed totum hunc tam nefandum errorem *Hunnus* πρῶτω illi ψεύδει suo debet, quod à communione & veneratione Catholicæ Ecclesiæ amputatus, Pontificem Romanum Antichristum, *Lutherum* illi factiose repugnantem, *Eliam* putat. Quem errorem sæpe dicere soleo, omnium huius seculi malorum fontem & radicem esse.

Cur enim hæretici ab Ecclesia resiliunt? quia illam Babylonem arbitrantur. Cur sententias Ecclesiæ, Decreta, ritus, mores tam malitiose peruertunt, & ad sinisterimos quoque sensus contorquent? quia apud Antichristum nihil sani superesse posse credunt. Cur vel publicè vel priuatim conuicti, cedere tamen veritati, & ad Ecclesiam concedere nolunt? quia hac Antichristianismi fabula tanquam capite **G O R G O N E O** absteriti, limen Ecclesiæ, non secus ac portas inferorum reformidant. Itaque nunquam in æternū hæretici se veritatis lumen inspecturos sperent, donec hanc sibi

sibi inanissimæ persuasionis festucam erui patientur. Quod non admodum magni negotii est, si ea quæ à nostris eruditissimè de hac materia conscripta extant, pacato ac non præiudicante animo legant; imprimisque ordinem obseruent Apocalypiticorum vaticiniorum, quæ tempus venturi Antichristi nondum attigerunt. Cum enim citra omnem controuersiam Angeli illi septem *Apocal. 8.* ad apertionem 7. sigilli, septem tubis canentes toti terrarum orbi ingentes calamitates prædicant: & primæ quidem quatuor tubæ, quatuor principales hæreses; Doctorum iudicio, pronunciantes, *Gnosticorum, Samosatensianorum, Arianorum, & Pelagianorum*, iam dudum Patrum memoria complementum suum consecutæ fuerint: consequens est, antequam de sexta aut septima tuba cogitetur, quintæ complementum aduertere. Nam septimam quidem nouissimum diem annunciare, manifestè constat ex capite 10. *Apocalyps. vers. 5.* ubi Angelus stans super mare & terram, leuata manu sua ad cælum, iurat per viuentem in secula seculorum, quod tempus non sit futurum amplius, sed in diebus vocis septimi Angeli, cum cœperit tuba canere, consummatum iri ministerium Dei. Angelus verò sextæ tubæ, prænuncius demum est Antichristi, & truculentissimi eius aduersus Ecclesiam exercitus, quod collatio *Apocal. 9. & 20. ca.*

Ordo vaticiniorum
Apoc. expedire hæreticos potest.

Tubæ 4. primæ completæ.

Tuba 7.

Tuba 6.

Tuba 5.

manifestè testatur. Hæretici igitur nostri, qui tot hodie verborum plaustra de Antichristo faciunt, adeoque à tuba quarta ad sextam, sine intermedia quinta, ad quam demum ordo complementi peruenit, transfiliunt, quid aliud agunt, nisi quod naturali vaticiniorum ordine turbato, & semetipfos, & alios incogitantes, in perniciosissimum errorem coniiciunt?

Hoc igitur prius dispiciant nobiscum, quam ex sexta tuba de Antichristo digladietur, quæ & qualis tubæ quintæ, de stella cœlitus delapsa, deque ingenti locustarum exercitu, & tartareo omnia complente fumo, completio sit, penes nos ne, ut ipsi bis fatui delirant, an penes ipsos, ut infra Deo dante nostra luculenta inductione patebit. Ipsi quidem, ut dixi, locustarum exercitum in quinta tuba, de variis Monachorum & religiosorum ordinibus in Ecclesia interpretari violenter nituntur. Sed quid opus, magno contra hunc errorem molimine venire, cum illi publica Antichristianismi aduersum nos actione manifestissimè suam hanc calumniā reuincant? Si enim Antichristi sumus, locustæ esse non possumus: & vicissim, si locustæ sumus, Antichristi esse nequimus, cum duo utique diuersissima vaticinia, nunquam vni, nisi ineptissimè atque iniuriosissimè liceat applicare. Sed huic causæ alium diem diximus. Nunc ut qua institui-

mus,

mus, tandem coronide sua ornemus, *Hun-*
nium monemus, vt quæ porro de *Egyptia-*
ca seruitutis comparatione suauiter nugari
 pergat, meram vaniloquentiam esse noue-
 rit, iam supra à nobis vnica in versione suf-
 ficientissimè confutata. Neque enim An-
 tichristianam seruitutem *Lutherus* finiit, sed
 exorsus est, non exscidit, sed seminauit, &
 ipsi Antichristo breui ingressuro planam
 viam strauit. Itaq; quanta laude *Lutherum*
 cumulare *Hunnus* nititur, tanto eum odio
 atque execratione dignum esse, omnes sani
 iudicii intelligunt.

XXI.

ÆGIDIUS HVNNIVS.

QUod igitur ex Antichristi captiuitate,
 cui nec Pharaonica illa pressura, nec
 externa captiuitas Babylonica vnquã in æ-
 ternum equiparari potest, Deus Ecclesiæ
 suæ misertus, Beati Lutheri * ministe- * Apud in-
 rio nos eduxit: quibus laudibus sacrosan- feros con-
 ctum nomen Dei euehemus? quas gratias tremiscen-
 agemus diuinæ Maiestati ipsius? Parie- tis.
 tes, me Christe, Templi huius, ipsæque
 valvæ, quæ primas viderunt theses Lu-
 theri de Indulgentiis, operis, quo de loqui-
 mur,

mur, admirandi primitias, eterno Deo gratias agere gestiunt, pro hoc ipsius inenarrabili dono atque munere: quod ut nobis velit esse propitium ac bene stabile, qua possumus animorum & precum contentione caeleste numen eius oramus supplices.

C O N F V T A T I O.

REDIMVS an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt? Hunnius cupidineo quasi amore Lutheri incensus, miras sibi ex eo felicitates, miras beatitudines spondet, atque in tantam exuberat lætitiā, ut tecta & parietes secum exultare velit, non secus ac olim in exitu Israël de Ægypto, Mare vidit & fugit: Iordanis conuersus est retrorsum. Montes exultauerunt ut arietes, & colles sicut agni ouium. Sed ô Hunni quam longe ab hac tu sorte constitutus es? Si cognosceres quibus malis referuare, risum reputares errorem, & gaudio diceres, quid frustra deciperis? Filius prodigus, rupta Patris obedientia, & profana licentia potitus, gaudens tripudianque efferebat beatitudinem suam. Sed paulò post, consumpta cum meretricibus substantia, luctu mœroreque confectus, non prius à filiquis porcorum liberatus est, quàm pœnitens gemebundusque

Psalm. 113.
2.3.4.

Ecclesiastę
2.V.2.

Lucę 15.

que ante olim spreta limina clamaret: *Pater peccavi in cœlum & coram te: Iam non sum dignus vocari filius tuus: Fac me sicut unum de mercenariis tuis.*

Obtestor te per Deum, *Hunni*, cogita quem in locum Catholici Pontificis obedientia excussa, per *LUTHERI* veneficia adductus sis. Fingiste per eum ex Antichristi captiuitate liberatum. At nonne prodigus iste & impudicus, patrem quoque suum, cuius potestate liberari cupiebat, tyrannum interpretabatur? Vide ne tu petulanti licentia instigatus legitimum Pontificem, Antichristum interpretere; & hic quidem Patris nomen cum reliqua familia tueatur: tu autem interea impietati lites, & seræ pœnitentiæ vota facias. Fingis libertatis huius initium per Indulgentias factum. Ah triste nimis & calamitosum initium, inuidia factum, arrogantia conceptum, impietate genitum, peruicacia altum. *Vbi Christus non est fundamentum, nullum boni operis est super edificium.* Audisti supra, quibus superbix leuitatisq; stimulis ad hanc rebellionem excitatus fuerit *Lutherus*: Audisti quàm trepidè atque inconstanter hanc incudem tuderit ille Ecebol⁹, quoties vacillarit, trepidarit, recitavit. Frenduit ille cōtra pares, vr maiorū minorūq; cōmunionem se abdicaret. Valuæ istæ, quas tu appellas, Indulgentiarū infestatrices

c. cum Paulus 26. causa 1. q. 1.

Num. 16. v.
26.

non gratias pro scelere Deo agant, sed pœnam cum tabernaculis *Core, Dathan & Abiron* expectent, quæ non minus atq; ipsi sceleris artifices ad profunda inferi absorpta sunt: clamante *Mose: Recedite à tabernaculis hominum impiorum, & nolite tangere, quæ ad eos pertinent, ne inuoluamini in peccatis eorum.*

Lutherus
Beatus sci-
licet.

Iam postremò quod etiam Lutherum tuum *Beatum* vocas, ah, quam rideo ac doleo. Tristem nimis beatitudinem! Beatus est Lutherus sicut *Core, Dathan & Abiron*, quos cōtra legitimum Pontificem Sacerdotium affectates, viuos terra dehiscens deglutiuit. Beatus sicut *Aristoteles*, quem *S. Augustinus* apud inferos contremiscere testatur. Beatus sicut

Cochl. in
Act. Anno
25. p. 104.

Carolstadius, quem cum Missa nuptialis propter fatale connubium, quod primus nulla habita ratione sacri iuris vxorem ducere ausus fuisset, **B E A T U M** pronunciaffet ipse paulo post excoriato in nuptiis asino pro ferinis deuorato, inuidia Lutheri vrbe pulsus, sicut *Cain* exul & extorris factus, nunc

Carolsta-
dius Agri-
cola.

Rotenburgi ad Tubarim, nunc in *Franconia* inter tumultuantium Rusticorum arma, nunc *Carolstadii* ad maternos lares latitauit: Nunc deniq; in proximo *VVittenbergæ* opidulo ex Theologiæ Doctore & Archidiacono *V Vittebergensi*, miser agricola & rusticus indoctus factus, qui arare nesciens, per inopiã arare cogebat: equos habes indociles, quorum

quorum hac alter, illac ante aratrum pergebat, aut procedente vno, stabat aut retrocedebat alter, vt cunctis risui atque etiam commiserationi esset arator vicinis.

Sed tolerabilior tamen Hunnius iis, qui planè prodigi suarum laudum, matrem quoque Lutheri ancillam balneariam hoc præconio dignati sunt, clamantes W ormatia in Comitibus, **BEATVS VENTER QUI TE PORTAVIT.** Quod Ellogium Beatiss. solum Virgini debitum si quis vnquam Pontificum Romanorum sibi suisve Natalibus arrogasset, Deum Immortalem quam streperent Lutherani! quam vociferarentur! *En homo peccati, filius perditionis, qui aduersatur, & extollitur supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur*, ita vt Messia quoque priuilegia rapiat sibi suisque, nec erubescat Beatissimæ Virginis vterum suo cum Embrione comparare. At Luthero, diuino scilicet Prophetæ, impunè ista omnia licent: Nulla in eo arrogantia, nulla impietas, nulla blasphemia, pares cum mundi saluatore ortus, pares laudes, spemque, gloriamque sustinere. Vt quo Spiritu hic Propheta regatur, cui numini viam paret, si quis adhuc videre se neget, talpa cæcior, ac verè

Cimmerijs Ægyptijsq; tenebris
inuolutus esse depre-
hendatur.

Luth. in A-
ctis V Vor-
matien sib.
quæ verba
tamen ho-
die præ pu-
dore expū-
ctæ sunt.
Luc. II. v. 17
2. Thessal. 2
vers. 3.

XXII.

ÆGIDIVS HVNNIVS.

* Benefa-
cis. Iamdu-
dum enim
ineptiarū
tuarum te-
dio pigres-
cimus.

* Mirum si
Dei.

Innumera prudens * omitto : quæ si par-
ticulatim persequi vellem , opus mihi na-
sceretur Iliade maius . Satis est præcipua
referre : quædam autem ceu digito solum
ostendere . Certè diuinum illud opus trans-
lationis Bibliorum ex Hebrais & Græcis
fontibus in linguam vernaculam , nullius
non modo hominis oratione , sed ne quidem
Angelorum * linguis dignè satis unquam
celebrari potest . Non Oceanus tantam fun-
dit aquarum vim atque copiam , quantum
cælestis Sapientia , salutaris doctrinæ , viui-
ficæque consolationis , & ad perpetuam sa-
lutem necessaria instructionis , ex hoc per-
enni latice scriptura , in nostram conuersa
linguam , largissimis venis atque riuus ad fi-
deles emanat . Quæ res (si nil quicquam
aliud hoc seculo Wittenbergæ præstitum
foret) vel sola , triumphum sibi festum-
que diem quodam suo iure
deposceret .

CON-

CONFUTATIO.

 O V V M Iubilæo suo fulcrum
 ex nouo L V T H E R I facinore
 substernit H V N N I V S, trans-
 latione scilicet vernacula Bi-
 bliorum, quam ab eo non fe-
 licissimè, nec dexterrimè factam, tantis in
 cœlum laudibus offert, quantis vix quisquā
 vnquam ipsum sacrarum literarum thesau-
 rum, diuinitus humano generi datum, extu-
 lit. Vt hic illi non immeritò *Plutarchi* illud Lib. de au-
 monitum, de moderatione in laudibus ser- ditio.
 uanda in mentem reuocare cogar. *Quod ad*
laudationes, inquit, attinet, requirit hoc offici-
um cautionem aliquam & mediocritatem:
quando neque excessus eo in genere, neque defe-
ctus est liberalis. Et paulo post. *In laudando* Laudum
non est temerè quibusuis utendem vocibus. modera-
 tio.
Nam Epicurus quoque molestus est, qui à suis
familiaribus ad Epistolas amicorum tumultus
plausum excitari scribit. Et qui nunc inusita-
tas in auditoria introducunt voces, dum accla-
mant. Diuinitus, diuino instinctu, præcla-
 rius, quàm vt equari ab vlllo possit: (*quasi ve-*
rò ea non sufficiat, quib. Plato, Socrates & Hype-
rides vsi sunt laudū Indiciis, rectè, sapiēter, verè)
ii supra modum indecenter agūt, dicentesq; tra-
ducunt, quasi hi superbia impulsī nimias laudes
affectarēt. O q̃ longè ab hac mediocritate di-
 stat *Hunnus*, cui nec hominū nec angelorū
 lingua

linguæ prædicandis, nec immensæ maris unde cōparandis maximis fructibus, ex *Lutheri* scilicet versione ad Ecclesiam redundantibus sufficere posse videntur.

Quam etsi absurdam hyperbolen, alii tamen eius quoque familiæ sequuntur. *Matthesius 13. conc. de Luth. Heshusius præfat. in libros de Ecces.* Denique *Johan. Pomeranus* Ecclesiastes Wittebergenfis, qui quotannis priuatum domi suæ festum, quod TRANSLATIONIS BIBLIORVM nuncupauit celebrasse legitur. Quam puerilem hominum stultitiam, ne ad viuum resecem, illud nunc scire ex *Hunnio* velim, cur cum Episcopi & pastores Ecclesiæ institutioni præfecti sint, perq; eos tanquam canales scripturarum latices ad fideles etiam imperitos delabantur, hanc tantam beneficiorum vberatatem non tam nostræ latinæ versionis, qua hætenus semper tot annorum centurias Catholica Ecclesia passim & vbique vsa est, atque etiamnum vtitur, vteturque deinceps, frementibus omnibus Nouatoribus, quam illi vernaculæ Lutheri tam turbidum fluenti totq; sectarum & errorum apud imperitum vulgus autrici ascribat? Sanè vertendi ius quod attinet, non repugnamus, quemadmodum calumniantur hæretici, quo minus in linguas etiam vernaculas scripturæ transferantur, cum in ipso *librorum prohibitorum Indice* eiusmodi librorum lectio ijs è *Pio IV.* conce-

Scripturæ
vernaculæ
versiones.

concedatur, qui vtiliter, & cum fructu ea vti possunt, facultatemque ab ordinario obtinuerunt. Sed alia interim duo in *Luthero* desideramus, partim quod in vertendo non satis magna diligentia, nec vbiq; bona fide vsus est, interpolans scripturas, & suæ hæresi fraudulenter accommodans: Partim quod earum lectionem passim omnibus sine villo vel ætatis, vel pietatis, vel profectus respectu prostituit, adeoque multis semetipsum hoc ancipiti gladio vulnerandi, ac varios tum sibi, tum alijs sinistro intellectu, errores comminiscendi occasionem subministravit.

Sunt enim, ut ait Tertullianus, ipsæ quoq; scripturae ex voluntate ita dispositæ, ut hæreticis materias subministrent, cum legamus oportere hæreses esse, quæ sine scripturis esse non possunt. Et S. Petrus: Charissimus, inquit, frater noster Paulus, secundum datam sibi sapientiam, scripsit vobis: sicut & in omnibus Epistolis, loquens in eis de his, in quibus sunt, quedam difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles depravant, sicut & ceteras scripturas, ad suam ipsorum perditionem. Atque hæc causa fecit, quamobrem non solum hodie sed & olim ista translatione parturiente magni viri & Principes non optimum de ea augurium fecerint.

De præscr.
cap. 39.

1. Cor. II. 19.

2. Pet. 3. 16.

Henricus Rex Angliæ Epistola ad Saxoniæ Duces: *Literas, inquit, has ob signaturo mihi venit in memoriam Lutherum in suis ad-*

Verbo Lu-
theri opti-
mis qbusq;
versum displicuit

uersum, me naniis excusare se, quo minus ad reliqua respondeat, impediri transferendo Biblia. Visum est igitur hortari vos, ut omnium rerum maxime prouideatis, ne id permittatur facere. Nam ut bonum esse non negem, in quavis lingua legi scripturam sacram: ita certe periculosum est, ex eius versione, cuius mala fides fidem facit omnibus, id illi studium esse, ut bene scripta male vertendo peruertat: ut populus ea se legere putet in scriptura sacra, qua vir execrabilis ab execrandis hausit hæreticis.

Eodem modo inclytus Saxoniae Dux D. Georgius Responso ad hanc Henrici Angliæ Regis Epistolam. At qui, inquit, hominis scripta, perinde atque nocentissimos hostes à Ciuitatibus pariter & finibus meis, quacunque ratione datur, ab arceo. Id quod diligenter adeo persequor, ut cum nuper præter expectationem meam, exiisset Germanica illa noui Testamenti translatio (cuius Epistola quoque tua mentionem facit) eius libri exemplaria omnia quotquot importata ac diuendita fuerant, mea ipsius pecunia, ab iis qui emerant, redimerem. Nimirum quod iam tum animus, hoc mihi dictaret, & diligentior librorum inspectio satis indicaret, ea gratia susceptum à Luthero hunc vertendi laborem, ut hac arte uniuersam scripturam suo commodo translatam, ad dogmata sua confirmanda detorqueret. Nam quia videbat fieri non posse, ut absurda sua illa Paradoxa, veterum Theologorum; à quorum doctrina
pariter

pariter & vita procul abest Lutherus, scitis astrueret, scriptura simplicitate aliquoties in alienum atque adeo repugnantem sensum flexibili, ad eum modum abuti instituit. Quod autem consilium callidius aptiusque ad simpliciorum animos captandos capere potuisset, quam ut universam Novi Testamenti scripturam, novo genere, tum interpretationis, tum annotationis in suum iudicium deflexam, velut hamum escotectum vulgo porrigeret?

Non minus Ferdinādus Archidux Austria, Imperialis Vicarius, aliique Principes Catholici, vidētes subdolo illa homo cateruatim homines in *Lutheri* sectam pertrahi, editis mandatis præceperunt, ut quicunque subditorum Nouum *Lutheri* Testamentum, aut quoscunque eius libros alios domi secum teneret, publicè comburendos Magistratui traderet. Quod & studiosè factū est, nec minus piè, quàm cum olim *Ephesi* Magicos libros cōtulerunt cōburendos, quorū pretium computatū est *denariorū quinquaginta millium*. Quod enim *Tertullianus* de sui temporis hæreticis scripsit: *Omnes tument, omnes scientiam pollicentur: Ante sunt perfecti catechumeni, quàm edocti: ipsæ mulieres hæreticæ, quàm procaces, quæ audeant docere, contendere, exorcismos agere, curationes repromittere, forsitan & tingere*. Et *S. Hierony.* *Agri- colæ, cæmentarii, fabri metallorū, lignorumq; cæsores, lanarii quoq; & fullones, & cæteri, q; variā supel-*

Act 19. v. 19

De Præscr. cap. 41.

Damna p-
miscuæ Le-
ctionis scri-
pturæ.Epistol. ad
Paulin.

supellectilem, & vilia opuscula fabricantur, absque Doctore esse non possunt, quod cupiunt. Quod medicorum est, promittunt medici: tractant fabrilia fabri. Sola scripturarum ars est, quam sibi passim omnes vendicant. Scribimus indocti doctique poemata passim. Hanc garrulus anus, hanc delirus senex, hanc sophista verbosus, hanc uniuersi præsumunt, lacerant, docent, antequam discant. Alii adducto supercilio, grandia verba trutinantes, inter mulierculas de sacris literis philosophantur. Alii discunt, prob pudor, à fœminis, quod viros doceant: & ne parum hoc sit, quadam facilitate verborum, imò audacia edisserunt aliis, quod ipsi non intelligunt. Id inquam totum hoc nostro æuo per inauspicatam Lutheri versionem adeo abundè contigit, vt nunquam abundius. Vidimus cœlestia mysteria publicæ inuerecundiæ prostituta, & sutorum, sartorum, pellionum, mulierum denique curiosarum manibus tractari, exponi ad ludicra & seria violenter quasi obtorto collo trahi, non secus ac si Catullus aliquis, aut Æsopus, aut Terentius per mensas, & Ganeas & compita traheretur. Quam multæ vetulæ Theologis ac sacerdotibus contemptim relatrare, atque illos quasi stupidos præ se contemnere ausæ sunt, quod de Argula in primis nobili fœmina memoriæ proditum est.

Cochlæ. in
Act. Anno
22. p. 55.

Sed vt nunc vlcera & varices Lutheranae translationis non nihil contemplemur, vir ille

ille iurgiorum data opera multa inibi contra Veterem & probatam Ecclesiæ lectionem immutavit, multa decerpfit, multa addidit, & in alium sensum detorsit: multas adiecit in marginibus passim glossas erroneas atque cauillofas, & in Præfationibus nihil malignitatis omisit, vt in partes suas traheret lectorem. Inuenti sunt igitur ex Germanis, qui ex translatione admissos ab eo passim errores, & mutationes collegerunt, alij supramille, alij pauciores. Inter quos fane HIERONYMVS EMBSEER non solum enormiora Lutheranae translationis *σφάλματα* publicè annotauit: verum etiam propriam interpretationem, quæ probato & recepto Ecclesiæ textui latino per omnia consonaret, velut antidoton contra *Lutheri venena*, maxima sua laude, ac singulari Catholici populi vtilitate consolationeque diuulgauit. Cui tanquam succenturiatus accedit D. IOHANNES DITENBERGERVS, cuius propriissima atque elegantissima totius corporis Biblici Germania versione, quotquot vtiliter ac sine detrimento possunt, omnes Catholici Christiani nobiscum vtuntur.

Sed & *Zuinglius* Lutheri versionem respiciens, non semel eum scripturarum adulteratarum arguit. Nec non *Martinus Bucer*, si exigit, inquit, *Lutherus*, ne quis à se vlla in re dissentiat, probet se esse Deum. In vertendis

Bb

certè

Zuing. Tō.
2. Respons.
ad Luth. libro de Sacra.
fo. 412.
Bucer. Dialog. contra
Melanch.

certè & explanandis scripturis, manifesti sunt, neque pauci eius lapsus. Verissima vox: quam tamen in præsentia mihi persequi non est propositum. Præstabit id breui spero, iusto volumine, discussis ordine omnibus vniuersæ scripturæ capitibus, Reuerendus in Christo Pater, Dn. MELCHIOR ZANGER, Præpositus & Ecclesiastes Collegiata Ecclesia S. Mauritii in Ehingen, &c. cuius utilissimam in hoc genere operam breui, ut arbitror, officinæ nostræ Typographicæ publica in luce statuent. Nunc hoc nobis concedat Hunnius, ut quemadmodum olim *Lutherus* translationem Tigurinam dono sibi à *Christophoro Froschouero* missam iracundè reiecit, neq; aspicere dignatus est, monēs insuper Typographum, ne posthac aliquid huiusmodi sibi mitteret, se enim libros *Zuinglianorum* nec recipere, nec legere velle, nec Ecclesias Dei cum eis communicare posse: Ita nobis eandem meliori iure *Lutheri* versionis vicem reponere liceat. Neque enim pluris nobis est *Lutherus*, quam *Zuinglius*: & nostræ, id est Sanctæ Catholicæ Ecclesiæ communio, longè maiori hiatu à Lutheranis dispescitur, quàm *Cadmaorum* istorum fraterculorum, qui nefarium Christo bellū inferentes, ipsi intestinis à se odiis & tumultibus diuulsi, iusto Dei Iudicio nullis hætenus *Syncretismis* coalescere potuerunt.

XXIII.

ÆGIDIUS HVNNIVS.

SED hoc obiter perstringo: quod ex Wit-
tenberga nostra solennis Ecclesiarum no-
strarum Confessio, in Comitibus Augustanis
Anno 30. frequentissimo in consessu Principū
oblata Cæsari, inuictaq; constantia defensa,
eiusq; sonus ex loco tam illustri tamq; cele-
bri haud aliter in omni Europa percrebuit,
atq; Paulus Apostolus à Thessalonicensibus
olim sermonem Domini in Macedonia &
Achaia ceterisque locis pertonuisse scribit.
Qui dies exhibitæ nostræ cōfessionis, & per-
sonantis tubæ Euangelicæ Doctrinæ, ex ce-
lebratissimis ante finem mūdi nequaquam
postremus est. Stabitq; * in omnia secula cō-
fessio nostra, Wittenberga primum septen-
decim articulis inclusa, dehinc dilatata * &
Augustæ in totius orbis Christiani oculis at-
que auribus clarissimam in lucem edita.
Stabit, inquam, immota prorsus & incon-
cussa, quamlibet contra insurgat mundus,
tumultuetur Antichristus, ringantur Pa-
picola, * fremat orbis & orcus.

* Falleris
Hunni: iā
iam ruinā
minatur.

* Et toties
cocta atq;
recocta, ut
quæ iā vera
August. cō-
fess. sit, ipsi
Lutherani
ignorent.

* Nō mag-
nopere rin-
gimur, nec
magnos tu-
multus ad
tam incli-
natam tra-
bē proster-
nendam,
mouebi-
mus. Cadet
sua spē.

CONFVTATIO.

IRABAMVR supra, cum huic Iubilæo trutinando manus admoueremus, *Lutheranos*, qui *Augustanam confessionem* tantum non quinti Euangelij loco

Colloq. Al
tenb. f. 464

colunt, & *ad eam*, vt aiunt, *secundum verbum Dei* tanquam ad fundamentum religionis suæ referunt, & respiciunt, tanquam ad normam, gubernatricem & iudiciorum regulam: quam deniq; Georgio Spalatino authore tanti faciunt, vt *similem Confessionem* (quod nos nihil abnuimus) *nec ante mille annos, nec ab initio mundi extitisse, nec in ullis Annalibus, nec in ullis antiquis doctores reperiri gloriantur*: Non tam huic dilectæ & admirabili HELENÆ suæ, quam Academicis natalibus, nescio quid Papisticum adhuc, vt loquuntur redolentibus solennis festiuitatis honorem decreuisse. Sed occurrit huic admirationi nostræ *Hunnius*, duplicemque vna fidelia se parietem dealbasse indicat, confessionis meritis Academiae Wittebergenſi tanquã matri ascriptis, & vtriq; suis gratijs vno sacro communiter persolutis.

Luth. Tõ. 9
VVitteb.
fol. 411. b.

Sed quod maxime desiderabamus, causam nullam indicat tantæ suæ & aliorum de isto Confessionis centone existimationis. Mihi certè tanti laboris aut industriæ non videtur, XVII. articulos hæreticos confarcina-

farcinare, & sub saluo conductu Chartis illitos, imperialibus Comitibus offerre. Nec tanta inde utilitas ad rem Christianam manavit, ut cum sacris istis Symbolis, *Niceno, Constantinopolitano, Ephesino, & Chalcedonensi*, in arce poni debeant. Opus ipsum per se breue & angustum: sermo simplex & tenuis: errores varij & multiplices: authoritas tanquam monstrofi & infelicis abortus non usquequaque per orbem latè disseminata, sed angustissimis angulorum aliquot Germanicè limitibus circumscripta: Imò dubia fermè atque ipsis sui cultoribus suspecta, qui propter varias *Philippi* interpolationes, satis euidenter dubitant, quænam hodie sit vera & sincera confessio Augustana. Quade re haud obscure *Saxonici Theologi* in *Colloquio Altenburgensi* fol. 402. censuerunt. *Non possunt, inquiunt, multi pii fasciculum illum librorum Philippi, quem corpus doctrinæ appellant, sine discrimine pro norma doctrinæ accipere. Primò, quia priora exemplaria non habent veram ac Germanam Confessionem Augustanam. Substituta enim est alia quædã, quæ neq; scripta, neq; exhibita est Augusta, neq; à statibus Augustanæ confessionis unquam approbata. Posteriora verò exemplaria confundunt ipsa collatione præpostera veram cum falsa. Non enim habuit Auctor potestatem corrigendi, quod alii suum fecerant subscriptione & exhibitione. Præterea Philippus adeò subinde mutare ausus*

Dubium
de genui-
na August.
Confess.

est confessionem, ut tandem Sacramentariis fenestram aperuerit, qua in eam irreperunt: Verè. Nam proximo ab editione Augustana Anno, quæ Catholicam sententiam rectè expresserat, *Corpus & sanguinem Christi verè sumi sub speciebus Panis & Vini*, Wittenbergensis editio iam *Caluinismum* sapiens ait, *corpus & sanguinem Christi verè distribui vescientibus in Cæna Domini*. Quorum verborum inuolucro, qui non obesæ planè naris est, facilè omnem Caluinistarum fraudè latere odoratur. Annis sequentibus diuersis ferè prælis ac ciuitatibus, diuersæ confessiones prodierunt, alia *Argentorati*, alia *Haganoæ*, alia *Ratisbonæ*, alia *Wittenbergæ*, alia *Zenæ*, alia *Augustæ*, alia *Wesalia*, alia *Norimbergæ*, tot semper verbis & particulis inflexis, ablatis, additis, immutatis, & nouo alienissimo sensu indutis, ut tot istas varietates non solum insignis vir *Andreas Fabricius Leodius* integro libro, quem *Harmoniam confessionis Augustanæ* vocat, persecutus sit, sed & ipsi Lutheranorum Coryphæi, ut paulo ante monuimus, in dubium & controuersiam vocarint, quæ sit vera & Germana Confessio Augustana. Nam *Altenburgi* in plena Synodo hac de re longissima & molestissima habita est disputatio, his Lutheranis vnâ, illam aliam præferentibus, vbi

Colloq Al post valdè multas differentias vnius Con-
fessionis ab altera, (ut quod Principes in
conuentu *Naoburgensi* vni voluerint subscri-

scri-

scribere, non alteri: quod hæc *Sacramentariis*, *Antinomis*, *Maioristis* rimam aperuerit, non illa: quod recentior articulos quosdam mutilet, vt de cœna Domini: vel deprauet, vt locum de libero arbitrio: denique quod antiquior & verior magis Lutherizet, recentior autem magis Philippi- zet:) Tandem hæc coronis subnexa est: *tam frequentem mutationem confessionis, scandalum obieciſſe infirmioribus, vt dubitarent de fundamentis religionis; & sine dubio multos abſterruiſſe, ne ſuæ iſti confessioni ſe adiungeret.* O quam callide iſta omnia diſſimulat H V N- NIVS & Lectorem interea ventis paſcit, id eſt commemorandis ijs, quæ laudem Auguſtanę Confessionis parum illuſtrare poſſunt.

Primum enim quid hoc ad rem facit, quod eam frequentiffimo Principum con- feſſu Cæſari oblatam ſcribit? Nonne hoc magis Imperatoriæ Maieſtatis clementiam, quam Lutheranorum innocentiam arguit? cum nemo neſciat, nefandiſſimas ſæpe cau- ſas etiam optimis Principibus officii cauſa proponi: & ijsdem comitijs *Confessionem Zuinglianam* per quatuor Imperialium Ci- uitatum Oratores, *Argentinenſis, Conſtan- tienſis, Memmingenſis, & Lindauienſis*, quæ ſectam Zuinglii ſequebantur, Imperator ob- latam clementiſſimè acceperit. Hoc igitur ſi poteſt, iactet Hunnius, Confes. Auguſt. nō exhibitam tantum, ſed & principum iudicio

*Falsum.
Imò falsif-
simum.

assertam & comprobatam fuisse. Quod sanè *Lutherus* pro sua impudentia scribere veritus non est, *Epistola consolatoria ad expulsos Lipsenses*. Hic, inquit, est *Principalis articulus*, ex quo omnis nostra fluxit doctrina, & tam clare in lucem prodiit, ut etiam *Augustæ* coram *Cæsare* confessa & cognita sit, quod in scripturis sit fundata, & ipsi aduersarii * coacti sint fateri, quod per sacram scripturam confutari nō queat. Sed quam falsò illud & mendaciter, non solum ipsius *Cæsaris* ac *Catholicorum Principum* in *Augustanam confessionem* publicè extans *Elenctica CENSURA* docet, sed & *PHILIPPVS MELANCHTON*, qui *Luthero* *Edicti VVormatiensis* metu ab urbe abstinente, atque in munitissima interim arce *Coburgensi* latitante, comitijs interfuit, omnemq; *Lutheranorum* causam instar primarij ducis egit, moderatusque est, atque omnium ibi gestorum quàm maximè fuit conscius. Is igitur lib. 1. *Epistol. ad IOHANNEM OBERBURGERVM*, *Caroli V. Secretarium*, hunc in modum scribit. IN COMITIIS AVGVSTANIS TRISTI ET ATROCI SENTENTIA CONDEMNATISSIMVS. Quibus similia verba apud ipsum *Lutherum* extant, *Tom. 9. fol. 463.*

Luth. Præmon. ad dilectos suos German.

Sed & ipsius *Lutheri* furibundus atq; insanus aduersum Comitum clamor, satis euidenter docet, secundum quem illic pronuntiatus fuerit. O infelices, inquit, omnes, qui
ex parte

ex parte Papæ Augustæ fuistis. Pudori eritis cunctis successoribus ac Posteris vestris, qui non poterunt incunde audire nomina vestra, quod habuerint tam infelices maiores. O turpem Dietam Imperialem, qualis nunquam vel celebrata vel audita fuit, nec vnquam celebrabitur audietur, propter tam turpem actionem, &c. Sed rectius clamasset ille Stentor: O infelices omnes, qui ex parte Lutheri vnquam fuistis, siue Augustæ, siue VVormatiæ, siue Spira, siue vbiunque deniq; terrarum! Pudori eritis omnibus posteris vestris, quibus abominationi erit inauspicatum nomen vestrum. O turpem hæresin Lutheranam, qualis nunquam à primordio fidei audita est, nec puto tot erroribus fœcunda audietur, donec in arenam prodeat Magnus ille hæreticus, filius perditionis, cuius tu Luthere præludia facis. Christus enim venit colligere, tu venis soluere. Quomodo non negas Christum in carne venisse, qui dirumpis Ecclesiam, quam ille congregavit? Contra Christum ergo venis: Antichristus es.

S. August.
tract. 6. in
Ioan.

Iam quod ait porro Hunnius, August. Confessionem istam inuicta constantia defensam, de conatu quidē pertinaci (sic enim constantiam illam interpretor) concedo, de successu ac victoria nego. Nam huc vsque muri vestri hiant Hunni, & turrets labant, & tota Troia ad ruinam inclinat. Quin & Hector vester Melancthon adeò trepidè se ac

Chytræus
in histo.
August.
Confess.

*Falsum.
Imò falsis-
simum.

assertam & comprobatam fuisse. Quod sanè *Lutherus* pro sua impudentia scribere veritus non est, *Epistola consolatoria ad expulsos Lipsenses*. Hic, inquit, est *Principalis articulus*, ex quo omnis nostra fluxit doctrina, & tam clare in lucem prodiit, ut etiam *Augustæ* coram *Cæsare* confessa & cognita sit, quod in scripturis sit fundata, & ipsi aduersarii * coacti sint fateri, quod per sacram scripturam confutari nō queat. Sed quam falsò illud & mendaciter, non solum ipsius *Cæsaris* ac *Catholicorum Principum* in *Augustanam confessionem* publicè extans *Elenctica CENSURA* docet, sed & *PHILIPPVS MELANCHTON*, qui *Luthero* *Edicti VVormatiensis* metu ab vrbe abstinente, atque in munitissima interim arce *Coburgensi* latitante, comitijs interfuit, omnemq; *Lutheranorum* causam instar primarij ducis egit, moderatusque est, atque omnium ibi gestorum quàm maximè fuit conscius. Is igitur lib. 1. *Epistol. ad IOHAN- NEM OBERBURGERVM*, *Caroli V. Secretarium*, hunc in modum scribit. IN COMITIIS AVGVSTANIS TRISTI ET ATROCI SENTENTIA CONDEMNATIS VMVS. Quibus similia verba apud ipsum *Lutherum* extant, *Tom. 9. fol. 463.*

Luth. Præ-
mon. ad di-
lectos suos
German.

Sed & ipsius *Lutheri* furibundus atq; insanus aduersum Comitum clamor, satis euidenter docet, secundum quem illic pronuntiatum fuerit. O infelices, inquit, omnes, qui
ex parte

ex parte Papæ Augustæ fuistis. Pudori eritis cunctis successoribus ac Posteris vestris, qui non poterunt incunde audire nomina vestra, quod habuerint tam infelices maiores. O turpem Dietam Imperialem, qualis nunquam vel celebrata vel audita fuit, nec unquam celebrabitur audietur, propter tam turpem actionem, &c. Sed rectius clamasset ille Stentor: O infelices omnes, qui ex parte Lutheri unquam fuistis, siue Augustæ, siue VVormatiæ, siue Spira, siue vbiunque deniq; terrarum! Pudori eritis omnibus posteris vestris, quibus abominationi erit inauspicatum nomen vestrum. O turpem hæresin Lutheranam, qualis nunquam à primordio fidei audita est, nec puto tot erroribus fœcunda audietur, donec in arenam prodeat Magnus ille hæreticus, filius perditionis, cuius tu Luthere præludia facis. Christus enim venit colligere, tu venis solvere. Quomodo non negas Christum in carne venisse, qui dirumpis Ecclesiam, quam ille congregavit? Contra Christum ergo venis: Antichristus es.

S. August.
tract. 6. in
Ioan.

Iam quod ait porro Hunnius, August. Confessionem istam inuicta constantia defensam, de conatu quidē pertinaci (sic enim constantiam illam interpretor) concedo, de successu ac victoria nego. Nam huc vsque muri vestri hiant Hunni, & turrets labant, & tota Troia ad ruinam inclinat. Quin & Hector vester Melancthon adeò trepidè se ac

Chytræus
in histo.
August.
Confess.

Psal. 2. v. 1. 2

contra insurgat mundus, tumultuetur Anti-
christus, ringantur Papicola, fremat orbis & Or-
cus: Ego quidem de orbis & Orci, Antichri-
 sti & mundi aduersum se fremitu securum
 esse *Hunnum* iubeo, cum non nesciat, præ-
 sidio hos duces hereticis, non terrori esse so-
 lere. Operibus enim lucis insidiantur, non
 tenebrarum, quæ ex suo ingenio fabrefacta,
 vberibus potius nutrienda, quam telis infe-
 standa norunt. At Ecclesiam, quam Papico-
 lam vocat, *ringi* non diceret, nisi ipse male-
 uolo rictu distentus, eorum ex numero esset,
 quos Psaltes ait *fremere aduersus Dominum,*
& meditari inania aduersus Christum eius. Sa-
 nè habet Ecclesia Mater, quod de tam fune-
 sto plurimarum animarum interitu doleat,
 habet quod de tantis malis idoneo remedio
 propellendis cogitet. Ast magnos ciere mo-
 tus, maria terrasq; opplere milite non tene-
 tur, cum iam ipsum sua infirmitate flaccesce-
 re hostem, ac temporis medela putrefactas
 hæreses multorum ex animis sponte cedere
 videat. Vt nos meliori iure contra *Hunnum*
 sic auguremur: Victuram Romanam Eccle-
 siam, ac Deo benedicente breui Catholicam
 Matrem prisca sua hæreditate potituram, e-
 uanescente *Lutheranismo*, computrescente
Gentilismo, labascente *Calvinismo*, nutante
Arianismo, atq; omni deniq; hærese on tor-
 rente ad finem properante, quamlibet con-
 tra insurgat mundus, tumultuentur Anti-
 christi

christi præcursores, ringantur Dæmoniculæ, fremat deniq; orbis & orcus.

Atq; id ipsum coarguendis stolidissimis Lutheri vaticiniis sufficit, q; vt supra quoq; sub ingressū hui⁹ libelli meminim⁹, fastuoso spiritu, & petulanti audacia doctrinæ suæ (si Diis placet) perpetuitatem, Romanæ vero Ecclesiæ ruinam minatus: *Quid conducit* inquit *contra fluminis impetum pugnare, ac tenere quod neq; vult, neq; potest teneri? Hoc certe vel palpari potest, cum Ecclesiasticus status ex cordibus hominum abierit, ac vsq; adeo contemptus sit: non esse sperandum ullam fore vel requiē vel cessationem, nisi ex oculis quoque abeat. Sed quanto magis tenetur ac reputatur, tanto plus irridetur ac parui penditur: Quid ergo prodest, tali pertinacia homines eo magis incitare, ac irritare contra seipsum: præsertim, cum Deus ipse sententiam ultionemque urgeat, Ecclesiasticos eradicaturus. Sicut ait Psal. X. Perdis impios, vt etiam nomen eorum in æternum pereat. Actum est, Ecclesiasticus status permanere* non potest, multo minus ad honorem redire. Deus tetigit eum, oportet ipsum interire. Hoc, & non aliud. Iterum Confessione de Cæna Domini contra Zuinglium. Missa inquit, Ecclesiarum collegia, Monasteriaq;, Deo dante, cito iacebunt. Deniq; Pomeranus in fine funebris suæ ad populum orationis, hanc quoq; stultam Lutheri Prophetiam iactitat,*

Epistol. ad Card. & Archiepi. Moguntinū.

Phrasis Lutheri, vt aliās quoq; seruata.

* Falleris vates, manet, rumpantur vt illa Cordero.

Pestis eram viuus, moriens tua mors ero Papa. In Conui-
O mi- uial. p. 317.

O miserum tristemque vatem, qui nulli
magis viuus mortuusque, morsque pestisq;
fuit, quam miseræ animæ suæ, quæ pestilenti
hæreseos lue iugulata, & horribilibus infe-
rorum pœnis mactata,

Vir. 6. Aen

*Hic exercetur pœnis, veterumq; malorum
Supplicia expendit:*

S. Bernhar
in quodā
Sermone.

*Vbi clamat pilosus ad pilosum, unus ad ali-
um, damō ad demonem: percutite, dilacera, inter-
fice, velociter spolia detrahe, citò prædare, infer
prunas, & ebullientibus impone libetibus.*

S. Cyprian
denui Eccl.
cler.

S. Gregor.
in Morali-
bus.

*Interim papa viuit, Roma stat, Ecclesia
Domini luce perfusa per orbem totum radios su-
os porrigit: tanto valentius in veritate resecta,
quanto ardentius pro veritate fatigata.*

XXIV.

ÆGIDIUS HVNNIVS.

ATq; hic transitum facimus ad alterum
beneficium priori connexum, merito
et idem suo celebrandum. Recte canit Poeta:

Non minor est virtus, quam quæ-
rere parta tueri.

*Magnum est in Academia nostra celitus
accensam esse Euangelii lucē, huiusq; radiis
illustratam Ecclesiam Christianam. Non
minus autem est sacrosanctum illud depo-
situm in tantis furoribus Satanae & mun-
disar-*

di sartum tectum potuisse conseruari, & ad nos usque transmitti. Quid enim non molitus est Diabolus, quo lucem Euangelicæ doctrinæ rursus extingueret? Huc spectabat, quod sectarios immisit, quod dissidia excitauit in negotio religionis, conflato infelici certamine Sacramentario, excitato ad oppugnationem doctrinæ sanæ Carolstadio, post Zuinglio, Oecolampadio, Suenckfeldio, Anabaptistarum, aliorumque fanaticorum multiplici lerna atque hydra: quorum omnium conatus, si præsertim spiritum, quo agebantur, consideres, ad excidium veræ doctrinæ per D. Lutherum ceu postliminio reductæ, tanquam scopum unicū collineabat. Quia idem accidit Luthero, quod Paulus Apostolus suo tempore futurum ominabatur: ex vobis ipsis exurgent viri loquentes peruersa, ut abducant discipulos post se: Et sicut olim ex Ecclesia Antiochena Paulus Samosatenus, ex Alexandria Arius, ex aliis nobilissimis Ecclesiis alii exorti sint hæretici: sic ne quidem nostra Cathedra Academica potuit ab eiusmodi hominibus esse prorsus immunis, quin post mortem

mortem Lutheri, nouum exoriretur hominum genus, in eadem cathedra dogmata, à Lutheri doctrina planè diuersa profitentium, atq; nihilominus impio conatui nomen abutentium ipsius Lutheri. Hinc noui proculsi catechismi, hinc infelix ille partus, in ipso propè partu iugulatus & confossus, quod $\sigma\epsilon\gamma\epsilon\omega\mu\alpha$ seu fundamentum **Grundo fest**/se se vocitabat, hinc alii venenati libri, quibus Nestorii hæresis velut ex orco resuscita, studiosissimam iuuentutem miserandum in modum inficiebat, ita vt ex VVittenberga sub alieno pallio atq; nomine Calvinismus longius latiusque fuerit disseminatus, quàm Calviniani ipsi suis ex midis propagare multo tempore potuissent. Et quidem aliquoties hoc molitus est Sathanas, vt Academiam hanc constitueret adamatui sui Calvinismi sedem & arcem, ex qua virus suum in orbem Christianum plenius cataractis effunderet: idq; tam immani conatu, vt bis terue de puritate doctrinæ cælestis, in articulo personæ Maiestatisque Domini nostri Iesu Christi actum videretur & conclamatum. Semper autem Deus misericorditer respexit hanc verbi sui cathedram,

thedram, semper ōs ἀπὸ μηχανῆς tantis malis medicinam fecit, detectis illorum hominum dolis occultis, & machinationibus illorum, prouida cura magistratus, & salutari vigilantia sincerorum Doctorum repressis & dissipatis. Interim verò dissensionum istarum causa & culpa, tam non est impingenda doctrinæ per Lutherum nobis redditæ, quam nec exortæ olim hæreses conferri poterant in doctrinam Apostolorum: sed & hic & illic valet dictum Ioannis: Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis: si enim fuissent ex nobis, mansissent utiq; nobiscum.

CONFUTATIO.

ERE prudenterq; à S. Cypriano scriptum est, Epistola ad Iubaianum, *Hæreticos esse simias Catholicorum.* Quemadmodum igitur Catholici

Bellarmin.
lib. 4. de notis Eccles.
c. 6.

Scriptores inter veræ Ecclesiæ signa perpetuam quoque durationem & conseruationem, inter medios vel hostiū enses, vel subdola hæreticorum venena, cū primis numerant: Ita *Hunnius* hanc domus Dei tesseram suæ quoq; Synagogulæ peruersè aptare cupiens, mirabilem eius conseruationem & durationem per LXX. circiter aut LXXX.

Cc

annos

annos (proh tempus infandum) narrare incipit. Ac quo maiorem res admirationem mereatur vtrumque infestationis genus distincte persequitur, per hæreticos primum ac falsos fratres: Postea per arma hostilia.

Hæreticos hoc capite itidem duplices commemorat, partim externos è longinquo arcem religionis Lutheranae impetentes, partim intestinos & domesticos, clanculum sub falsa specie in ipsis Lutheranismi visceribus Lutheranismum odiosè arrodentes, & astute Calvinismo permutare cupientes. Quorum vtrorumque præcipui sunt CALVINISTÆ & ANABAPTISTÆ. De quibus vt ordine pro instituti ratione aliquid dicamus, ante omnia pessulum, quem ingressui nostro obdidit *Hunnius*, remouere necesse habemus. Enim verò conscius sibi tam infastæ hæreseos suæ fœcunditatis, quæ instar vberis *Ægypti* menses integras hereticorum, ad imaginem & similitudinem sui paucis annis produxit, hanc omnem prolem vno iudicio abdicaturus, Apostolorum vaticinia, & primitiuae Ecclesiae exempla allegat: vbi ex
Act. 10. 30. ipsismet Catholicis exsurrexerunt *viri loquentes peruersa, & abducentes discipulos post se* De quo hominum genere postea S. Ioan-
1. Ioan. 2. 9. nes, *Ex nobis inquit exierunt, sed non erant ex nobis. Si enim fuissent ex nobis, mansissent utiq; nobiscum.*

Sed frustra tergiuersatur *Hunnius*, nō minus

nus ac *Lutherus* ipse, totius huius odiosæ familiae proavus *Nunc* inquit *temporib. nostris*, quum videremus scripturam sub scamno iacere, ac *Diabolum* mero stramine ac fœno humanorum præceptorum nos tenere captiuos, atq; illudere: *Voluimus* per gratiam Dei huic rei consulere: & profectò cum ingenti ac difficili labore reduximus in lucem scripturam, humanisque præceptis valediximus, nosq; liberos fecimus, & *Diabolum* effugimus, quamvis egregiè restiterit atq; adhuc resistat. Attamen artis suæ non obliuiscitur, & inter nos quoque aliquid seminis sui occultè immiscuit. At circa hoc non obfistet, sed incipit à minimis, nempe a Sacramētis, &c.

Luth. in libro quod verba adhuc firma stent.

O durum atq; immisericordem Patrem, natiuam sobolem suam, suo semine progeneratam, suo studio educatā, suo victu pastuq; altā, crudeliter nunc abdicantem, ac *Diabolo* Patri ascribentē! Nonne recordaris *Luthere*, te ipsis *Zuinglianis* & *Anabaptistis* primū spiritū vitamq; dedisse? te luxuriante stylo tuo, atq; ore procaci materiam illis fomentaque subministrasse? vt non minus tui sint *Anabaptistæ*, tui *Caluinistæ*, tui *Suenckfeldiani*, tui *Cyclopum* alii plurimi, quam genuina tua proles est *VBIQVITARIA ILLA ERINNYS*, quæ tædis suis ardentibus non paruum Patriæ nostræ olim incendium attulit, atq; etiānum afferre satagit. Qua de re pulchrè olim *Ioannes Cochlaus*, lib. de Christo. *Quid* inquit

Lutherus Parens, omnium hodiernorum hæreticorum.

Deut. 29.

Heb. 12.

Esa. 14.

Luth. con-
tra Epist.
Regis An-
glia, Tom.
6. V Vitteb
fol. 551. b.

Tom. 9.
fol. 234.

prodest, occidere Suermeros rusticosque Luthe-
ranos, superstite librosq; disseminante Luthero?
Ipse enim radix, germinans (ut Moyses ait) fel-
et amaritudinem. Ipse est radix amaritudinis,
uti Apostolus vocat, sursum germinans, per
quam inquinantur multi. Ipse est radix colu-
bri, de qua egrediuntur reguli, quorum nunc si-
bilos blasphemus nimium exhorrescimus. Fru-
stra igitur, o Principes, ramos surculosque ma-
le huius arboris exciditis, si radicem ipsam, nouo
semper foetu amaritudinis sursum germinare si-
natis. Excisa autem radice, rami surculiq; mox
ultra marcescerent. Id enim et ipse fatetur ac
iactitat. Papista putant (inquit) quod et ego pro-
pemodum credo, si non esset Lutherus, Suerme-
ros quam citissime tennes fore, atq; in abditum
abrepturos. Quamuis igitur verbis nunc vehe-
menter contra suos contendat Suermeros: re ta-
men ipsa nihil minus, imò longe plus nocet ipse,
quam Suermeri. Ex eius enim doctrina pullu-
lant illorum articuli.

Atq; huius rei fatentē habemus ipsū Lu-
therum, Epist. ad M. Nicol. Hausmannum.
Quamobrē inquit ista ab eo (Duce Georgio)
non feram, qui LIBEROS E CORPORE MEO
GENITOS, Absalones meos ferre cogor: qui ve-
hementissime atque acerrime mihi resistunt ac
contradicunt. Intelligo SACRAMENTARIOS,
præ quorum furoribus Papistas mites et mode-
stos iudico. Similia habet Tom. 1. V Vitteb. fol.
298. a. & tom. 6. V Vitteb. fol. 450. b. Sed ne id
nos

nos de folis Sacramentariis intelligere videamur, age de omnibus Sectariis, quorū hic mentionem *Hunnius* facit, demonstrem⁹. Ac primum quidem **ANDREAS** ille **CAROLSTADIVS**, olim Archidiac. V Vitteb. summusque atq; aureus Lutheri amicus, quid fecit; cur tā infauſto hæreticorum albo inscribi mereretur? *Luthero* in fictitia sua *Pathmo* absente, sacras è templis imagines exturbauit, priscū Missæ ritū abrogauit, nouā de cœna Domini sententiā excogitauit. At didicerat ista omnia à *Luthero*, qui etſi *magnam barbariem* & *insignē ignorantiam* esse scribit, *Christi* & *Apostolorū* imagines sine discrimine è templis eiicere: tamen & ipse non semel Ecclesiā tanquā fanū Idololatricū incesſit, & *Sanctos in terra uiuētes* ut gemmas, mortuos vero ut ligna pronunciauit, imò ut mera idola, & eorum cultores ut Idololatras. Ipse Missam tanquā *rupē Papatus**, cui innitantur *Monasteria*, *Episcopatus*, *Collegia*, *Altaria*, *Ministeria*, *Doctrina*: imò tanquā *Antichristi** *Idolū*, cuius auditu omnes *Christiani* exterreri debeant, & cruce munire sese, tanquam contra *Diaboli abominationem*: denique tanquam *summum suum* & *capitale flagitium**, quo annos quindecim in clauſtro * *Confess. de Cœna Domini.* grauissimè *Deum* offenderit, damnat, execratur, & anathematizat. Postremò ipse de Sacramentis tā dubiè & flexiloquè locutus est, ut ex verbis eius non minus sepe *Carolstadii*, *Zuinglii*, & *Caluini*, quam *Lutheri* sententia

Carolstadius quicquid fecit, à *Luthero* didicit.

Luth. tom. 4. in Mich. c. 1. fol. 69.

Luthe. in Serm. de Nat. Marię de Sancta Cruce, &c.

* *Lib. cont. Henric. Reg. Angl. Epist. Ger de Missa.*

* *Confess. de Cœna Domini.*

eliciatur, quemadmodum ex sequentibus patebit. Quid ergo? discipulus *Lutheri* genuinus est *Carolstadius*: quem cum damnat *Hunni*⁹, Lutherū cum eo damnet necesse est.

Iam secundo loco *Zuinglius*, *Oecolampadius*, & clandestini Calvinistæ V Vitteb. quid fecerūt? Reiecta Lutheri de Sacrament. sententia, & reali in primis præsentia Domini corporis in S. Eucha. repudiata, nouā de cœna Dom. sententiā cōmentī sunt, atq; omnia figuris repleuerunt. Quid id mali? Didicerāt vniuersa ex *Luth.* qui cū q̄ doceret, certi nihil haberet, variato singulis momentis sermone, omnium se intellectui idoneum reddebat, adeoq; Calvinismi passim semina manifestissima spargebat: quod inductione parua erit operæ demonstrare.

Caluinistarum sent. de Sacrament. ex Luthero haustam, per partes demonstratur.

Nam i. de natura Sacramentorū didicerūt ex Luth. CALVINISTÆ, Sacramēta nihil aliud esse, quam externa visibilia signa, quæ ad fidem inseruiant & alliciant, *Tom. 1. Ie. fol. 180. b. & fol. 204. b.* Seu sigilla verbi Dei, per quæ Deus promissionem gratiæ nobis significet, obsignet, pignoret, confirmet, & certā reddat, *Tom. 1. fol. 370. b. 310. 371. a. lin. 12. & fac. b. lin. 3. & fol. 370. b. & fol. 183. b. & fol. 315. b. & fol. 185. a. & fol. 205. b.* Non secus ac ciuilib. testamentis non solum verba scripto consignentur, sed etiam sigilla & Notariorum signa appendantur, quo res certior sit, & maiorem fidem mereatur. *Tom. 1. fol. 310. a.*

Deinde

Deinde didicerunt ex Luth. Calvinistę in
Sacramētis nihil aliud, quā in verbo offerri,
nempe promissionē Euangelii, quod Deus pro-
pter Christū peccata remissurus, vitamq; æ-
ternam donaturus sit: *In Postilla, par. Hyber.*
Anno 40. fol. 329. b. August. Conf. art. 13. tom. 2.
fol. 25. Aut quod communionem cum Chri-
sto & omnibus eius bonis habere debeamus.
Tom. 1. fol. 205. b. & fol. 184. a. & b.

Tertio didicerunt ex Luthero Calvinistę:
hanc promissionem caput ac thesaurum o-
mnium Sacramentorum esse: item Nouum
Testamentum, de quo Christus in cœna lo-
quatur: *Tom. 1. fol. 310. b. 312. a. 182. b. tom. 4.*
fol. 470. §. 3. Neque aliter quam fide percipi
posse. *Tom. 1. fol. 370. & seqq.* Esse enim meram
promissionem & in orali, & in uisibili verbo
Tom. 1. fol. 184. a. & fol. 370. b. Vbi autem pro-
missio ibi fides interueniat necesse est, ne
Deum mendacem facias. *Tom. 1. fol. 370. b.*

Quartò didicerunt ex Luthero Caluini-
stę externum Sacramentorū vsum neminem
iustificare aut saluare, sed fidem eius, quod
in Sacramento promittitur & signatur. *To. 1.*
fol. 370. a. & 371. b. & seqq. Quemadmodum
viceuersa nemo damnetur propterea, quod
Sacramenta corporaliter non perceperit,
modo ea non contempserit, *Tom. 1. fol. 370. b.*

Quinto didicerunt ex Luth. Calvinistę:
Sacramenta V. & N. Testamenti, signis tan-
tum differre, Patres eandem nobiscum escā,

scilicet Christum, comedisse, & eundem fructum percepisse: quia edere & bibere spiritualiter, nihil ^{est} aliud, quam credere verbo Dei ac signis. *Postilla parte Hyberna. fol. 275. A.*

6.

Sextò didicerunt ex Luthero Caluinistæ, panem in Altari, solum signum esse, sicut & Baptismus, nec quicquam prodesse, nisi iam antea panem de cœlo descendentem interius comederis. *Concione in Festo Corporis Christi Anno 23.* Quæ tamen verba in editione *Anno 29.* non habentur: Sicut in editione *Anno 40.* tota ista Concio omissa est. Item hanc manducationem nihil aliud esse, quam credere in C H R I S T V M, quod nobis factus sit à D E O sapientia, iustitia, sanctificatio & redemptio. *In Postilla parte Hyberna. Anno 29. folio 99.* Caro enim non prodest quicquam, verba quæ loquor, spiritus & vita sunt: Id est, Luthero interprete, corporalis manducatio carnis nihil prodest, sed fides, quod hæc caro Filii Dei sit, qui propter nos è cœlo descenderit, suūque sanguinem pro nobis profuderit. Itaq; carnem Filii Dei manducare, & sanguinem eius bibere nihil aliud est, authore eodem, q̃ credere, carnē ei⁹ pro me traditā, & sanguinē eius p̃ me effusū esse, &c. *Ibid. fol. 102. b.* Itaq; nō datur, inquit, tibi Christus in manus, nec ponit̃ tibi in arcula, nec porrigit̃ tibi in os, sed offert̃ tibi ī verbo Euāgelii & Sacramētis.

In

In Postilla part. 2. Anno 40. p. 75. a. Item verba Christi **HOC EST CORPUS MEVM**, quod pro vobis traditur, ita intelligenda sunt, ait idem, ac si diceret: En, tentaris variis peccatis, accipe hoc signum, quo tibi promitto, me peccata tua in me suscepisse, & iustitiam meam tibi donasse. *Tom. 1. fol. 206. a.* Perinde enim ac ciui datur signum, aut literæ, aut tesseræ, ex qua certus sit, se iure ciuitatis donatum: Ita in hoc Sacramento homini à Deo ipso per ministrum certissimum signum datur, sanctę cum Christo & omnibus eius bonis habendę communionis. *Tom. 1. fol. 205. b.* 7. Postremò vt huius generis multa & varia omittamus, didicerunt ex Luthero, Caluinistæ: cœnam in mensa, non in Altari celebrandam, *Tom. 2. pag. 26. a.* Panem frangendum, nec sine fractione vllam rectè cœnam peragi posse, *Tom. 2. fol. 23. b.* Denique Sacramentum non ore sed manibus à ministro accipiendum. *Tom. 2. fol. 73. a. & b. & c.* Quæ omnia sunt ipsissimus neruus & medulla *Calvinismi*, & *Zuinglianismi*, quem quotiescunque oppugnant *Lutherani*, sciant se hæresin quidem *Berengarii*, iure summo oppugnare, sed tamen hæresin suis ex principijs renouatam, hæresin Lutheri sui Præceptoris concionibus olim traditam, adeoquæ non alienas, sed suas cum *Aiace* oves flagellare.

Proximi sunt Caluinistis **ANABAPTISTÆ**, qui & ipsi ortus sui originem haud dissimu-

lanter ad Lutherum referunt, teste *Balthasaro Pacimontano*, Principe Anabaptistarum, qui libro quodā disertè professus est, *Lutherum in eandem secum sententiam conuenire.*

Cochlæ. in
Act. An. 28
p. 178.

Anabaptis-
mus ex Lu-
thero hau-
itus.

Aduersus quem etsi *Lutherus* publicè de fæta sibi iniuria protestatus est, tamen quod quasi regium & Principale Anabaptistarum, inter multos variosque errores, dogma est, infantes tanquam fide destitutos & à peccato originali per mortem Christi expurgatos, ante annos discretionis prorsus non baptizandos, imò baptizatos, in ætate adulta rebaptizandos esse, iam dudum ante nos è *Lutheri* penu profectum, *Iohannes Cochleus* in *Septicipite* demonstraui. Nam dum scribit *Lutherus* ad *VValdenses* seu *Piccardos* Bohe-miæ, inter alios animaduersionis articulos & hunc commemorat, quod paruulos baptizent ad futuram fidem, quam adulti consecuturi sint. Aitq; præstare, prorsus omittere Baptismum in paruulis, quam baptizare sine fide: quia Sacramenta neq; debeant, neque possint sine fide accipi. Si vero sine fide accipias Sacramentum, magno tuo malo accipias. *Huic vestra* (inquit) *doctrina opponimus nos verbum Christi. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit, &c.* Sic & in *Cochleum*, scribens, ait idem *Lutherus*. *Non negamus, paruulos esse baptizandos, nec asserimus eos Baptismum accipere sine fide: sed dicimus, ad baptismum eos credere per vim verbi, quo exorci-*
zantur,

zantur, & per fidem Ecclesia eos offerentis, & eis fidem orationibus suis impetratis. Alioqui mera & intolerabilia essent mendacia, quando baptizans à parvulo querit, an credat? non baptizaturus, nisi vice eius respondeatur, credo. Ut quid interrogat an credat, si certum est, eos non credere, ut Cochleus contendit? Esto, Augustinus sic aliquando dicat: sed Cochleo satis sit, esse sic ab homine dictum. Nos volumus hoc dictum divini testimoniiis probatum. Quin asserimus, parvulos prorsus non esse baptizandos, si verum est, eos in baptismo non credere. NB.

Audin? expedita ratio: si infantes in baptismo nō credunt, ait *Lutherus*, nō sunt baptizandi. Atqui scriptura teste, & Sanctis Patrib. affirmantibus, quin & experientia astipulante, infantes in baptismo non credunt, nec per ætatem credere possunt, subsumit rectè Anabaptista. Ergo irrefragabilis iam eiusdem consequentia erit, infantibus baptismum non esse concedendum. Eligat vtrum velit Hunnius, vel *Anabaptistas* tanquam germanos suos fratres, eodem Patre natos, iniquè à se in hæreticorum album referri: vel damnandam *Lutheri* inconsideratam vocem, sine fide propria irritum Baptismum pronunciatis. Nam de cætero, infantium scilicet ad credendum inhabilitate, dubium nullum esse potest, cū scriptura dicat, & ratio dicat, infantes nullū boni & mali discrimen nosse: Sæcti insuper Patres testentur, parvulos fide & sensu

Deut. i.

Ionæ vi.

sensu

Aug. Epist. 23. & Tract. 80. in Ioh. & lib. 4. de Baptis. c. 24 & lib. 1. de peccato. meritis c. 20. Nazia. Oratio. in Sanct. Lu- mina vi- de Bellar- min. lib. 1. de Baptis- cap. II.

*sensu fidei destitui, atque adeò sine sensu sancti-
 ficationis sanctificari.* Nec iuuat exemplum
Iohannis Baptiste, qui singulari miraculo
 in vtero ad vocem Dei genitricis exultauit:
quia una hirundo non facit ver, nec mi-
 racula in regulam trahenda. Aliquando e-
 nim etiam *asinam Balaam* legimus sapienter
locutam, nec tamen ob id admonemur homines
in consiliis asinina expectare consilia, quemad-
 modum argutè *S. Augustinus* Epist. 57. ad
 Dardanum respondit. Ostendimus duas no-
 bilissimas seculi huius sectas, Anabaptista-
 rum & Caluinistarum (nam de cæteris, A-
 rianis, Suenckfeldianis, &c. promptum qui-
 dem sed longum esset ostendere) *Luthero*
 parente vel tutore gaudere: adeoque frustra
Hunnum hanc à Præceptore suo infamiam
 amoliri conari, quasi ista zizania sine omni
 ipsius culpa agros *Germanie* oppleuerint, ad
 morem Sæctorum Apostolorum ac Patrum,
 quibus inuitis, nescientibus, nolentibus,
 nec ferentibus, nec stercorantibus, nec hume-
 ctantibus varii errorum tribuli, lappæque
 in ipsis Ecclesiæ iugeribus enati sint. Alie-
 nissima hæc à *Luthero* ratio, qui hominis fu-
 riosi instar aut ebriosi, possessione mentis
 deiectus, aut alioqui nouorum semper deli-
 riorum ruminatione vagus, eodem ex ore
 diuersa sæpe & aduersa placita eructans, &
 semina & fomenta inimicissimorum suorum
 hæresibus suppeditauit.

Vt de

Vt de Apostolis quidem & Sanctis Patribus dicere liceat illud, quod de suaueolentissimis floribus dicitur, apes ex illis mel, araneas nocentissimum venenum exfugere. At de Luthero hoc, ὅκ σκίλλης ἔτε ῥόδα φύεται. id est: *è Squillis non nascitur rosa.* Et illud alterum: κακὸν κόρακας, κακὸν ὠόν, Id est, *mali corui, malum ouum.* Denique quod propius huic argumento scripsit Tertullianus. *Mentior si non etiam à regulis variant inter se, dum unusquisque proinde suo arbitrio modulatur, quæ accepit, quemadmodum de suo arbitrio ea composuit ille, qui tradidit. Agnoscit naturam suam, & origenis suæ morem, profectus rei. Idem licuit Valentinianis, quod Valentino, idem Marcionitis quod Marcioni, de arbitrio suo fidem innouare. Denique penitus inspectæ hæreses omnes in multis cum auctoribus suis dissidentes deprehenduntur.*

De Præscr.
cap. 42.

X X V.

ÆGIDIUS HVNNIVS.

CÆterum ut contra impetum Sectariorum Deus hanc almam Scholam benignissimè protexit, sic non minus potenter & clementer eam tutatus est, contra vim omnem hostilem. Vt de immanitate Turcica nihil dicam, quæ toti Germaniæ, patriæ nostræ

*stræ carissimæ, πανολεθεῖαν ab aliquot seculis minatur atrocissimè: & nihilominus tanquam Dei manu retardata semper est atque repressa: Certè Pontificiorum colluies nullam sub sole ciuitatem tam oderunt * acerbè, tam cupiunt euersam funditus, quam nostram hanc VVittebergam.*

Quodque lapis adhuc manet super lapidem, id non illorum voluntati, sed aterni

Dei clementi protectioni acceptum ferendum est. In bello Smalcaldico, cum post

partam victoriã, Cæsar Carolus, & Ferdinandus Rex, huiusq; frater, cum Hispa-

*no milite oppidum nostrum, adeoque templum hoc nostrum ingrederetur: * quis tum*

ciuis ab hoste victore & furente milite non extrema quæuis metuenda esse putabat?

quis sepulchrum Lutheri, quem Pontificij & viuum oderant acerbissimè, & mor-

tuum nullis non diris deuouendum statuebant, quis corpus eius, quis ossa intacta

mansura somniare saltem poterat? Sed ecce, Deus misericors, qui corda Regum, om-

niumque filiorum hominum in sua manu continet, hosti superbienti ceu frænum im-

misit, & diuino suo nutu, ceu retinaculo quodam

* Merito.

Nam & Da-

uid ait Ps.

138. nonne

qui oderunt

te domine,

oderam, &

sup inimi-

cos tuos ta-

bescebam.

Perf. Et o-

odio ode-

rã illos &

inimici fa-

cti sunt mi-

hi. Et Psal.

100. Detra-

hentem se-

creto pro-

ximo suo,

hunc perse-

quebar.

* Ea homi-

nem impi-

um, qui ex-

hibitam si-

bi humani

tatē & cle-

mentiam

in gratissi-

mè in Ca-

lumniam

vertit.

quodam cohibuit, victoriaeque insolentiam sic moderatus est, ut nemo quisquam, non modo civium, sed ne praesidiariorum quidem militum, qui more belli hostium loco haberi, & ad unum omnes contrucidari poterant, tantillum laderetur, Lutheri quoque sepulchrum & cadauer intacta prorsus & inuiolata manerent. Taceo nunc brevitatis studio, bellorum motus alios, & tempestates Germaniae saevissimas, sub quibus omnipotens Deus hanc scholam sub alarum suarum umbra benignè protexit, & tanquam annulum signatorium in manu sua, imò ceu pupillam oculi custodiuit, in sperato prorsus & incredibili planè beneficio: ut de ea non minus atque olim de Hierosolyma dici possit ex Psalmo, populari concione heri explicato: Magnus Dñs & laudabilis valde, in ciuitate Dei nostri in monte sancto eius.

Psalm. 47.

Mons Sion (sic etiam Witteberga nostra) surculus amœnus, gaudium uniuerse terre. Ad latus Aquilonis sita est ciuitas Magni Regis. Deus in Palatys eius (templis & domibus) notus est, quod ipse sit refugium. Quoniam ecce Reges congregati sunt, & transierunt, simul commoti sunt,

V Witteberga mons Sion. Rideat ô Germani lepidum interpretem.

*sunt, conturbati sunt: tremor apprehendit eos, ibi dolores vt parturientis. Sicut audiui-
mus, sic vidimus in ciuitate Domini vir-
tutum, in ciuitate Dei nostri: Deus funda-
uit eam in seculum. Expectamus, ô Deus,
misericordiam tuam in medio templi tui:
secundum nomen tuum: sic & laus tua in
fine terre. Iustitia est plena dextera tua.
Latetur mons Zion, exultent filia eius: pro-
pter iudicia tua, Domine. Circundate Sio-
nem, & complectimini eam, numerate tur-
res eius: firmate muros, & sublimare pala-
tia eius, vt narretur in progenie altera: quo-
niam hic Deus, Deus noster in æternum: ipse
ducit nos, vt Iuuentam.*

C O N F V T A T I O.

ALTERVM perpetuitatis Lu-
theranæ argumentū petit Hun-
nius, ab hostiliū armorum fru-
stratione, quæ, non minus quā
hæreticorum lanceas, aduersus
Lutheranos hebetata, omni successu caruif-
se, nec vel tantillum Euangelij cursum re-
morata satis magnificè gloriatur, adeò vt in
Psalmum etiam præceps feratur, & Hieroso-
lymorum atque Sionis firmitudinem aqulo-
nari

lonari *Vitteberga* suæ tribuat: propterea quod canat *Psaltes, Mons Sion, latera Aquilonis, Ciuitas Regis magni*. Ridiculè equidem, atque ad ingenium priscorum *Donatarum*, qui partium meridionalium incolæ, cum nulla de Ecclesiæ Iura idoneis testimoniis demonstrare possent, ad illud mysticum in Canticis recurrebant: *ubi pascis, Cant. 1. ubi cubas, in meridie?* Sed S. Augustinus, vaticinans quasi de *Hunnio* aliquo, qui contrario furore arreptus, Aquilonis latera allegaturus esset: *Noli, inquit, talia querere, quia etsi in partibus Aquilonis esset pars Donati, quæ contraria sunt partibus meridianis, diceret de se esse dictum: Montes Sion latera Aquilonis, ciuitas Regis magni. Nam utique ciuitas regis magni, non est nisi Ecclesia, & hoc potius indubitanter sonat Ecclesiam, quam illud: ubi pascis, ubi cubas in meridie?* Sed fortasse illo testimonio, Marcion hereticus uteretur, qui dicitur, Ponticus fuisse, quæ partes ad aquilonem sunt. Rursus si in occidente esset pars Donati, diceret de se esse dictum: *Iter facite ei, qui ascendit super occasum, Dominus nomen est illi. Psalm. 77. Fortassis enim sublimius esse diceret, ascendit super occasum: quam cubat in meridie. Hac mystica sunt, operta sunt, figurata sunt, aliquid manifestum, quod interprete non egeat, à vobis flagitamus.*

Sed antequam hanc digrediar, duo ista Hunnius scire ex *Hunnio* velim. Vnum quamobrem truncat

Dd

verba psalten.

verba illa ab initio Psalmi omiserit: *Fundatur exultatione vniuersæ terra mons Sion?* Nonne enim hæc de gloria Ecclesiæ Christianæ insignis istius Psalmi gemmula est? At parum nempe apta isti corollæ, quam hic *VVittebergæ* suæ necebat *Hunnus*. Angustiora quippe eius pomœria sunt, quam vt fundamenta eius cum exultatione vniuersæ terræ iaciantur. Et tamen ita impudēs est *Hunnus*, vt simpliciores Psalmum non inspecturos dolo circumuenire, ijsque veteratoriè persuadere conetur, *VVittebergam* esse *Sionem*: haud aliter nempe, ac hodie *Tusculum* est *Roma*, Alterum, cur cum nescio quam mirabilem in solis LXX. aut LXXX. aut vt liberalius agamus, centum Annis durationem Ecclesiæ suæ sibi imaginetur: tam diuturnā S. Catholicæ Romanæ Ecclesiæ per annos amplius sesqui mille, inter tot aculeatos hereticos, inter tot furibundas tyrannorū phalanges, inter tot funestissimas clades & grauissima pericula constantiam ac firmitatem cæcis oculis intueatur? Nonne vel hoc solo argumento cognoscere poterat, se argumendo fallere, ac quam Ecclesiæ laudem *VVittebergæ* suæ venabatur, soli vrbi Romanæ debere, quæ à Principio huc vsque variarum calamitatum victrix, variorum hæreticorum domitrix & expultrix, etiamnum caput per Dei gratiam erectum gerit, atque inter ignobiles Sectariorum greges lucidissimo splendore fulget,

Velut

————— *Velut inter ignes*

Luna minores.

Horatius.

Nunctandem ad propositum. Duo iterum armatorum hostium genera, præ quibus tu-
ta illæsaque manserit sua V Vitteberga, pro-
ponit Hunnius, Turcas & Papistas : Turcis
certè magnam Papistis maiorem iniuriam
inferens. Turcæ enim quid vnquam mole-
stia Lutheranis attulerunt, soli Catholico
Imperatori vexando intenti, ac Lutherum
nescio quo nomine medio in odio amanter
complexi: quod *Solimanni* vox testatur: cu-
ius hoc aliquando votum fuisse aiunt: *uti-*
nā iunior esset Lutherus, sentiret me sibi clemē-
ter addictum. Credo propterea, quod eum
non semel receptui Christianis ex Vngaria
cecinisse audiuisset.

Iohan, Au-
rifaber lib.
ad II. ciuit.
Imp. Mat-
thes. in cō-
cion. de Lu-
thero.

Sic enim *Lutherus lib. contra Bullam Cæ-*
na Domini, articulo VI. in quo excommuni-
cantur omnes, qui Turcis aut Saracenis fer-
rum & arma bellica apportant aut vendunt.

Luth. vetat
belligera-
ri aduersus
Turcam.

Quorsum, inquit, conducit corporaliter pro-
hibere Turcam? Quid mali fecit, occupat
Prouincias, & gubernat temporaliter. Ad
hoc ipsum à Papa quoque nos pati oportet, qui
& corpus & vitam nobis excoriat, quod Tur-
canon facit. Ad hæc permittit Turca unum-
quemque in fide sua permanere, quod Papa
non facit: sed cogit vniuersum mundum à fi-
de Christi ad sua Diabolica mendacia, ut regi-
men Papæ, in corpore, bonis & animæ, decies

Tō. 2. Ien.
fol. 58. b.

Tō. 6. wit- nimirum peius sit, quam Turca: & si Turcam
 reb. fo. 577 expugnare velimus, à Papa incipiendum nobis
 b. & 779. a. esset.

Tō. 2. len.

fol. 58.

Tō. 2. len.

fol. 435.

Confer

Tō. 2. witt.

fol. 533. a. &

268. a. &

Tom. 6.

VVitt. fol.

176. b. 589. b

& Tom. 1.

len. f. 429.

a. Tom. 7

VVit. f. 130

b. Tom. 2.

VVit. f. 536.

b. vbi ait:

cont. Tur-

cā pugna-

re, est repu-

gnare Deo,

nisi tanti p

cū iniqua-

tes nostras.

Habeat er-

go sibi Lu-

ther⁹ quod

scribit ip-

se Tom. 1.

VVit. f.

559. Qui cū

Turca fa-

cit, abne-

gat Christū

Item lib. contra duo mandata Imperialia
 circa finem. Oro omnes pios Christianos, dig-
 nentur simul precari Deum, pro eiusmodi mi-
 seris & excacatis Principibus, quibus nos Deus
 tribulavit, in magna proculdubio ira. Ne sequa-
 mur eos ad proficiscendum, aut ad contribu-
 dum contra Turcas. Quandoquidem Turca
 decies & prudentior & probior est Principibus
 nostris: Quid huiusmodi fatuis contra Turcam
 prosperè succedat, qui Deum tam altè tentant,
 & blasphemant? Hic enim vides, ut miser mor-
 talis vermium seu tarniorum saccus, Impera-
 tor, qui vitæ suæ nec uno ictu oculi certus est,
 impudenter se iactitat verum & supremum Ca-
 tholicæ fidei defensorem. Et in confutat. De-
 termina Doctorum Paris. Impressa Norin-
 berg. Anno 1525. Vt liberè animum meum
 aperiam, hoc apertè de me prædico, quod tam in-
 nitus Turcam gladio impeterem, quam Chri-
 stianum fratrem.

Atque hanc Lutheri sententiam multi
 quoque discipulorum eius secuti sunt: Ale-
 xander Vttinger concionator Smalcaldi-
 cus, in libello contra reformationem in
 Franconia. Jacobus Andree, in concionibus
 suis de Turca: Denique ut multos alios ta-
 ceam, Georgius Maior, hoc disticho:

Aut

*Aut potius Turcam Dominum experiamur,
ut illi*

Sit census: Pietas saltem fit libera nobis.

Atque his principiis ascribendam dicunt funestam illam *Ludouici Vngaria Regis* cladem, qui omni Germaniæ subsidio destitutus, Anno 26. à Turca miserè fusus, fugiendo in lacu quodam periit, atque aditum immanissimo Tyranno in Germaniam nostram patefecit.

Sanè Anno X X I X. imminente iterum Turca Germaniæ, ne planè in Patriam proditionem moliri videretur *Lutherus*, libellum Germanicum edidit, *de bello contra Turcas*. In quo, ut *Cochleus* ait, ita suadet bellandum esse, ut magis abstertere ab eo bello Christianos videatur, quàm ad illud incitare. Etenim multis ibi verbis ac foliis queritur, iniquè damnatum fuisse à Papa Leone X. illum articulum suum: *Praliari aduersus Turcas, est repugnare Deo, visitanti iniquitates nostras per illos*. Inter multa sanè alia sic ait. *Interrogetur rerum experientia, quàm prosperum nobis hætenus fuerit, bellum cum Turcis gerere, quando tanquam Christiani, & sub nomine Christi pugnauius, donec tandem Rhodon totamque penè Vngariam, ad hæc multam Germaniæ partem amisimus. Atque ut sentire ac palpare possimus, Deum non esse nobiscum ad bellandum contra Turcas: nunquam adhuc dedit Principibus nostris tantum,*

*Cochlæ. in
Act. Anno
29. p. 200.*

animi, aut Spiritus in mentem, ut vel semel potuerint seriò de Turcico tractare bello, quamvis plerique aut pene omnes conuentus Imperiales, eam ob causam fuerint indicti ac celebrati. Nusquam enim res vult disponi aut concludi, ut appareat Deum irridere conuentus eiusmodi, ac sinere, ut Diabolus eos impediat ac gubernet, donec Turca opportuno tempore adrepat, Germaniamque absque labore ac resistentia disperdat. Quare fit hoc? propterea nimirum, ut meus articulus, quem Leo Papa damnauit, indemonstratus efficaxque permaneat. Multis præterea propositionibus incessit & criminatur atque calumniatur ibi, Papam, Imperatorem, Reges, Principes, Episcopos, maximè vero curiam Romanam. E quibus CXXXVI. extraxit Iohannes Cochlaus, qui ipse quoque *Dialogum* tum edidit, de *bicipite Luthero*, contrarias eius de bello Turcæ inferendo, & non inferendo sententias, publicorum ipsiusmet scriptorum testimoniis confirmans.

Sed utcunque sit, placuerit siue displicuerit LUTHERO Turcica expeditio, hoc in confesso est, parum molestiæ Lutheranos à Turcico, acinace percepisse, atque etiamnum percipere: vnā Catholicā Matrem, inuictissimi Imperatoris auspiciis, ac Sanctissimi Pontificis subsidiis, omnia istius tyranni tela obuio pectore excipere, atque ab aris focusque Germaniæ, à iugulis ingra-

gratissimorum hæreticorum huc vsque ar-
cere.

Iam secundo loco nostrum (quos Ponti-
ficiorum colluuiem pro sua in Pontificem
Maximum, Cæsaream Maiestatem, atque
alios Illustrissimos Romani Imperij Proce-
res modestia, verecundiaque Hunnius vo-
cat) in *Wittebergam* suam hostilem animum
conatumq; , quod dicendo tantopere exag-
gerat, profecto *ovv9 Φαυλὸς* fallit fallitur-
que. Nam quod olim *Cochlaus* Pomerani *Cochlae. in*
Epistolæ ad Anglos respondens : *Nisi Rex Act. An. 26*
inquit *Anglorum verè Christiano animo man-* *pag. 139.*
suetus ac clemens esset , magisque ad donandas
propter Christum , quàm ad ulciscendas gladio
ultore iniurias inclinatus : Iam pridem profectò
nidum vestrum , simul cum omnibus coruis &
upupis eius , euertisset funditus. Hoc enim illi
haud difficile factu fuisset , cum polleat tantis
& viribus opibusque & amicis. Quod figens
illa, non minus sanè ferox & bellicosa, quàm ce-
lebris & opulenta non esset tam longè natura
terminis à spelunca vestra disiuncta : haud du-
bium est , quin egregiè vindicatura esset , &
suas & Regis sui , quas euomistis ex antro illo,
teterrimi caci, iniurias. Id nos multo maio-
re iure de vniuersa Catholica Ecclesia , tam
longè lateque ad omnes mundi plagas dif-
fusa , tantisque per D E I gratiam ner-
uis roboreque instructa , dicere possemus,
H V N N I I futilitati in hunc tam

odiosum nos campum prouocantis, obsequi vellemus. Sed Principum virorum Officium est, Martem tractare, scholasticorum Musas. Ego de Religione disputare didici, non pugnare. Interim quod in gratissimo ore Catholicorum clementiam, bello SMALCALDICO WITTEBERGENSIBVS, atque ipsis LVTHERI cineribus exhibitam, non vt voluntariam Christianæ mansuetudinis pietatem, sed vt iniectum nolentibus diuinitus frænum perstringit HVNNIVS, quis patienter audire potest? nonne hoc liquidum hæreticæ obstinationis atque inuidiæ argumentum est, luculentissimam Catholicorum virtutem, ac victoriæ etiam aduersus hostes misericordissimam moderationem non laudibus, vt decebat, prosequi, sed calumniis etiam arrodere clanculum, ac tantum non vituperiis incessere? Nonne HVNNI, si victoria non respondisset Catholicis, ex clade nostra materiam argutandi captasses? Posteaquam verò victoria causæ nostræ testimonium dedit, isthic figis dentes, vnde gratitudinis pœnitentiæque ansam arripere debuisses. O tempora! ô mores! cui similem æstimabo generationem istam? *Similis est pueris sedentibus in foro: qui clamantes coequalibus dicunt, cecinimus vobis tibia, & non saltastis: lamentati sumus, & non planxistis. Resecuimus interdum immedicabilia quædam vulnera, ne partes sinceræ*

trahe-

Matth. II. 2.
V. 16. 17.

traherentur : Et dixerunt ; Tyranni sunt, Antichristi sunt. Vicissim clementiam exhibuimus victis, & pepercimus prostratis: Et clamant , ecce hostes diuino fræno ad nos conseruandos coacti. Quàm malè consulis futuris temporibus *Hunni!* Putas posteros, si aliquando copiam vestri iterum habituri sint, huius tuæ ingratitude immemores fore? nondum omnium dierum sol occidit, dicebat *Solon Cræso*: quin

Plutarch.
in libr. de
diferim. a-
dulat. & a-
mici.

————— *Ultima semper,*

Expectanda dies homini, diciq₃ beatus.

Ouid. in
Metamor.

Ante obitum nemo supremaq₃ funera debet.

XXVI.

ÆGIDIUS HVNNIVS.

Quoniam verò, Auditores humanissimi, horrendum in modum, frendet ac fremit *Satanas*, tumultuatur ob acceptam plagam *Antichristus*, dira moliuntur, & sanguinem nostrum sitiunt Pontificii, cum primis *Suitæ*, ranae *Apocalyptica*, & infernales locustæ, quæ ex abyssu, prouolantes accendunt & inflammant animos regum ac Principum in Lutheranos, & nullum non lapidem mouent (etiam si *Scorpius* sub uno-

Da s quoq₃

quoque dormiat) ut *Academiarum Euangelicarum* status pulcherrimus turbetur, imò conuellatur, ut data religioni pax annihiletur, ut nos omnes radicitus exterminemur, & deleamur funditus, ut *Ecclesiæ præclarissimè constitutæ* sub iugum intolerabile *Romani Antichristi* retrahantur, ut *pestilentia cathedra* reficiatur, ut *vulnera, Babylonica meretrici, Regum subductrici & populorum*, per verbum *Euangelij* inflicta, sanentur, ut *Papatus* totus in integrum restituatur, ut (si mundus tam diu consisteret) ipsi suum illum *quæstorium Iubilæum* maiore numero & uberiore quæstu celebrare, deque nobis deuictis triumphum agere pro suo libitu valeant: Idcirco paenitenti corde te precamur, æterne D E V S, Pater Domini nostri *Iesu Christi*, ut delicta nostra, quibus tuam iram sumus meriti, propter sanguinem & mortem *Unigeniti Filij tui Domini nostri Iesu Christi*, paterne nobis condones, neque nobiscum agas secundum peccata nostra, neque secundum iniquitates nostras retribuas nobis. Confirma quæsumus, ô Deus, bonum hoc quod operatus es in nobis.

Conserua

*Conserua Ecclesiam tuam, quā Iesus Chri-
stus sanguine suo redemit, lauit & sanctifi-
cavit. Domine Deus virtutum, respice de
cælo, & vide, & visita vineam tuam, quam
plantavit dextera tua. Increpa feram arun-
dinis, congregationem taurorum, concu-
cantem propter beneplacitum argenti, dissi-
pa gentes, quæ bella volunt. Exurge Domi-
ne, & dissipentur inimici tui, & fugiant à
facie tua, qui oderunt te. Protege & fulci
potenti tua dextera clementissimum Ma-
gistratum nostrum. Defende illustrissimos
nostros Principes, Saxonie Duces florentis-
simos. Sospita cunctos Principes & Magi-
stratus qui verbo Euangelij tui hospitia
præbent: Conserua hanc scholam nostram,
verbi tui salutarem officinam: benedic la-
boribus docentium ac discientium, & largi-
re nobis, & posteris nostris, ut te æternum
Patrem, unâ cum Filio tuo Domino nostro
Iesu Christo & consubstantiali Spiritu, re-
ctè agnoscamus, tibi vero cultu pie deser-
uiamus, donec hac vita functi, peruenia-
mus ad civitatem illam DEI viventis, ad
cælestem Hierosolymam, ad innumerabi-
lium Angelorum cætum, ad conciones
primo-*

primogenitorū, qui in cælis conscripti sunt,
 & ad spiritus iustorum perfectorum, atque
 una cum his Sabbathum ex Sabbatho, Iu-
 bileum ex Iubileo cum perenni Iubilo cele-
 bremus, canentes iugiter: Sanctus, Sanctus,
 Sanctus Dominus Deus Zebaoth, cui eter-
 no & immortalī Principi seculorum, inui-
 sibili, soli sapienti Deo, Regi Regū, & Domi-
 no Dominantium, sit laus, honor & impe-
 rium sempiternum, Amen.

C O N F V T A T I O.

AND EM, Deo duce, hoc Hun-
 nianorum conuitiorum Pela-
 gus emensi, terram videmus.
 Sed quemadmodum in cauda
 draconis nocentissimum ve-
 nenum latet, ita hanc perorationem suam
Hannius sine nouarum quarundam crimi-
 nationum auctario absoluerē non potest, in
 laudatissimum præsertim Patrum *Societatis*
Iesu contubernium, tanquam ranas Apoca-
 lypticas, & infernales locustas, quæ ex abyf-
 so prouolantes, accendant & inflammant a-
 nimos Regum ac Principum in Lutheranos
 &c. debachans: tanto maiori iniuriā, quanto
 exactius hæc Sancti *Ioannis* visio in prædi-
 cātium Lutheranorum colluiem quadrat,
 quem-

quemadmodum infra ex Illustriss. Cardina-
lis *Bellarmini* Oratione in scholis habita cō-
firmabimus. Estq; notanda hic insignis *Hun-*
nii Antilogia, qui cum Romanam Ecclesiam
Antichristianismi, de quo in clangore sextæ
tubæ, in simulet, ranas tamen & locustas, quæ
in quinta tuba longe hæc tempora antegre-
diuntur, de *Iesuitis* insignibus Ecclesiæ de-
fensoribus, interpretari audet, nihil nec or-
dinem vaticiniorum, nec applicationis con-
cinnitatem morans. Aut enim *Iesuita* ranæ &
locustæ non sunt, aut Papa, cuius se obedien-
tiæ vnice *Iesuita* subiectos fatentur, Anti-
christus non est, quia diuersarum tubarum
vaticinia iisdem conuenire non possunt.

Imperita
Hunnii in-
terpreta-
tio ranarū
Apocaly-
pticarum.

Perquam autem apte in *Lutheri* familiam
quadrat hic locustarum exercitus, vt *Bellar-*
minus exposuit. Primum enim *stella de cælo*
lapsa, quid aliud significat, quam hominem
cœlesti vitæ addictum à terra longissimo in-
teruallo remotum, sacri cœlibatus, ac Mo-
nasticæ professionis splendore & puritate
micantem, subitò ad terrenas delitias, atque
ad negotia huius mundi delapsum, mortali
coniugio implicatum, in carne & sanguine
volutatum? qualis *Lutherus* sacrilega ducta
Moniali fuit. Deinde *clavis putei abyssi*, quid
denotat, nisi insignem quendam clauium S.
Petri, clauium regni cœlorum hostem, qui
Apostolicam Sedem diu noctuque infestās,
puteum antiquarum hæresium aperiat, ac
dogmata

Prædican-
tes Luthe-
ranos locu-
starum A-
pocalyp-
visione
apte figu-
rari.

dogmata dudum damnata è tartaro reducat?

Tertò *fumus fornacis magna, & solis aerisque obscuratio*, quid portendit, nisi crassissimas Sectariorum tenebras, confusiones, & errores, quibus sol iustitiæ *Christus*, & sanctissimæ eius scripturæ hoc seculo ita obfuscatae sunt, vt neque Christum amplius pro Deo aut homine agnoscere, neq; certum aliquem scripturarum sensum habere possis?

PROV. 30.
27.

Quartò *locustarum ille exercitus*, quibus melius conuenire potest, quam prædicantiū gregibus, qui excussa Romani Pontificis obedientia, sine vilo rege aut capite in spiritualib. esse volunt? Sicut *locusta regē non habet, vt egreditur vniversa, per turmas suas.*

Quintò *Facies locustarum* humana, blanda, muliebris, designat initiū hæreticæ prædicationis illecebrosū & fucatum. Nihil. n. se dicturos affirmant Nouatores, nisi simplicē veritatē, ac purissimū Dei verbū, nolle se aliquid immutare, vel innouare, sed purgare tantū nescio quos abusus, ac breuiter doctrinā fidei, & relig. Christianam ad purissimos Euāgelii fontes reuocare. Qua illécebra simpliciores alliciūt, sibiq; attentionem parant.

Sextò *cauda scorpionis*, significat exitū lethiferum, ac venenatum hæreseos. Nā posteaquam Dei verbum Lutheranus Minister proposuit, continuò illud peruersa interpretatione deprauat, atque ad varios detorquet errores;

errores; & eo modo quasi retorta cauda aculeum infigens, in audientium mentes lethiferum virus infundit.

Septimò *dentes leonum* detractiones sunt, q̄b. ita Lutherani assiduè literis & sermonib. famā Monachorum, Sacerdotū, Pontificum, ipsorū etiam in cœlis regnantīū Sanctorum lacerant, vt videantur omnem sensum pudoris, atque omnem conscientiam exuisse.

Octauo *Corona in capite locustarū*, superbia atque arrogantia est, qua sese Lutherani super omnes efferunt. *A tempore enim Apostolorum* (ait Luth.) *nullus Doctor aut Scriptor, nullus Theologus aut Iurisconsultus tam insigniter, & clarè conscientias secularium statuum confirmavit, instruxit, & consolatus est, sicut ego feci. Per singularem Dei gratiam hoc certò scio, quoniam neque Augustinus, neque Ambrosius, qui tamen in hac re optimi sunt, mihi in hoc æquales sunt.* Et rursus in sermone de euerfione Hierusalem: *Tam copiosè inquit prædicatum est à nobis Euangelium, ut ne Apostolorum quidem tempore tam clarum fuerit.*

Nonò *pectus lorica ferrea armatum*, obstinationem designat, qua sic Lutherani induerunt, vt quamuis apertissimè conuincantur, millies tamen mori quam ab errore recedere malint.

Decimò, *similitudo equorum*, qui parati videbantur ad bellum, signum est audaciæ ac temeritatis, qua non semel vniuersos Catholicos

lib. ad Du-
cē Georg.
Hinc Sym-
bolum Lu-
theri, Ce-
do nulli.
Tom. I.
VVitt. fol.
§6. §7.

Luth.affer
articul.28.
Pag.99.

tholicos in arenam prouocare consueuerūt: quemadmodum supra de Luthero vidimus.

Vndecimò, *Volantes currus* miram indicant velocitatem, quia noua ista secta instar pestiferæ tabis sese per varias regiones effudit.

Postremò, *Rex locustarum*, *Angelus abyssi*, Lutheranorum anarchiam significat, qui sine omni rege aspectabili, in religione vel maximè, parent illi, qui est *Rex super omnes filios superbia*, quique exterminandi officiū, quod Apollyon significat, abunde in cœli, terræ, Purgatorii, & Gehennæ incolis infestandis expleuit, atque etiamnum explere non cessat. Vt quod sub initium huius Epilogi *Hunnius* ait, horrendum in modum fremere ac frendere Satanam, tumultuari ob acceptam plagam Antichristum, id est Antichristi aliquanto post venturi anteambulones: dira moliri, & sanguinem piorum passim sitire ac sugere impios, id verò libentissimis animis fateamur. Idenim non de Catholicis, sed Lutheranis interpretamur: qui interitui se propinquos videntes, mirum quā in omnes partes se vertant, quā sudent, quā laborent, quò acceptam à Catholicis plagam tegant, sanent, restituant. Sed fremant, frendeant, tumultuentur, & insaniant Romanæ Ecclesiæ hostes, Lutheranæ locustæ, quantum volunt, operam ludent, caput impingent in hunc lapidem angularem, atq;
ab eo

ab eo conterentur. Sed quod viceversa nos statui pulcherrimo Academiarum Euangelicarum (quarum pulchritudinem puto anferes vident, & capræ mirantur) insidiari, datam religioni pacem annihilare, Ecclesias præclarissimè constitutas sub iugum intolerabile Romani Antichristi retrahere, pestilentiaæ cathedram restaurare, vulnera Babylonicæ meretrici inflicta sanare, triumphum denique proximi Iubilæi de deuictis Lutheranis præmeditari, ait Hunnius: Id saltum formidolosæ locustæ, aut somnium ebrii alicuius esse existimo. Sanè inficias non imus, dari ab vnoquoque nostrum pro Christiana charitate operam, vt erroribus occæcati homines, & à caulis Domini auulsæ oues, & à vite Christo amputati palmities, in pristinum locum reducantur, adeoque regnum Domini floreat, regnum tenebrarum exscindatur. Sed vt fœdera publice icta rumpamus, vt vim hominibus inferamus, vt aulas etiam Principum cruentis & sanguinariis consiliis funestemus, id verò quam longissimè à nobis abesse cognosceret Hunnius, si non magis in eo odium, & liuor, & pertinacia, quam certa scientia prædominaretur. Hæret ille semper in antiquo principio tam ridiculo & paradoxo, Papam esse Antichristum, indeque omnia Catholicorum studia, omnes conatus, omnes successus falsissima lance, tanquam tyrannicas

Studium
& opera omnium
Catholicorum in
Lutheros.

persecutiones, ponderat. Sed cedat aliquando errore tam crasso, patiatur sibi erui trabem malignitatis, alium sensum, aliam mentem percipiet, Catholicosque Sacerdotes, atque alios etiam plebei generis, seriò pro incremento domus Domini, & seductorum salute excubantes, eorum in numero esse intelliget, de quibus Dominus in Enangelio.

Matth. 24.
v. 45. 46.

Quis putas est fidelis servus & prudens, quem constituit Dominus suus super familiam suam, ut det illis cibum in tempore? Beatus ille servus, quem tum venerit Dominus eius, inuenerit sic facientem: Amen dico vobis, quoniam super omnia bona sua constituet eum.

Epilogus,
habens sc-
rium pro
Hunnio
atq; aliis
errantibus
ad Deum
votum.

Atque hanc gratiam, qua maior homini concedi non potest, ut *Hunnio*, totique eius auditorio à Patre luminum propria eius prece, qua nesciens quid oraret, huic solennitati finem imponere voluit, paululum in saniora vota reuocata impetremus: Idcirco pœnitenti corde, ac Catholica fide te precamur æterne Deus, Pater Domini nostri Iesu Christi, ut delicta nostra, quibus iram tuam, schismata, errores, hæreses, atq; alia pœnarum flagella sumus meriti, propter sanguinem & mortem Unigeniti Filii tui, Domini nostri Iesu Christi, paterne nobis cōdones, neque nobiscum agas secundum peccata nostra, neq; secundum iniquitates nostras retribuas nobis. Confirma quæsumus ô Deus, bonum hoc, quod operatus es in Sanctis tuis. Conserua

serua S. Catholicam Ecclesiam tuam, quam Iesus Christus sanguine suo redemit, lauit, & sanctificauit, quam semel super petram fundatam inter mille hactenus pericula, turbines ac procellas, inconcussam conseruauit, seq; ad finem mundi in mediis venturi Antichristi furoribus conseruaturum promisit. Domine Deus virtutum, respice de cælo, & vide, & visita vineam tuam, quam plantauit dextera tua. Miserere eorum qui fraudibus Satanae circumuerti, atq; hominum impostorum linguis decepti, ab orthodoxa Christiana Catholica fide recesserunt. Iamq; in tenebris ac schismate errant, habentes zelum, sed secundum ignorantiam. Ostende eis unitatem sanctæ Domus tuæ, atq; reduc illos clementer ad communionem regni Christi tui, qui non in vna tantum Prouincia, sed à mari dominatur ad mare. Tu es, qui sarcis scissuram retium tuorum, qui illuminas omnem hominem, venientem in hunc mundum, volens non aliquos, sed omnes saluos fieri, & Ioan. 1. ad agnitionem veritatis peruenire. Increpa 1. ad Tim. 2. feram arundinis, congregationem taurorum, conculcantem, propter beneplacitum argenti, dissipa gentes, quæ bella volunt. Exurge Domine, & dissipentur inimici tui, & fugiant à facie tua, qui oderunt te. Protege & fulci potenti tua dextera, clementissimū Magistratum nostrum, CLEMENTEM VIII. familiæ tuæ in terris dispensatorem, sanctæ

Psalm. 139.

uniuersalis Ecclesie Pontificem Max. quem
 vt *Petrum* Apostolorum Principem, hodie
 fidei moderationi præesse voluisti, vt in ipso
 tanquam capite visibili omnis Christiano-
 rum vnitas coalesceret. Defende etiam inui-
 ctissimum Romanum Imperatorem, & alios
 S. Imperii Proceres, quos regnare voluisti
 super terram: armis veritatis, armis bonæ vo-
 luntatis corona eos. Obumbra super caput
 eorum in die belli: Conforta brachia eorum,
 exalta dexteras, corrobora Imperia, subditos
 fac illis rebelles, ac sospita cunctos Principes
 & Magistratus, qui sponsæ tuæ Catholicæ
 Ecclesiæ, constanter adhærent. Conserua li-
 berales scholas & Academias, verbi tui salu-
 tares officinas. Benedic laborib. docentium
 ac discipulorum, & largire nobis & posteris
 nostris, vt in Societatem vnus atq; inuictæ
 sanctæ Ecclesiæ tuæ Catholicæ, quæ à prin-
 cipio durat ad finem vsque, collecti, te æter-
 num Patrem, vna cum Filio tuo Domino
 nostro Iesu Christo, & consubstantiali Spi-
 ritu, rectè agnoscamus, tibi cum iis quos
 clementer à viis & sepibus ad cœlestem cœ-
 nam reuocaturus es, vt sit Pastor vnus,
 & vnum ouile, vero ac sincero cultu pie
 deseruiamus, donec in vnitate fidei hac
 vita functi, perueniamus ad ciuitatem
 illam DEI viuentis, ad cœlestem *Hie-
 rosolymam*, ad innumerabilem angelorum
 cœtum, ad Concionē primogenitorū, qui in
 cœlis

cœlis conscripti sunt , & ad Spiritus Iustorum perfectorum , atque vna cum his Sabbathum ex Sabbatho , Iubilæum ex Iubilæo cum perenni Iubilo celebremus , canentes iugiter : Sanctus , Sanctus , Sanctus , Dominus Zebaoth , cui æterno & immortalis Principi seculorum , inuisibili , soli sapienti Deo , Regi Regum & Domino Dominantium , sit laus , honor & Imperium sempiternum
A M E N .

FINIS.

Laus Deo, Beatæq; semper
Virgini Mariæ.

E R R A T A.

Pa. 4. lin. 7. adde post exunias, Hostium
S.R.E. pag. 27. l. 23. Genitricem: & sic passim.
pag. 35. lin. 15. pro ex, l. en. pag. 38. l. 14. pro &,
l. ex. pag. 58. in marg. l. prostratis. pag. 76. l. 3. l.
originalis. p. 88. l. 19. l. vos. pag. 89. l. 2. l. Ecclesia.
ibidem l. 7. l. ἀπερὸς διόνυσον. pag. 93. l. 12. l.
querimonia, & sic passim querela sine a. pag. 128.
l. 8. l. diuini. l. 9. Gofredus. pag. 129. l. 2. Phaleras.
pag. 139. l. 24. l. eluat. p. 143. l. 10. l. audiamus. p.
151. l. 9. l. persentiscit. & l. 16. l. libera & patent.
& l. 25. l. veram. pag. 155. l. 3. quem pag. 169. l. 11.
harpyia. l. 14. onocrotalus. p. 170. l. 13. pro vestro-
rum, l. ipsorum. pag. 246. l. 5. à fine, dele precipua.
pag. 250. l. 23. pro voluntate, l. vocatione. pag. 251.
l. 18. pro nos, l. vos. pag. 267. l. 17. l. frustrance. l. 19.
placitis. p. 282. l. 23. l. Ronchos, &c.

E R R A T A.

Pa. 4. lin. 7. adde post exuias, Hostium
S.R.E. pag. 27. l. 23. Genitricem: & sic passim.
pag. 35. lin. 15. pro ex, l. en. pag. 38. l. 14. pro &,
l. ex. pag. 58. in marg. l. prostratis. pag. 76. l. 3. l.
originalis. p. 88. l. 19. l. vos. pag. 89. l. 2. l. Ecclesia.
ibidem l. 7. l. ἀπερὸς διόνυσον. pag. 93. l. 12. l.
querimonia, & sic passim querela sine a. pag. 128.
l. 8. l. diuini. l. 9. Gofredus. pag. 129. l. 2. Phaleras.
pag. 139. l. 24. l. eluat. p. 143. l. 10. l. audiamus. p.
151. l. 9. l. persentiscit. & l. 16. l. libera & patent.
& l. 25. l. veram. pag. 155. l. 3. quem pag. 169. l. 11.
harpyia. l. 14. onocrotalus. p. 170. l. 13. pro vestro-
rum, l. ipsorum. pag. 246. l. 5. à fine, dele precipua.
pag. 250. l. 23. pro voluntate, l. vocatione. pag. 251.
l. 18. pro nos, l. vos. pag. 267. l. 17. l. frustraneè. l. 19.
placitis. p. 282. l. 23. l. Ronchos, &c.

Baronius, Justus,

Pseudoiubilaeus Wittebergensis adversus Aegid. Hunnium

Moguntia 1605

Polem. 168

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10772226-0

VD17 12:108230Z